KALLELSE/FÖREDRAGNINGSLISTA

Instans: KOMMUNFULLMÄKTIGE

Tid: Tisdag den 9 april kl.18.30

Plats: Kommunhusets sessionssal

Protokollsjustering: Administrations- och kommunikationsenheten,
tisdag 2019-04-16 kl. 15.00

Andreas Johansson
Ordförande

Fam Hlawnceu
Sekreterare

Nr	*Ärende*	*DNR*	*Kommentar*
	Sammanträdets öppnande		
	Upprop		
	Val av 2 justerare		
1	Allmänhetens frågestund	KS 11/2019	
2	Svar på medborgarförslag om att upprätta farthinder vid Nästegårdsgatan	KS 205/2018	KS 190318
3	Svar på medborgarförslag om mer valfrihet i skolan	KS 16/2018	KS 190318
4	Svar på motion om förändring av uthyrningsavgifterna i Fritidsanläggningar	KS 230/2018	KS 190318
5	Svar på återremiss gällande motion om ändrad mötesdag för fullmäktigemöten i Herrljunga kommun	KS 206/2018	KS 190318
6	Information från revisionskollegiet	KS 34/2109	
7	Årsredovisning 2018 för Herrljunga kommun	KS 22/2019	KS 190318
8	Revisionsberättelse för år 2018 – Ansvarsfrihet till styrelse och nämnder för år 2018	KS 87/2019	
9	Hantering av nämndernas över- respektive underskott 2018	KS 27/2019	KS 190318
10	Hantering av investeringar 2018	KS 26/019	KS 190318
11	Prövning av ansvarsfrihet för Sjuhärads samordningsförbunds styrelse	KS 52/2019	KS 190318
12	Tillägg till pensionspolicy Herrljunga kommun	KS 72/2019	KS 190318

13	Redovisning av ej färdigberedda medborgarförslag 2019	KS 35/2019	KS 190318
14	Redovisning av ej färdigberedda motioner 2019	KS 36/2019	KS 190318
15	Val av valberedning för resterande del av mandatperioden	KS 13/2019	
16	Firande av 6 juni 2019	KS 85/2019	KS 190318
17	Motion- Utredning om strategisk och demografisk värde vid expansion av vården	KS 88/2019	
18	Avsägelse och fyllnadsval av ersättare i valnämnden	KS 13/2019	

Nr	***Meddelanden***	***DNR***	***Kommentar***
1	Års- och koncernredovisning 2018 Nossan Förvaltningsaktiebolag, org.nr: 556637-5746	KS 53/2019	

Ärende 1

Cykelstrategi

Kommer Cykelstrategi för Herrljunga Kommun revideras under 2019?
Den nuvarande gäller fram till 2019-12-31

Anledningen till frågan är följande:

Vi tycker att det är lite märkligt att man i cykelstrategin utesluter en stor del av kommunen som ligger nära Herrljunga tätort.

Man borde se över möjligheten att bygga en CG-väg ifrån befintlig cykelväg vid korset Vretavägen / bitternavägen till Eggvena via Fölene.

För att sedan fortsätta med befintlig CG-från Remmne via Bråttensby till Eggvena.

Så att man får följande slinga
Herrljunga Tätort - Fölene - Eggvena - Bråttensby – Remmene - Tarsled – Herrljunga Tätort.

Våga Vilja Växa?

Eggvena Hembygdsförening
Eggvena skola Föräldraförening
Eggvena Bygdegårdsförening

KS § 41 DNR KS 205/2018

Svar på medborgarförslag om att upprätta farthinder vid Nästegårdsgatan

Sammanfattning

2018-10-17 inkom Stig Andersson och Bengt Södersten med ett medborgarförslag om att farthinder uppförs på Nästegårdsgatan, vid korsningen med St. Götgatan, i Herrljunga.

Vi, Stig Andersson och Bengt Södersten vill med detta Medborgarförslag göra Er uppmärksamma på ett problem som har pågått länge enligt den text som följer: Farthinder enl. Bilaga 1 som bifogas. Vi har konstaterat att flertalet av de bilister som använder Nästegårdsgatan från Ringleden upp mot centrum inte håller gällande hastighet ! ! Tillbud har inte fattats vid korsningen Nästegårdsgatan - St. Götgatan. Även vid G/C-väg. Nästegårdsgatan har blivit något av en s.k. "matargata" mot centrum sedan Ringleden kommit till och som har ökat efterhand...Bifogad skiss visar hur oroade vi är att en allvarlig olycka kan hända, då även en gång och cykelväg (G/C) korsar nämnda gata. Det finns fler boende utmed Nästegårdsgatan och St. Götgatan som delar vår oro. Vi anser dock, att undertecknade personer räcker för att väcka frågan. Vi hoppas att Trafiksäkerhetsrådet tar detta på största allvar.

Medborgarförslaget behandlades i tekniska nämnden 2019-01-31.

Beslutsunderlag

Tekniska nämnden § 18/2019-01-31
Medborgarförslag angående farthinder inkommen 2018-10-17

Förslag till beslut

Tekniska nämndens förslag till beslut:

- Förstärkt 30-skyltning utförs enligt det utförandet som finns på Horsbyvägen vid Horsbyskolan. Kostnaden för utökad skyltning tas ur investeringsprojekt 5508, mindre gatuarbeten.
- Efter denna åtgärd utförs en trafikmätning på Nästegårdsgatan, för att få underlag inför kommande trafikplanering.
- Medborgarförslaget anses besvarat.

Beslutsgång

Ordföranden frågar om förvaltningens förslag till beslut antas och finner att så sker.

Fortsättning § 41

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

1. Förstärkt 30-skyltning utförs enligt det utförandet som finns på Horsbyvägen vid Horsbyskolan. Kostnaden för utökad skyltning tas ur investeringsprojekt 5508, mindre gatuarbeten.
2. Efter denna åtgärd utförs en trafikmätning på Nästegårdsgatan, för att få underlag inför kommande trafikplanering.
3. Medborgarförslaget anses besvarat.

Expedieras till: Kommunfullmäktige

TN § 18 DNR TK 292/2018

Svar på medborgarförslag om att upprätta farthinder vid Nästegårdsgatan

Sammanfattning

2018-10-17 inkom Stig Andersson och Bengt Södersten med ett medborgarförslag om att de vill ha ett farthinder på Nästegårdsgatan, vid korsningen med St. Götgatan, i Herrljunga.

Vi, Stig Andersson och Bengt Södersten vill med detta Medborgarförslag göra Er uppmärksamma på ett problem som har pågått länge enligt den text som följer: Farthinder enl. Bilaga 1 som bifogas.
Vi har konstaterat att flertalet av de bilister som använder Nästegårdsgatan från Ringleden upp mot centrum inte håller gällande hastighet!

Tillbud har inte fattats vid korsningen Nästegårdsgatan -St. Götgatan. Även vid G/C-väg. Nästegårdsgatan har blivit något av en s.k. "matargata" mot centrum sedan Ringleden kommit till och som har ökat efterhand. Bifogad skiss visar hur oroade vi är att en allvarlig olycka kan hända, då även en gång och cykelväg (G/C) korsar nämnda gata. Det finns fler boende utmed Nästegårdsgatan och St. Götgatan som delar vår oro. Vi anser dock, att undertecknade personer räcker för att väcka frågan. Vi hoppas att Trafiksäkerhetsrådet tar detta på största allvar.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse i ärendet daterad 2019-01-21
KF §152/2018-11-22
Foto hastighetsskyltning

Förslag till beslut

Förvaltningens förslag till beslut:

- Förstärkt 30-skyltning utförs enligt det utförandet som finns på Horsbyvägen vid Horsbyskolan. Kostnaden för utökad skyltning tas ur investeringsprojekt 5508, mindre gatuarbeten.
- Efter denna åtgärd utförs en trafikmätning på Nästegårdsgatan, för att få underlag inför kommande trafikplanering.
- Medborgarförslaget anses besvarat.

Beslutsgång

Ordföranden frågar om förvaltningens förslag till beslut antas och finner att så sker.

Tekniska nämndens beslut

1. Förstärkt 30-skyltning utförs enligt det utförandet som finns på Horsbyvägen vid Horsbyskolan. Kostnaden för utökad skyltning tas ur investeringsprojekt 5508,mindre gatuarbeten.

Fortsättning TN § 18

2. Efter denna åtgärd utförs en trafikmätning på Nästegårdsgatan, för att få underlag inför kommande trafikplanering.
3. Medborgarförslaget anses besvarat.

Expedieras: Kommunfullmäktige

KF § 152 DNR KS 205/2018

Medborgarförslag angående farthinder

Sammanfattning

Följande medborgarförslag inkom 2018-10-17 från Stig Andersson och Bengt Södersten;

"Vi, Stig Andersson och Bengt Södersten vill med detta Medborgarförslag göra Er uppmärksamma på ett problem som har pågott länge enligt den text som följer:

Farthinder enl. Bilaga 1 som bifogas.
Vi har konstaterat att flertalet av de bilister som använder Nästegårdsgatan från Ringleden upp mot centrum inte håller gällande hastighet !!
Tillbud har inte fattats vid korsningen Nästegårdsgatan -St. Götgatan.Även vid G/C-väg. Nästegårdsgatan har blivit något av en s.k. "matargata" mot centrum sedan Ringleden kommit till och som har ökat efterhand ...
Bifogad skiss visar hur oroade vi är att en allvarlig olycka kan hända, då även en gång och cykelväg (G/C) korsar nämnda gata.
Det finns fler boende utmed Nästegårdsgatan och St. Götgatan som delar vår oro.
Vi anser dock, att undertecknade personer räcker för att väcka frågan.

Vi hoppas att Trafiksäkerhetsrådet tar detta på största allvar.
Eller vem det nu är som har ansvar för detta medborgarförslag .....
Bifogar karta över korsningen".

I kommunfullmäktige frågar ordföranden om medborgarförslaget överlämnas till tekniska nämnden för beredning och finner att så sker.

KOMMUNFULLMÄKTIGES BESLUT

1. Medborgarförslaget överlämnas till tekniska nämnden för beredning.

Expedieras till: Tekniska nämnden
För kännedom till:

Ärende 2

HERRLJUNGA KOMMUN
Kommunstyrelsen
2018 -10- 16
Dnr 205/2018 Beteckning 351

Herrljunga 2018-10-16

MEDBORGARFÖRSLAG ANG. FARTHINDER.

Vi, Stig Andersson och Bengt Södersten vill med detta **Medborgarförslag** göra Er uppmärkssamma på ett problem som har pågott länge enligt den text som följer:

Farthinder enl. Bilaga 1 som bifogas.
Vi har konstaterat att flertalet av de bilister som använder Nästegårdsgatan från Ringleden upp mot centrum **inte** håller gällande hastighet !!
Tillbud har inte fattats vid korsningen Nästegårdsgatan -St. Götgatan.Även vid G/C-väg.
Nästegårdsgatan har blivit något av en s.k. "matargata" mot centrum sedan Ringleden kommit till och som har ökat efterhand...
Bifogad skiss visar hur oroade vi är att en allvarlig olycka kan hända, då även en gång och cykelväg (G/C) korsar nämnda gata.
Det finns fler boende utmed Nästegårdsgatan och St. Götgatan som delar vår oro.
Vi anser dock, att undertecknade personer räcker för att väcka frågan.

Vi hoppas att Trafiksäkerhetsrådet tar detta på största allvar.
Eller vem det nu är som har ansvar för detta medborgarförslag.....

Stig Andersson [redacted] Herrljunga.
.....

Bengt Södersten [redacted] Herrljunga
.....

MOT ÅS/FALKÖPING
RINGLEDEN
BILAGA 1
NÄSTEGÅRDSGATAN
HASTIGHETS-SKYLTAR
OXELN 9
FÖRSLAG PÅ FARTHINDER PÅ EN AV KORSNINGENS SIDOR...
HERRO-ÄLDREBOENDE
S:t SIGFRIDSGATAN
ST. GÖTGATAN
CYKELVÄG
HERRO-ÄLDREBOENDE
NÄSTEGÅRDSGATAN
ASPEN 20
MOT CENTRUM

KS § 42 DNR KS 16/2018

Svar på medborgarförslag om mer valfrihet i skolan

Sammanfattning

Magnus Lennartsson inkom 2018-01-16 med ett medborgarförslag om mer valfrihet i skolan. Kommunfullmäktige remitterade 2018-03-18 medborgarförslaget till Tekniska nämnden.

Medborgarförslag 2018-01-16:

- *Alla elever ska erbjudas vanlig mjölk, lantmjölk och smör till smörgåsen (utöver det som erbjuds i dag)*
- *Justering av Kostpolicy görs enligt detta förslag*

Livsmedelsverket rekommenderar fetter med bra fettkvalitet, till exempel nyckelhålsmärkta sorter, i skolan för att barn behöver rätt sorts fett. Barn som växer och utvecklas behöver de nyttiga fetter som finns i till exempel oljor, inte mättat fett som finns i smör. Samtidigt finns det plats får lite mättat fett, men då är det smartare att lägga det utrymmet på till exempel grädde i maten, får att göra den godare, än på smör till smörgåsen och att laga mat på mjölk med högre fetthalt. Fettet framhäver många smaker och påverkar konsistensen på maten varför Herrljunga kommuns skolmat innehåller till viss del mättat fett genom grädde, crème fraiche och smör.

Barn behöver fett för att växa och må bra. Men det är en vanlig missuppfattning att barn behöver extra mycket fett. Barn över två år behöver inte mer fett än vuxna. De flesta barn i Sverige äter ungefär lagom mycket fett totalt sett. Problemet är att de allra flesta får för lite av de nyttiga fetterna.

Beslutsunderlag

Ordförandeskrivelse i ärendet daterad 2019-03-05
Tekniska nämnden § 16/2019-01-31
Medborgarförslag - Mer valfrihet i skolan inkommen 2018-01-16

Förslag till beslut

Ordförandens förslag till beslut:

- Medborgarförslaget beviljas. Får införas inom beslutad ram.

Tekniska nämndens förslag till beslut:

- Motionen avslås då vi följer Livsmedelsverkets rekommendationer och använder livsmedel med det mättade fettet i matlagningen.
- Synpunktema tages med vid nästa revidering av kostpolicy.

Mats Palm (S), Kerstin Johansson (S), Magnus Fredriksen (S) och Håkan Körberg (L) bifaller tekniska nämndens förslag.

Andreas Molin (C) bifaller ordförandens förslag.

Fortsättning § 42

Beslutsgång

Ordföranden ställer förslagen mot varandra och finner att kommunstyrelsen beslutar i enighet med ordförandens förslag.

Omröstning begärs.

Ordförande ställer följande propositionsordning:
Ja = i enlighet med ordförandens förslag
Nej = i enlighet med tekniska nämndens förslag

Med 6 ja-röster och 4 nej-röster, 1 avstår, finner ordförande att kommunstyrelsen beslutar i enlighet med ordförandens förslag.

(Omröstningsbilaga 1, KS § 42/2019-03-18).

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

1. Medborgarförslaget beviljas. Får införas inom beslutad ram.

Expedieras till: Kommunfullmäktige

Omröstningsbilaga 1 KS § 42/2019-03-18	Tjänstgörande	Ordförandens förslag mot tekniska nämndens förslag		
		JA	NEJ	Avstår
Gunnar Andersson, Ordförande (M)	X	X		
Jessica Pehrson, 1:e vice ordförande (C)	X	X		
Mats Palm, 2:e vice ordförande (S)	X		X	
Andreas Molin, Ledamot (C)	X	X		
Fredrik Svensson, Ledamot (KD)				
Rexwall Ronnie, Ledamot (Kv)				
Lennart Ottosson, Ledamot (Kv)	X			X
Elin Alavik, Ledamot (L)				
Kari Hellstadius, Ledamot (S)				
Kerstin Johansson, Ledamot (S)	X		X	
Jimmie Stranne, Ledamot (SD)				
Niclas Emanuelsson, Ersättare (C)				
Simon Fredriksson, Ersättare (C)				
Peter Artman, Ersättare (KD)				
Kent Johansson, Ersättare (Kv)	X	X		
Håkan Körberg, Ersättare (L)	X		X	
Christina Abrahamsson, Ersättare (M)	X	X		
Lise-Lotte Hellstadius, Ersättare (S)				
Magnus Fredriksen, Ersättare (S)	X		X	
Jacob Brendelius, Ersättare (SD)	X	X		
Tommy Thulin, Ersättare (SD)				
Magnus Jonsson, Ersättare (V)				
Summa		**6**	**4**	**1**

GA KV

HERRLJUNGA KOMMUN

KOMMUNSTYRELSEN
Gunnar Andersson

Ordförandeskrivelse
2019-03-05
DNR KS 16/2018

Svar på medborgarförslag om mer valfrihet i skolan

Sammanfattning

Magnus Lennartsson inkom till KF 2018-01-16 med medborgarförslag. Förslaget mer valfrihet i skolan som remitterades till Tekniska nämnden.

Beslutsunderlag

Tekniska nämndens beslut 2019-01-16
Tjänsteskrivelse i ärendet daterad 2019-01-15
Medborgarförslag 2018-01-16

Förslag till beslut

Medborgarförslaget beviljas. Får införas inom beslutad ram.

Gunnar Andersson
Ordförande

Herrljunga kommun, Box 201, 524 23 Herrljunga
Telefon 0513-170 00 • Telefax 0513-171 33
Besöksadress Torget 1, Herrljunga
org.nummer 212000-1520 • www.herrljunga.se

TN § 16 DNR TK 100/2018

Svar på medborgarförslag om mer valfrihet i skolan

Sammanfattning

Magnus Lennartsson inkom till KF 2018-01-16 med ett medborgarförslag. Förslaget mer valfrihet i skolan som remitterades till Tekniska nämnden 2018-03-19

Medborgarförslaget vill att:

- Alla elever ska erbjudas vanlig mjölk, lantmjölk och smör till smörgåsen (utöver det som erbjuds i dag)
- Justering av Kostpolicy görs enligt detta förslag

Livsmedelsverket rekommenderar fetter med bra fettkvalitet, till exempel nyckelhålsmärkta sorter, i skolan för att barn behöver rätt sorts fett. Barn som växer och utvecklas behöver de nyttiga fetter som finns i till exempel oljor, inte mättat fett som finns i smör. Samtidigt finns det plats för lite mättat fett, men då är det smartare att lägga det utrymmet på till exempel grädde i maten, för att göra den godare, än på smör till smörgåsen och att laga mat på mjölk med högre fetthalt. Fettet framhäver många smaker och påverkar konsistensen på maten varför Herrljunga kommuns skolmat innehåller till viss del mättat fett genom grädde, crème fraiche och smör.

Barn behöver fett för att växa och må bra. Men det är en vanlig missuppfattning att barn behöver extra mycket fett. Barn över två år behöver inte mer fett än vuxna. De flesta barn i Sverige äter ungefär lagom mycket fett totalt sett. Problemet är att de allra flesta får för lite av de nyttiga fetterna.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse i ärendet daterad 2019-01-15
Medborgarförslaget daterad 2018-01-16

Förslag till beslut

Förvaltningens förslag till beslut:

- Motionen avslås då vi följer Livsmedelsverkets rekommendationer och använder livsmedel med det mättade fettet i matlagningen.
- Synpunkterna tages med vid nästa revidering av kostpolicy.

Beslutsgång

Ordföranden frågar om förvaltningens förslag till beslut antas och finner att så sker.

Tekniska nämndens beslut

1. Motionen avslås då vi följer Livsmedelsverkets rekommendationer och använder livsmedel med det mättade fettet i matlagningen.
2. Synpunkterna tages med vid nästa revidering av kostpolicy.

Expedieras till: Kommunfullmäktige

KS § 57 DNR KS 16/2018 220

Medborgarförslag – Mer valfrihet i skolan

Sammanfattning

Följande medborgarförslag inkom 2018-01-16 från Magnus Lennartsson, Herrljunga;

"Forskningsläget om skolmat är inte helt entydigt, olika forskningsläger säger olika saker när det gäller bland annat fetter. Många kommuner förlitar sig på livsmedelsverket som förordar just margarin och lättprodukter eftersom det innehåller mindre fett och att det därför skulle minska risken för hjärt- och kärlsjukdomar i framtiden. Men livsmedelsverkets rekommendationer ska ses just som det – och inget som kommunerna är tvingade att följa."

Efter beredning i Kommunstyrelsens arbetsutskott görs bedömningen att medborgarförslaget överlämnas till tekniska nämnden för beredning.

Beslutsunderlag

Ordförandeskrivelse i ärendet daterad 2018-03-08
Beredning Kommunstyrelsens arbetsutskott 2018-03-05
Kommunfullmäktiges beslut § 29 daterad 2018-02-13
Medborgarförslag daterad 2018-01-16

Förslag till beslut

Kommunstyrelsens ordförandes förslag till beslut:

- Medborgarförslaget överlämnas till Tekniska nämnden för beredning.

Beslutsgång

Ordföranden frågar om kommunstyrelsens ordförandes förslag till beslut antas och finner att så sker.

Kommunstyrelsens beslut

1. Medborgarförslaget överlämnas till Tekniska nämnden för beredning.

KF § 29 DNR KS 16/2018 220

Medborgarförslag – Mer valfrihet i skolan

Sammanfattning

Följande medborgarförslag inkom 2018-01-16 från Magnus Lennartsson, Herrljunga;

"Forskningsläget om skolmat är inte helt entydigt, olika forskningsläger säger olika saker när det gäller bland annat fetter. Många kommuner förlitar sig på livsmedelsverket som förordar just margarin och lättprodukter eftersom det innehåller mindre fett och att det därför skulle minska risken för hjärt- och kärlsjukdomar i framtiden. Men livsmedelsverkets rekommendationer ska ses just som det - och inget som kommunerna är tvingade att följa.

Tolkningen är väldigt mycket att Livsmedelsverket säger att man ska servera lättprodukter, men så är det alltså inte. Vill man inte följa ett av förslagen i riktlinjerna, till exempel det om att servera lättmjölk och lättmargarin, så får man jobba med matsedeln så att eleverna får en näringsriktig kost. Åsikterna bland föräldrar och elever går isär, vissa förkastar mjölk helt och andra väljer lantmjölk, fett på smörgåsen skiljer sig också minst lika mycket. Nu är det dags att våra elever själva får välja vad dom vill dricka och ha på smörgåsen.

Det viktigaste är att barnen äter skolmaten och där har vi problem. Det ser vi när vi studerar elever i matsalen att långtifrån alla barn äter det de skulle behöva. I stället för att hamna i en konflikt mellan margarin och smör så borde diskussionen hamna där.

Mitt förslag är att

- *alla elever skall erbjudas vanlig mjölk, lantmjölk och smör till smörgåsen (utöver det som erbjuds idag)*
- *justering av kostpolicy görs enligt detta förslag"*

I kommunfullmäktige frågar ordföranden om medborgarförslaget överlämnas till kommunstyrelsen för beredning och finner att så sker.

KOMMUNFULLMÄKTIGES BESLUT

1. Medborgarförslaget överlämnas till kommunstyrelsen för beredning.

Ärende 3

HERRLJUNGA KOMMUN
Kommunstyrelsen
2018 -01- 16
Dnr 16/2018 220

Medborgarförslag Herrljunga kommun

Till Kommunfullmäktige Herrljunga kommun

Medborgarförslag från Magnus Lennartsson 2018-01-15

Mer valfrihet i Skolan!

Forskningsläget om skolmat är inte helt entydigt, olika forskningsläger säger olika saker när det gäller bland annat fetter. Många kommuner förlitar sig på livsmedelsverket som förordar just margarin och lättprodukter eftersom det innehåller mindre fett och att det därför skulle minska risken för hjärt- och kärlsjukdomar i framtiden. Men livsmedelsverkets rekommendationer ska ses just som det – och inget som kommunerna är tvingade att följa.

– Tolkningen är väldigt mycket att Livsmedelsverket säger att man ska servera lättprodukter, men så är det alltså inte. Vill man inte följa ett av förslagen i riktlinjerna, till exempel det om att servera lättmjölk och lättmargarin, så får man jobba med matsedeln så att eleverna får en näringsriktig kost.

Åsikterna bland föräldrar och elever går isär, vissa förkastar mjölk helt och andra väljer lantmjölk, fett på smörgåsen skiljer sig också minst lika mycket. Nu är det dags att våra elever själva får välja vad dom vill dricka och ha på smörgåsen.

Det viktigaste är att barnen äter skolmaten och där har vi problem. Det ser vi när vi studerar elever i matsalen att långtifrån alla barn äter det de skulle behöva. I stället för att hamna i en konflikt mellan margarin och smör så borde diskussionen hamna där.

Mitt förslag är att

- **alla elever skall erbjudas vanlig mjölk, lantmjölk och smör till smörgåsen (utöver det som erbjuds idag)**
- **justering av kostpolicy görs enligt detta förslag**

KS § 44 DNR KS 230/2018

Svar på motion om förändring av uthyrningsavgifterna i Fritidsanläggningar

Sammanfattning

Bo Naumburg (V) lämnade vid kommunfullmäktiges sammanträde den 3 december 2018 in en motion om en förändring av uthyrningsavgifterna i kommunens fritidsanläggningar (KF § 182/20 18-12-03). Kommunfullmäktige beslutade att lämna över motionen till tekniska nämnden för beredning. Enligt motionen är höjningen som gjordes i kommunens fritidsanläggningar för privatpersoner och företag orimlig. Förslagsvis vill man att kommunen går tillbaka till prissättningen som var innan höjningen, där priset var samma för alla invånare. Tekniska nämnden behandlade ärendet 2019-01-31.

Beslutsunderlag

Tekniska nämnden § 15/2019-01-31
Motion om förändring av uthyrningsavgifterna i våra fridisanläggningar inkommen den 2018-12-03

Förslag till beslut

Tekniska nämndens förslag till beslut:

- Motionen avslås med hänvisningen till den politiska inriktningen gentemot föreningslivet och då främst ungdomsidrotten uteblir.

Håkan Körberg (L) bifaller tekniska nämndens förslag och yrkar på ett tillägg i form av att kommunstyrelsen uppdrar åt tekniska nämnden att utreda hur den nya prissättningen påverkar uthyrningen av kommunens fritidsanläggning, både avseende ekonomiskt utfall och ur ett folkhälsoperspektiv och att utredningen återrapporteras till kommunstyrelsens sammanträde 2019-04-23.

Mats Palm (S) bifaller Håkan Körbergs (L) yrkande.

Beslutsgång

Ordföranden frågar om tekniska nämndens förslag med Håkan Körbergs (L) tilläggsförslag antas och finner att så sker.

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

1. Motionen avslås med hänvisningen till den politiska inriktningen gentemot föreningslivet och då främst ungdomsidrotten uteblir.
2. Kommunstyrelsen uppdrar åt tekniska nämnden att utreda hur den nya prissättningen påverkar uthyrningen av kommunens fritidsanläggning, både avseende ekonomiskt utfall och ur ett folkhälsoperspektiv.
3. Utredningen återrapporteras till kommunstyrelsens sammanträde 2019-04-23.

Expedieras till: Kommunfullmäktige, tekniska nämnden

TN § 15 DNR TK 298/2018

Svar på motion om förändring av uthyrningsavgifterna i Fritidsanläggningar

Sammanfattning

Bo Naumburg (V) lämnade vid kommunfullmäktiges sammanträde den 3 december 2018 in en motion om en förändring av uthyrningsavgifterna i kommunens fritidsanläggningar (KF § 182/2018-12-03). Kommunfullmäktige beslutade att lämna över motionen till tekniska nämnden för beredning.

Enligt motionen är höjningen som gjordes i kommunens fritidsanläggningar för privatpersoner och företag orimlig. Förslagsvis vill man att kommunen går tillbaka till prissättningen som var innan höjningen, där priset var samma för alla invånare.

Konsekvensen om motionen beviljas är att den politiska inriktningen gentemot föreningar och främst ungdomsidrotten uteblir.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse i ärendet daterad 2019-01-22
KF § 182/2018-12-03
TN § 86/2017-06-08

Förslag till beslut

Förvaltningens förslag till beslut:

- Motionen avslås med hänvisningen till den politiska inriktningen gentemot föreningslivet och då främst ungdomsidrotten uteblir.

Beslutsgång

Ordföranden frågar om förvaltningens förslag till beslut antas och finner att så sker.

Tekniska nämndens beslut

1. Motionen avslås med hänvisningen till den politiska inriktningen gentemot föreningslivet och då främst ungdomsidrotten uteblir.

Expedieras: Kommunfullmäktige

KF § 182 DNR KS 230/2018

Motion om förändring av uthyrningsavgifterna i våra fridisanläggningar

Sammanfattning

Bo Naumburg (V) lämnar in följande motion under sammanträdet;

''Den 2017-06-08 fattade tekniska nämnden beslut om att förändra avgifterna i kommunensfritidsanläggningar. En av anledningarna till beslutet var att man vill prioritera först och främst ungdomsföreningar samt seniorföreningar och övriga föreningar. Däremot har man höjt uthyrningen kraftigt för privatpersoner och företag. Inriktningen att stödja ungdomsföreningar och inte höjer för seniorföreningar stödjer vi. Men att höja så kraftigt for privatpersoner är horribelt Och strider mot hur vi skall få befolkningen att röra sig mer.I kommunens årsredovisning för 2016 skriver man om hur viktigt det är med friskvård för att få personalen att må bra. Denna syn delar vi men det är viktigt for alla invånare i kommunen.

Folkhälsomyndigheten har i sin årsrapport skrivet Att hälsan i Sverige är god sett ur ett globalt perspektiv och i flera avseende blir den bättre. Samtidigt är hälsan inte jämnt fördelad och ojämlikheten mellan grupper ökar.
Vidare skriver man att

- *Hälsan är sämre ju lägre socioekonomisk position man har.*
- *Ohälsan är nästan genomgående större bland personer med förgymnasial utbildning*
- *Det finns tecken på att den psykiska ohälsan ökar framför allt bland unga*

Övervikt och fetma är ett växande folkhälsoproblem Ungefär hälften (51%) av befolkningen i åldern 16-84 år är idag överviktiga eller lider av fetma. Andelen är större bland män än kvinnor statistiken visar att andelen överviktiga och personer med fetma ökade under perioden 2006-2016. Orsakerna är säkert många till ökningen.
Att i detta läge när fler har stillasittande arbete, ungdomen rör sig mindre, gymnastiken i skolorna minskar osv, när fler istället behöver ut och röra på sig rimmar det dåligt att höja hyrorna kraftigt för privatpersoner och f6retagen. Om ett företag skulle vilja ordna friskvårds aktiviteter åt de anställda kommer en avgiftshöjning att få motsatt effekt. Man kanske vill ordna en kickoff eller liknande då väljer man något annat Om en barnfamilj skulle vilja hyra en av kommunens hallar för en familjeaktivitet ex. födelsedagskalas så kommer också en så kraftig höjning av avgiften att få motsatt effekt. Vilket kan leda till att fler blir stillasittande i stället för att fler rör på sig och därmed minska övervikten i samhället och motverka sjukdomar.

Kraftig hyresökning ökar också ojämlikheten mellan grupper. Beslut i kommunen bör fattas så att fler får möjlighet att röra på sig och öka hälsan och inte tvärtom

Därför föreslår vi att:

- *Den beslutade höjningen slopas''*

Fortsättning KF § 182

I kommunfullmäktige frågar ordföranden om motionen överlämnas till tekniska nämnden för beredning och finner att så sker.

KOMMUNFULLMÄKTIGES BESLUT

1. Motionen överlämnas till tekniska nämnden för beredning.

Vänsterpartiet

Motion om förändring av uthyrningsavgifterna i våra fritidsanläggningar

Den 2017-06-08 fattade tekniska nämnden beslut om att förändra avgifterna i kommunens fritidsanläggningar. En av anledningarna till beslutet var att man vill prioritera först och främst ungdomsföreningar samt seniorföreningar och övriga föreningar. Däremot har man höjt uthyrningen kraftigt för privatpersoner och företag. Inriktningen att stödja ungdomsföreningar och inte höjer för seniorföreningar stödjer vi. Men att höja så kraftigt för privatpersoner är horribelt Och strider mot hur vi skall få befolkningen att röra sig mer.
I kommunens årsredovisning för 2016 skriver man om hur viktigt det är med friskvård för att få personalen att må bra. Denna syn delar vi men det är viktigt för alla invånare i kommunen.

Folkhälsomyndigheten har i sin årsrapport skrivet Att hälsan i Sverige är god sett ur ett globalt perspektiv och i flera avseende blir den bättre. Samtidigt är hälsan inte jämnt fördelad och ojämlikheten mellan grupper ökar.

Vidare skriver man att

- Hälsan är sämre ju lägre socioekonomisk position man har.
- Ohälsan är nästan genomgående större bland personer med förgymnasial utbildning
- Det finns tecken på att den psykiska ohälsan ökar framför allt bland unga

Övervikt och fetma är ett växande folkhälsoproblem Ungefär hälften (51%) av befolkningen i åldern 16-84 år är idag överviktiga eller lider av fetma. Andelen är större bland män än kvinnor Statistiken visar att andelen överviktiga och personer med fetma ökade under perioden 2006-2016

Orsakerna är säkert många till ökningen

Att i detta läge när fler har stillasittande arbete, ungdomen rör sig mindre, gymnastiken i skolorna minskar osv, när fler istället behöver ut och röra på sig rimmar det dåligt att höja hyrorna kraftigt för privatpersoner och företagen. Om ett företag skulle vilja ordna friskvårds aktiviteter åt de anställda kommer en avgiftshöjning att få motsatt effekt. Man kanske vill ordna en kickoff eller liknande då väljer man något annat Om en barnfamilj skulle vilja hyra en av kommunens hallar för en familjeaktivitet ex. födelsdagsekalas så kommer också en så kraftig höjning av avgiften att få motsatt effekt. Vilket kan leda till att fler blir stillasittande i stället för att fler rör på sig och därmed minska övervikten i samhället och motverka sjukdomar.

Kraftig hyresökning ökar också ojämlikheten mellan grupper.

Beslut i kommunen bör fattas så att fler får möjlighet att röra på sig och öka hälsan och inte tvärt om

Därför föreslår vi att:
den beslutade höjningen slopas

.....

Bo Naumburg/Vänsterpartiet Herrljunga

KS § 45 DNR KS 206/2018

Svar på återremiss gällande motion om ändrad mötesdag för fullmäktigemöten i Herrljunga kommun

Sammanfattning
Ingemar Kihlström (KD) inkom den 2018-11-22 med motion om ändrad mötesdag för fullmäktigemöten i Herrljunga kommun.

Genom KF § 154/2018-11-13 beslutade fullmäktige att överlämna motionen till kommunstyrelsen för beredning. Kommunstyrelsen föreslog genom KS § 203/2018-12-17 fullmäktige att ändra mötesdagarna enligt kommunstyrelsens förslag. Kommunfullmäktige beslutade genom KF 4/2019-02-12 att återremittera ärendet till kommunstyrelsen.

Beslutsunderlag
Presidieskrivelse i ärendet daterad 2019-03-05
Kommunfullmäktige § 4/2019-02-12
Motion om ändrade mötesdagar för fullmäktigemöten i Herrljunga kommun inkommen den 2018-11-28

Förslag till beslut
Presidiets förslag till beslut:

- Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige att avslå motionen. Kommunstyrelsen föreslår att hälften av sammanträdesdagarna flyttas till måndagar.
- Budgetfullmäktige i november förläggs på tisdag.
- Att man undviker kollisioner med regionfullmäktige.
- Beslutad ordning gäller för mandatperioden 2019-2022.

Beslutsgång
Ordföranden frågar om förvaltningens förslag till beslut antas och finner att så sker.

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige
1. Motionen avslås och att hälften av sammanträdesdagarna flyttas till måndagar.
2. Budgetfullmäktige i november förläggs på en tisdag.
3. Kollisioner med regionfullmäktige undviks.
4. Beslutad ordning gäller för mandatperioden 2019-2022.

Expedieras till: Kommunfullmäktige

HERRLJUNGA KOMMUN

KOMMUNSTYRELSEN
Gunnar Andersson
Jessica Pehrson
Mats Palm

Presidieskrivelse
2019-03-05
DNR KS 206/2018

Svar på motion om ändrad mötesdagför fullmäktige i Herrljunga kommun

Sammanfattning

Ingemar Kihlström inkom den 2018-11-22 med motion om ändring av mötesdagar för fullmäktige i Herrljunga kommun

Beslutsunderlag

Kommunfullmäktiges beslut 2019-02-12
Tjänsteskrivelse i ärendet 2018-12-03
Kommunfullmäktige §154/2018-11-13
Motion om ändrade mötesdagar för fullmäktigemöten i Herrljunga kommun inkommen den 2018-11-28

Förslag till beslut

Att kommunfullmäktige avslå motionen. Kommunstyrelsen föreslår att hälften av sammanträdesdagarna flyttas till måndagar.
Budgetfullmäktige i november förläggs på tisdag.
Att man undviker kollisioner med regionfullmäktige.
Beslutad ordning gäller för mandatperioden 2019-2022

Gunnar Andersson	Jessica Pehrson	Mats Palm
Ordförande	1:e vice ordförande	2:e vice ordförande

KF § 4
KS § 203

DNR KS 206/2018

Svar på motion om ändrad mötesdag för fullmäktigemöten i Herrljunga kommun

Sammanfattning

Ingemar Kihlström (KD) inkom den 2018-11-22 med motion om ändrad mötesdag för fullmäktigemöten i Herrljunga kommun.

Genom KF § 154/2018-11-13 beslutade fullmäktige att motionen överlämnas till kommunstyrelsen för beredning.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse i ärendet daterad 2018-12-03
Kommunfullmäktige § 154/2018-11-13
Motion om ändrad mötesdag för fullmäktigemöten i Herrljunga kommun inkommen den 2018-11-28

Förslag till beslut

Förvaltningens förslag till beslut:

- Att kommunfullmäktige godkänner motionen och att kommunfullmäktiges sammanträdestider för 2019 ändras enligt följande:
  - Fullmäktigemöte tisdag 12/2 flyttas till måndag 11/2
  - Fullmäktigemöte tisdag 12/3 flyttas till måndag 11/3
  - Fullmäktigemöte tisdag 9/4 flyttas till måndag 8/4
  - Fullmäktigemöte tisdag 14/5 flyttas till måndag 13/5
  - Fullmäktigemöte tisdag 18/6 flyttas till måndag 17/6
  - Fullmäktigemöte tisdag 17/9 flyttas till måndag 16/9
  - Fullmäktigemöte tisdag 22/10 flyttas till måndag 21/10
  - Fullmäktigemöte tisdag 12/11 flyttas till måndag 11/11
  - Fullmäktigemöte tisdag 10/12 flyttas till måndag 9/12

Gunnar Andersson (M), Christina Abrahamsson (M) och Christina Glad (KV) bifaller förvaltningens förslag.

Jan-Olof Brorsson (L) yrkar avslag till motionen.

Elin Hegg (MP), Anette Rundström (S), Björn Wilhelmsson (S) och Kari Hellstadius (S) bifaller Jan-Olof Brorssons (L) yrkande.

Ordföranden föreslår en ändring av förvaltningens förslag, att följande rad tas bort ur beslutet: *Fullmäktigemöte tisdag 12/2 flyttas till måndag 11/2.*

Fortsättning KF § 4
Fortsättning KS § 203

Beslutsgång

Ordföranden ställer förslagen mot varandra och finner att kommunstyrelsen beslutar i enlighet med förvaltningens förslag.

Omröstning begärs.

Ordförande ställer följande propositionsordning:
Ja = i enlighet med förvaltningens förslag med ordförandens ändring.
Nej = i enlighet med Jan-Olof Brorssons (L) förslag

Med 6 ja-röster och 5 nej-röster finner ordförande att kommunstyrelsen beslutar i enlighet med förvaltningens förslag (Omröstningslista bilaga 1, KS § 203/2018-12-17).

Kommunstyrelsens förslag till fullmäktige

1. Att kommunfullmäktige godkänner motionen och att kommunfullmäktiges sammanträdestider för 2019 ändras enligt följande:
- Fullmäktigemöte tisdag 12/3 flyttas till måndag 11/3
- Fullmäktigemöte tisdag 9/4 flyttas till måndag 8/4
- Fullmäktigemöte tisdag 14/5 flyttas till måndag 13/5
- Fullmäktigemöte tisdag 18/6 flyttas till måndag 17/6
- Fullmäktigemöte tisdag 17/9 flyttas till måndag 16/9
- Fullmäktigemöte tisdag 22/10 flyttas till måndag 21/10
- Fullmäktigemöte tisdag 12/11 flyttas till måndag 11/11
- Fullmäktigemöte tisdag 10/12 flyttas till måndag 9/12

Reservation

Anette Rundström (S), Björn Wilhelmsson (S), Kari Hellstadius (S), Jan-Olof Brorsson (L) och Elin Hegg (MP) reserverar sig mot beslutet.

Fredrik Svensson (KD), Ove Severin (KD) och Jimmie Stranne (SD) bifaller kommunstyrelsens förslag till beslut.

Ajournering!

Inger Gustavsson (L) föreslår att ärendet återremitteras till kommunstyrelsen.

Gunnar Andersson (M), Magnus Jonsson (V) och Mats Palm (S) bifaller Inger Gustavssons (L) förslag.

Ordförande frågar om ärendet ska avgöras idag eller återremitteras och finner att kommunfullmäktige återremitterar ärendet till kommunstyrelsen.

Fortsättning KF § 4

KOMMUNFULLMÄKTIGES BESLUT

1. Ärendet återremitteras till kommunstyrelsen.

Reservation

Ove Severin (KD) reserverar sig mot beslutet.

KS § 203 DNR KS 206/2018

Svar på motion om ändrad mötesdag för fullmäktigemöten i Herrljunga kommun

Sammanfattning

Ingemar Kihlström (KD) inkom den 2018-11-22 med motion om ändrad mötesdag för fullmäktigemöten i Herrljunga kommun.

Genom KF § 154/2018-11-13 beslutade fullmäktige att motionen överlämnas till kommunstyrelsen för beredning.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse i ärendet daterad 2018-12-03
Kommunfullmäktige § 154/2018-11-13
Motion om ändrad mötesdag för fullmäktigemöten i Herrljunga kommun inkommen den 2018-11-28

Förslag till beslut

Förvaltningens förslag till beslut:

- Att kommunfullmäktige godkänner motionen och att kommunfullmäktiges sammanträdestider för 2019 ändras enligt följande:
  - Fullmäktigemöte tisdag 12/2 flyttas till måndag 11/2
  - Fullmäktigemöte tisdag 12/3 flyttas till måndag 11/3
  - Fullmäktigemöte tisdag 9/4 flyttas till måndag 8/4
  - Fullmäktigemöte tisdag 14/5 flyttas till måndag 13/5
  - Fullmäktigemöte tisdag 18/6 flyttas till måndag 17/6
  - Fullmäktigemöte tisdag 17/9 flyttas till måndag 16/9
  - Fullmäktigemöte tisdag 22/10 flyttas till måndag 21/10
  - Fullmäktigemöte tisdag 12/11 flyttas till måndag 11/11
  - Fullmäktigemöte tisdag 10/12 flyttas till måndag 9/12

Gunnar Andersson (M) bifaller förvaltningens förslag.

Christina Glad (KV) bifaller förvaltningens förslag.

Jan-Olof Brorsson (L) yrkar avslag till motionen.

Elin Hegg (MP) bifaller Jan-Olof Brorssons (L) yrkande.

Christina Abrahamsson (M) bifaller förvaltningens förslag.

Anette Rundström (S) bifaller Jan-Olof Brorssons (L) yrkande.

Björn Wilhelmsson (S) bifaller Jan- Olof Brorssons (L) yrkande.

Forts. § 203

Kari Hellstadius (S) bifaller Jan- Olof Brorssons (L) yrkande.

Ordföranden föreslår en ändring av förvaltningens förslag, att följande rad tas bort ur beslutet: *Fullmäktigemöte tisdag 12/2 flyttas till måndag 11/2.*

Beslutsgång

Ordföranden ställer förslagen mot varandra och finner att kommunstyrelsen beslutar i enlighet med förvaltningens förslag.

Omröstning begärs.

Ordförande ställer följande propositionsordning:
Ja = i enlighet med förvaltningens förslag med ordförandens ändring.
Nej = i enlighet med Jan-Olof Brorssons (L) förslag

Med 6 ja-röster och 5 nej-röster finner ordförande att kommunstyrelsen beslutar i enlighet med förvaltningens förslag.

(Omröstningslista bilaga 1, KS § 203/2018-12-17)

Kommunstyrelsens förslag till fullmäktige

1. Att kommunfullmäktige godkänner motionen och att kommunfullmäktiges sammanträdestider för 2019 ändras enligt följande:
- Fullmäktigemöte tisdag 12/3 flyttas till måndag 11/3
- Fullmäktigemöte tisdag 9/4 flyttas till måndag 8/4
- Fullmäktigemöte tisdag 14/5 flyttas till måndag 13/5
- Fullmäktigemöte tisdag 18/6 flyttas till måndag 17/6
- Fullmäktigemöte tisdag 17/9 flyttas till måndag 16/9
- Fullmäktigemöte tisdag 22/10 flyttas till måndag 21/10
- Fullmäktigemöte tisdag 12/11 flyttas till måndag 11/11
- Fullmäktigemöte tisdag 10/12 flyttas till måndag 9/12

Reservation

Anette Rundström (S), Björn Wilhelmsson (S), Kari Hellstadius (S), Jan-Olof Brorsson (L) och Elin Hegg (MP) reserverar sig mot beslutet.

Expedieras till: Kommunfullmäktige
För kännedom till:

Röstningsbilaga 1 KS § 203/2018-12-17	Närvarande	§ 203/2018-12-17 Jan-Olof Brorssons (L) förslag mot förvaltningens förslag		
		JA	NEJ	Avstår
Johnny Carlsson (C), ordf.	x	x		
Christina Abrahamsson (M), vice ordf.	x	x		
Andreas Molin (C)	x	x		
Ronnie Rexvall (KV)	x	x		
Gunnar Andersson (M)	x	x		
Elin Hegg (MP)	x		x	
Elin Alavik (L)				
Anette Rundström (S)	x		x	
Björn Wilhelmsson (S)	x		x	
Kari Hellstadius (S)	x		x	
Auli Karnehed (SD)				
Marita Andersson (C)				
Jan-Olof Brorsson (L)	x		x	
Fredrik Svensson (KD)				
Christina Glad (KV)	x	x		
Göran Elfving (M)				
Alexander Rahm (S)				
Kerstin Johansson (S)				
Lise-Lotte Hellstadius (S)				
Kurt Hallberg (S)				
Simon Fredriksson (C)				
Tony Niva (-)				
Summa		**6**	**5**	**0**

HERRLJUNGA KOMMUN

KOMMUNSTYRELSENS FÖRVALTNING
Moa Andersson

Tjänsteskrivelse
2018-12-03
DNR KS 206/2018 610

Svar på motion om ändrad mötesdag för fullmäktigemöten i Herrljunga kommun

Sammanfattning

Ingemar Kihlström (KD) inkom den 2018-11-22 med motion om ändrad mötesdag för fullmäktigemöten i Herrljunga kommun.

Genom KF § 154/2018-11-13 beslutade fullmäktige att motionen överlämnas till kommunstyrelsen för beredning.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse i ärendet daterad 2018-12-03
KF § 154/2018-11-13
Motion om ändrad mötesdag för fullmäktigemöten i Herrljunga kommun inkommen den 2018-11-28

Förslag till beslut

Att kommunfullmäktige godkänner motionen och att kommunfullmäktiges sammanträdestider för 2019 ändras enligt följande:

- Fullmäktigemöte tisdag 12/2 flyttas till måndag 11/2
- Fullmäktigemöte tisdag 12/3 flyttas till måndag 11/3
- Fullmäktigemöte tisdag 9/4 flyttas till måndag 8/4
- Fullmäktigemöte tisdag 14/5 flyttas till måndag 13/5
- Fullmäktigemöte tisdag 18/6 flyttas till måndag 17/6
- Fullmäktigemöte tisdag 17/9 flyttas till måndag 16/9
- Fullmäktigemöte tisdag 22/10 flyttas till måndag 21/10
- Fullmäktigemöte tisdag 12/11 flyttas till måndag 11/11
- Fullmäktigemöte tisdag 10/12 flyttas till måndag 9/12

Moa Andersson
Nämndsamordnare

Expedieras till: Kommunfullmäktige
För kännedom till:

HERRLJUNGA KOMMUN

KOMMUNSTYRELSENS
FÖRVALTNING
Moa Andersson

Tjänsteskrivelse
2018-12-03
DNR KS 206/2018 610

Bakgrund

Motion från Ingemar Kihlström (KD) inkommen den 2018-11-22:
”Sedan lång tid tillbaka hålls fullmäktigemöten i Herrljunga kommun av tradition på tisdagar. En mötestid för fullmäktige på tisdagar försvårar dock deltagande för valda kommunfullmäktigeledamöter som har ett uppdrag på riksdags- eller regionnivå .
För riksdagsledamöter är tisdagar vanligtvis en dag då obligatorisk närvaro gäller i Stockholm medan däremot måndagar vanligtvis är avsedda för politiska aktiviteter och studiebesök i den egna valkretsen . För regionfullmäktige-ledamöter hålls regionfullmäktigemöten vanligtvis på tisdagar vilket även gäller för föreslagen mötesplan för 2019. Då riksdags - och regionfullmäktigeledamöter kan utgöra en viktig informations- och beslutslänk mellan Herrljunga kommun och riksdags/regionnivå föreslår jag därför att Herrljunga kommun flyttar sina fullmäktigemöten till måndagar from 2019-01-01 .
Då mötesdagarna för KF för 2019 redan är fastställda i KF beslut till tisdagar vid fullmäktigemöte 2018-09-04 föreslår jag att fullmäktigemöten för 2019 i ett nytt beslut flyttas till den måndag som ligger närmast före resp. beslutad tisdag för 2019 ”.

Förslag till beslut:
Herrljunga kommun flyttar from 2019-01-01 fullmäktigemötet från tisdag till måndag för att möjliggöra deltagande frän riksdags- och regionfullmäktigeledamöter.

För 2019 ändras de beslutade fullmäktigedagarna från tisdag till måndag enligt följande :
Fullmäktigemöte tisdag 12/2 flyttas till måndag 11/2
Fullmäktigemöte tisdag 12/3 flyttas till måndag 11/3
Fullmäktigemöte tisdag 9/4 flyttas till måndag 8/4
Fullmäktigemöte tisdag 14/5 flyttas till måndag 13/5
Fullmäktigemöte tisdag 18/6 flyttas till måndag 17/6
Fullmäktigemöte tisdag 17/9 flyttas till måndag 16/9
Fullmäktigemöte tisdag 22/10 flyttas till måndag 21/10
Fullmäktigemöte tisdag 12/11 flyttas till måndag 11/11
Fullmäktigemöte tisdag 10/12 flyttas till måndag 9/12

Ekonomisk bedömning

Ändringen av kommunfullmäktiges sammanträdestider har inte några ekonomiska konsekvenser.

KF § 154 DNR KS 206/2018

Motion om ändrad mötesdag för fullmäktigemöten i Herrljunga kommun

Sammanfattning

Ingemar Kihlström (KD) har 2018-11-22 lämnat följande motion;
"Sedan lång tid tillbaka hålls fullmäktigemöten i Herrljunga kommun av tradition på tisdagar. En mötestid för fullmäktige på tisdagar försvårar dock deltagande för valda kommunfullmäktigeledamöter som har ett uppdrag på riksdags- eller regionnivå.
För riksdagsledamöter är tisdagar vanligtvis en dag då obligatorisk närvaro gäller i Stockholm medan däremot måndagar vanligtvis är avsedda för politiska aktiviteter och studiebesök i den egna valkretsen. För regionfullmäktige-ledamöter hålls regionfullmäktigemöten vanligtvis på tisdagar vilket även gäller för föreslagen mötesplan för 2019. Då riksdags – och regionfullmäktigeledamöter kan utgöra en viktig informations- och beslutslänk mellan Herrljunga kommun och riksdags/regionnivå föreslår jag därför att Herrljunga kommun flyttar sina fullmäktigemöten till måndagar from 2019-01-01.
Då mötesdagarna för KF för 2019 redan är fastställda i KF beslut till tisdagar vid fullmäktigemöte 2018-09-04 föreslår jag att fullmäktigemöten för 2019 i ett nytt beslut flyttas till den måndag som ligger närmast före resp. beslutad tisdag för 2019".

Förslag till beslut

Herrljunga kommun flyttar from 2019-01-01 fullmäktigemötet från tisdag till måndag för att möjliggöra deltagande från riksdags- och regionfullmäktigeledamöter.

För 2019 ändras de beslutade fullmäktigedagarna från tisdag till måndag enligt följande:
Fullmäktigemöte tisdag 12/2 flyttas till måndag 11/2
Fullmäktigemöte tisdag 12/3 flyttas till måndag 11/3
Fullmäktigemöte tisdag 9/4 flyttas till måndag 8/4
Fullmäktigemöte tisdag 14/5 flyttas till måndag 13/5
Fullmäktigemöte tisdag 18/6 flyttas till måndag 17/6
Fullmäktigemöte tisdag 17/9 flyttas till måndag 16/9
Fullmäktigemöte tisdag 22/10 flyttas till måndag 21/10
Fullmäktigemöte tisdag 12/11 flyttas till måndag 11/11
Fullmäktigemöte tisdag 10/12 flyttas till måndag 9/12

Fortsättning KF § 154

I kommunfullmäktige frågar ordföranden om motionen överlämnas till kommunstyrelsen för beredning och finner att så sker.

KOMMUNFULLMÄKTIGES BESLUT

1. Motionen överlämnas till kommunstyrelsen för beredning.

Expedieras till: Kommunstyrelsen
För kännedom till:

Motion om ändrad mötesdag för fullmäktigemöten i Herrljunga kommun

Sedan lång tid tillbaka hålls fullmäktigemöten i Herrljunga kommun av tradition på tisdagar. En mötestid för fullmäktige på tisdagar försvårar dock deltagande för valda kommunfullmäktigeledamöter som har ett uppdrag på riksdags- eller regionnivå.
För riksdagsledamöter är tisdagar vanligtvis en dag då obligatorisk närvaro gäller i Stockholm medan däremot måndagar vanligtvis är avsedda för politiska aktiviteter och studiebesök i den egna valkretsen. För regionfullmäktige-ledamöter hålls regionfullmäktigemöten vanligtvis på tisdagar vilket även gäller för föreslagen mötesplan för 2019. Då riksdags – och regionfullmäktigeledamöter kan utgöra en viktig informations- och beslutslänk mellan Herrljunga kommun och riksdags/regionnivå föreslår jag därför att Herrljunga kommun flyttar sina fullmäktigemöten till måndagar from 2019-01-01.
Då mötesdagarna för KF för 2019 redan är fastställda i KF beslut till tisdagar vid fullmäktigemöte 2018-09-04 föreslår jag att fullmäktigemöten för 2019 i ett nytt beslut flyttas till den måndag som ligger närmast före resp. beslutad tisdag för 2019.

Förslag till beslut

- Herrljunga kommun flyttar from 2019-01-01 fullmäktigemötet från tisdag till måndag för att möjliggöra deltagande från riksdags- och regionfullmäktigeledamöter.

- För 2019 ändras de beslutade fullmäktigedagarna från tisdag till måndag enligt följande:
  Fullmäktigemöte tisdag 12/2 flyttas till måndag 11/2
  Fullmäktigemöte tisdag 12/3 flyttas till måndag 11/3
  Fullmäktigemöte tisdag 9/4 flyttas till måndag 8/4
  Fullmäktigemöte tisdag 14/5 flyttas till måndag 13/5
  Fullmäktigemöte tisdag 18/6 flyttas till måndag 17/6
  Fullmäktigemöte tisdag 17/9 flyttas till måndag 16/9
  Fullmäktigemöte tisdag 22/10 flyttas till måndag 21/10
  Fullmäktigemöte tisdag 12/11 flyttas till måndag 11/11
  Fullmäktigemöte tisdag 10/12 flyttas till måndag 9/12

.....

Ingemar Kihlström

Kristdemokraterna Herrljunga

KS § 50 DNR KS 22/2019

Årsredovisning 2018 för Herrljunga kommun

Sammanfattning

Den ekonomiska ställningen på balansdagen visar att Herrljunga kommun har brutit en positiv trend med tidigare års goda resultat. Årets resultat visar på bokslutsdagen ett minus på 2,3 mnkr, vilket understiger budgeterat resultat med en avvikelse på drygt 14 mnkr. Under flertalet år har kommunen haft goda resultat och uppfyllt resultatkraven/målen med råge. De historiska siffrorna har bättrat på det egna kapitalet och likaså höjt soliditeten. Årets negativa resultat är ett trendbrott och kan framför allt förklaras med två olika orsaker. Den ena är att befolkningsutvecklingen varit sämre än förväntat och budgeterat. En negativ befolkningsutveckling resulterade i betydligt lägre utfall i skatteintäkter och generella statsbidrag än vad som budgeterats. Ökningen i statsbidrag blev 5 mnkr mot 2017 års utfall. Den andra orsaken till det negativa resultatet är en mycket hög tilläggspremie för förmånsbestämd ålderspension. Tilläggspremien kunde inte rymmas inom beräknat personalomkostnadspålägg (38,46 procent av lönesummorna), och belastade kommunens ekonomi negativt. De två målen 2 procents resultat i förhållande till skatteintäkter och generella statsbidrag och 100 procents självfinansieringsgrad har inte kunnat uppfyllas för 2018. En lite längre tidperiod visar dock att resultatmålet på 2 procent kan infrias, 2,6 procent i genomsnitt under de senaste tre åren och 2,4 procent i genomsnitt under de senaste fem åren. Målet kan uppfyllas i och med att målvärdet ses ur ett treårsperspektiv. Däremot kan inte självfinansieringsmålet infrias under en längre period, detta då investeringsutgifterna i snitt varit högre än resultatet tillsammans med avskrivningskostnaderna. Soliditetsmåttet befinner sig på balansdagen på över 70 procent och målet är därmed uppfyllt. I upprättad årsredovisning föreslås att del av RUR-avsättningen används med 2 573 tkr för att få ett balanskravsresultat till noll. Utöver siffermaterialet i årsredovisningen, redogörs även en sammanställning över koncernen, måluppfyllelser, ekonomiska analyser samt nämndernas och styrelsens verksamhetsberättelser. Årsredovisningen innehåller också ett personalavsnitt som tar upp personalnyckeltal, sjukfrånvaron, arbetsmiljö och pensioner samt redovisning av kommunens folkhälso- och miljöarbete.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse daterad 2019-03-06
Herrljunga kommuns årsredovisning 2018

Förslag till beslut

Förvaltningens förslag till beslut:
Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige besluta att:

- godkänna upprättad årsredovisning för 2018
- ta 2 573 tkr i anspråk från RUR för att få ett balanskravsresultat till noll

Fortsättning § 50

Beslutsgång

Ordföranden frågar om förvaltningens förslag till beslut antas och finner att så sker.

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

1. Upprättad årsredovisning för 2018 godkänns (KS § 50/2019-03-18).
2. 2 573 tkr tas i anspråk från RUR för att få ett balanskravsresultat till noll.

Expedieras till: Kommunfullmäktige

HERRLJUNGA KOMMUN

KOMMUNSTYRELSE-
FÖRVALTNING
Linda Rudenwall

Tjänsteskrivelse
2019-03-06
DNR KS 22/2019 942

Årsredovisning Herrljunga kommun 2018

Sammanfattning

Den ekonomiska ställningen på balansdagen visar att Herrljunga kommun har brutit en positiv trend med tidigare års goda resultat. Årets resultat visar på bokslutsdagen ett minus på 2,3 mnkr, vilket understiger budgeterat resultat med en avvikelse på drygt 14 mnkr. Under flertalet år har kommunen haft goda resultat och uppfyllt resultatkraven/målen med råge. De historiska siffrorna har bättrat på det egna kapitalet och likaså höjt soliditeten. Årets negativa resultat är ett trendbrott och kan framför allt förklaras med två olika orsaker. Den ena är att befolkningsutvecklingen varit sämre än förväntat och budgeterat. En negativ befolkningsutveckling resulterade i betydligt lägre utfall i skatteintäkter och generella statsbidrag än vad som budgeterats. Ökningen i statsbidrag blev 5 mnkr mot 2017 års utfall. Den andra orsaken till det negativa resultatet är en mycket hög tilläggspremie för förmånsbestämd ålderspension. Tilläggspremien kunde inte rymmas inom beräknat personalomkostnadspålägg (38,46 procent av lönesummorna), och belastade kommunens ekonomi negativt.

De två målen 2 procents resultat i förhållande till skatteintäkter och generella statsbidrag och 100 procents självfinansieringsgrad har inte kunnat uppfyllas för 2018. En lite längre tidperiod visar dock att resultatmålet på 2 procent kan infrias, 2,6 procent i genomsnitt under de senaste tre åren och 2,4 procent i genomsnitt under de senaste fem åren. Målet kan uppfyllas i och med att målvärdet ses ur ett treårsperspektiv. Däremot kan inte självfinansieringsmålet infrias under en längre period, detta då investeringsutgifterna i snitt varit högre än resultatet tillsammans med avskrivningskostnaderna. Soliditetsmåttet befinner sig på balansdagen på över 70 procent och målet är därmed uppfyllt.

I upprättad årsredovisning föreslås att del av RUR-avsättningen används med 2 573 tkr för att få ett balanskravsresultat till noll.

Utöver siffermaterialet i årsredovisningen, redogörs även en sammanställning över koncernen, måluppfyllelser, ekonomiska analyser samt nämndernas och styrelsens verksamhetsberättelser. Årsredovisningen innehåller också ett personalavsnitt som tar upp personalnyckeltal, sjukfrånvaron, arbetsmiljö och pensioner samt redovisning av kommunens folkhälso- och miljöarbete.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse daterad 2019-03-06
Herrljunga kommuns årsredovisning 2018

HERRLJUNGA KOMMUN

KOMMUNSTYRELSE-
FÖRVALTNING
Linda Rudenwall

Tjänsteskrivelse
2017-02-17
DNR KS

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige besluta att:

- godkänna upprättad årsredovisning för 2018
- ta 2 573 tkr i anspråk från RUR för att få ett balanskravsresultat till noll

Linda Rudenwall
Ekonomichef

Expedieras till: kommunens revisorer
För kännedom till:

Ärende 7

Årsredovisning 2018
Herrljunga kommun

Innehållsförteckning

INLEDNING
POLITISK ORGANISATION 1
FÖRORD 3
SAMMANFATTNING 2
VART GICK SKATTEPENGARNA 4
TIO ÅR I SAMMANDRAG 5
FÖRVALTNINGSBERÄTTELSE
VÄSENTLIGA HÄNDELSER UNDER ÅRET 6
OMVÄRLDSANALYS 7
HERRLJUNGA KOMMUN I ETT SJUHÄRADSPERSPEKTIV 12
KOMMUNENS KONCERN 14
MEDARBETARE I KOMMUNEN 18
MÅL 25
MILJÖREDOVISNING 31
FOLKHÄLSOREDOVISNING 33
EKONOMISK ÖVERSIKT OCH ANALYS 35
GOD EKONOMISK HUSHÅLLNING 45
EKONOMISK REDOVISNING
RESULTATRÄKNING 47
KASSAFLÖDESANALYS 48
BALANSRÄKNING 49
NOTER 51
NYCKELTAL 61
DRIFTREDOVISNING 62
INVESTERINGSREDOVISNING 66
REDOVISNINGSPRINCIPER 70
VERKSAMHETSBERÄTTELSE
KOMMUNFULLMÄKTIGE 75
KOMMUNSTYRELSE 76
BILDNINGSNÄMNDEN 78
SOCIALNÄMNDEN 82
TEKNISKA NÄMNDEN 85
BYGG OCH MILJÖ 88
BEGREPPSFÖRKLARINGAR 91
REVISIONSBERÄTTELSE
REVISIONSBERÄTTELSE 93

Politisk organisation

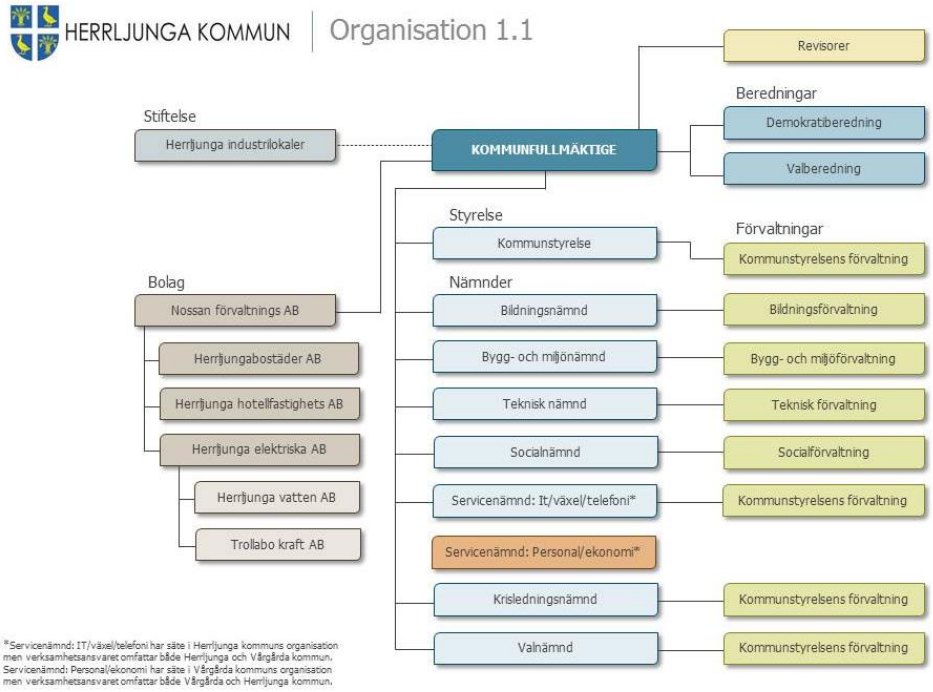

Bild 1 Herrljunga kommuns organisation.

Kommunens högsta beslutande organ är kommunfullmäktige med 31 ledamöter och under 2018 hade fullmäktige 9 sammanträden. Kommunens revisorer är tillsatta av och rapporterar direkt till fullmäktige. Fullmäktige utser kommunstyrelsen och dessutom fem facknämnder vilka alla utom val- och krisledningsnämnden har underställda förvaltningar till sitt förfogande. Nämnderna, inklusive kommunstyrelsen, sammanträder ca tio gånger per år. Förvaltningscheferna är tillsatta av kommunstyrelsen och är underställda kommunchefen. Bland nämnderna har kommunstyrelsen en särställning genom att styrelsen ska övervaka nämndernas utveckling samt ta nödvändiga initiativ om nämnderna inte bedriver verksamhet enligt fullmäktiges riktlinjer. Förutom verksamheterna i förvaltningsform bedriver kommunen verksamhet i Herrljunga Elektriska AB, Herrljungabostäder AB, Stiftelsen Herrljunga Industrilokaler samt Nossan Förvaltningsaktiebolag. Dessa företag har en mer självständig ställning, dock har kommunstyrelsen uppsikt också över dessa verksamheter.

Kommunfullmäktigevalet 2014	Antal röster	Procent	Mandat
Arbetarepartiet Socialdemokraterna	1 703	27	9
Centerpartiet	964	16	5
Moderaterna	878	14	4
Liberalerna	655	11	3
Sverigedemokraterna	628	10	3
Kommunens väl	577	9	3
Kristdemokraterna	353	6	2
Vänsterpartiet	252	4	1
Miljöpartiet de gröna	176	3	1
Feministiskt initiativ	8	0	0
Övriga partier	16	0	0

Tabell 1 Kommunfullmäktigevalet 2014 med antal röster och mandat.

Kommunfullmäktigevalet 2018	Antal röster	Procent	Mandat
Arbetarepartiet Socialdemokraterna	1 366	21	7
Centerpartiet	1 160	18	6
Moderaterna	880	14	4
Liberalerna	646	10	3
Sverigedemokraterna	749	12	4
Kommunens väl	596	9	3
Kristdemokraterna	476	7	2
Vänsterpartiet	331	5	2
Miljöpartiet de gröna	126	2	0
Feministiskt initiativ	32	1	0
Övriga partier	5	0	0

Tabell 2 Kommunfullmäktigevalet 2018 med antal röster och mandat.

Förord

År 2018 kännetecknas av ett år då nämnderna återigen visar upp stabila ekonomiska resultat och goda prestationer i verksamheterna. Dock har kommunen haft en ansträngd situation med en befolkningsutveckling som inte följer budgeterade nivåer. Detta i kombination med höga extrakostnader för lagstadgade pensionsåtaganden är kommunens resultat för året det lägsta på mycket länge och bryter därmed den positiva trend vi sett de senaste åren.

Vi börjar med att kommentera Herrljunga kommuns resultat. För 2018 redovisar Herrljunga kommun ett resultat som uppgår till -2,3 mnkr, vilket är drygt 26 mnkr sämre än föregående års resultat och drygt 14 mnkr lägre än budgeterat resultat. Med för hög beräkning av skatteintäkter och generella statsbidrag, tilldelades också nämnderna ett för högt kommunbidrag. Kommunbidraget har förvaltats väl av nämnderna, vilka visar positiva avvikelser mot tilldelat kommunbidrag, totalt 5,9 mnkr. Det är den positiva delen. Den negativa sidan är att det svikande befolkningsunderlaget tillsammans med sämre inkomstutjämning än beräknat gör att ökningen av skatteintäkter och generella bidrag endast blev blygsamma 5 mnkr mot 2017. Alldeles för lågt för att kunna finansiera verksamheten och investeringsutgifterna. Utmaningen finns även att se 2019, vilket vi kommer att jobba med för att komma ikapp och i fas för att uppnå en god ekonomi.

Herrljunga kommun har i och med satsningar för en hälsosam arbetsmiljö nu kunnat visa upp lägre sjukfrånvarosiffror än i fjol. Total sjukfrånvaro i kommunen är 5,9 procent, 0,2 procentenheter lägre än 2017 och betydligt lägre än övriga Sjuhäradskommuner. Inriktningen har varit att starta rehabiliteringsarbetet i tidigt stadium samt att påskynda återgång i arbetet.

Kommundirektör:
Niels Bredberg

Ekonomichef:
Linda Rudenwall

Ett lyckat arbete, vilket kommer att fortsätta under 2019.

Utbildningsverksamheten har under året präglats av god måluppfyllelse och goda resultat. Inte minst inom gymnasieskolans yrkesprogram som visar sig i topp i rankingen bland Sveriges 290 kommuner. Inom skolan har meritvärderna tagit ytterligare kliv och förbättrats. Herrljunga kommuns förskolor, skolor och fritidshem har haft en god kontinuitet med behörig och legitimerad personal, vilket ger en trygg miljö för barn och elever.

Inom det sociala området har behovet av rätt kompetens både inom IFO och inom sjukvården varit kännbart. Förvaltningen har utökat med specialisttjänster som till viss del kunnat tillgodose behoven, men fortfarande finns områden med utmaningar att hitta rätt kompetens.

Kommunen har under året skapat förutsättningar för attraktiva bostadsområden genom att flera detaljplaner har antagits, ritningar och skisser har tagits fram samt att en god kommunikation och framåtanda funnits mellan kommunen och det kommunala bostadsbolaget.

Framöver kommer Herrljunga fortsätta det goda arbetet med infrastrukturförbättringar, att skapa bästa möjliga företagskultur och öka kvalitén och service inom kärnverksamheterna samtidigt som en god ekonomisk hushållning ska säkerställa en fortsatt god ekonomisk kapacitet för kommunen.

Avslutningsvis önskar vi alla läsare, medborgare, anställda, förtroendevalda och brukare en god budgetperiod 2019-2021.

Sammanfattning

Befolkning

Under den senaste tioårsperioden har kommunen haft en positiv befolkningstillväxt där antalet invånare har ökat med totalt 146 personer. Befolkningen i Herrljunga Kommun uppgick den 31 december 2018 till 9 494 personer, vilket jämfört med samma tidpunkt föregående år är en ökning med nio personer.

Finansiella mål

Kommunfullmäktige har fastslagit tre långsiktiga finansiella mål och dessa handlar om ekonomiskt resultat, soliditet samt självfinansiering av investeringsutgifter.

Ekonomiskt resultat

Årets resultat uppgår till -2,3 mnkr vilket är 14,2 mnkr sämre än budgeterat. I förhållande till skatteintäkter och generella stadsbidrag uppgår årets resultat till -0,4 procent vilket innebär att målsättningen om minst 2 procent inte har infriats. Under den senaste treårsperioden har kommunens resultat uppgått till 2,6 procent av skatteintäkter och generella statsbidrag, vilket överstiger kommunens finansiella resultatmål.

Soliditet

Soliditeten uppgår till 70,5 procent vilket är en försämring jämfört med 2017 då soliditeten uppgick till 71,6 procent. Det finansiella målet om en soliditet större än 70 procent har infriats. Om den delen av pensionsskulden inklusive särskild löneskatt som idag är noterad som ansvarsförbindelse på 185 mnkr medtogs i balansräkningen, skulle soliditeten sjunka från 70,5 procent till 40,1 procent.

Investeringar

Årets investeringar har uppgått till 60,5 mnkr. Självfinansieringsgraden för 2018 uppgår till 28,7 procent. För åren 2014-2018 uppgick självfinansieringsgraden till 77,4 procent vilket innebär att målet om full självfinansiering av investeringar under en femårsperiod inte uppnås.

Personalredovisning

Under 2018 har arbeten fortsatt med att minska sjukfrånvaron och att öka andelen heltidsanställda. Antalet månadsanställda har ökat med 34 personer jämfört mot föregående år. Totalt har den arbetade tiden ökat med 7 årsarbetare och det är inom månadsavlönade nettoårsarbetare som ökningen återfinns.

Kvinnor är den största gruppen som arbetar inom kommunens verksamheter. 82 procent av den månadsavlönade personalen är kvinnor. Sjukfrånvarotiden i procent av ordinarie arbetstid är 5,9 vilket är en minskning jämfört med 2017 då sjukfrånvaron var 6,1 procent. Långtidssjukfrånvaron har även minskat mot tidigare år.

Nämndernas resultat

Nämndernas ekonomiska resultat redovisar ett överskott på 4 747 tkr och det är främst inom Kommunstyrelsen och Bildningsnämnden som de stora överskotten finns. För 2017 uppgick motsvarande överskott till 6 374 tkr.

Nämndernas resultat (tkr)	Bokslut 2017	Budget 2018	Bokslut 2018	Avvikelse
Kommunfullmäktige	1 390	1 875	1 577	298
Kommunstyrelse	34 019	35 410	33 152	2 258
Bildningsnämnd	239 581	237 521	235 909	1 612
Socialnämnd	192 780	201 224	200 897	327
Teknisk nämnd	18 611	34 781	35 102	-322
Bygg och Miljönämnd	13 932	14 355	13 782	573
Totalt	**500 313**	**525 166**	**520 419**	**4 747**

Tabell 3 Resultat för nämnderna 2017 och 2018 med avvikelse mot budget. I tabellen redovisas inte lönepotten.

Koncernens resultat

Förutom Herrljunga kommun består koncernen av Nossan Förvaltningsaktiebolag, Herrljunga Bostäder AB, Herrljunga Elektriska AB med dotterbolag och Stiftelsen Herrljunga Industrilokaler.

Kommunkoncernens samlade resultat 2018 uppgår till 8,3 mnkr vilket är en försämring mot föregående år med 31,4 mnkr. Soliditeten uppgår till 37 procent exkl. kommunens ansvarsförbindelse för pensionsåtaganden före 1998.

Vart gick skattepengarna

Fördelning av intäkter

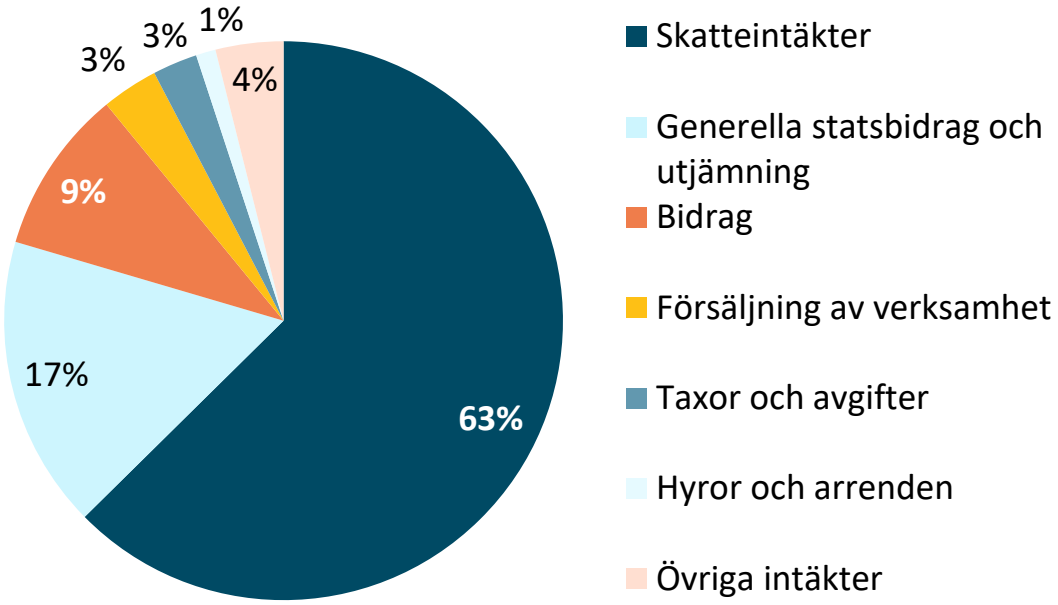

Bild 2 Fördelning mellan kommunens intäktsslag 2018.

Fördelning av kostnader

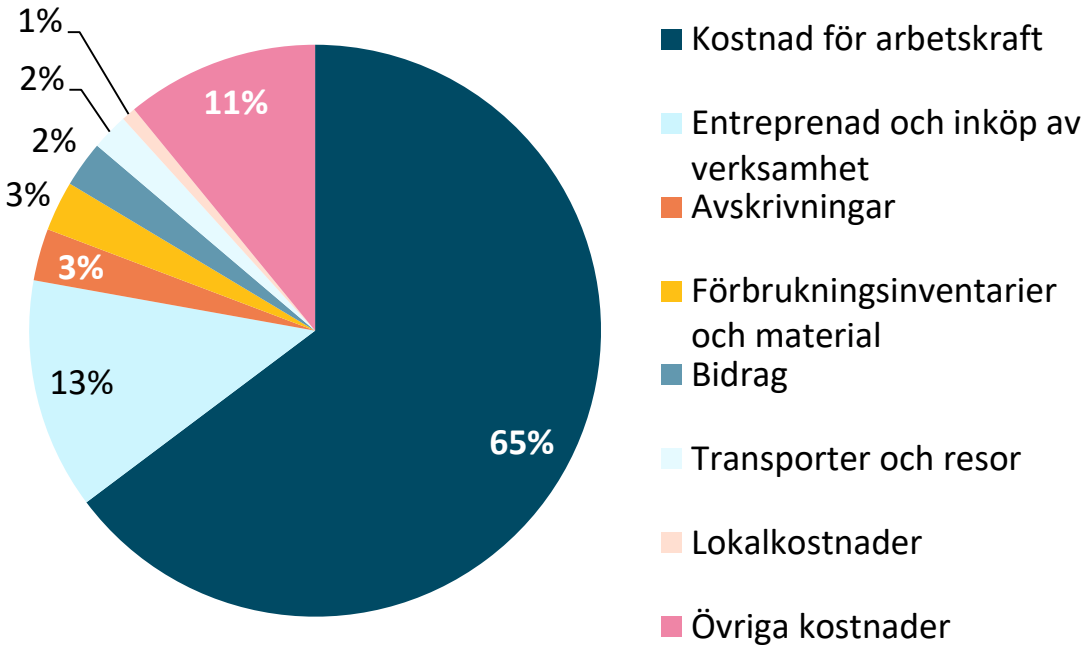

Bild 3 Fördelning mellan kommunens kostnadsslag 2018.

Tio år i sammandrag

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Befolkning*										
Antal invånare	9 348	9 314	9 284	9 282	9 274	9 376	9 349	9 486	9 485	9 494
- varav 0-6 år	642	662	673	708	713	719	721	770	771	736
- varav 7-17 år	1 253	1 205	1 158	1 135	1 107	1 136	1 139	1 157	1 135	1 166
- varav 18-64 år	5 581	5 508	5 468	5 416	5 389	5 403	5 348	5 359	5 333	5 301
- varav 65- år	1 872	1 939	1 985	2 023	2 065	2 118	2 141	2 200	2 246	2 291
*Nya åldersintervall från 2010										
Utdeb av obl. skatter och avgifter	32,74	32,74	32,74	33,04	33,29	33,29	33,42	33,38	33,67	33,66
Kommunalskatt, kr	22,29	22,29	22,29	22,16	22,16	22,20	21,94	21,94	21,94	21,94
Landstingsskatt, kr	10,45	10,45	10,45	10,88	11,13	11,13	11,48	11,48	11,48	11,48
Resultat, mnkr										
Intäkter	70	79	81	86	88	85	105	134	146	134
Kostnader	-451	-477	-495	-500	-497	-526	-561	-601	-629	-648
Avskrivningar	-15	-15	-17	-18	-18	-18	-19	-20	-19	-20
Verksamhetens nettokostnader	**-396**	**-413**	**-432**	**-431**	**-427**	**-460**	**-475**	**-487**	**-502**	**-533**
Skatteintäkter och gen. statsbidrag	400	420	425	433	445	469	484	504	525	530
Finansnetto	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Resultat före extraord. poster	**5**	**8**	**-6**	**3**	**19**	**11**	**11**	**19**	**24**	**-2**
Extraord. intäkter och kostnader	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Årets resultat kommunen	**5**	**8**	**-6**	**3**	**19**	**11**	**11**	**19**	**24**	**-2**
Årets resultat koncernen	**5**	**12**	**-4**	**6**	**19**	**13**	**15**	**30**	**40**	**8**
Verksamhetens nettokost tkr/invånare	42	44	46	47	46	49	58	51	53	56
Verksamheternas budgetavvikelser	-4	-11	-17	-20	1	-0	-2	8	3	-6
Balans, mnkr										
Balansomslutning	481	473	456	454	473	497	530	583	604	610
Nettoinvesteringar	9	10	31	16	25	32	27	36	47	60
Långfristiga skulder	30	20	20	-	-	-	-	-	1	1
Borgensåtaganden	247	252	263	275	325	311	349	365	405	397
Ekonomiska nyckeltal, procent										
Soliditet	71	74	75	76	77	76	74	70	72	70
Soliditet inkl. pensionsskuld	31	35	31	32	31	34	35	37	40	40
Självfinansieringsgrad av invest.	220	225	36	134	149	90	109	106	91	29
Resultat/skatteintäkter+Statsbidrag	1,3	1,9	-1,3	0,7	4,3	2,2	2,2	3,7	4,5	-0,4
Personal										
Antal månadsavlönade, enl AB, tillsvidare + visstid	780	771	764	746	752	773	828	843	863	897
Antal årsarbeten månadsavlönade	681	692	685	665	671	696	739	755	773	812
Antal årsarbeten timmanställda	63	71	77	85	79	83	83	83	85	76

Tabell 4 Sammandrag av befolkningen, resultatet, balansen m.m. 2009-2018. Källa befolkningssiffror: SCB.

Väsentliga händelser under året

Herrljunga kommun har under året 2018 haft följande väsentliga händelser:

- Försäljning av koncernbolaget Herrljunga Hotellfastighets AB genomförd genom aktieöverlåtelse.
- Utbyggnad och tillskott av industrilokaler.
- Nyöppning av ytterligare en avdelning på Hagens äldreboende.
- Avveckling av samtliga HVB-hem för ensamkommande barn under 2018.
- Horsbyområdet bebyggs med nya hus och försäljning pågår.
- Färdigställande av och inflyttning i flerbostadshuset Styrbjörn.
- Inledning av projekt ”Västra Stambanan”, fyrspårsbehovet.
- Påbörjad åtgärdsvalstudie för Älvsborgsbanan.
- Lokalresursplaneringen i ett tioårsperspektiv, som underlag för investeringsbudget, framarbetad.
- Informationssäkerhetsprojektet och projekt GDPR med personuppgiftshantering har avslutats.
- Säkerhetsarbetet har uppgraderats.
- Upphandling av ny IT-infrastruktur genomförd och planering för införandet uppstartat.
- Nytt trådlöst datanätverk (Wifi) etablerat inom skolan för att möjliggöra för digitalistering inom kommunen.
- Genomfört kommunal-, landstings- och riksdagsval.
- Medborgarlöfte för förbättrat samarbete mellan Polismyndigheten och Herrljunga kommun fastställt.
- Demokratiberedningens ärenden och förslag har behandlats i Kommunfullmäktige.

Omvärldsanalys

Omvärldsanalysen har till uppgift att spegla hur yttre omständigheter påverkar eller kan påverka Herrljunga kommun. Avsnittet behandlar inledningsvis kommunsektorns ekonomi. Därefter belyses befolkningen, bostadsmarknaden, näringslivet, arbetsmarknaden och infrastrukturen.

Det ekonomiska läget

Stark arbetsmarknad består men BNP-tillväxten blir svag 2019

Framtidstron bland såväl hushåll som företag i Sverige har försvagats markant på sistone, vilket åtminstone i det korta perspektivet ger stöd åt bedömningen om en fortsatt konjunkturavmattning. SKLs prognos är att BNP-tillväxten i Sverige kommer att dämpas rejält i år. Siffran för helåret 2019 hamnar med denna uppdatering nära 1 procent. Detta utgör en stor kontrast mot de föregående fem åren, när den årliga BNP-tillväxten i genomsnitt har varit 2,8 procent. SKL bedömer att de senaste årens höga sysselsättningstillväxt inte är möjlig att upprätthålla, dels eftersom återstående tillgängligt arbetsutbud i ringa grad bedöms matcha den efterfrågade arbetskraften, dels som en följd av en långsammare ökning av befolkningen i arbetsföra åldrar – i hög grad har de senaste årens sysselsättningsuppgång gynnats av en växande befolkning.

Därtill väntar SKL en svagare tillväxt såväl för inhemsk efterfrågan som för exporten. En huvudförklaring för den svagare inhemska tillväxten är det fall i bostadsbyggandet som SKL räknar med. Bidraget från bostadsinvesteringarna till BNP-tillväxten blir 2019 negativt – en tydlig kontrast till de föregående fem åren när byggboomen gett extra skjuts till BNP-tillväxten (med omkring 0,5 procentenheter årligen). Resursutnyttjandet i Sverige är ännu högt: arbetslösheten är låg och industrins kapacitetsutnyttjande högt. Styrkan i svensk ekonomi kommer därför att bestå en tid, speciellt på arbetsmarknaden. Trots en längre period av stark konjunktur, där 2018 utgjorde toppen på högkonjunkturen, är både konsumentprisinflationen och löneökningstakten ännu relativt låga.

SKL räknar dock med att löneökningstakten kommer att fortsätta stiga kommande år. På basis av SKLs prognos om att Riksbankens inflationsmål om två procent kommer att nås de närmsta åren, räknar SKL med att Riksbanken fortsätter att höja reporäntan. Högre räntor trycker därmed upp KPI-inflationen kommande år. SKL antar i likhet med föregående prognos att det dröjer till 2020 innan arbetsmarknaden visar mer tydliga tecken på avkylning, att antalet arbetade timmar minskar och arbetslösheten stiger. På längre sikt, för kalkylåren 2021–2022, baseras den samhällsekonomiska analysen på en framskrivning som hängs upp på arbetsmarknaden och demografin.

Detta kan beskrivas som att det varken råder hög- eller lågkonjunktur och SKLs analys utgår från arbetsmarknaden.

	2017	2018	2019	2020	2021	2022
BNP*	2,4	2,3	1,1	1,3	1,6	1,6
Sysselsättning, timmar*	2,1	1,9	0,5	-0,5	0,4	0,4
Relativ arbetslöshet, nivå	6,7	6,3	6,4	6,6	6,8	6,8
Timlön, nationalräkenskaperna	2,5	2,7	3,1	3,3	3,4	3,5
Timlön, konjunkturlönestatistiken	2,3	2,5	2,9	3,3	3,4	3,5
Inflation, KPIF	2,0	2,1	2,1	2,1	2,0	2,0
Inflation, KPI	1,8	2,0	2,5	2,7	2,6	2,6
Realt skatteunderlag	1,1	1,6	0,9	0,0	0,8	1,1
Befolkning 15-74 år	1,1	0,8	0,5	0,4	0,4	0,5

Tabell 5 Nyckeltal för den svenska ekonomin. Tabellen visar en procentuell förändring om inget annat anges. *Kalenderkorrigerad utveckling.

Konjunkturförsvagning dämpar skatteunderlagstillväxten

Prognosen pekar på att den inbromsning av skatteunderlagstillväxten som började 2017 och fortsatte 2018 kommer att hålla i sig även i år. Det förklaras framförallt av att sysselsättningen ökar allt långsammare. Men delvis beror det också på att grundavdragen för personer som fyllt 65 år höjs, vilket betyder att skatteunderlagets faktiska ökningstakt är 0,7 procentenheter lägre än den underliggande. Detta kompenseras landstingen för genom höjningar av anslaget Kommunalekonomisk utjämning med belopp som motsvarar avdragshöjningens beräknade effekt på skatteintäkterna. Nästa år räknar SKL med att konjunkturavmattningen leder till att antalet arbetade timmar minskar, vilket endast till en mindre del motverkas av att lönehöjningarna väntas bli större. Följden blir att skatteunderlaget både i år och nästa år ökar mindre än det gjort något år sedan 2010.

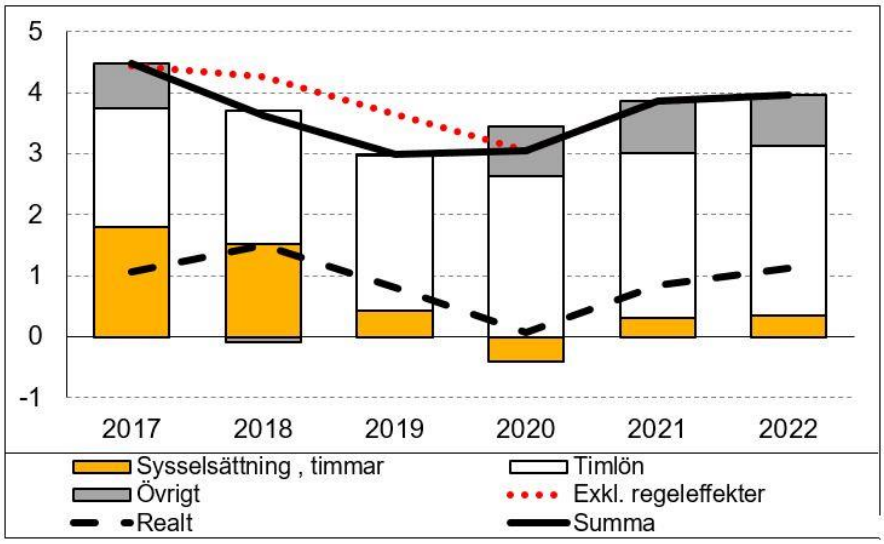

Tabell 6 Skatteunderlagstillväxt och bidrag från vissa komponenter. Procent respektive procentenheter. Källa: Skatteverket och SKL.

Herrljungas ekonomi

Under de senaste tio åren har Herrljunga kommun redovisat negativa resultat vid två tillfällen, år 2011 och nu även år 2018. Kommunen har efter minusresultatet år 2011 arbetat strategiskt för att uppvisa nödvändiga resultat för att kunna klara av de investeringar som krävs i framtiden. Tillfälliga medel för AFA har utbetalats under åren 2012 (8,5 mnkr), 2013 (8,8 mnkr) och 2015 (3,9 mnkr), vilket skapat bättre förutsättningar för ett positivt resultat.

För 2018 redovisar Herrljunga kommun ett resultat som uppgår till -2,3 mnkr, vilket är drygt 26 mnkr sämre än föregående års resultat. Resultatet är 14,2 mnkr lägre än budgeterad resultatnivå. Kommunstyrelsen uppmärksammade tidigt under året att budgeten inte skulle hålla i och med att befolkningsutvecklingen inte följt de antaganden som gjorts i budgetarbetet inför 2018. Budgetens skatteintäkter och generella statsbidrag beräknades utifrån en befolkningsökning om totalt 100 personer, vilket uteblev. Med för hög beräkning av intäktssidan, tilldelades också nämnderna ett för högt kommunbidrag. Kommunfullmäktige stod under 2018 inför valet att antingen genomföra besparingar i nämndernas verksamheter eller att sänka resultatkravet/målet. Kommunfullmäktige lät sänka resultatmålet till noll (0). Prognosen pekade under senare delen av året mot noll (prognos per oktober månad). Under december kom en rejäl tilläggsfaktura (drygt 5 mnkr exklusive löneskatt) gällande extrapremier för förmånsbestämd ålderspension (FÅP), vilket gjorde att resultatet hamnade på minussidan.

Under de senaste åren har Herrljunga kommuns resultat ständigt förbättrats och toppades år 2017 med ett plus på 23 mnkr för att 2018 hamna på ett minusresultat -2,3 mnkr. De senaste fem årens resultat uppgår dock till 2,4 procent av skatteintäkter och generella statsbidrag. Med de starka resultaten under den senaste perioden (förutom årets resultat) har Herrljunga kommun haft goda förutsättningar till att kunna finansiera den kommunala verksamheten inklusive investeringsutgifterna. Med årets negativa resultat faller dock självfinansieringsgraden under 100 procent för den senaste femårsperioden och uppgår i snitt till drygt 77 procent, vilket är 23 procentenheter under nödvändigt tal för att kunna säga att kommunen kan finansiera sina investeringar utan lånade alternativt egna medel.

Befolkning

Herrljungas befolkningsutveckling har under det senaste decenniet visat på både uppgång och nedgång. Antalet invånare har varierat från det lägsta antalet 1975 (8 833) till maxvärdet 1993 (9 823). Kommunens invånarantal uppgick den 31 december 2018 till 9 494 personer, vilket är en ökning med nio personer jämfört med föregående år.

”Växtkraft 10 000” har satt som mål att det i Herrljunga 2020 ska bo 10 000 invånare. Förutsättningen för att visionsmålet ska slå in är dels att Herrljunga kan förbli en attraktiv ort att bosätta sig i och dels att efterfrågan på bostadsmarknaden kan tillgodoses. Det geografiska läget, en järnvägsknut mitt i Västra Götaland, ger Herrljunga många möjligheter och fördelar. För att attrahera nya invånare behövs kommunala verksamheter med såväl hög kvalitet som kostnadseffektivitet.

Kommunen är för sin framtida utveckling beroende av att det sker en tillväxt av befolkningen. För att stimulera till ökad inflyttning är det viktigt att kommunen skapar attraktiva boendemiljöer både i tätorterna Herrljunga, Annelund och Ljung, men även på landsbygden.

Vid en djupare analys av den demografiska förändringen kan konstateras att året visat en minskning i ålderskategorierna 0-6 år (-35 personer) och 18-64 år (-32 personer) samtidigt som det varit en

ökning av antalet över 65 år (+45 personer) och antalet 7-17 år (+31 personer). Mer statistik finns att läsa i avsnittet för 10 år i sammandrag.

Medelåldern i kommunen är 43,2 år, varav män 42,7 år och kvinnor 43,6 år. Av Herrljunga kommuns invånare är totalt 1 139 personer utrikes födda.

Bostadsmarknad

Då kommunen har ett attraktivt näringsliv och bra kommunikationsmöjligheter så pendlar många idag till Herrljunga från andra kommuner. Ett större utbud av bra boendeformer skulle kunna innebära en ökad inflyttning från denna grupp. En annan grupp som efterfrågar hyresrätter är de äldre vilka idag har ett egenägt boende.

Totalt har 98 bygglovsansökningar inkommit till kommunen, därav har 25 nya bostäder fått slutbesked och 16 bostäder startbesked, 16 st av de nya byggloven avseende bostäder ligger inom 1 km från Herrljunga tågstation. Antalet nybyggda bostäder har ökat jämfört med föregående år. Under 2018 har en detaljplan för Ljungs tätort antagits av bygg- och miljönämnden vilket kan generera 15 nya bostäder.

Bygglov har inkommit avseende ytterligare ett flerbostadshus i centrala Herrljunga på fastigheten Aspen 9. Under 2019 kommer ett flerbostadshus med 18 lägenheter att börja byggas. Lägenhetsstorlekar är 2 rum och 3 rum. Upplåtelseformen är hyresrätt.

Under 2019 fortsätter arbetet med att ta fram detaljplaner. På sikt kan detta skapa fler typer av boende centralt i Herrljunga. Även områden kring Sämsjön är aktuella för detaljplanering under 2018-2020.

Näringsliv

Kommunen har ett livaktigt samarbete med ortens företag via FOKUS Herrljunga som ägs av företagen i kommunen och drivs i nära samarbete mellan kommun och företag. FOKUS Herrljunga har till syfte att förbättra och stärka näringslivsklimatet i Herrljunga kommun men också att stödja och utveckla nyföretagandet i kommunen.

Näringsgrenarna industriproduktion & tillverkning, jord- och skogsbruk, transport, partihandel & byggverksamhet dominerar i kommunen. Arbetsmarknaden i Herrljunga är stark och det finns många arbetstillfällen. Vad gäller andelen arbetstillfällen kopplade till Industrin, ligger kommunen på dryga 38 procent gentemot rikssnittet på 14 procent. Kommunens invånare är i Sjuhäradstoppen vad gäller Företagsamheten (15,4 procent jmfr med rikssnittet på 12,3 procent).

I Svenskt Näringslivs årliga enkät har Herrljunga kommun goda placeringar. År 2018 hamnade kommunen på plats 36 av 290. Under de senaste fem åren har Herrljungas placeringar varierat från 14 till 48. Undersökningen baseras på två delar; enkätundersökning och statistikdel. Vad gäller enkätundersökningen får kommunen överlag mycket goda resultat medans statistikdelen tynger kommunen.

Antal registrerade företag

Förutsättningarna för att locka nytt företagande till kommunen är goda med tanke på det geografiska läget, kommunikationer med mera. Under 2018 tillkom 66 nya företag (att jämföras med 57

stycken under 2017) i kommunen. Med nystartade företag, avses samtliga bolagsformer. Under den senaste tioårsperioden har det tillkommit i snitt 39 nya företag/år.

Att det startas upp nya företag i kommunen, är en prioriterad arbetsuppgift för Fokus Herrljunga. Från och med 2016, erbjuds intresserade, en lokal ”Starta eget kurs” som hålls i Fokus Herrljungas lokaler. Denna kurs har i hög grad bidragit till att det är fler människor som antingen har startat eller kommer att starta företag under det kommande året. Under 2019 kommer fortsatt nyföretagande att vara ett prioriterat arbetsområde för Fokus Herrljunga, samt implementering av konceptet ”Etableraherrljunga.nu”. Syftet med etableraherrljunga.nu är att stödja människor och företag att etablera sig i kommunen. Vi inte bara vill bli fler företagare och invånare i kommunen, vi ska bli det, TILLSAMMANS!

In- och utpendling

För år 2017 var det totalt 4 148 personer som var förvärvsarbetande i Herrljunga kommun. Av dessa var det 2 871 personer som bodde och arbetade i kommunen samt 1 277 personer som pendlade in till Herrljunga kommun. Det är fler personer som pendlar ut än som pendlar in till kommunen för att arbeta. Totalt pendlade 1 888 personer ut från Herrljunga kommun för att arbeta i en annan kommun. Antalet utpendlande personer mot 2016 har ökat medan inpendlande personer har minskat. Precis som tidigare år är det fler personer som bor i Herrljunga kommun och arbetar utanför än som bor utanför kommunen och arbetar i Herrljunga kommun.

Arbetsmarknaden

Herrljunga kommun hade 2018-12-31 totalt 113 personer som var öppet arbetslösa. Motsvarade siffra 2017 var 110 personer. Jämfört med 2017 har antalet arbetslösa personer ökat med 3 personer. Arbetslösheten motsvarar 2,5 (2,4) procent av den registerbaserade arbetskraften. Herrljunga har haft en betydligt lägre andel öppet arbetslöshet av registrerad arbetskraft än riket och länet under 2018-12-31. För Riket låg arbetslösheten på 3,8 procent av registrerad arbetskraft och för Västra Götaland på 3,4 procent.

Bland ungdomar (18-24 år) var 20 personer öppet arbetslösa 2018-12-31, vilket motsvarar 3,7 procent av den registerbaserade arbetskraften. Herrljunga kommuns öppet andel arbetslösa av registrerad arbetskraft bland ungdomar är lägre än riket som visar 3,8 procent i december 2018. Personer i program med aktivitetsstöd uppgick 2018-12-31 till 101 (98) stycken eller till 2,2 (2,2) procent av den registerbaserade arbetskraften.

Infrastruktur

Kommunens geografiska läge mitt i Västra Götaland innebär att infrastrukturen är viktig. Under 2014 fattades beslut om medfinansiering för utbyggnad av E20. Västra Götaland, kommunalförbunden och berörda kommuner enades tillsammans med Trafikverket om viktig satsning för att förbättra trafiksäkerheten och standarden på E20. För Herrljunga kommuns del har 9 072 tkr satts av för medfinansiering.

GC-väg till Ölltorp färdigställdes under 2015 och under 2016 startades det upp ett arbete för ytterligare utbyggnad av GC-vägen från Herrljunga, västerut till Remmene och söderut till Södra Björke. Sammantaget skapar detta bättre förutsättningar för att använda järnvägen för pendling.

Herrljunga kommun i ett Sjuhäradsperspektiv

Befolkningsförändring under senaste femårsperioden	Procent
Bollebygd	9,0
Ulricehamn	5,2
Borås	4,8
Svenljunga	3,1
Mark	2,6
Tranemo	2,0
Herrljunga	**1,3**
Vårgårda	0,7

Källa: Scb

Svenskt Näringslivs kommunranking 2018	Ranking
Vårgårda	9,0
Herrljunga	**36,0**
Borås	94,0
Ulricehamn	115,0
Bollebygd	145,0
Tranemo	187,0
Mark	190,0
Svenljunga	208,0

Källa: www.foretagsklimat.se

Skattesats 2018	Procent
Ulricehamn	21,05
Mark	21,21
Vårgårda	21,21
Borås	21,31
Tranemo	21,50
Bollebygd	21,59
Herrljunga	**21,94**
Svenljunga	22,35

Källa: Kolada

Inskrivna barn per årsarbetare i förskolan 2017	Antal
Svenljunga	4,9
Herrljunga	**5,0**
Mark	5,0
Tranemo	5,0
Ulricehamn	5,1
Borås	5,3
Vårgårda	5,4
Bollebygd	6,0

Källa: Kolada

Skattekraft av riksgenomsnitt, taxeringsår 2018	Procent
Svenljunga	86
Herrljunga	**89**
Vårgårda	90
Tranemo	91
Mark	91
Ulricehamn	92
Borås	94
Bollebygd	98

Källa: Scb

Lärartäthet 2017 (heltidstj.)	Antal elever/lärare
Herrljunga	**10,0**
Tranemo	10,4
Ulricehamn	11,7
Vårgårda	11,8
Mark	12,3
Bollebygd	12,4
Borås	12,4
Svenljunga	12,6

Källa: Skolverket

Andel öppet arbetslösa december 2018	Procent
Vårgårda	2,0
Tranemo	2,2
Svenljunga	2,3
Bollebygd	2,5
Herrljunga	**2,5**
Mark	2,5
Ulricehamn	2,5
Borås	4,2

Källa: Kolada

Elever i årskurs 9 behöriga till ett yrkesprogram, kommunala skolor 2018 (inkl. nyanlända)	Procent
Bollebygd	93,3
Svenljunga	81,9
Borås	80,0
Herrljunga	**78,3**
Vårgårda	77,2
Mark	77,1
Tranemo	75,9
Ulricehamn	73,9

Källa: Kolada

Betyg årskurs 9, 2018 (17 ämnen) samtliga huvudmän (inkl. nyanlända)	Genomsnittligt meritvärde
Bollebygd	247,7
Borås	243,7
Herrljunga	**221,0**
Tranemo	218,4
Ulricehamn	218,3
Mark	215,6
Vårgårda	204,0
Svenljunga	190,4

Källa: Skolverket

Andel personer 65+ år i ordinärt boende som var beviljade hemtjänst 2017	Procent
Bollebygd	6,4
Tranemo	7,0
Mark	7,1
Ulricehamn	7,1
Vårgårda	7,8
Herrljunga	**8,4**
Borås	8,8
Svenljunga	11,9

Källa: Kolada

Invånare 65+ i särskilda boendeformer 2017	Procent
Svenljunga	2,7
Bollebygd	3,0
Herrljunga	**3,4**
Mark	3,7
Ulricehamn	3,7
Borås	3,8
Vårgårda	4,0
Tranemo	4,2

Källa: Kolada

Kommunens koncern

Förutom Herrljunga Kommun består koncernen av Stiftelsen Herrljunga Industrilokaler, Nossan Förvaltningsaktiebolag, Herrljungabostäder AB och koncernen Herrljunga Elektriska AB. Under 2018 togs ett beslut i Kommunfullmäktige att sälja Herrljunga Hotellfastighets AB som tidigare var helägt dotterbolag till Nossan Förvaltningsaktiebolag.

Kommunkoncernens samlade resultat 2018 uppgår till 8,3 mnkr vilket är en försämring mot föregående år med 31,4 mnkr. Soliditeten uppgår till 37 procent exkl. kommunens ansvarsförbindelse för pensionsåtaganden före 1998.

Stiftelsen Herrljunga Industrilokaler

Stiftelsen Herrljunga Industrilokaler ägs till 100 procent av Herrljunga Kommun. Stiftelsen förvaltar 21 fastigheter till ett sammanlagt bokfört värde av 166 mnkr och dess syfte med verksamheten är att tillhandahålla ändamålsenliga lokaler till kommunens näringsliv. Fastigheter som ägs av stiftelsen hyrs ut, leasas eller säljs beroende på kundens intresse.

För 2018 redovisas ett resultat efter bokslutsdispositioner och skatt på 1 mnkr vilket kan jämföras med resultatet för 2017 som blev 0,6 mnkr. Stiftelsen har 2018 en soliditet på 5 procent och motsvarande för 2017 var 5 procent. Stiftelsen har inga anställda.

Ny- och ombyggnationer har under 2018 genomförts och färdigställts på fastigheterna Herrljunga Herrljunga 31:1, och Herrljunga Ljung 1:17. De är inte färdigställda 18-12-31. Fastigheterna Herrljunga Ölltorp 1:16 förvärvades under 2018 och efter förvärvet har det genomförts ombyggnationer.

Nyckeltal Stiftelsen Herrljunga Industrilokaler	Bokslut 2016	Bokslut 2017	Bokslut 2018
Nettoomsättning, mnkr	11,3	12,8	14,7
Rörelseresultat, mnkr	2,0	1,3	2,0
Årets resultat, mnkr	1,1	0,6	1,0
Nettoinvesteringar, mnkr	35,5	28,8	17,0
Antal lokaler	19	19	21
Uthyrningsgraden lokaler i procent	99	99	100
Soliditet i procent	4	5	5
Antal anställda	-	-	-

Tabell 7 Nyckeltal för Stiftelsen Herrljunga Industrilokaler.

Nossan Förvaltningsaktiebolag

Nossan Förvaltningsaktiebolag är ett holdingbolag vars syfte är att äga och förvalta de kommunala bolagen Herrljungabostäder AB, och Herrljunga Elektriska AB med dotterbolag. Eftersom Nossan förvaltningsaktiebolag är ett holdingbolag finns inga anställda i bolaget utan bolaget köper via avtal resurser av Herrljunga Kommun.

Resultatet 2018 efter finansnetto var 1,9 mnkr vilket är 1,9 mnkr bättre jämfört mot föregående år. Förbättringen beror på den försäljning som gjordes av Herrljunga Hotellfastighets AB. Soliditeten blev 10 procent vilket är en förbättring mot föregående år.

Nyckeltal Nossan Förvaltningsaktiebolag	Bokslut 2016	Bokslut 2017	Bokslut 2018
Nettoomsättning, mnkr	-	-	-
Rörelseresultat, mnkr	-0,7	-0,8	-0,9
Årets resultat,mnkr	-	-	1,9
Nettoinvesteringar, mnkr	-	-	-
Soliditet i procent	9	9	10
Antal anställda	-	-	-

Tabell 8 Nyckeltal för Nossan Förvaltningsaktiebolag.

Herrljungabostäder AB

Herrljungabostäder AB ägs till 100 procent av Nossan Förvaltningsaktiebolag. Syftet med verksamheten är att erbjuda ett kundanpassat och varierat utbud av lägenheter. Lägenheterna ska passa alla och bolaget strävar efter att kunden ska känna trygghet och trivsel i bostaden och området. Totalt förvaltar Herrljungabostäder AB 645 lägenheter och under 2018 har uthyrningssituationen varit god. Under 2018 färdigställdes 16 nya lägenheter i kvarteret Styrbjörn.

Årets resultat för 2018 är 6,2 mnkr vilket är förbättring jämfört med 2017 (- 8,9 mnkr). Soliditeten uppgick till 14 procent vilket är en en förbättring mot föregående år (12 procent). Bolaget har under 2018 haft 9 anställda. Att möta efterfrågan på nya bostäder är en viktig och stor utmaning. I Herrljunga kommun är andelen äldre invånare förhållandevis stor vilket påverkar vilken typ av boende som efterfrågas. Med utgångspunkt i det behöver fokus de kommande åren ligga på bostäder för denna grupp.

Nyckeltal Herrljungabostäder AB	Bokslut 2016	Bokslut 2017	Bokslut 2018
Nettoomsättning, mnkr	38,1	38,5	38,6
Rörelseresultat, mnkr	7,2	-9,1	6,2
Årets resultat,mnkr	3,7	-8,9	3,0
Nettoinvesteringar, mnkr	35,0	18,0	20,9
Antal lägenheter	629	645	645
Uthyrningsgraden bostäder i procent	99,0	99,8	99,1
Soliditet i procent	16	12	14
Antal anställda	8	8	9

Tabell 9 Nyckeltal Herrljungabostäder AB.

Koncernen Herrljunga Elektriska AB

Herrljunga Elektriska AB består av moderbolaget Herrljunga Elektriska och dess dotterbolag Herrljunga Vatten AB, Herrljunga Elkraft AB och Trollabo Kraft AB (ägs till 50 procent och kommer inte att redovisas i kommunens årsredovisning).

Herrljunga Elektriska AB

Moderbolaget Herrljunga Elektriska AB:s verksamhetsområde består av fyra affärsområden: Elnät, EL-/energiteknik, Fjärrvärme och Stadsnät, samt övrig verksamhet inom fastighetsförvaltning och tjänster. Bolaget har till syfte att producera och distribuera el- och värmeenergi, tillhandahålla el- och energitekniska tjänster inklusive elinstallation, tillhandahålla stadsnätstjänster, äga och förvalta såväl lös som fast egendom. Bolaget ska främja kommunens tillväxt och utveckling genom drift och förvaltning av nämnda verksamheter.

Bolaget bedriver anmälningspliktig verksamet enligt miljöbalken. Anmälningsplikten avser produktionsanläggningar för fjärrvärme i Mörlanda Panncentral och Kartholmens Panncetral, samt värmeproduktion på Gäsenegården. Den anmälningspliktiga produktionen har en nettoomsättning på 1,5 mnkr.

Resultatet för 2018 efter bokslutsdispositioner och skatt är 0 mnkr vilket är samma som 2017. Soliditeten blev för 2018 51 procent vilket är samma som föregående år. Bolaget har haft 46 anställda under 2018.

Den pågående samhällsomställningen av energisystemet har förutsättningar att påverka verksamheterna inom Elnät och Fjärrvärme. Digitaliseringen av samhället är i hög grad beroende av snabba bredbandsförbindelser där fibernät tillhandahålls av Stadsnätsverksamheten. El-/energiteknikverksamheten berörs av det rådande konjunkturläget. Framtidsutsikterna ser goda ut men inte utan utmaningar.

Nyckeltal Herrljunga Elektriska AB	Bokslut 2016	Bokslut 2017	Bokslut 2018
Nettoomsättning, mnkr	95	98	94
Rörelseresultat, mnkr	8	7	6
Årets resultat,mnkr	2	-	0
Nettoinvesteringar, mnkr	13	13	3
Soliditet i procent	49	53	52
Antal anställda	45	46	46

Tabell 10 Nyckeltal Herrljunga Elektriska AB.

Herrljunga Vatten AB

Herrljunga Vatten AB är ett helägt dotterbolag till Herrljunga Elektriska AB. Herrljunga Vatten AB ansvarar över vatten och avloppsverksamheten i Herrljunga kommun. I detta ansvar ligger produktion och distribution av dricksvatten, avledning och rening av avloppsvatten samt drift, underhåll och förnyelse av VA-anläggningarna inom fastställda verksamhetsområden.

Årets resultat 2018 efter bokslutsdispositioner och skatt är 0 mnkr vilket är samma som för 2017 och soliditeten 2018 är 26 procent vilket är lägre jämfört med föregående år. Bolaget hade inga anställda utan verksamheten sköts av moderbolaget enligt avtal.

Under 2018 producerades 496 045 kubikmeter dricksvatten. Det har mottagits och renats 842 327 kubikmeter avloppsvatten samt 5 211 kubikmeter septisk slam. Bolaget bedriver tillståndspliktig avloppsrening vid 6 anläggningar och tillstånden är inte föremål för någon omprövning.

Vatten och avlopp påverkas av klimatförändringar, såväl av kraftigare regn som av torka och brist på grundvatten. Framtidsutsikterna bedöms som goda men inte utan utmaningar.

Nyckeltal Herrljunga Vatten AB	Bokslut 2016	Bokslut 2017	Bokslut 2018
Nettoomsättning, mnkr	13	14	14
Rörelseresultat, mnkr	-	1	0
Årets resultat,mnkr	-	-	-
Nettoinvesteringar, mnkr			
Soliditet i procent	26	29	26
Antal anställda	-	-	-

Tabell 11 Nyckeltal Herrljunga Vatten AB.

Herrljunga Elkraft AB

Herrljunga Elkraft AB är ett helägt dotterbolag till Herrljunga Elektriska AB. Bolagets verksamhet är vilande. Resultatet för 2018 är 0 mnkr och bolaget har inte haft några anställda under 2017. Verksamheten sköts av moderbolaget enligt avtal.

Medarbetare i kommunen

Personalredovisningen syftar till att tydliggöra hur kommunen under året har arbetat med personalfrågorna. Utgångspunkt för arbetet är kommunens personalpolitiska program samt Servicenämndens beskrivna uppdrag och mål för stödfunktionen Personalavdelningen.

Under 2018 har arbetet inriktats mot de personalpolitiska målen – att sänka sjukfrånvaron och att öka andel anställda på heltid samt att öka kommunernas attraktivitet genom steg två och tre i kommunens ledarutvecklingsprogram.

De politiska målen 2018 anger:

- Minska personalens sjukfrånvaro
- Öka andel anställda på heltid

Personalstruktur

Kommunens anställda är i tjänsteorganisationen uppdelade i fem förvaltningar. Per 2018-11-30 uppgick det totala antalet månadsanställda till 897 personer vilket är en ökning med 34 personer jämfört med 2017. Fördelningen mellan män och kvinnor ligger på samma nivå som tidigare år. Andel heltidsanställda har ökat med 4,5 procentenheter och det är bland kvinnor som ökningen ligger. Att antal heltidsanställda har ökat följer projekt heltids vision om fler heltidsarbetare.

Månadsavlönad personal	2017	2018
Antal månadsavlönade	863	897
Antal omräknade heltider	773	812
Andel kvinnor i procent	81	82
Andel män i procent	19	18

Tabell 12 Antal månadsavlönad personal åren 2017-2018.

Heltid/deltid tillsvidareanställda i procent	2017	2018
Andel heltidsanställda	63	68
varav kvinnor	59	65
varav män	84	82

Tabell 13 Andelen heltidsanställda åren 2017-2018.

Procentuell åldersfördelning av kommunens anställda	2017	2018
20-29	11	11
30-39	20	20
40-49	25	27
50-59	28	27
60-	16	15

Tabell 14 Den procentuella åldersfördelningen åren 2017-2018.

Arbetad tid

Nettoarbetstid är den del av överenskommen arbetstid som utförts efter avdrag för olika typer av frånvaro och utgör tillsammans med övertid och fyllnadstid totalt arbetad tid. Den totala arbetstiden redovisas som årsarbeten (åa). Inom kommunen motsvarar en årsarbetare 165 timmar per månad dvs 1980 timmar per år.

Total arbetstid, timmar omräknad till årsarbetare	2017	2018
Månadsavlönade nettoarbetstid	555,8	572,8
Timavlönade	84,5	76,0
Fyllnadstid	8,0	7,0
Övertid	4,0	3,4
Totalt	**652,3**	**659,2**

Tabell 15 Totala årsarbetare omräknat ifrån total arbetstid åren 2017-2018.

Total arbetad tid omräknat till årsarbetare 2018 uppgår 659,2 åa vilket är en ökning med ca 7 årsarbetare i förhållande till 2017. Ökningen av årsarbetare beror på anställning och satsning på extratjänster.

Jämställdhet

Kvinnor är den största gruppen som arbetar inom kommunens verksamheter. 81,6 procent av de månadsavlönade är kvinnor vilket är en ökning med 0,6 procentenhet i förhållande till 2017. Andelen kvinnliga chefer ligger på samma nivå som 2017 - 73 procent av det totala antalet chefer. Under 2018 har en ökning av andelen heltidsanställningar tillsvidare skett och då främst bland kvinnor. Fortfarande skiljer sig andelen heltidsanställningar mellan könen – 64,6 procent för kvinnor och 81,9 procent för männen. Det är främst inom de kvinnodominerade yrkesgrupperna som deltidsanställningar finns. Målet 2019 är att öka andelen heltidsanställningar vilket i sin tur minskar andelen timavlönade.

Utbildningsinsatser

HR-enheten har även under 2018 genomfört tolv utbildningsmoduler för nya chefer dessutom har flera utbildningsinsatser gjorts för medverkande chefer i sjukfrånvaroprojektet inriktat mot hälsa och arbetsmiljö. Under våren 2018 genomfördes en satsning för tolv chefer tillsammans med Vårgårda kommun inriktad på utveckling av det personliga ledarskapet. Utöver detta erbjöd HR-enheten flera workshops i samtliga personaladministrativa system samt workshops i föreskriften gällande organisatorisk och social arbetsmiljö.

Arbetsmiljö och hälsa

Inom projekt sänkt sjukfrånvaro har flera hälsoinsatser genomförts både på chefs- och medarbetarnivå. tillsammans med Vårgårda kommun och ESF-projektet inom Sjuhärads samordningsförbund. Nya arbetsmetoder för rehabilitering och förebyggande arbetsmiljöarbete har utvecklats under 2018 samt har Försäkringskassan ändrat sin organisation som inneburit ett byte till Skaraborgs Försäkringskassa.

Företagshälsovård

Under 2018 genomfördes en upphandling av företagshälsovård fr o m 2019. Avonova Kinnekullehälsan fick fortsatt uppdrag. 2018 köpte kommunen företagshälsovårdstjänster för cirka 582 tkr vilket är en ökning med ca 7 tkr i jämförelse med föregående år. Utifrån projekt sänkt sjukfrånvaro har arbetat inriktats på förebyggande insatser.

Personalförmåner

Herrljunga kommun erbjuder sina anställda olika personalförmåner såsom personligt stöd via Falck Healthcare där utnyttjandet sjönk under 2018, friskvårdserbjudande på 300 kr, fria bad, sex extra semesterdagar genom att växla in semesterersättning samt möjlighet att köpa västtrafikkort via lön.

Nyttjande av friskvårdserbjudande 2018	tkr	Antal
Friskvårdsbidrag 300 kr	46,2	154,0
Enskilda bad	39,4	1 433,0
Badkort	129,6	120,0
Totalt	**215,2**	

Tabell 16 Nyttjat friskvårdserbjdande per tkr och antal.

Nyttjande av företagshälsovård 2018 (tkr)	2017	2018
Frisk	32	67
Risk	450	285
Sjuk	93	230
Totalt	**575**	**582**

Tabell 17 Nyttjad företagshälsovård åren 2017-2018.

Nyttjande av personalvårdsprogram Falck Healthcare	2017 Antal ärenden	2017 Procent	2018 Antal ärenden	2018 Procent
Arbetsrelaterad	12	35	9	38
Privatrelaterad	18	53	15	62
Tilläggstjänster	4	12	-	-
Totalt	**34**	**100**	**24**	**100**

Tabell 18 Nyttjande av personalvårdsprogram Falck Healthcare åren 2017-2018.

Personalvårdsprogram

Personalvårdsprogrammet via Falck Healthcare innebär att de anställda kan få stöd och hjälp med sina problem och därmed förebygga ohälsa och sjukdom. Herrljunga kommun har anmält 800 antal anställda som omfattas av tjänsten och 2018 har 24 anställda utnyttjat stödet vilket ger en sökfrekvens om tre procent beräknad på årsbasis. Det är tio färre anställda som utnyttjat stödet 2018 i jämförelse med 2017. Herrljunga kommun betalar ca 100 tkr för stödet. Falck Healthcares vägledare kategoriserar varje inkommande ärende och ger det en huvudrubrik som i sin tur indelas i ett antal underrubriker. I tabellen ovan redovisas fördelningen mellan arbetsrelaterade och privatrelaterade frågeställningar för hela Herrljunga kommun under rapporteringsperioden.

Frisknärvaro

Med frisknärvaro menas hur stor andel av de anställda som inte haft någon sjukfrånvaro alls registrerad under året. Andelen långtidsfriska har ökat med 1,5 procentenheter mellan 2017 och 2018.

Frisknärvaro – procentuell fördelning	2017	2018
Kvinnor	30,4	32,3
Män	46,7	47,4
Totalt	**33,7**	**35,2**

Tabell 19 Andelen personal utan sjukdagar åren 2017-2018.

Sjukfrånvaro

Sjukfrånvaron redovisas i förhållande till ordinarie arbetstid och omfattar även timavlönade. Projekt sänkt sjukfrånvaro har pågått under två års tid och pågår fortfarande. Under 2018 var sjukfrånvarotiden i procent av ordinarie arbetstid 5,9 procent, vilket är en minskning med 0,2 procentenheter i förhållande till 2017. Det är fortfarande viss skillnad mellan kvinnors och mäns sjukfrånvarotal. Även långtidssjukfrånvaron har minskat i förhållande till 2017.

Redovisning av sjukfrånvaro i förhållande till ordinarie arbetstid i procent	2016	2017	2018
Total sjukfrånvaro	6,4	6,1	5,9
Långtidssjukfrånvaro (>60 dagar)	48,1	42,1	41,0
Total sjukfrånvarotid			
för kvinnor	6,9	6,6	6,2
för män	4,6	4,2	4,5
Total sjukfrånvarotid			
-29 år	4,2	5,8	4,4
30-49 år	5,8	5,5	5,8
50- år	7,9	6,5	6,6

Tabell 20 Sjukfrånvaron i förhållande till arbetstid åren 2017-2018.

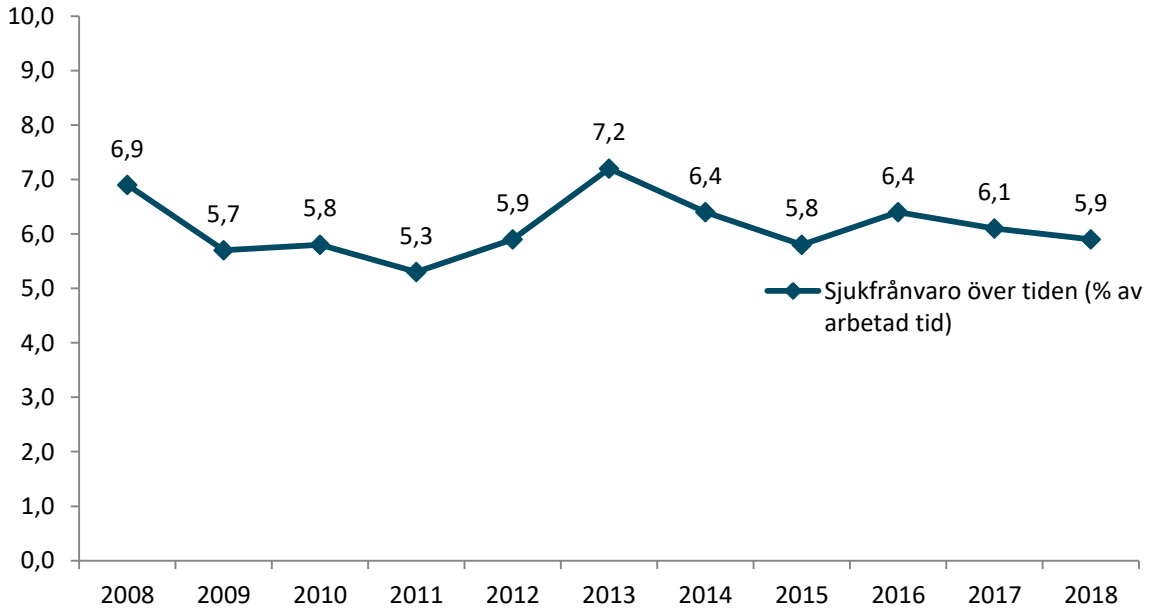

Tabell 21 Sjukfrånvaro över tid i förhållande till ordinarie arbetstid i procent åren 2008-2018.

För att få en bild över hur sjukfrånvaro sett ut över åren kan man i diagrammet ovan se hur sjuktalet har utvecklats under de tio senaste åren. 2009 förändrades sjukförsäkringsreglerna – sjukpenning begränsades till 365 dagar – en sk bortre gräns infördes. 2012 togs den bortre gränsen bort för sjukpenning.

Procentuell redovisning av sjukfrånvaro per yrkesområde	2017	2018
Ledningsarbete	2,8	2,6
Handläggar- och administratörsarbete	6,1	6,0
Vård- o omsorgsarbete	8,6	8,2
Socialt o kurativt arbete	5,9	6,0
Skol- och barnomsorgsarbete	5,5	5,0
Hantverksarbete (vaktm, anläggararb)	4,5	6,7
Köks- och måltidsarbete	6,4	2,8
Städ-, tvätt- och renhållningsarbete	6,4	4,8
Kultur, turism och fritid	9,5	9,1
Äldreomsorg, funktionsnedsättning m.m.	N/A*	6,0

Tabell 22 Sjukfrånvaro inom yrkesområden åren 2017-2018. Under 2018 tillförde SKL ytterligare en grupp för redovisning av statistik där kultur, turism och fritid och äldreomsorg, funktionsnedsättning m.m. tillkom.

Rehabilitering

Sedan 2016 görs en kartläggning av kommunens rehabiliteringsärenden och orsakerna redovisas enligt Försäkringskassans redovisningsmodell. Inriktningsarbetet utifrån projekt Sänkt sjukfrånvaro har varit att starta rehabiliteringsarbetet i tidigt stadium samt att påskynda återgång i arbetet. 2018 års resultat visar att antalet rehabärenden i december är lägre än 2017 samt att andelen avslutade rehabärenden har ökat något under 2018 vilket ligger i linje med projekt Sänkt sjukfrånvaros intentioner. Däremot har fler anställda varit sjuka fem eller fler tillfällen under 2018 än under 2017 vilket inte ligger i linje med satsningar inom Projekt sänkt sjukfrånvaro. Upprepad korttidsfrånvaro påverkar i hög grad kvalitéten i verksamheten, arbetsmiljö och ekonomi. Därför är det av vikt att verksamheterna inriktar sitt arbete på förebyggande arbete och att det finns tydligt utarbetade rutiner för sjukanmälan med chefkontakt i varje sjukanmälan.

	Män		Kvinnor		Totalt	
Aktuella Rehabärenden dec 2018	2017	2018	2017	2018	2017	2018
Antal **pågående** rehabärenden över 3 mån	3	6	26	20	29	26
Antal **avslutade** rehabärenden över 3 mån	4	3	30	32	34	35
Antal anställda med 5 eller fler **sjukfrånvarotillfällen**	18	18	95	105	113	123

Tabell 23 Rehabärenden registrerade i december åren 2017-2018.

Orsak till sjukskrivning bland pågående ärenden dec 2018	Män 2017	Män 2018	Kvinnor 2017	Kvinnor 2018	Totalt 2017	Totalt 2018
Muskel/ skelett	1	1	5	9	6	10
Hjärta, kärl, tumörer	-	-	4	3	4	3
Psykiskt	3	5	14	6	17	11
Övriga	-	-	3	2	3	2
Totalt	**4**	**6**	**26**	**20**	**30**	**26**

Tabell 24 Registrerade orsaker till sjukskrivning åren 2017-2018.

Lönepolitik

Löneöversynsarbetet för 2018 genomfördes under perioden 2017-11-15—2018-10-31 enligt gällande centrala avtal. Löneöversynen drog ut på tiden med sex månader p g a att läraravtalet inte blev klart förrän oktober 2018. Det genomsnittliga löneutfallet för 2018 blev 2,7 procent.

Ekonomi

Herrljunga kommuns totala personalkostnader har ökat med 22,8 mnkr mellan åren 2017 och 2018. Lönekostnaderna har ökat med 8,6 mnkr och arbetsgivaravgifter med 2,1 mnkr. Kostnadsökningen för personalkostnader beror på lönerevisionen för 2018 samt ett ökat antal anställningar. Pensionskostnaderna inklusive särskild löneskatt har ökat med 12 mnkr (se avsnitt ”Pensionskostnader”). Sjuklönekostnaderna har ökat med 0,6 mnkr (se avsnittet ”Sjukfrånvaro”).

Personalkostnader (mnkr)	2017	2018
Löner och arvoden	291,9	300,5
Arbetsgivaravgifter	90,4	92,5
Pensioner inkl löneskatt	27,7	39,8
Totalt	**410,0**	**432,8**
varav sjuklönekostnader	4,4	5,0

Tabell 25 Personalkostnaderna åren 2017-2018.

Mål

Herrljunga kommun har antagit sex stycken visionsmål med underliggande prioriterade mål. Nedanstående tabeller redovisar respektive prioriterat mål med kommentar från förvaltningarna. En mer detaljerad läsning kring måluppfyllelsen går att ta del i respektive nämnds verksamhetsberättelse.

Följande symboler används för att visa om målet är uppfyllt:

Målet är uppfyllt Målet är delvis uppfyllt Målet är inte uppfyllt

Herrljunga kommun är en kommun där det är gott att leva!

Nämnd	Prioriterat mål	Bokslut 2018	Kommentar
KS	1:1 Antal bostäder, lägenheter och småhus ska öka		Under 2018 har det färdigställts 25 nya bostäder.
KS	1:2 Andel av befolkningen inom åldersgruppen 25-40 år ska öka		En marginell ökning på 0,1 procent motsvarande 12 kommuninvånare inom åldersintervallet.
BN	1:1 Alla barn och elever ska känna sig trygga och kunna utvecklas så att de kan förverkliga sina drömmar med tro på sig själva		Värdena 100 procent är svåra att nå upp till. Nästan enbart ökad måluppfyllelse. Trygghet och andel elever som når målen i alla ämnen är viktiga områden.
SN	1:1 En välmående verksamhet skall präglas av ett hälsofrämjande förhållningssätt som skapar trygghet och delaktighet		Öppna jämförelser; förtroende för personal visar ett bättre utfall än föregående år medan måttet delaktighet visar på ett något sämre utfall. Målet att minska avvikelser inom SoL och LSS har inte uppfyllts och har ökat jämfört med föregående år.
TN	1:1 Försäljningen av tomter för bostadsändamål ska öka		Antalet sålda tomter är högre än planerat. Dock varierar antalet sålda tomter från år till år vilket gör det svårt att se en tydlig trend.
TN	1:2 Så många som möjligt i kommunen ska ha ett aktivt fritidsliv		Antalet barn och ungdomar visar en nedåtgående trend när det gäller föreningsaktiviteter över landet generellt.

BMN	1:1 Serviceföretag ska vara säkra ur hälsoskyddssynpunkt		Alla inspektioner inom livsmedel och hälso-skydd har utförts enligt plan.
BMN	1:2 Herrljunga kommun ska ha en väl fungerande räddnings-tjänst		Med den nya bilen i Annelund så har bered-skapen stärkts.

Tabell 26 Kommunens prioriterade mål för att vara en kommun där det är gott att leva och kommentarer kring målens uppfyllnad.

Herrljunga kommun är en långsiktigt hållbar kommun!

Nämnd	Prioriterat mål	Bokslut 2018	Kommentar
KS	2:1 Tätorter och byar planeras och bebyggs på ett sådant sätt att energi och bränslen kan användas effektivt		Information saknas.
KS	2:2 Natur- och kulturvärden tas till vara och utvecklas		Information saknas.
BN	2:1 All pedagogisk verksamhet arbetar med frågor om hållbarhet och miljöansvar		Stora kliv i digitalisering. Hållbarhet med i läroplanen.
SN	2:1 En välmående verksamhet skall präglas av ett hälsofräm-jande förhållningssätt som skapar trygghet och delaktighet		Målindikatorn hämtas från medarbetaren-kät, (meningsfullt arbete), denna visar ett marginellt sämre utfall än föregående år.
TN	2:1 Kommunens fastighetsdrift ska bli mer energieffektiv		En snörik och kall vinter innebar högre driftkostnader. Den varma sommaren med-förde högre kostnader då ventilationen nyttjades för att ta tillvara på nattkylan.
TN	2:2 Andelen hållbara livsmedels-inköp ska öka		Besparing ekologiska livsmedel under ok-tober till december 2018. Målet 50 procent ekologiskt 2018 kunde inte uppfyllas.

BMN	2:1 Antal bostäder inom 1 km från Herrljunga tågstation ska öka		16 st nya lägenheter har fått startbesked och 4 lägenheter och 5 enbostadshus har färdigställts. (Slutbesked)
BMN	2:2 Gödande ämnen i mark och vatten ska inte ha någon negativ inverkan på människors hälsa eller den biologiska mångfalden		En stor mängd enskilda avloppsanläggningar som tidigare varit bristfälliga har åtgärdats under 2018.

Tabell 27 Kommunens prioriterade mål för att vara en långsiktigt hållbar kommun och kommentarer kring målens uppfyllnad.

Herrljunga kommun har en tydlig och välkomnande VI-känsla!

Nämnd	Prioriterat mål	Bokslut 2018	Kommentar
Alla	3:1 Förbättra integrationsarbetet med positiva effekter på samhällsutveckling genom medverkan och delaktighet av anställda och medborgare		Minskad ledtid på SFI (svenska för invandrare) är positivt för individen. Åtgärder inom föreningslivet har genomförts, men målet är svårt att mäta.
KS	3:2 Andel medborgare som rekommenderar andra att flytta till Herrljunga ska öka		Information saknas.
BN	3.1 Alla barn och elever ska utveckla förmågan att arbeta i demokratiska arbetsformer.		Elevernas delaktighet är ett utvecklingsområde.
BN	3.2 Förskola, fritidshem och skola som präglas av god tillgång och hög kvalitet		Ökat meritvärde, positiv utveckling på fritidsgården efter nystart. Hög personaltäthet.
SN	3:1 En välmående verksamhet skall präglas av ett hälsofrämjande förhållningssätt som skapar trygghet och delaktighet		Medarbetare upplever att det finns bra rutiner för nya medarbetare. Öppna jämförelser – bra bemötande – har ett sämre utfall än två föregående år och uppfyller inte uppsatt mål 2018.
TN	3:1 Lyfta fram och marknadsföra marknaden och torget i Herrljunga		Detaljhandel har svårt att hävda sig i hela landet, vilket även gäller marknaden i Herrljunga.

TN	3:2 Fördjupat samarbete mellan förvaltningen och mellan nämnder		Ingen enkätundersökning är genomförd under året, vilket är en besparingsåtgärd.
BMN	3:1 Antalet bostäder i kommunen ska öka		Antalet har ökat under 2018 men ökningen är mindre än målsättningen.
BMN	3:2 Antalet attraktiva bostadsområden i kommunen ska öka		Detaljplan för Ljung 1:19 är antagen som ger möjlighet till 10-15 nya lägenheter.

Tabell 28 Kommunens prioriterade mål för att vara en kommun med VI-känsla och kommentarer kring målens uppfyllnad.

Herrljunga kommun har ett dynamiskt och lokalt förankrat näringsliv!

Nämnd	Prioriterat mål	Bokslut 2018	Kommentar
KS	4:1 Samarbetet gymnasieskola - näringsliv ska stärkas		Skolans attityd till företagande ligger i Herrljunga på plats 2 av 290 kommuner i svenskt näringslivsranking. Samma placering som 2017.
KS	4:2 Företagsklimatet ska förbättras		Herrljunga försämrar sin placering med 9 platser och placerar sig på plats 36.
BN	4:1 Barn och elever ska stimuleras redan i tidiga år för att utveckla ett entreprenöriellt lärande		Vårdnadshavarnas nöjdhet är hög.
BN	4:2 Invånare i kommunen ska ha ett minskat beroende av försörjningsstöd.		Når inte hela vägen fram. Vuxenutbildningen har strukturellt en låg nivå till följd av låg arbetslöshet.
SN	4:1 En välmående verksamhet skall präglas av ett hälsofrämjande förhållningssätt som skapar trygghet och delaktighet		Mäts genom antal personer som gått till egen försörjning från försörjningsstöd. Under 2018 öppnades 127 ärenden och 94 avslutades (mål 125). Under året har 257 ärenden varit aktuella. Andelen avslutade ärenden har sjunkit från år 2016 till 2018.

TN	4:1 Köp av industrimark ska underlättas		Antalet sålda industritomter är högre än planerat och man kan se ett visst ökat intresse för företag att etablera sig.
TN	4:2 Industrimark ska marknadsföras		Information saknas.
BMN	4:1 Underlätta för företag att följa miljöbalken		87 procent av den planerade tillsynen av miljöfarliga verksamheter har genomförts.
BMN	4:2 Underlätta för företag att använda förnybar energi och att använda energi effektivare		Energirådgivning har skett motsvarande den mängd timmar som beviljats från energimyndigheten.

Tabell 29 Kommunens prioriterade mål för att vara en kommun med med ett dynamiskt och lokalt förankrat näringsliv och kommentarer kring målens uppfyllnad.

Herrljunga kommun har en välskött kommunal ekonomi!

Prioriterat mål	Bokslut 2018	Kommentar
5:1 Det årliga resultatet ska under en rullande treårsperiod uppgå till 2 procent av kommunens intäkter, skatter och generella bidrag		Resultatet för de tre senaste åren uppgår till 2,6 procent av skatteintäkter och generella bidrag. Målet är därmed uppnått.
5:2 Investeringarna ska över en rullande femårsperiod finansieras med avskrivningsmedel samt årens resultat		Investeringarna under den senaste femårsperioden har finansierats till 77,4 procent av egna medel vilket inte uppfyller målet 100 procent.
5:3 För att undvika urholkning av det egna kapitalet ska soliditeten inte understiga 70 procent		Soliditeten för kommunen uppgår i bokslut 2018 till 70,5 procent, målet är därmed uppfyllt.

Tabell 30 Kommunens prioriterade mål för att vara en kommun med välskött kommunal ekonomi och kommentarer kring målens uppfyllnad.

Herrljunga kommun arbetar i enlighet med det av kommunfullmäktige fastställda personalpolitiska programmet.

Prioriterat mål	Bokslut 2018	Kommentar
6:1 Sjukfrånvaron ska minska		Sjukfrånvaron har minskat, från 6,1 procent år 2017 till 5,9 procent år 2018. Inriktningsarbetet utifrån projekt Sänkt sjukfrånvaro har varit att starta rehabiliteringsarbetet i tidigt stadium samt att påskynda återgång i arbetet.
6:2 Andelen heltidsanställda ska öka		Andelen heltidsanställda har ökat för kvinnor men minskat något för män. Andel heltidsanställda 2018 var 68 procent. Heltidsprojektet har påbörjats på några enheter där de anställda fått erbjudande om heltidsanställning.

Tabell 31 Kommunens prioriterade mål för att uppnå fastställt personalpolitiskt program och kommentarer kring målens uppfyllnad.

Miljöredovisning

Inom kommunens Vision Växtkraft 10 000 ingår ett mål som det övergripande miljöarbetet utgår från: ”*Att Herrljunga år 2020 är en kommun som tagit flera steg närmare en långsiktigt hållbar kommun.”*

De lokala miljömålen är också viktiga som utgångspunkt för miljöarbetet. Målen antogs under 2014 och syftar till att lyfta miljöfrågorna till en strategisk nivå där de ska komma in i tidiga skeden av planering och utgöra ramar som stöd för beslutsfattande. Att omsätta miljömålen i praktisk handling är ett gemensamt uppdrag med många aktörer: kommuner, myndigheter, näringsliv och enskilda individer.

Samarbete med mejeriförening för förnyelsebar uppvärmning av kommunala fastigheter

Då mejeriföreningen projekterade för en bioenergicentral med syfte att byta ut olja mot biobränsle, lyftes frågan om inte centralen kan utökas så att även kommunens fastigheter i Ljung, Gäsenegården och Herrljunga bostäders bostäder, kan försörjas med värme från centralen. Detta blev verklighet under 2018, när kommunens egen värmeproduktion ersatts med biobränsleproducerad värme från Gäsene Mejeri.

Bild 4 Invigningen av bioenergicentralen. Mer info: http://www.herrljunga.se/naringsliv-och-arbete/nyheter-naringsliv-och-arbete/nyheter-naringsliv-och-arbete/2019-02-02-gasene-mejeris-nya-bioenergicentral-forser-kommunala-fastigheter-med-varme.html

Beslut om att satsa på solceller på Horsbyskolan

I september 2018 beslutade kommunstyrelsen att investera i solceller på Horsbyskolans tak (DNR KS 171/2018).

Åtaganden enligt regionala miljömål

Länsstyrelsen, Skogsstyrelsen och Västra Götalandsregionen har uppmanat regionens kommuner att åta sig åtgärder att arbeta med för att bidra till att nå miljömålen. I samband med detta så tog Herrljunga kommun på sig åtta åtaganden (DNR KS 187/2018), nämligen att:

1. Regelbundet mäta luftkvalitet.
2. Planera utvecklingsområden för bostäder inom 1 km från Herrljunga eller Ljung järnvägsstation.
3. Genom tillsyn fortsätta arbetet med att minska industriernas utsläpp av VOC.
4. Använda brandsläckningsmetoder med fluorfria alternativ.
5. Stärkt egenkontroll och förebyggande arbete avseende fukt, mögel och ventilation i skola, förskola, vårdlokaler och andra boenden.
6. Ha ett aktuellt kulturmiljöprogram som antas som del av översiktsplanen.
7. Årligen sponsra ”Miljöboken”, som ges ut till mellanstadieskolor, för att stödja lärare med utbildningsmaterial om miljömål och hållbar utveckling.
8. Utbilda barn och unga på för-, grund- och gymnasieskola i hållbar utveckling med ett integrerat arbetssätt över ämnesområden.

Nedbrytbara hundbajspåsar

Gata/parkenheten jobbar med ett system med påsstationer. Det är totalt 25 stycken stationer i Herrljunga och Ljung/Annelund. Vid påsstationerna kan allmänheten hämta nerbrytbara hundbajspåsar. Gata/park har även ca 35 stycken avfallsbehållare utplacerade där hundbajspåsarna kan slängas efter användning. Systemet har funnits i flera år, men det har aldrig uppmärksammants i kommunövergripande sammanhang. Därför lyfts arbetet i samband med årets miljöredovisning.

Fortsatt arbete med insatser för att bristfälliga enskilda avlopp åtgärdas

I Sverige finns närmare 950 000 bostäder som inte är anslutna till en kommunal avloppsledning och inom Herrljunga kommun finns ungefär 2 600 sådana avlopp. Dessa hushåll släpper i regel ut sitt avloppsvatten lokalt. Kommunerna har ansvar för att kontrollera att tillräcklig rening sker innan utsläpp.

2017 tilldelades Herrljunga VA-fabrikanternas diplom för den höga åtgärdstakt som åstadskommits i kommunen. Under 2018 har miljöenheten fortsatt att arbeta enligt den plan som fastställdes 2010.

Folkhälsoredovisning

Det övergripande nationella folkhälsomålet är att "skapa samhälleliga förutsättningar för en god och jämlik hälsa i hela befolkningen och sluta de påverkbara hälsoklyftorna inom en generation". Till målet kopplas åtta målområden som syftar till att tydliggöra vilka bestämningsfaktorer som är avgörande för att uppnå en god och jämlik hälsa i hela befolkningen.

Åtta målområden:

1. Det tidiga livets villkor.
2. Kunskaper, kompetenser och utbildning.
3. Arbete, arbetsförhållanden och arbetsmiljö.
4. Inkomster och försörjningsmöjligheter.
5. Boende och närmiljö.
6. Levnadsvanor.
7. Kontroll, inflytande och delaktighet.
8. En jämlik och hälsofrämjande hälso- och sjukvård.

Herrljunga kommun utgår från ett helomfattande perspektiv på hälsan, som inte bara handlar om att hålla sjukdomar borta utan också om möjligheterna att leva ett långt, friskt, rikt och jämlikt liv.

Begreppet folkhälsa är svårt att ta till sig och när vi pratar om jämlik och ojämlik hälsa är det nödvändigt att tydligare precisera vad det är vi menar med just begreppet hälsa.

Därmed kan vi också uttrycka ojämlikhet i hälsa på en mängd olika sätt. Den nationella kommissionen definierar ojämlikhet i hälsa som ”systematiska skillnader i livsvillkor och hälsa mellan samhällsgrupper med olika position”. Begreppet social position är en samlad bedömning av en mängd olika livsvillkor. Ju högre social position en person har, desto bättre hälsa – och vice versa. Oftast mäter man social position genom faktorer som inkomst och utbildningsnivå. Men hälsoeffekten av förbättrad social position avtar ju högre position du får, eller har.

Syftet med insatser för jämlik hälsa är att minska betydelsen av den sociala positionen – att alla ska ha rätt till en god hälsa och möjligheter att göra hälsosamma livsval oavsett exempelvis inkomst eller utbildning.

Hur har det lokala folkhälsoarbetet utformats för att minska skillnader i hälsa?

Det har gjorts förstärkta insatser/utbildningssatsningar, i samverkan med Familjecentralen, Elevhälsan och skolan, till föräldrar och barn i behov av hjälp och stöd.

Hur har vi arbetat för att nå kommunens prioriterade grupper i syfte att minska skillnader i hälsa?

Genom ett ökat engagemang och deltagande i den lokala Närvårdsamverkansgruppen.

Hur har vi främjat och utvecklat kommunens prioriterade gruppers möjligheter till delaktighet och inflytande?

Kontaktytan har utökats till invånarna tillsammans med föreningar, organisationer och Svenska kyrkan. Det har gjorts genom att formalisera samverkan som återkommande dialogträffar och samverkansavtal/överenskommelser. T ex. medborgardialoger kring trygghetsskapande arbete, stödgrupp för barn till föräldrar med missbruk/psykisk ohälsa, språkcafé.

Hur har det lokala folkhälsoarbetet bidragit i arbetet med att öka andelen elever med fullföljda studier?

Samverkat med Elevhälsan att utbilda NPFC-coacher. En NPFC- coach är en coach med speciella kunskaper om utvecklingsrelaterade funktionsvarianter i dess bredaste form: ADHD, Tourettes syndrom, Aspergers syndrom, autism.

MHFA-Y[1], Yam.[2] Utbildning för personal i Elevhälsan, Socialförvaltningen samt Ungdomsmottagningen till MHFA-Y samt YAM-instruktörer.

[1] MHFA. Metoden förbättrar bl a kunskapen om hur man som personal identifierar tecken på psykisk ohälsa och hur man agerar och beter sig i kontakten med elever med psykisk ohälsa.

[2] YAM. Elever i år 8 får regelbunden utbildning och medvetenhet om psykiskt mående och suicid.

Ekonomisk översikt och analys

Här lämnas en kortfattad ekonomisk analys vilken utgår från fyra ekonomiska perspektiv enligt bilden nedan.

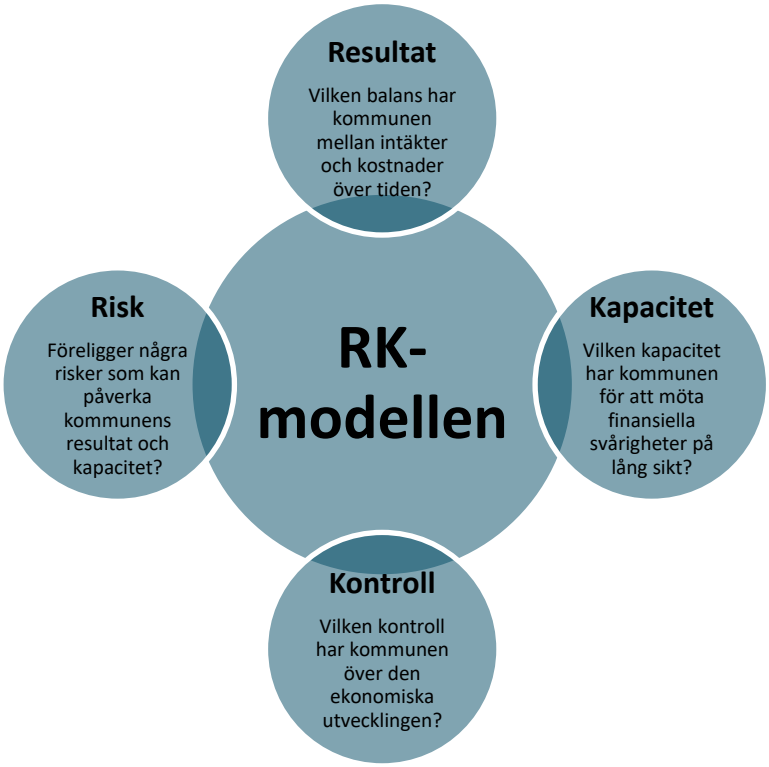

Bild 5 RK-modellens olika delar: resultat, risk, kapacitet och kontroll.

Sammanfattning och kommunens ekonomiska ställning

Den ekonomiska ställningen på balansdagen visar att Herrljunga kommun har brutit en positiv trend med tidigare års goda resultat. Årets resultat visar på bokslutsdagen ett minus på 2,3 mnkr, vilket understiger budgeterat resultat rejält med en avvikelse på drygt 14 mnkr. Under flertalet år har kommunen haft goda resultat och uppfyllt resultatkraven/målen med råge. De historiska siffrorna har bättrat på det egna kapitalet och likaså höjt soliditeten. Årets negativa resultat är ett trendbrott och kan framför allt förklaras med två olika orsaker. Den ena är att befolkningsutvecklingen varit sämre än förväntat och budgeterat. En negativ befolkningsutveckling resulterade i betydligt lägre utfall i skatteintäkter och generella statsbidrag än vad som budgeterats. Ökningen i statsbidrag blev blygsamma 5 mnkr mot 2017 års utfall. Den andra orsaken till det negativa resultatet är en mycket hög tilläggspremie för förmånsbestämd ålderspension. Tilläggspremien kunde inte rymmas inom beräknat personalomkostnadspålägg (38,46 procent av lönesummorna), och belastade kommunens ekonomi negativt.

I detta kapitel görs en analys av de finansiella målen i en modell som kallas RK-modellen. De olika delarna visar att kommunen haft ett år med finansiella utfall som inte kan uppfyllas för två av de tre målen. De två målen 2 procents resultat i förhållande till skatteintäkter och generella statsbidrag och 100 procents självfinansieringsgrad har inte kunnat uppfyllas för 2018. En lite längre tidperiod visar

dock att resultatmålet på 2 procent kan infrias, 2,6 procent i genomsitt under de senaste tre åren och 2,4 procent i genomsnitt under de senaste fem åren. Målet kan uppfyllas i och med att målvärdet ses ur ett treårsperspektiv. Däremot kan inte självfinansieringsmålet infrias under en längre period, detta då investeringsutgifterna i snitt varit högre än resultatet tillsammans med avskrivningskonstnaderna. Kommande behov av nyinvesteringar kommer att bidra till att självfinansieringsgraden i snitt över åren kommer att sjunka ytterligare framöver, vilket kommer att påverka de likvida medlen negativt. Riskfaktorer att beakta i framtiden är eventuella behov av tillskott av likvida medel samt en större driftspåverkan i och med högre kapitalkostnader och förändringar i demografi. Utmaningar finns också framöver i att skapa starka resultat som kommer upp i minst 2 procent. Högkonjunkturen har nått sin högsta topp i Sverige och vi ser framöver att kommunerna kommer att få det svårt att hålla utvecklingen av skatteintäkter och generella statsbidrag på en lika hög eller högre nivå än nettokostnadsutvecklingen. Vi kommer att se allt högre driftskosnader i form av högre kapitalkostnader och på grund av förändrad demografi (fler älde och yngre i förhållande till de som är i arbetsför ålder). För att stävja en för hög kostnadsutveckling i förhållande till utvecklingen av skatteintäkter och generella statsbidrag behöver kommunen se över olika typer av effektiviseringar i verksamheterna.

Resultat

Finansiellt mål: *Resultatet skall under en treårsperiod uppgå till minst 2 procent av kommunens skatteintäkter och generella statsbidrag.*

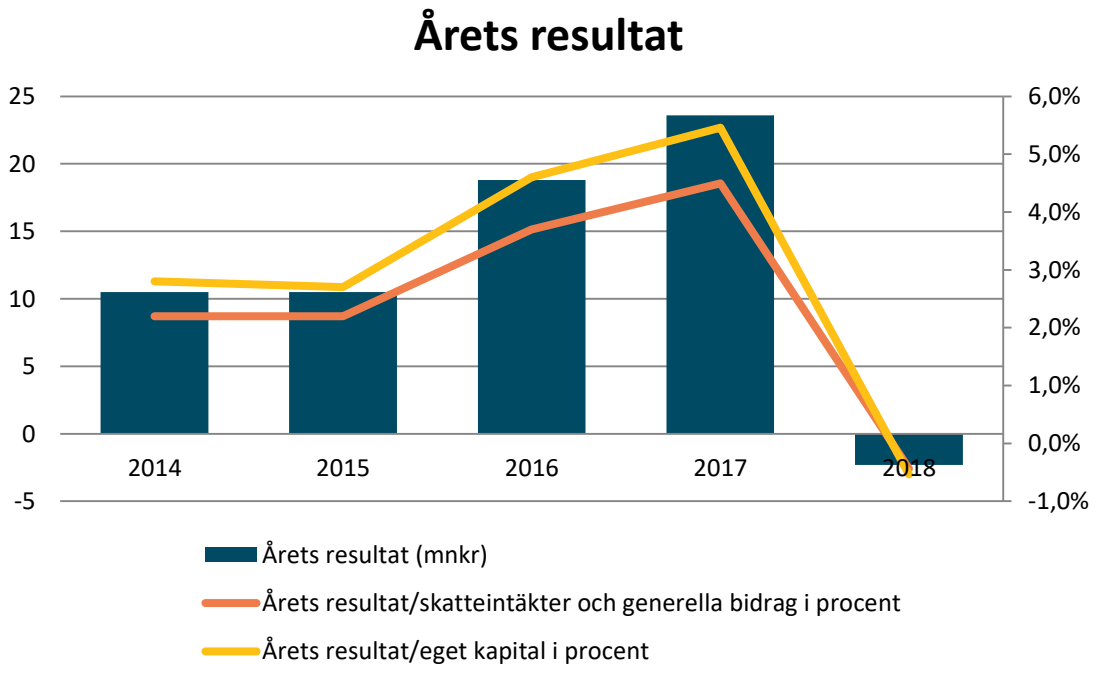

Tabell 32 Kommunens resultat i mnkr, av det egna kapitalet och av skatteintäkterna för de senaste fem åren, 2014-2018.

Resultatet för 2018 uppgår till -2,3 mnkr jämfört med budgeterat 11,9 mnkr. Jämfört med föregående år är årets resultat en försämring med 25,9 mnkr.

I förhållande till skatteintäkterna och generella statsbidrag uppgår årets resultat till -0,4 procent, vilket innebär att målsättningen för det enskilda året om 2 procent inte har infriats. Orsakerna till det negativa resultatet handlar framförallt om för högt budgeterat invånarantal vilket lett till 13,0 mnkr

sämre skatteintäkter än budgeterat och också på grund av engångspremier för pensionsfakturor inklusive löneskatt om 7,6 mnkr.

Under den senaste treårsperioden har kommunens resultat uppgått till 2,6 procent av skatteintäkter och generella statsbidrag, vilket överstiger kommunens finansiella resultatmål. Under en längre period, fem år, redovisar kommunen sammantaget resultat på 2,4 procent av skatteintäkter och generella statsbidrag.

För 2018 uppvisar nämnderna tillsammans med politisk verksamhet en positiv avvikelse på 5,9 (6,4) mnkr. Tekniska nämnden redovisar en negativ avvikelse mot budget med 0,3 mnkr men övriga nämder redovisar positiva avvikelser mot budget.

Årets kostnader för pensioner inklusive särskild löneskatt har under året uppgått till 39,8 (27,7) mnkr, vilket jämfört med 2017 är en ökning med 12 mnkr. Årets avskrivningskostnader uppgår till 19,7 (18,9) mnkr. Ökningen beror framförallt på aktiveringen av Molla skola. Skatteintäkter och generella statsbidrag uppgår till totalt 529,9 (524,8) mnkr vilket understiger budgeten med 10,5 mnkr.

Intäkter

Intäkterna består av skatteintäkter och generella statsbidrag men även av intäkter från verksamheterna och uppgår till totalt 664,3 (670,4) mnkr. Av intäkterna kommer 80 procent från skatteintäkter och generella statsbidrag. Resterande intäkter kommer från taxor och avgifter 3 procent, försäljningar av verksamheter 3 procent, driftbidrag 10 procent (framför allt från Migrationsverket), hyror och arrenden 1 procent och övrigt 4 procent.

Kostnader

För 2018 uppgick verksamhetenernas kostnader till 647,8 (628,5) mnkr. Av kommunens kostnader utgör ca 65 procent arbetskraftskostnader, vilket är en något högre andel jämfört med 2017. Näst efter arbetskraftskostnader kommer entreprenad och köp av verksamhet som står för 13 procent av kostnaderna. Värdet av personalens innestående semesterdagar uppgick vid årsskiftet till 13,7 mnkr vilket är en liten minskning med 0,1 mnkr jämfört med 2017. Av verksamhetens kostnader stod vård och omsorg samt pedagogisk verksamhet för 55 procent, vilket är något högre än föregående år. Den största verksamheten är den pedagogiska som förbrukar 29 procent av verksamheternas kostnader.

Avskrivningar

Årets avskrivningskostnad uppgår till 19,7 (18,9) mnkr. Avskrivningskostnadens andel av skatteintäkter och generella statsbidrag är 3,7 procent, vilket är något under den genomsnittliga andelen under en tioårsperiod. Med stora investeringsbehov kommer denna andel sannolikt att öka under kommande år vilket ger mindre utrymme till verksamhetens övriga behov.

Verksamhetens nettokostnad

En grundläggande förutsättning för god ekonomisk hushållning är att det finns balans mellan löpande intäkter och kostnader. Ett sätt att belysa detta är att analysera den årliga förändringen av skatteintäkter och generella statsbidrag i förhållande till verksamhetens nettokostnader. Verksamhetens nettokostnader bör därför inte öka i snabbare takt än skatteintäkter och generella statsbidrag.

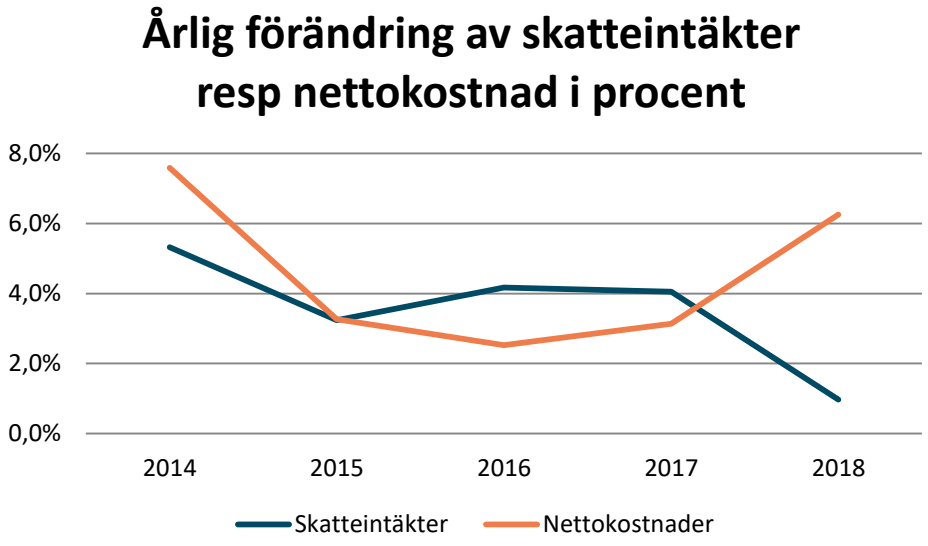

Tabell 33 Förändring av skatteintäkter och nettokostnaden de senaste fem åren, 2014-2018.

Av diagrammet framgår en skaplig följsamhet mellan årlig förändring av skatteintäkter kontra verksamhetens nettokostnader åren 2014-2017. För 2018 skiljer förändringen mellan dessa avsevärt vilket varit en bidragande faktor till det negativa resultatet 2018.

För att stärka ekonomin under kommande år är det angeläget att ökningstakten av verksamhetens nettokostnader begränsas i förhållande till ökningstakten för skatteintäkterna och generella statsbidrag.

Skatteintäkter och generella statsbidrag

Skatteintäkternas utveckling	2014	2015	2016	2017	2018
Miljoner kronor	469,0	484,2	504,4	524,8	529,9
Procent	5,3	3,2	4,2	4,0	1,0

Tabell 34 Utvecklingen av skatteintäkter de senaste fem åren, 2014-2018.

Skatteintäkter och generella statsbidrag är kommunens dominerande inkomstkälla och svarade 2018 för 80 procent av kommunens intäkter. Den primärkommunala skattesatsen för Herrljunga kommun uppgår till 21,94 och sänktes senast 2015 med 0,22 kronor. Skattekraften i Herrljunga kommun uppgår i dagsläget till 89 procent av riksgenomsnittet. Detta är något lägre än föregående år. Inkomstutjämningen kompenserar stora delar av denna avvikelse.

Jämfört med föregående år ökade summan av skatteintäkter och statsbidrag med 5,1 mnkr eller med 1,0 procent. Skatteintäkterna och statsbidragen uppgår för 2018 till 529,9 mnkr. Av totala skatteintäkter och statsbidrag uppgår skatteintäkter från Herrljunga kommuns eget skatteunderlag till 417,0 mnkr (78,7 procent). Resterande 112,9 mnkr eller 21,3 procent är summan av inkomst- och kostnadsutjämning samt LSS-kostnader.

I denna summa ingår också följande:

- Statsbidrag avseende flyktingmottagande (”Välfärdsmiljarderna”): 4,5 mnkr.
- Bidrag ifrån Boverket (”Byggbonusen”): 0,7 mnkr.
- Tillfälligt bidrag från regeringen avseende ensamkommande barn som fyller 18 år: 0,9 mnkr.

Under den senaste femårsperioden har skatteintäkternas årliga förändringar varierat kraftigt vilket hänger samman med årliga förändringar i konjunkturen. När konjunkturen mattas av dämpas även skatteintäkternas ökningstakt.

Finansnetto

Årets finansiella kostnader uppgår till 0,9 (0,5) mnkr. Av dessa beror 0,5 mnkr på indexering av avsättningen för E20. Övrigt består av bankkostnader och räntekostnader av olika slag. Kommunens finansiella intäkter redovisas till 1,8 mnkr och består av utdelningar och ränteintäkter från Kommuninvest (1,3 mnkr), borgensavgift från koncernföretag (0,4 mnkr) samt övrigt såsom ränteintäkter från kundfordringar och övriga borgensavgifter. Finansnettot blev 0,9 mnkr vilket är 0,2 mnkr högre än budgeten. Kommunen har under året inte haft några externa lån.

Pensionskostnader

Pensionskostnader (mnkr)	2017	2018
Pensionsavgift individuell del	13,9	14,0
Pensionsförsäkring FÅP	-0,2	9,2
Pensionsförsäkring övrigt	0,3	-0,0
Löpande pensionsutbetalningar	8,7	8,3
Förändring pensionsavsättning	-0,5	0,1
Särskild löneskatt	5,3	7,9
Förvaltningsavgifter	0,2	0,2
Totalt	**27,7**	**39,8**

Tabell 35 Kommunens pensionskostnader för åren 2017-2018.

Sedan 1998 finns kostnaderna för medarbetarnas tjänstepensioner i redovisningen och den under året upparbetade kostnaden betalas under året som en pensionsavgift. För 2018 är detta belopp 14 mnkr exklusive löneskatt vilket är något högre jämfört med 2017. Under året uppgår kostnaderna för nu löpande utbetalade pensioner, t.ex. ålderspension, efterlevandepension m.m. till 8,3 mnkr exklusive löneskatt, vilket är något lägre än för 2017. Den totala summan för pensionskostnaderna 2018 uppgår till 39,8 mnkr, vilket är 12 mnkr mer än föregående år.

Medarbetare över en viss lönenivå är även berättigade till en förmånsbestämd ålderspension. Enligt beslut i kommunstyrelsen är denna pension finansierad genom försäkring. Detta sker antingen genom att medarbetare erbjudas att välja en alternativ pensionslösning eller genom kollektiv försäk-

ring av denna utfästelse. Försäkringskostnaden för 2018 är 9,2 (-0,2) mnkr exklusive löneskatt och är den största förklaringen till ökade pensionskostnader. Detta beror på att för höga premier hade betalats in tidigare år så att ett stort retroaktivt belopp återbetalades 2017 på totalt 2,2 mnkr exklusive löneskatt. Omvänt så fick kommunen 2018 betala engångspremier på totalt 6,1 mnkr exklusive löneskatt. Där endast decemberfakturan innehöll engångspremier om 5,5 mnkr exklusive löneskatt och avsåg engångspremier för drygt 40 anställda. Orsaken till engångspremierna för dessa anställda berodde på nyanställningar som skett från hösten 2017 till hösten 2018 och på löneökningar för framförallt chefer och specialister. Utöver detta fanns det engångspremier för personer som slutat för ett antal år sedan där slutavräkning av pensionerna nu skett. Skillnaden för engångspremier var mellan åren en kostnad på 10,3 mnkr inklusive löneskatt. Därtill har kostnaden generellt ökat för den förmånsbestämda ålderspensionen med 1,4 mnkr inklusive löneskatt.

Överskottsmedel för försäkring hos KPA uppgår till 2,1 mnkr.

Investerings- och exploateringsverksamhet

Finansiellt mål: *Investeringar skall självfinansieras under en femårsperiod.*

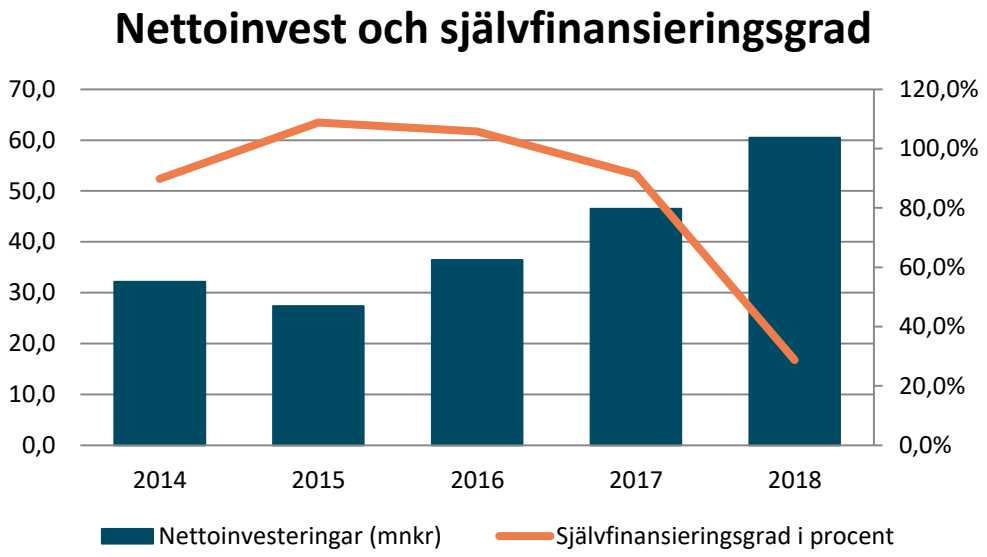

Tabell 36 Nettoinvesteringar och självfinansieringsgraden de senaste fem åren, 2014-2018.

Årets nettoinvesteringar uppgår till 60,5 (46,5) mnkr vilket understeg budgeten med 44,2 mnkr. Investeringsutgifter har egenfinansierats till 28,7 (91,3) procent.

De större investeringsutgifterna under 2018 har bestått av tillbyggnad av Horsby förskola/skola samt investeringar i projekt EPC. Under perioden (2014 – 2018) har investeringsutgiften uppgått till 202,9 (167,7) mnkr. Under samma period har kommunens resultat genererat egna medel som uppgått till 156,9 mnkr. Självfinansieringsgraden har uppgått till 77,4 procent vilket innebär att det långsiktiga målet om full självfinansiering inte har infriats. Detta beror på ökade investeringsutgifter de senare åren och på minusresultatet 2018.

Kapacitet

Soliditet

Finansiellt mål: *Soliditeten skall inte understiga 70 procent.*

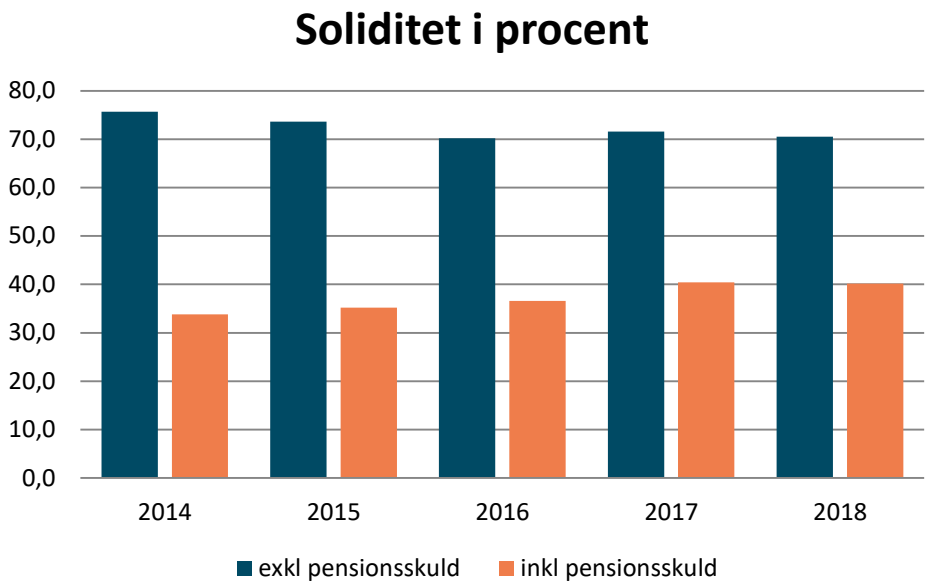

Tabell 37 Soliditeten exkl och inkl pensionsskulden de senaste fem åren, 2014-2018.

Soliditeten är ett mått på kommunens långsiktiga finansiella stryka. Den visar hur mycket av tillgångarna som har finansierats med egna medel. Soliditeten har under senaste fem åren varierat mellan 70 och 77 procent, vilket är en hög nivå. Under 2018 ökade tillgångarnas värde med 6,4 mnkr, det egna kapitalet minskade med 2,3 mnkr. Detta resulterade i en minskning av soliditeten. 2018 års soliditet uppgår till 70,5 (71,6) procent, en minskning med 1,1 procentenheter. Det finansiella målet är infriat.

Om den delen av pensionsskulden som idag är noterad som en ansvarsförbindelse 185,4 (188,6) mnkr medtogs i balansräkningen, skulle soliditeten för 2018 sjunka från 70,5 procent till 40,1 (40,4) procent.

Skuldsättningsgrad

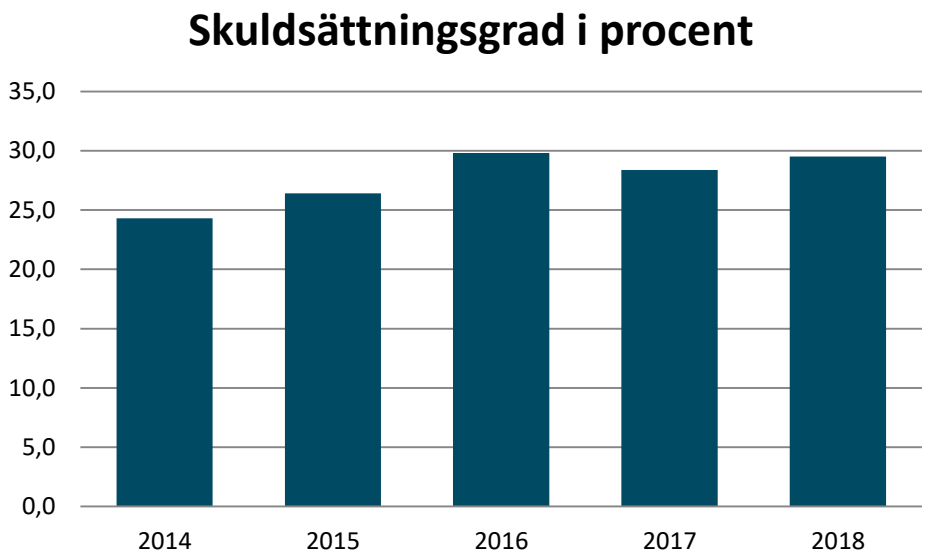

Tabell 38 Skuldsättningsgraden de senaste fem åren, 2014-2018.

Den andra sidan av soliditeten är skuldsättningsgraden som beskriver hur stor del av tillgångarna som finansierats med främmande kapital. Skuldsättningsgraden har under året ökat något, från 28,4 till 29,5 procent. De långfristiga skulderna är för de investeringsbidrag som mottagits 2017.

Kontroll

Budgetföljsamhet

En grundläggande förutsättning för att uppnå en god ekonomi och tillfredsställande kontroll över verksamheten är att nämnderna klarar av att bedriva sin verksamhet inom tilldelade kommunbidrag. Tabellen nedan beskriver budgetavvikelsen dels för kommunen som helhet i form av resultat efter finansnetto i förhållande till budget och också nämndernas utfall i förhållande till kommunbidraget.

Budgetföljsamhet (mnkr)	2014	2015	2016	2017	2018
Budgetavvikelse årets resultat	1,0	-2,7	7,9	12,3	-14,2
Budgetavvikelse nämnder	4,3	7,2	14,9	6,4	5,9

Tabell 39 Budgetföljsamheten för nämnderna och kommunen som helhet de senaste fem åren, 2014-2018.

För 2018 har budgetföljsamheten för nämnderna varit positiv men inte för kommunen som helhet. Kommunens resultat avviker negativt med 14,2 mnkr från budgeten. Detta beror framförallt på tre faktorer: engångspremier för förmånsbestämd ålderpensionsantalet inklusive löneskatt, invånarantalet i utfall är lägre än budgeterat samt att prognosen för inkomstutjämningen och slutavräkningen för 2018 försämrats. För nämnderna är det framförallt kommunstyrelse och Bildningsnämnden som bidrar till den positiva budgetavvikelsen. Nämnderna har haft en positiv budgetföljsamhet de senaste fem åren medan kommunens budgetföljsamhet har skiftat. Månatliga ekonomiska uppföljningar och analyser har bidragit till nämndernas goda budgetföljsamhet. Mer information om nämndernas ekonomier finns under verksamhetsberättelserna.

Risk

Likviditet

Likviditeten speglar kommunens kortfristiga betalningsberedskap. De löpande utgifterna måste kunna betalas med antingen de månatliga skatteinbetalningarna, avgifter och ersättningar eller andra omsättningsbara tillgångar.

Kassalikviditeten som mäter förhållandet mellan omsättningstillgångar och kortfristiga skulder uppgår i bokslutet 2018 till 75,3 procent, vilket är en minskning från 2017 med 29,6 procentenheter. Detta beror på minskad utgående balans i kassa och bank mot ökad utgående balans av kortfristiga skulder. Ökade investeringar och personalkostnader har lett till en minskning av kassa och bank.

Extern upplåning

Under den senaste femårsperioden har kommunen inte haft behov av extern upplåning, låneskulden har med andra ord varit 0.

Borgensåtagande

En post som redovisas inom linjen är kommunens borgensåtaganden. Borgensåtaganden är förknippade med risk och därför är det viktigt att analys görs vid varje enskild förfrågan om borgensförbindelse. Stora borgensåtagande kan innebära en finansiell risk för kommunen i form av övertagande av lån eller att aktieägartillskott till bolag måste lämnas för att bolaget ska överleva finansiellt. När borgensåtagande ska beaktas är det dock lika viktigt att analysera innehållet i åtagandet som storleken.

Den största risken uppstår i de borgensåtaganden som inte har några väsentliga tillgångar att realisera vid betalningssvårigheter, vanligtvis föreningar. Detta har Herrljunga kommun beskrivit i en upprättad policy för borgensförbindelser. Herrljunga kommuns borgensåtaganden uppgick vid årsskiftet 2018 till 396,8 mnkr vilket var en minskning med 8,3 mnkr mot 2017. Minskning beror främst på att kommunen inte längre har ett borgensåtagande på 6,6 mnkr för Herrljunga Hotellsfastighets AB efter försäljningen av koncernbolget men också på minskat borgensåtagande för Herrljunga bostäder om 3,2 mnkr. Av den totala andelen borgensåtaganden består borgensåtaganden till föreningar av 4,7 mnkr vilket motsvarar 1,2 procent. Borgensåtagandena till föreningarna är korta, beloppen är begränsade och därför anses inte dessa utgöra någon väsentlig risk.

De borgensåtaganden kommunen har för koncernen avsåg 2019-02-20 lån motsvarande 391,9 mnkr. Av dessa lån är andelen med fast ränta 62,76 procent under 2019 och snitträntan ligger på 0,55 procent. Den genomsnittliga kapitalbindningen för dessa lån är 2,09 år och den genomsnittliga räntebindningen är 1,46 år. Av lånen är det 35,74 procent som 2019-02-20 har en kapitalbindning som är 1 år eller kortare och 55,24 procent som har en räntebindning på 1 år eller kortare. För 2018 var räntekostnaderna inklusive derivat och refinansiering 1,6 mnkr och 2019 är prognosen att kostnaden blir 2,1 mnkr. De totala tillgångarna för de kommunala bolagen motsvarar 63 procent av kommunkoncernens totala tillgångar, vilket talar för att risken för kommunen genom borgensåtagandet till bolagen och stiftelsen är begränsat. Under året har inga borgensförbindelser behövt infrias.

Pensionsåtagande

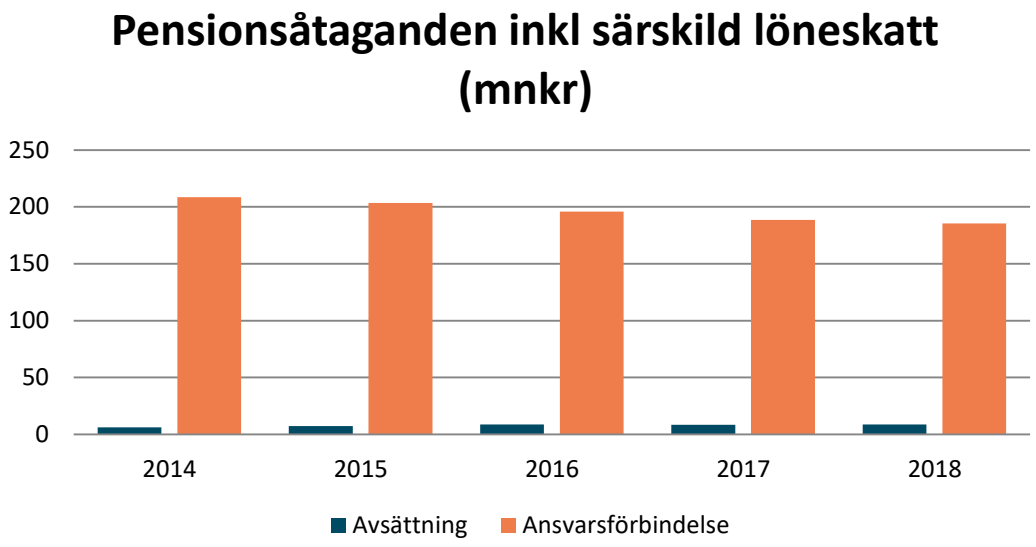

Tabell 40 Pensionsåtaganden som avsättning och ansvarsförbindelse de senaste fem åren, 2014-2018.

Pensionsförpliktelser intjänade före 1998 redovisas som en post inom linjen i balansräkningen som ansvarsförbindelse. Denna skuld är en beräkning av anställdas intjänade pensionsförmåner enligt de pensionsbestämmelser som gällde t.o.m 1997-12-31. För år 2018 uppgår denna förpliktelse till 185 (189) mnkr inklusive särskild löneskatt, en minskning från 2017 med 3,3 mnkr. Uppgifterna blir alltmer exakta för varje år då omfattningen av färdigberäknade pensionsförmåner (aktualiserings-graden) ökar, för närvarande är 97 procent färdigberäknade.

Annan pensionsförpliktelse utgörs av särskilda pensioner, ÖK-SAP samt avsättning exkl. ÖK-SAP och är i bokföringen redovisad som avsättning. För 2018 uppgår det avsatta beloppet till 8,6 (8,3) mnkr.

Sammanställd redovisning

Delar av den kommunala verksamheten bedrivs i bolagsform. Kommunen äger ett Holdingbolag Nossan Förvaltningsaktiebolag som i sin tur är moderbolag till Herrljungabostäder AB och koncernen Herrljunga Elektriska AB. Därutöver finns Stiftelsen Herrljunga Industrilokaler direktägt av Herrljunga kommun (se avsnitt Kommunens koncern för mer information kring bolagen).

Årets resultat för Herrljunga koncernen uppgår till 8,3 (39,6) mnkr. Av kommunkoncernens totala tillgångar redovisas 63 procent i bolagen.

God ekonomisk hushållning

Alla kommuner behöver ha en god ekonomisk hushållning för att kommuninvånarna ska erhålla rätt service utan att belastas med hög skatt.

God ekonomisk hushållning ur ett verksamhetsperspektiv

Lagstiftaren har i verksamhetsperspektivet tagit fasta på kommunernas förmåga att bedriva verksamheten på ett kostnadseffektivt och ändamålsenligt sätt. Kommunen har därför valt en modell och struktur som bygger på att budgeten ska beskriva den verksamheten som bedrivs så att det löpande går att utvärdera att verksamheten bedrivs på bästa sätt med god ekonomisk hushållning. Allt för att kommuninvånarna ska få mesta möjliga nytta för den skatt som betalas.

God ekonomisk hushållning ur ett finansiellt perspektiv

Lagstiftarens allmänna utgångspunkt är att varje generation själv måste bära kostnaderna för den service som de konsumerar. Detta innebär att ingen generation ska behöva betala för det som en tidigare generation förbrukat. Det som anges som en norm är att överskottet måste vara tillräckligt stort för att motsvarande servicenivå ska kunna garanteras även för nästkommande generation, utan att den ska behöva uttaxeras en högre skatt.

Finansiella mål

För att efterleva lagstiftningens intention om "god ekonomisk hushållning" men även målsättningen att varje generation själv ska bära sina kostnader har kommunen formulerat finansiella mål. Målen består av tre delar, ett resultatmål, ett soliditetsmål och ett finansieringsmål för investeringar.

Resultat

”Det årliga resultatet ska under en rullande treårsperiod uppgå till 2 procent av kommunens intäkter för att garantera kommande generationer samma standard på tillgångarna som nuvarande generation har.”
Resultatet för 2018 uppgår till -0,4 procent av skatteintäkter och generella statsbidrag. För den senaste treårsperioden är det samlade resultatet 2,6 procent av skatteintäkter och generella statsbidrag. Målet är därmed uppfyllt.

Soliditet

”För att undvika ett förslösande av kapital, eller skjutande av skuld på framtiden, ska soliditeten överstiga 70 procent."
För 2018 redovisas soliditeten till 70,5 procent. Vilket innebär att målet är uppfyllt.

Investeringar

”Investeringarna ska över en rullande femårsperiod finansieras med avskrivningsmedel samt årens resultat.”
Under den senaste femårsperioden har investeringsutgifterna uppgått till 202,9 mnkr. Under samma period har kommun genererat egna medel motsvarande 156,9 mnkr. Målet om självfinansiering är därav inte uppfyllt för den senaste femårsperioden.

Balanskrav och resultatutjämningsreserv (RUR)

I Kommunallagen regleras att om kostnaderna för ett visst räkenskapsår överstiger intäkterna ska det negativa resultatet regleras och det redovisade egna kapitalet enligt balansräkningen återställas under de närmast följande tre åren. Om synnerliga skäl finns kan fullmäktige besluta att reglering ej ska ske.

Kommunallagen ger möjlighet att under vissa betingelser reservera delar av ett positivt resultat i en Resultatutjämningsreserv (RUR). Denna reserv kan sedan användas för att utjämna intäkter över en konjunkturcykel, under förutsättning att årets resultat efter balanskravsjusteringar är negativt. Kommunfullmäktige i Herrljunga Kommun beslutade i november 2013 att tillämpa principerna för resultatutjämningsreserv samt att avsättning kan göras för den del av årets resultat efter balanskravsjusteringar som överstiger 2 procent av skatteintäkter och generella statsbidrag. Avsättning till RUR har gjorts 2013 med 6,0 mnkr och 2017 med 12,0 mnkr. Då årets resultat efter balanskravsjusteringar är negativt om 2,6 mnkr väljer Herrljunga kommun att ta i anspråk medel ifrån RUR med motsvarande belopp.

Balanskravsavstämning (mnkr)	2018
Balanskravsunderskott från tidigare år	-
Årets resultat	**-2,3**
Samtliga realisationsvinster	-0,3
Årets resultat efter balanskravsjusteringar	**-2,6**
Medel till resultatutjämningsreserv	-
Medel från resultatutjämningsreserv	2,6
Årets balanskravsresultat	**-**

Tabell 41 Balanskravsavstämning för året 2018.

Resultaträkning

		Kommunen			Koncernen	
Resultaträkning (mnkr)	Not	Bokslut 2017	Bokslut 2018	Budget 2018	Bokslut 2017	Bokslut 2018
Verksamhetens intäkter	1	145,6	134,4	122,4	275,3	260,0
Verksamhetens kostnader	2	-628,5	-647,8	-629,6	-720,1	-737,1
Avskrivningar		-18,9	-19,7	-22,1	-40,4	-42,5
Verksamhetens nettokostnader		**-501,8**	**-533,1**	**-529,3**	**-485,2**	**-519,6**
Skatteintäkter	3	409,9	417,0	430,0	409,9	417,0
Gen statsbidrag och utjämn	3	114,9	112,9	110,4	114,9	112,9
Finansiella intäkter	4	1,1	1,8	1,0	0,9	2,8
Finansiella kostnader	5	-0,5	-0,9	-0,3	-2,1	-2,6
Resultat före extraordinära poster		**23,6**	**-2,3**	**11,9**	**38,4**	**10,5**
Extraordinära intäkter		-	-	-	-	
Extraordinära kostnader		-	-	-	-	
Minoritetsandel		-	-	-	-	
Bokslutsdispositioner		-	-	-	-	
Skattekostnad		-	-	-	1,2	-2,3
Årets resultat		**23,6**	**-2,3**	**11,9**	**39,6**	**8,3**

Tabell 42 Herrljunga kommuns resultaträkning.

Kassaflödesanalys

Kassaflödesanalys (mnkr)	Kommunen			Koncernen	
	Bokslut 2017	Bokslut 2018	Budget 2018	Bokslut 2017	Bokslut 2018
Löpande verksamhet					
Inbetalningar från kunder	80,3	76,4	84,7	204,4	202,0
Inbetalningar av skatter, gen bidr, moms mm	521,6	531,3	547,6	521,6	531,3
Inbetalningar av bidrag	95,0	62,1	66,6	95,0	62,1
Övriga inbetalningar	-0,2	0,9	-0,0	-	2,8
Utbetalningar till leverantörer	-203,5	-190,9	-212,1	-256,0	-254,4
Utbetalningar till anställda	-408,3	-433,6	-418,7	-443,0	-465,7
Utbetalningar av bidrag	-21,5	-17,4	-15,2	-21,5	-17,4
Övriga utbetalningar	-	-	-	-	-
Ränteintbetalningar	1,1	1,8	1,0	0,9	1,5
Ränteutbetalningar	-0,2	-0,6	-0,3	-2,1	-2,4
Förändring avsättning	-0,3	0,9	-0,4	-0,4	2,7
Summa Löpande verksamhet	**64,0**	**30,9**	**53,2**	**98,9**	**62,4**
Investeringsverksamhet					
Investeringar i materiella anläggningstillgångar	-45,9	-60,4	-96,4	-128,7	-94,7
Försäljning av materiella anläggningstillgångar	0,4	0,5	-	0,4	1,5
Investeringar i immateriella anläggningstill-gångar	-0,2	-	0,1	-0,2	-
Försäljning av immateriella anläggningstill-gångar	0,0	-	-	0,0	-
Sålda dotterbolag	-	-	-	-	0,8
Investeringar i finansiella anläggningstillgångar	1,1	-0,1	-1,5	1,1	-0,1
Bidrag till statlig infrastruktur	-	-	-1,1	-	-
Summa Investeringsverksamhet	**-44,6**	**-60,0**	**-98,9**	**-127,4**	**-92,4**
Finansieringsverksamhet					
Upptagande av lån	-	-	-	44,0	-
Amortering av lån	-	-	-	-	-3,2
Summa Finansieringsverksamhet	**-**	**-**	**-**	**44,0**	**-3,2**
Förändring av likvida medel	**19,4**	**-29,1**	**-45,7**	**15,5**	**-33,1**
Likvida medel vid årets början	76,3	95,7	95,7	94,3	109,8
Likvida medel vid årets slut	95,7	66,5	50,0	109,8	76,7
Förändring av likvida medel	**19,4**	**-29,1**	**-45,7**	**15,5**	**-33,1**

Tabell 43 Herrljunga kommuns kassaflödesanalys.

Balansräkning

		Kommunen			Koncernen	
Tillgångar (mnkr)	Not	Bokslut 2017	Bokslut 2018	Budget 2018	Bokslut 2017	Bokslut 2018
Anläggningstillgångar						
Immateriella anläggningstillgångar	6	0,1	0,1	-	0,1	0,1
Materiella anläggningstillgångar	7	307,8	348,3	380,5	806,1	852,2
varav mark, byggnader och tekniska anlägg.		275,9	278,2		632,7	641,6
varav maskiner och inventarier		18,3	22,2		142,3	155,3
varav övriga materiella anläggningstillg.		13,6	48,0		31,1	55,3
Finansiella anläggningstillgångar	8	148,5	148,6	150,0	13,0	13,1
Summa anläggningstillgångar		**456,5**	**497,0**	**530,5**	**819,3**	**865,4**
Bidrag till statlig infrastruktur	**9**	**2,5**	**2,4**	**0,5**	**2,5**	**2,4**
Omsättningstillgångar						
Förråd/exploatering	10	3,4	3,2	3,0	7,0	6,5
Kortfristiga fordringar	11	46,1	41,3	30,0	80,9	75,9
Kassa och bank	12	95,7	66,5	50,0	109,8	76,7
Summa omsättningstillgångar		**145,2**	**111,1**	**83,0**	**197,7**	**159,2**
Summa Tillgångar		**604,1**	**610,5**	**614,0**	**1 019,5**	**1 027,0**

Tabell 44 Herrljunga kommuns tillgångar i balansräkningen.

Eget kapital, avsättningar och skulder (mnkr)	Not	Kommunen Bokslut 2017	Kommunen Bokslut 2018	Kommunen Budget 2018	Koncernen Bokslut 2017	Koncernen Bokslut 2018
Eget kapital						
Årets resultat		23,6	-2,3	11,9	39,6	8,3
Resultatutjämningsreserv		18,0	15,4	6,0	18,0	15,4
Övrigt eget kapital		391,0	417,2	402,7	312,3	354,6
Summa eget kapital	**13**	**432,6**	**430,3**	**420,6**	**370,0**	**378,2**
Avsättningar						
Avsättningar för pension och liknande förplikt		8,3	8,6	9,0	8,4	8,7
Uppskjutna skatter		-	-	-	17,9	16,0
Avsättning E20		8,5	9,1	7,9	8,5	9,1
Avsättning Tumbergsdeponi		18,1	17,9	16,9	18,2	17,9
Övriga avsättningar		0,2	0,1	0,2	0,1	0,1
Summa avsättningar	**14**	**35,1**	**35,7**	**34,0**	**53,2**	**51,8**
Skulder						
Långfristiga skulder	15	1,1	1,1	-	429,4	406,5
Kortfristiga skulder	16	135,2	143,3	159,5	166,9	190,4
Summa skulder		**136,4**	**144,4**	**159,5**	**596,3**	**596,9**
Summa eget kapital, avsättn och skulder		**604,1**	**610,5**	**614,0**	**1 019,5**	**1 027,0**
Poster inom linjen	**17**					
Borgensåtagande		401,9	392,1	393,3	-	-
Övriga ansvarsförbindelser		3,2	4,7	3,7	3,2	4,7
Pensionsförpliktelser		151,8	149,2	153,1	151,8	149,2
Särskild löneskatt på pensionsförpliktel-ser		36,8	36,2	37,1	36,8	36,2

Tabell 45 Herrljunga kommuns eget kapital, avsättningar och skulder i balansräkningen.

Noter

Not 1-2 (mnkr)	Kommunen Bokslut 2017	Kommunen Bokslut 2018	Koncernen Bokslut 2017	Koncernen Bokslut 2018
Not 1 Verksamhetens intäkter				
Bidrag	78,4	63,4	78,4	63,4
Exploateringsintäkter	0,8	1,2	0,8	1,2
Försäljning av verksamhet	19,6	21,8	19,6	21,8
Försäljningsintäkter	23,1	22,9	103,0	94,9
Hyror och arrenden	7,6	7,6	57,9	61,2
Realisationsvinster	0,4	0,3	0,2	0,3
Taxor och avgifter	15,7	17,3	15,4	17,3
Summa intäkter	**145,6**	**134,4**	**275,3**	**260,0**
Not 2 Verksamhetens kostnader				
Inköp av anläggningstillgångar	-7,1	-6,7	-7,1	-6,7
Köp av huvudverksamhet	-89,7	-80,7	-89,7	-80,7
Lokal- o markhyror	-5,7	-5,4	-5,7	-5,4
Lämnade bidrag	-21,6	-17,4	-21,6	-17,4
Lön och soc avg	-387,6	-401,0	-421,3	-427,3
Pensionskostnad	-22,4	-31,9	-22,5	-31,8
Realisationsförluster	-0,2	-0,0	-0,2	-0,0
Övriga kostnader	-52,5	-54,5	-110,3	-117,5
Övriga tjänster	-41,8	-50,3	-41,8	-50,3
Summa kostnader	**-628,5**	**-647,8**	**-720,1**	**-737,1**

Tabell 46 Herrljunga kommuns noter till resultaträkningen.

Not 3 Skatteintäkter, generella statsbidrag och utjämning (mnkr)	Kommunen Bokslut 2017	Kommunen Bokslut 2018	Koncernen Bokslut 2017	Koncernen Bokslut 2018
Kommunalskatteintäkter				
Preliminära skatteintäkter	411,4	419,0	411,4	419,0
Preliminär slutavräkning innevarande år	-1,9	-0,6	-1,9	-0,6
Slutavräkning föregående år	0,5	-1,4	0,5	-1,4
Summa kommunalskatteintäkter	**409,9**	**417,0**	**409,9**	**417,0**
Generella statsbidrag & utjämning				
Inkomstutjämningsbidrag/avgift	102,8	103,8	102,8	103,8
Strukturbidrag	-	-	-	-
Regleringsbidrag/avgift	-0,1	1,5	-0,1	1,5
Generella bidrag från staten*	6,0	6,1	6,0	6,1
Kostnadsutjämningsbidrag/avgift	-1,5	-5,0	-1,5	-5,0
Bidrag/Avgift för LSS-utjämning	-9,7	-12,5	-9,7	-12,5
Fastighetsavgift	17,4	19,0	17,4	19,0
Summa generella statsbidrag och utjämning	**114,9**	**112,9**	**114,9**	**112,9**
Summa skatteintäkter och generella statsbidrag	**524,8**	**529,9**	**524,8**	**529,9**

Tabell 47 Herrljunga kommuns noter till resultaträkningen.

*Posten generella bidrag från staten består 2017 av bidrag från Boverket på 1 068 tkr, det tillfälliga bidraget från regeringen avseende ensamkommande barn som fyller 18 år på 607 tkr och statsbidrag avseende flyktingmottagande på 4 293 tkr. Posten består 2018 av bidrag från Boverket på 700 tkr, det tillfälliga bidraget från regeringen avseende ensamkommande barn som fyller 18 år på 891 tkr och statsbidrag avseende flyktingmottagande på 4 486 tkr.

Not 4-6 (tkr)	Kommunen Bokslut 2017	Kommunen Bokslut 2018	Koncernen Bokslut 2017	Koncernen Bokslut 2018
Not 4 Finansiella intäkter				
Utdelning på aktier och andelar	606,7	1 184,9	606,7	1 184,9
Ränteintäkter	512,8	646,9	262,9	306,9
Försäljning av dotterbolag	-	-	-	1 291,1
Summa Finansiella intäkter	**1 119,5**	**1 831,8**	**869,6**	**2 782,8**
Not 5 Finansiella kostnader				
Räntekostnader	-397,8	-712,2	-1 911,1	-2 386,3
Ränta pensionsskuld	-149,0	-177,0	-149,0	-177,0
Summa Finansiella kostnader	**-546,8**	**-889,2**	**-2 060,1**	**-2 563,3**
Summa finansnetto	**572,7**	**942,6**	**-1 190,5**	**219,6**
Not 6 Immateriella anläggningstillgångar				
Ack. Anskaffningsvärde	1 249,3	1 409,3	2 762,3	2 922,3
Nyanskaffningar	160,0	-	160,0	-
UB ack. Anskffningsvärde	**1 409,3**	**1 409,3**	**2 922,3**	**2 922,3**
Ack. Avskrivningar	-1 222,9	-1 281,3	-2 735,9	-2 794,4
Årets avskrivningar	-58,4	-32,0	-58,4	-32,0
UB ack. Avskrivningar	**-1 281,3**	**-1 313,3**	**-2 794,3**	**-2 826,4**
Summa Immateriella anläggningstillgångar	**128,0**	**96,0**	**128,0**	**95,9**

Tabell 48 Herrljunga kommuns noter till resultat- och balansräkningen.

Not 7 Materiella anläggningstillgångar (mnkr)	Kommunen Bokslut 2017	Kommunen Bokslut 2018	Koncernen Bokslut 2017	Koncernen Bokslut 2018
Maskiner, fordon och inventarier				
Ack anskaffningsvärden	77,6	74,2	323,2	336,9
Nyanskaffningar	6,9	7,7	14,2	20,2
Försäljningar/Utrangeringar/Korrigeringar	-10,4	-1,4	-0,5	-2,1
UB ack anskaffningsvärden	**74,2**	**80,5**	**336,9**	**355,0**
Ack . Avskrivningar	-60,4	-55,9	-185,7	-194,6
Årets avskrivningar	-3,0	-3,8	-9,4	-13,5
Försäljningar/Utrangeringar/korrigeringar	7,5	1,4	0,5	2,1
UB ack. avskrivningar	**-55,9**	**-58,3**	**-194,6**	**-206,0**
Summa utgående bokfört värde	**18,3**	**22,2**	**142,3**	**149,1**
Varav				
Maskiner	0,9	1,1	0,5	0,5
Inventarier	10,1	11,5	134,5	139,0
Bilar och transportmedel	2,6	5,8	2,6	5,8
IT-utrustning	4,6	3,8	4,6	3,8
Mark, byggnader och anläggningar				
Ack anskaffningsvärden	478,1	536,0	897,6	1 002,8
Nyanskaffningar	46,6	18,3	96,0	53,3
Investeringsbidrag	-	-		
Försäljningar/Utrangering/Korrigeringar/Nedskrivning	11,4	-	9,2	-13,0
UB ack. Anskaffningsvärden	**536,0**	**554,4**	**1 002,8**	**1 043,1**
Ack avskrivningar	-236,8	-260,1	-338,4	-373,4
Årets avskrivningar	-15,8	-16,1	-27,7	-29,1
Försäljningar/Utrangeringar/Korrigeringar	-7,5	-	-7,3	7,2
UB ack. avskrivningar	**-260,1**	**-276,2**	**-373,4**	**-395,3**
Summa utgående bokfört värde	**275,9**	**278,2**	**629,4**	**647,8**
Pågående investeringar	**13,6**	**48,0**	**34,4**	**55,3**
Summa Materiella anläggningstillgångar	**307,8**	**348,3**	**806,1**	**852,2**

Tabell 49 Herrljunga kommuns noter till balansräkningen.

Not 8 Finansiella anläggningstillgångar (tkr)	Kommunen		Koncernen	
	Bokslut 2017	Bokslut 2018	Bokslut 2017	Bokslut 2018
Aktier och andelar				
Kommuninvest	8 438,4	8 438,4	8 438,4	8 438,4
Kommuninvest förlagslån	1 600,0	1 600,0	1 600,0	1 600,0
Kooperativ utveckling Sjuhärad	5,0	5,0	5,0	5,0
Nossan Förvaltningsaktiebolag	100,0	100,0	-	-
Nordea Stratega 10	490,3	490,3	490,3	490,3
Inera	42,5	42,5	42,5	42,5
Summa aktier och andelar	**10 676,2**	**10 676,2**	**10 576,2**	**10 576,2**
Långfristiga fordringar				
Nossan Förvaltningsaktiebolag	135 487,0	135 487,0	-	-
Mimersborgs Byggnadsförening	3,0	-	3,0	-
Herrljunga Folkets Park	100,0	100,0	100,0	100,0
Herrljunga Tennisklubb	1 250,0	1 233,3	1 250,0	1 250,0
Södra Skogsägarna	501,3	596,7	501,3	596,7
Andra långfristiga anläggningstillgångar	-		595,0	578,0
Summa långfristiga fordringar	**137 341**	**137 417**	**2 449,3**	**2 524,6**
Bostadsrätter				
Bostadsrätt	16,2	16,2	16,2	16,2
Summa bostadsrätter	**16,2**	**16,2**	**16,2**	**16,2**
Grundfondskapital				
Stiftelsen Herrljunga Industrilokaler	500,0	500,0	-	-
Summa grundfondskapital	**500,0**	**500,0**	**-**	**-**
Summa finansiella anläggningstillgångar	**148 534**	**148 609**	**13 041,6**	**13 117,0**

Tabell 50 Herrljunga kommuns noter till balansräkningen.

Not 9-11 (mnkr)	Kommunen Bokslut 2017	Kommunen Bokslut 2018	Koncernen Bokslut 2017	Koncernen Bokslut 2018
Not 9 Bidrag till statlig infrastruktur				
Bidrag statlig infrastruktur Trafikverket cykelvägar*	3,1	3,1	3,1	3,1
Upplösning av bidrag till statlig infrastruktur Trafikv.	-0,7	-0,7	-0,7	-0,7
Summa bidrag till statlig infrastruktur	**2,5**	**2,4**	**2,5**	**2,4**
Not 10 Förråd/Exploatering				
Exploatering industrimark	1,1	1,0	1,1	1,0
Exploatering bostadsmark	2,3	2,2	2,3	2,2
Varulager	-	-	3,6	3,4
Summa förråd/exploatering	**3,4**	**3,2**	**7,0**	**6,5**
Not 11 Kortfristiga fordringar				
Kundfordringar	5,8	6,3	28,3	34,6
Momsfordringar	10,8	7,7	10,8	7,7
Förutbetalda kostnader	2,1	1,8	3,4	2,2
Fordran fastighetsavgift	8,4	10,9	8,4	10,9
Fordran Sparbanksstiftelsen E20	1,6	1,6	1,6	1,6
Upplupna intäkter	8,8	5,0	9,3	6,3
Fordringar hos Migrationsverket	4,2	2,0	4,2	2,0
Övrigt	4,5	6,0	14,9	10,6
Summa kortfristiga fordringar	**46,1**	**41,3**	**80,9**	**75,9**

Tabell 51 Herrljunga kommuns noter till balansräkningen.

*Bidrag till statligt infrastruktur cykelvägar har en upplösningstid på 25 år.

Not 12-14 (mnkr)	Kommunen Bokslut 2017	Kommunen Bokslut 2018	Koncernen Bokslut 2017	Koncernen Bokslut 2018
Not 12 Kassa och bank				
Kassa	0,0	0,0	-	-
Bank	95,7	66,5	109,8	76,7
Summa kassa och bank	**95,7**	**66,5**	**109,8**	**76,7**
Not 13 Eget kapital				
IB eget kapital	409,0	432,6	330,3	370,0
Årets resultat	23,6	-2,3	39,6	8,3
UB eget kapital	**432,6**	**430,3**	**370,0**	**378,2**
Varav				
Resultatutjämningsreserv	18,0	15,4	18,0	15,4
Övrigt eget kapital	414,6	414,9	352,0	362,8
Not 14 Avsättningar pensioner och liknande förpliktelser				
Ingående balans pensioner och löneskatt	8,7	8,3	8,8	8,3
Nyintjänad pension	-0,4	0,3	-0,4	0,3
Uppskjutna skatter	-	-	17,9	16,0
Förändring av löneskatt	-0,1	0,1	-0,1	0,1
Utgående balans pensioner och löneskatt	**8,3**	**8,6**	**26,3**	**24,6**
Övriga avsättningar				
Avsättning Tumberg, sluttäckning	18,1	17,9	18,1	17,9
Bidrag till statlig infrastruktur E20	8,5	9,1	8,5	9,1
Andra avsättningar	0,2	0,1	0,2	0,2
Summa övriga avsättningar	**26,8**	**27,1**	**26,8**	**27,2**
Summa avsättningar	**35,1**	**35,7**	**53,2**	**51,8**

Tabell 52 Herrljunga kommuns noter till balansräkningen.

Not 15-16 (mnkr)	Kommunen Bokslut 2017	Kommunen Bokslut 2018	Koncernen Bokslut 2017	Koncernen Bokslut 2018
Not 15 Långfristiga skulder				
Ingående låneskuld	-	-	386,6	429,4
Upplösning	-	-	-	-19,7
Nya lån	-	-	44,3	
Årets amorteringar/omklassificerat till kortfr skuld	-	-	-2,7	-3,2
Skuld för investeringsbidrag	1,1	1,1	1,1	1,1
Summa långfristiga skulder	**1,1**	**1,1**	**429,4**	**406,5**

Specifikation av lånestruktur

Lån som förfaller inom 1 år: 81,2 mnkr

Lån som förfaller inom 1-5 år: 282,9 mnkr

Lån som förfaller efter 5 år: 10,2 mnkr

Not 16 Kortfristiga skulder				
Kortfristiga skulder till kreditinstitut	-	-	3,1	3,1
Kortfristiga skulder till Migrationsverket	26,5	21,2	26,5	21,2
Övriga kortfristiga skulder	1,6	2,4	4,9	17,3
Testamenten	0,8	0,8	0,8	0,8
Leverantörsskulder	29,0	32,0	47,0	46,0
Personalens källskatt och avgifter	6,3	6,7	6,3	6,7
Semester och övertidsskuld	22,4	22,0	26,0	26,4
Arbetsgivaravgift	16,0	16,1	17,1	17,6
Förutbetalda intäkter	7,3	8,2	7,3	11,3
Upplupen särskild löneskatt	3,9	4,8	3,9	4,8
Upplupna pensionskostnader	13,4	12,7	13,4	12,7
Upplupna kostnader	8,0	16,4	10,5	22,5
Summa kortfristiga skulder	**135,2**	**143,3**	**166,9**	**190,4**

Tabell 53 Herrljunga kommuns noter till balansräkningen.

Not 17 Borgen och övriga ansvarsförbindelser (mnkr)	Kommunen Bokslut 2017	Kommunen Bokslut 2018	Koncernen Bokslut 2017	Koncernen Bokslut 2018
Kommunägda bolag				
Stiftelsen Herrljunga Industrilokaler	156,3	156,3	-	-
Herrljungabostäder AB	149,3	146,1	-	-
Herrljunga Vatten AB	30,0	30,0	-	-
Herrljunga Hotellfastighets AB	6,6	-	-	-
Nossan Förvaltningsaktiebolag	59,7	59,7	-	-
Summa	**401,9**	**392,1**	**-**	**-**
Egna hem och småhus				
SBAB	-	-	-	-
Summa	**-**	**-**	**-**	**-**
Föreningar	3,2	4,7	3,2	4,7
Övriga borgensåtaganden	-	-	-	-
Summa	**3,2**	**4,7**	**3,2**	**4,7**
Summa totala borgensåtaganden	**405,1**	**396,8**	**4,8**	**4,7**
Pensionsförpliktelser				
Pensionsförpliktelser äldre än 1998	151,7	148,5	151,7	148,5
Pensionsförbindelser förtroendevald	0,2	0,7	0,2	0,7
Särskild löneskatt på pensionsförpliktelser	36,8	36,2	36,8	36,2
Summa pensionsförpliktelser	**188,6**	**185,4**	**188,6**	**185,4**

Tabell 54 Herrljunga kommuns noter till balansräkningen.

Not 18 Operationell leasing (tkr)	Kommunen Bokslut 2017	Kommunen Bokslut 2018	Koncernen Bokslut 2017	Koncernen Bokslut 2018
Ej uppsägningsbara leasingavtal med avtalstid längre än 3 år				
Leasingavgifter förfaller nästa år	712,4	413,0	712,4	413,0
om 2-5 år	757,8	679,7	757,8	679,7
senare än 5 år	-	-	-	
Summa	**1 470,2**	**1 092,6**	**1 470,2**	**1 092,6**
Leasing per tillgångsslag				
Lokaler	-	-	-	
Skrivare/kopiator	143,2	74,1	143,2	74,1
Fordon	762,9	815,7	762,9	815,7
Licens	492,1	109,2	492,1	109,2
Övrigt	72,0	93,7	72,0	93,7
Summa	**1 470,2**	**1 092,6**	**1 470,2**	**1 092,6**

Tabell 55 Herrljunga kommuns noter till balansräkningen.

Herrljunga kommun har i februari 1999, KF § 10, ingått en solidarisk borgen såsom för egen skuld för Kommuninvest Sverige AB:s samtliga nuvarande och framtida förpliktelser. Samtliga 288 kommuner och landsting/regioner som per 2018-12-31 var medlemmar i Kommuninvest ekonomisk förening har ingått likalydande borgensförbindelser.

Mellan samtliga medlemmar i Kommuninvest ekonomisk förening har ingåtts ett regressavtal som reglerar fördelningen av ansvaret mellan medlemmarna vid ett eventuellt ianspråktagande av ovan nämnd borgensförbindelse. Enligt regressavtal ska ansvaret fördelas dels i förhållande till storleken på de medel som respektive medlem lånat av Kommuninvest i Sverige AB, dels i förhållande till storleken på medlemmarnas respektive insatskapital i Kommuninvest ekonomisk förening.

Vid en uppskattning av den finansiella effekten av Herrljunga kommuns ansvar enligt ovan nämnd borgensförbindelse, kan noteras att per 2018-12-31 uppgick Kommuninvest i Sverige AB:s totala förpliktelser till 404 804 079 439 kronor och totala tillgångar till 406 323 006 299 kronor. Herrljunga kommuns andel av de totala förpliktelserna uppgick till 454 819 077 kronor och andelen av de totala tillgångarna uppgick till 455 936 095 kronor.

Nyckeltal

Nyckeltal (procent där inget annat anges)	Kommunen Bokslut 2017	Bokslut 2018	Budget 2018
Resultat – Kapacitet			
Verksamhetens nettokost/ skatteintäkt och statsbidrag	92,0	96,9	93,9
Planenliga avskrivningar / skatteintäkter och statsbidrag	3,6	3,7	4,1
Finansnetto / skatteintäkter och statsbidrag	-0,1	-0,2	-0,1
Kostnadernas andel av skatteintäkt och statsbidrag	**95,5**	**100,4**	**97,8**
Årets resultat / Skatteintäkt och generella statsbidrag	**4,5**	**-0,4**	**2,2**
Årets resultat/ eget kapital	**5,5**	**-0,5**	**2,8**
Självfinansieringsgrad av nettoinvesteringar	**91,3**	**28,7**	**32,5**
Investeringsvolym/nettokostnader mnkr	**9,6**	**11,8**	**20,6**
Avskrivningar / nettoinvesteringar	**40,5**	**32,5**	**21,1**
Soliditet	**71,6**	**70,5**	**68,5**
Soliditet inkl. pensionsskuld och löneskatt	40,4	40,1	37,5
Total skuld- och avsättningsgrad	**28,4**	**29,5**	**31,5**
varav avsätttningsgrad	5,8	5,9	5,5
varav kortfristig skuldsättningsgrad	22,4	23,5	26,0
varav långfristig skuldsättningsgrad	0,2	0,2	-
Risk och kontroll			
Kassalikvidtet	104,8	75,3	50,2
Rörelsekapital (mnkr)	95,7	66,5	50,0

Tabell 56 Herrljunga kommuns nyckeltal.

Driftredovisning

Driftredovisning (tkr)	Bokslut 2017	Ursprunglig budget 2018	Ombudget-ering 2018	Budget 2018	Bokslut 2018	Avvikelse 2018
Kommunfullmäktige	712	924	-	924	623	301
Revision	667	682	-	682	682	0
Valnämnd	11	269	-	269	272	-3
Kommunfullmäktige	**1 390**	**1 875**	**-**	**1 875**	**1 577**	**298**
Kommunstyrelsen	4 145	4 782	665	5 447	4 330	1 118
Kommunledning	9 571	7 955	61	8 015	7 882	133
Adm.- och kommunikationsenhet	3 919	4 136	71	4 207	4 237	-30
IT/Växel/Telefoni	5 437	5 978	164	6 142	5 909	233
Reception	442	455	10	465	508	-43
Ekonomi	3 902	4 667	-	4 667	3 816	851
Personal	6 602	6 444	22	6 466	6 470	-4
Kommunstyrelse	**34 019**	**34 417**	**993**	**35 410**	**33 152**	**2 258**
Nämnd	373	450	-	450	342	108
Förvaltningsledning	14 054	14 717	183	14 900	14 138	762
Förskola	55 802	58 729	852	59 581	55 637	3 943
Fritidshem	15 781	17 889	276	18 165	17 984	181
Grundskola	93 604	88 557	1 296	89 853	90 014	-161
Grundsärskola	3 737	4 115	57	4 172	3 973	199
Gymnasieskola	41 124	35 485	323	35 808	39 340	-3 533
Gymnasiesärskola	2 316	2 460	-	2 460	2 307	153
Vuxenutbildning	5 264	5 399	-	5 399	5 397	2
Kultur och Fritid	7 527	6 638	96	6 734	6 776	-42
Bildningsnämnd	**239 581**	**234 438**	**3 083**	**237 521**	**235 909**	**1 612**
Nämnd	442	631	-	631	396	235
Förvaltningsledning	4 794	7 842	238	8 080	5 337	2 743
Myndighet	9 365	29 946	228	30 174	35 781	-5 607
Centralt stöd	7 123	8 085	98	8 183	7 029	1 154
Vård och omsorg	113 350	113 836	1 719	115 555	117 864	-2 309
Socialt stöd	57 706	37 989	612	38 601	34 490	4 111
Socialnämnd	**192 780**	**198 329**	**2 895**	**201 224**	**200 897**	**327**
Bostadsanpassning	1 402	1 501	-	1 501	1 416	85
Mark	190	500	-	500	555	-55
Skog	-319	-300	-	-300	-296	-4
Renhållning	-	-	-	-	-	-
Gata Park	11 269	11 645	9	11 654	13 241	-1 587
Fastighet	-2 138	15 240	-1 608	13 632	13 841	-208
Måltid	145	-89	-	-89	-591	502
Tvätt	370	16	-	16	268	-253
Förvaltningsledning	279	-102	-	-102	-248	146
Lokalvård	-97	-31	-	-31	-314	283
Fritidsverksamhet	7 508	7 942	57	7 999	7 230	769
Teknisk nämnd	**18 611**	**36 323**	**-1 543**	**34 780**	**35 102**	**-322**

Driftredovisning (tkr)	Bokslut 2017	Ursprung-lig budget 2018	Ombud-get-ering 2018	Budget 2018	Bokslut 2018	Avvi-kelse 2018
Nämnd	171	209	-	209	187	22
Miljö	1 482	1 233	47	1 280	1 320	-40
Bygg	1 070	1 730	41	1 771	1 489	282
Räddningstjänst	11 209	10 939	156	11 095	10 785	309
Bygg och Miljönämnd	**13 932**	**14 111**	**244**	**14 355**	**13 782**	**573**
Lönepotten	-	7 802	-6 615	1 187	-	1 187
Nämndernas nettokostnad	**500 313**	**527 295**	**-943**	**526 352**	**520 419**	**5 933**
varav intäkter	-253 494	-197 045	-	-197 045	-226 416	29 371
varav kostnader	753 807	724 340	-943	723 397	746 835	-23 438
Återföring kapitalkostnader	-25 519	-29 595	1 608	-27 987	-24 754	-3 233
Återföring finansiella kostnader	-192	-	-	-	-21	21
Gemensamma kostnader	8 290	9 500	-665	8 835	17 841	-9 006
Avskrivningar	18 860	23 682	-1 608	22 074	19 662	2 412
Verksamhetens nettokostnader	**501 752**	**530 883**	**-1 608**	**529 275**	**533 148**	**-3 872**

Tabell 57 Herrljunga kommuns driftsredovisning.

När 2018 summeras redovisar nämnder och styrelser en positiv nettokostnadavvikelse på 5 933 tkr. Detta beror framförallt på de positiva resultatavvikelserna mot budget för kommunstyrelsen och bildningsnämnden. Den totala verksamhetens nettokostnader har ett resultat på 533 148 tkr och visar en negativ avvikelse mot budget på 3 872 tkr. Detta då kommunens gemensamma kostnader har en negativ resultatavvikelse i förhållande till budgeten. Avskrivningarna under året har inte varit lika höga som budgeterat på grund av komponentredovisningen som infördes våren 2017. Den positiva avvikelsen beror också på de budgeterade investeringsprojekt som inte färdigställts. Nedan ges en sammanfattad förklaring kring styrelserna och nämndernas resultat.

Kommunfullmäktige

Kommunfullmäktige sammantaget inklusive revision och valnämnd redovisar ett positivt resultat om 298 tkr. Avvikelsen beror på att man under året generellt haft lägre kostnader för arvodering och diverse övriga kostnader. Under 2018 genomfördes riksdags-, kommunal- och landstingsval och därav ses högre kostnader gällande Valnämnden jämfört med föregående år. Kommunfullmäktige har under året 2018 haft nio sammanträden.

Kommunstyrelsen

Kommunstyrelsen har ett övergripande ansvar för omvärldsbevakning och utveckling av kommunal och regional verksamhet. Kommunstyrelsen redovisar vid årets slut ett positiv resultat på 2 258 tkr. Utfallet summeras till 33 152 tkr mot en budget på 35 410 tkr. Överskottet om 2 258 tkr beror främst på ej nyttjade utvecklingsmedel samt minskade kostnader som uppstått under ekonomiavdelningen.

Bildningsnämnden

Bildningsnämndens budget 2018 uppgår till 237 521 tkr, utfallet per den 31 december 2018 uppgår till 235 909 tkr. Bildningsnämnden redovisar därmed en positiv avvikelse om 1 612 (+ 0,7 procent) tkr för verksamhetsåret 2018. Den positiva avvikelsen härrör främst till det överskott som genererats inom de olika förskoleverksamheterna. Sett till den volymförändring som varit under året inom de olika verksamheterna ska bildningsförvaltningen lämna ett överskott. Prognoser visar ett förändrat volymantal inom bildningsförvaltningen år 2020, vilket börjat visa effekt under verksamhetsåret 2018.

Socialnämnden

Socialnämnden gör ett positivt resultat på 327 tkr, med en budget på 201 224 tkr utgör detta 0,2 procent. I resultatet ingår återföring av tidigare års avsättning till flyktingbuffert på 1 255 tkr. Årets resultat av ensamkommande visar ett negativt utfall på 6 465 tkr. Detta underskott ingår inte i redovisat resultat utan har täckts av tidigare års avsättning till buffert för ensamkommande. Årets nettokostnader har ökat med 4 procent jämfört med föregående år. Verksamheter som ökat sina nettokostnader är vård och omsorg, både äldreomsorg och psykiatri, samt IFO, där placeringskostnader för både barn och unga samt vuxna ökat, svårigheter att rekrytera handläggare inom IFO har tvingat verksamheten att anlita bemanningsföretag vilket har bidragit till ökade nettokostnader. Kostnaderna för LSS-verksamheten har ökat 2018 efter några år med minskade kostnader. Utfallen för myndighet och socialt stöd skiljer sig mycket mellan åren 2017 och 2018. Detta beror framför allt på förändringar i verksamheten ensamkommande där kostnader och intäkter har sjunkit drastiskt och där kostnadsminskningen syns på socialt stöd och intäktsminskningen på myndighet. Utöver detta har en omorganisation skett, där utförardelen av IFO flyttades över från myndighet till socialt stöd. Detta gör att utfallen inte är helt jämförbara mellan åren.

Tekniska nämnden

Tekniska nämndens budget år 2018 uppgick till 34 780 tkr och resultatet per 31/12-2018 blev negativt -322 tkr. Tekniska nämndens förändrade budget 2017 och 2018 förklaras av förändringen av internhyrorna. Till 2018 togs delen av internhyrorna som avsåg kapitalkostnader bort och istället tilldelades tekniska nämndens fastighetsavdelning motsvarande budget. Detta ger en förklaring på förändringen av utfallet mellan åren för fastighet. Utöver budgeten hanterade nämnden intäkter som under året uppgick till totalt 91 105 tkr. Underskottet förklaras till störst del av starten av 2018 års väderlek med låga temperaturer och mycket snöfall, ett underskott som kraftigt begränsades genom beslut om sparåtgärder samt fritidsverksamhetens stora positiva resultat. De höga kostnaderna för snöröjning, halkbekämpning och uppvärmning syns i Gata & park samt fastighets resultat.

Bygg- och Miljönämnden

Bygg och miljönämndens utfall för verksamhetsåret 2018 uppgick till 13 782 tkr gentemot en budget om 14 355 tkr. Bygg och miljönämnden redovisar där med en positiv budgetavvikelse om 573 tkr (4 procent) varav 402 tkr förklaras av överskott på kapitalkostnader. Bygg- och miljönämnden redovisar i sin helhet en god budgetföljsamhet.

Gemensamma kostnader

De gemensamma kostnaderna har en negativt avvikelse mot budget på 9 006 tkr. Den största förklaringen till den negativa avvikelsen förklaras genom högre kostnader för pensioner än vad som budgeterats. Personalomkostnadspålägget som läggs på lönen ut till verksamheterna och som genenrerar en intäkt för bland annat arbetsgivaravgifter, förmånsbestämd ålderspension, avgiftsbestämd ålderspension och särskild löneskatt under gemensamma kostnader har haft ett underskott på 7 955 tkr. Underskottet förklaras främst genom årets engångspremier för förmånsbestämd ålderspension inklusive särskild löneskatt på en kostnad på totalt 7 557 tkr. Underskottet för avgiftsbestämd ålderspension inklusive särskild löneskatt är 1 268 tkr.

En positiv påverkan på underskottet för personalomkostnadspålägget finns vad gäller arbetsgivaravgifter. Arbetsgivaravgifterna har ett överskott på 991 tkr som förklaras med att omkostnadspålägget är desamma för all personal när de verkliga kostnaderna för arbetsgivaravgifter skiljer sig för olika ålderskategorier. Budgeterat fanns ett överskott på 500 tkr och med ett underskott på 7 955 tkr är den totala avvikelsen mot budget 8 455 tkr. För att kommande år få täckning av verksamheterna för ökade pensionskostnader planeras en ökning ske av personalomkostnadspålägget enligt rekommendation ifrån SKL.

Kostnaderna för pensionsutbetalningar var budgeterade till 9 500 tkr men hade en negativ avvikelse mot budget om 789 tkr. Kostnader för semesterlöneskuld har en negativ avvikelse mot budget på 586 tkr. Överskottet ifrån renhållningens affärsverksamheten uppgick till 471 tkr vilket var en negativ avvikelse mot budget med 529 tkr. Positiva avvikelser mot budget innefattar försäljning av exploateringsområdet Kamomillen och tomtförsäljningar på totalt 1 163 tkr. Av budgeterade utvecklingsmedel om 1 000 tkr har 665 tkr fördelats ut till verksamheten. Av kvarstående 335 tkr har 162 tkr använts till lokaliseringsutredning av Västra stambanan.

Investeringsredovisning

Investeringsredovisning per projekt (tkr)	Bokslut 2017	Ursprunglig budget 2018	Ombudget-ering 2018	Totalt anslag 2018	Bokslut 2018	Avvikelse 2018
5200 Markköp		1 000	-	1 000	-	1 000
5209 ITstrategi + trådlöst ntv Hrja		2 000	-	2 000	1 856	144
5210 IT kapacitetsutökn. Hrja + VGA		2 000	-	2 000	1 929	71
5505 Exploatering		-	-	-	349	-349
Kommunstyrelse	**1 072**	**5 000**	**-**	**5 000**	**4 134**	**866**
5300 Inventarier/IT BN		1 000	147	1 147	805	342
5302 Lekplatser		300	337	637	745	-108
5308 Förstudie förskola Herrljunga		300	-	300	-	300
5309 Förstudie Altorpskolan		300	-	300	-	300
5311 Inventarier Horsby		750	565	1 315	350	965
5312 Förstudie Od skola/förskola		200	-	200	-	200
Bildningsnämnd	**1 895**	**2 850**	**1 049**	**3 899**	**1 900**	**1 999**
5411 Förstudie Hagen demenscentra		200	-	200	59	141
5420 Inventarier SN		500	-	500	249	251
5428 Hemgården larm		-	1 000	1 000	-	1 000
Socialnämnd	**977**	**700**	**1 000**	**1 700**	**308**	**1 392**
5200 Markköp		-	200	200	-	200
5310 Horsby förskola/skola		35 100	10 178	45 278	22 469	22 809
5401 Ställplatser husbilar		-	100	100	-	100
5422 Ombyggnad Hemgården		-	1 600	1 600	67	1 533
5430 Kontor		2 000	-	2 000	-	2 000
5506 VA-anslutningar		4 600	-475	4 125	3 075	1 050
5508 Mindre gatuanläggningar		1 000	400	1 400	1 202	198
5509 Reinvestering Gata		2 000	-	2 000	1 951	49
5515 Verksamhetsanpassnngar		750	171	921	546	375
5516 EPC B		-	7 110	7 110	4 940	2 170
5530 Reinvestering fastighet		-	-	-	61	-61
5533 Säkerhetshöjande åtgär-der		800	564	1 364	1 057	307
5539 Förskolan lyckan		1 000	1 057	2 057	2 046	11
5541 Hagen 3		-	-	-	1	-1
5542 Hagen etapp 4		-	2 667	2 667	1 863	804
5543 Hagen tak		-	-	-	48	-48
5544 Solceller Hagen		-	-	-	-557	557
5547 Städmaskiner		200	-	200	119	82
5549 Torktumlare		80	-	80	76	4
5551 Reinvest fastighet		8 400	852	9 252	6 814	2 438
5560 Tillbyggnad Molla skola		-	797	797	765	32

Investeringsredovisning per projekt (tkr)	Bokslut 2017	Ursprunglig budget 2018	Ombudget-ering 2018	Totalt anslag 2018	Bokslut 2018	Avvikelse 2018
5562 Ventilation Altorp		3 000	-2 573	427	254	173
5563 Idrottsmat/redskap sim-hall		125	-	125	91	34
5564 Kassa/Bokningssystem		175	-	175	117	58
5565 Skyltning		75	-	75	70	5
5566 Stationshus Hrja uppr+cykel-p		475	-	475	503	-28
5568 Industriväg Öltorp		-	800	800	-	800
5572 Maskiner fastighetsskötsel		200	-	200	59	141
5573 Ventilation Eggvena		-	3 335	3 335	2 253	1 082
5574 Upprustning lekplatser		200	-	200	58	142
5575 Södra Horsby etapp 1		-	692	692	-	692
5576 Ventilation g:a sporthallen		-	250	250	-	250
5577 Dusch o omklrum g:a sporthalle		-	500	500	-	500
5584 Hagens soprum		200	-	200	18	182
5702 Vattenrutschkana		800	746	1 546	212	1 334
5703 VA Säms camping		-	248	248	302	-54
5704 Bryggor Säms badplts		-	250	250	263	-13
Teknisk nämnd	**41 109**	**61 180**	**29 469**	**90 649**	**50 743**	**39 906**
5604 Släck-/tankbil		-	3 162	3 162	3 177	-15
5605 Räddningsmaterial		200	-	200	195	5
Bygg och Miljönämnd	**1 487**	**200**	**3 162**	**3 362**	**3 372**	**-10**
Summa	**46 541**	**69 930**	**34 680**	**104 610**	**60 458**	**44 152**

Tabell 58 Herrljunga kommuns investeringsredovisning.

Herrljunga kommuns totala investeringsbudget uppgick 2018 till totalt 104 610 tkr. Under året gjordes investeringar för 60 458 tkr vilket gav en avvikelse mot budget på 44 152 tkr. Sett till kommunstyrelsen, bildningsnämnden, socialnämnden och bygg och miljönämnden hade alla lägre utfall för sina investeringar än budgeterat. Tekniska nämnden som ansvarar för den största delen av beslutade investeringar hade en positiv avvikelse på 39 906 tkr. Där främst projekten för EPC och Horsby skola/förskola avvek från budgeten. Detta är större investeringsprojekt där total investering och utfall till och med 2018 redovisas nedan.

tkr Investeringsprojekt > 3 mnkr	Budget t.o.m. 2018	Utfall t.o.m. 2018	Diff	Framtida inv.medel	Total investering	Klardatum
EPC	8 900	5 050	3 850	-	8 900	jun-18
Ombyggnad Hemgården	4 650	3 226	1 424	-	4 650	okt-18
Hagen etap 4	7 510	6 746	764	-	7 510	dec-18
Tillbyggnad Molla skola	23 639	23 809	-170	-	23 639	nov-18
Horsby skola/ förskola	48 100	25 693	22 407	38 500	86 600	hösten 2021

Tabell 59 En summering av total budget och utfall för större investeringsprojekt.

Kommunstyrelsen

Kommunstyrelsen avsatte inför 2018 en miljon till markköp, detta för att kommunen skall kunna möjliggöra om eventuellt köp av mark. Under året har dock ingen investering genomförts. IT-investeringarna uppgår totalt till 3 785 tkr jämfört med budgeterade medel om 4 000 tkr. IT-projekten fortlöper under nästkommande år. Under 2018 har kommunen haft kostnader på 349 tkr för exploatering av ny mark. Motsvarande intäkter beräknas inkomma under 2019.

Bildningsnämnd

Bildningsnämndens investeringar för 2018 uppgår till 1 900 tkr. Vilket ger en positiv avvikelse om 1999 tkr. Den positiva avvikelse som uppstår beror bl.a. på att inga kostnader med avseende förstudier har belastat verksamhetsåret. Projektet Inventarier Horsby följer tidsplanen för utbyte av inventarier men då byggnationen av de nya lokalerna är försenad kan hela investeringsbudgeten inte utnyttjas. De kvarvarande investeringsmedlen 965 tkr från år 2018 föreslås då överföras till 2019 års investeringsbudget.

Investeringar för inventarier och IT sker löpande under året. Verksamheterna har själva tagit fram en behovsplan på vad som behövs investeras/återinvesteras under året. Avvikelsen för inventarier/ IT uppgår till 342 tkr. Upprustning av skolgård (lekplatser) har en negativ avvikelse om -108 tkr, detta då parkourbanan vid Altorpskolan varit mer kostsam än beräknat.

Socialnämnd

Hagen etapp 4 har startade upp hösten 2017 och inflyttning skedde våren 2018. Ett rehabförråd har startats upp genom inköp av vissa utvalda hjälpmedel. Köket på Gruppboendet Ringvägen skulle byggas om för att uppfylla gällande lagkrav. Detta har av olika anledningar inte blivit klart och ombudgeteras därför till 2019. Upphandlingen gällande larm på Hemgården återupptogs under hösten men är inte klar. En ombyggnad av köket på Hemgården till personalutrymme har skett. Ombyggnad av TB-huset för att öka säkerheten för personalen har skett under hösten. Herrljunga bostäder som är fastighetsägare har bekostat detta och kommer att öka hyran för socialförvaltningen.

Teknisk Nämnd

Årets investeringsbudget uppgick till 90 649 tkr varav 29 469 tkr var ombudgeterade investeringsmedel. Utfallet per sista december blev 50 743 tkr. Större delen av överskottet beror på projekt som startat sent på året eller som sträcker sig över flera år. Dessa projekts överskott behöver ombudgeteras till nästkommande år.

- Projektet 5516 EPC som avser energibesparande åtgärder kommer fortsätta inpå 2019.
- Projekt 5542 Hagen etapp 4 har slutförts och tagits i drift. Det var den sista delen som projekterats mot Hagen så nu finns där totalt 40 anpassade demenslägenheter.
- Projekt 5560 Tillbyggnad Molla skola har skolgårdarna iordningsställts under året och tagits i bruk.
- På projektet Horsby förskola/skola har det under 2018 arbetats med etapp 1 där en ny skolbyggnad i två plan kommit på plats och där hela första etappen beräknas vara klart under mitten av 2019. Projektering och upphandling av etapp två, nytt kök och matsal, påbörjades under andra halvan av 2018 där själva byggstarten beräknas maj 2019.

Bygg- och Miljönämnd

Bygg och miljönämnden redovisar ett investeringsutfall om 3 372 tkr för år 2018. Släck-/tankbil hamnar med en negativ avvikelse om 15 tkr. Släck-/tankbilen är en investering från 2017 som blivit senarelagd efter leveranstid. Investeringen är nu avslutad. Inköp av räddningsmaterial ligger inom befintlig budgetram med en positiv avvikelse om 5 tkr.

Redovisningsprinciper

Herrljunga kommun följer den kommunala redovisningslagen men även de rekommendationer som lämnas av Rådet för kommunal redovisning (RKR).

Redovisning av pensionsskuld

Kommunen tillämpar den s.k. blandmodellen för redovisning av pensionsskuld. Detta innebär att den skuld som är intjänad innan 1998 är medtagen under ansvarsförbindelsen utanför balansräkningen. Den pensionsskuld som är uppkommen efter 1998 är till stora delar försäkrad. Under rubriken avsättningar för pensionsskuld är den särskilda löneskatten bokförd som är beräknad på den pensionsskuld som uppkommit efter 1998. Aktualiseringsgraden uppgår till 97 procent. Diskonteringsräntan har inte förändrats under året. Från 2015 gäller OPF-KL för förtroendevalda som inte tidigare omfattas av PBF. En avsättning för förtroendevaldas pension är gjord utifårn KPA:s beräkningar.

Redovisning av intäkter

Vid redovisning av skatteintäkterna har SKL:s decemberprognos använts. Skatteintäkter periodiseras i 12-delar. Avgifter för äldreomsorg, barnomsorg faktureras månatligen.

Redovisning av lånekostnader

Alla räntekostnader kostnadsförs enligt huvudmetoden, d.v.s. räntekostnader belastar resultatet den period de uppstår.

Finansiella tillgångar

Samtliga kommunens placeringsmedel är klassificerade som omsättningstillgångar. Som anläggningstillgång redovisas aktier och andelar samt långfristiga fordringar.

Immateriella anläggningstillgångar

Engångslicens för nytt fastighetssystem har bokförts som immateriell tillgång i enlighet med RKR 12:1. Avskrivningstiden uppgår till 5 år.

Materiella tillgångar

Herrljunga kommun följer i princip de regler som finns i RKR 11 angående materiella anläggningstillgångar. Tillgångarna skrivs av linjärt över nyttjandeperioden och en grov uppskattning tillämpas på större projekt. Avskrivning påbörjas när tillgången tas i bruk. Tillgången ska vara avsedd för stadigvarande bruk eller innehav, ha ett anskaffningsvärde som överstiger ett basbelopp (45 500 kr) samt ha en livslängd som överstiger 3 år.

Avskrivningstiderna nedan är satta med stöd av RKR:s idéskrift om avskrivningar. Övriga upplysningar om materiella anläggningstillgångar finns i bokslutsbilagorna.

Avskrivningstider	
Datorer och servrar	3-5 år
Övriga maskiner och inventarier	5-20 år
Fordon	5-10 år
Verksamhetsfastigheter	10-33 år
Fastigheter för affärsverksamhet	20-33 år
Markanläggningar	20-50 år
Mark	Ingen avsk

Tabell 60 Avskrivningstider för olika materiella tillgångar.

Komponentredovisning

I samband med övergången till komponentredovisning är ambitionen att göra anläggningsregistret mer detaljerat. Detta görs i syfte att anpassa redovisningen till RKR:s rekommendation nr 23 Bokföring som rådet gav ut i slutet av 2014. Samtliga anläggningsobjekt inom Fastighet och Gata/Park har gåtts igenom under våren 2017 och en uppdelning av gamla anläggningar har gjorts i komponenter. Förändringarna i anläggningsreskontran har lagts in per den 30 april 2017.

Fastighet

När det gäller anläggningsobjekt kopplade till fastighet har uppdelning i komponenter gjorts enligt två modeller, beroende på om fastigheten är att anse som gammal/gammal (GG) eller ny/gammal (NG). I en GG-fastighet har det inte gjorts några stora investeringar de senaste 10 åren, men så har skett i en NG-fastighet. Vid beräkning av komponenter har principerna i bilden nedan använts. För en GG-fastighet så anses 35 procent av anskaffningsvärdet som platta och stomme. Platta och stomme anses ha en avskrivningstid på totalt 60 år. Fastighetsavdelningen har gått igenom objekten och bedömt nyttjandeperioderna vilket innebär att de i flera fall avviker från nedan modell. Görs ingen annan bedömning av nyttjandeperioden för en GG-fastighet så anses delen för platta och stomme ha en kvarvarande nyttjandeperiod på 30 år. Förutom avvikelser för nyttjandeperioden sker även avvikelser på NG-fastigheter då ytterligare uppdelning gjorts på komponenter. Detta avser komponenter på större investeringar som gjorts avseende bland annat EPC och skalskydd.

Princip	Typ av fastighet	Nyttjandeperiod (om ej annan bedömd)	Procent av fastigheten	
1	Markvärde	-	2	
2	Gamla gamla objekt (ingen investering de senaste 10 åren)			
	Platta och stomme	30 år	35	Beräknad avsk - 60 år - kvarvarande nyttj.period
	Övrig bygg	5 år	65	
3	Ny gamla objekt (större investering senaste 8-10 åren)			
	Platta och stomme	40 år	35	Av anskaffningsvärdet
	Fasad, tak och fönster	25 år	55	Av bv - plattan
	Ventilation	15 år	40	
	Markanläggning	20 år	5	

Tabell 61 Tre principer för uppdelningar av avskrivning av komponenter.

Gata/Park

Äldre gator har delats upp i två komponenter med gatukropp 70 procent och slitlager 30 procent. Flera nya objekt som redan är komponentuppdelade har inte omfördelats. Ny investering Gata har delats upp i två komponenter, över jord 50 procent och under jord 50 procent.

Exploateringsredovisning

Rutinerna för exploateringsredovisningen har ändrats fr.o.m. 2014 i syfte att följa RKR:s rekommendationer. I korthet innebär det att ett exploateringsområdes olika investeringar hanteras enligt nedan:

Investering	Hantering
Tomt	Råmark och kostnader som har en direkt koppling till marken. Överförs till omsättningstillgång när ett område är färdigt för försäljning.
Kvartersgata	Aktiveras då tomterna förs över till omsättningstillgång. Vanligtvis ör den inte helt färdig vid detta tillfälle men den tas i bruk på så vis att man kan börja köra på den.
Matargata	Aktiveras då den är färdig.
Objekt övrigt	Skulle ex. kunna vara en lekplats eller ett grönområde. Aktiveras när de är färdiga.

Tabell 62 Olika hanteringssätt beroende på typ av investering.

Försäljningsintäkter bokförs fr.o.m. 2014 på driften (tidigare som ett investeringsbidrag).

Investeringsbidrag

Investeringar bruttoredovisas vilket innebär att investeringsbidrag bokförs som en skuld och upplöses i samma takt som den anläggningstillgång det avser.

Redovisning av medel för flyktingar och ensamkommande barn

Verksamhet gällande flyktingar samt ensamkommande barn finansieras av statliga medel från Migrationsverket. Intäkter och kostnader skiljer sig av olika orsaker mellan åren. Varje enskilt års över- respektive underskott balanseras för att inte påverka kommunens egna medel. Tre år efter det ankomstår som målgruppen kommit till Herrljunga kommun redovisas ett resultat. Finns det ett överskott för avräknad ankomstgrupp, och gruppen finns kvar, kan överskottet balanseras i ytterligare två år. Därefter ska överskottet redovisas till årets resultat. På motsvarande sätt redovisas ett underskott för avräknad grupp i årets resultat senast tre år efter ankomståret. För år 2018 förs intäkter från resultatet till flyktingbufferten med 2,9 mnkr och 1,3 mnkr förs till resultat från flyktingbufferten för flyktingar anlända 2011-2013. Kostnaderna för ensamkommande barn har 2018 överstigit intäkterna. Underskottet förs från resultatet till bufferten för ensamkommande barn med 7,0 mnkr. Total påverkan på resultatet är en intäkt på 5,3 mnkr.

Avsättningar

Under rubriken avsättningar finns upptaget en skuld för sluttäckning av Tumbergsdeponin. Avsättningen gjordes 2008 och beräkning har skett utifrån avslutningskostnader på Gässlösadeponin i Borås per kvadratmeter. Tumbergsdeponin består av en yta på ca 9 ha. Sluttäckningen beräknas vara klar år 2025 och under 2018 har fakturor avseende upphandlingskostnader för och påbörjan av sluttäckningen mottagits. Sluttäckningsplanen är ännu ej klar och det är därför svårt att bedöma när utflöde av resurser kommer att ske utöver upphandlingskostnaderna.

Förpliktelser för pensionsåtaganden för anställda i kommunen är beräknade enligt RIPS17. Från 2009 är pensionsförpliktelser till förtroendevalda redovisade dels som avsättning och dels som ansvarsförbindelse och är beräknade enligt SKLs normalreglemente.

Kommunen har genom avtal förbundit sig att bidra med 8,25 mnkr till utbyggnaden av E20. Medlen är ännu ej utbetalda. En avsättning är därför gjord i balansräkningen som enligt avtalet indexuppräknas varje år med Trafikverkets index för Investering väg. Värdet på den ursprungliga avsättningen var i prisnivå 2013-06. Utbetalningen kommer enligt prognos påbörjas 2019.

Solidarisk borgen

Herrljunga kommun har i februari 1999, KF § 10, ingått en solidarisk borgen såsom för egen skuld för Kommuninvest i Sverige AB:s samtliga nuvarande och framtida förpliktelser. Samtliga 274 kommuner som per 2012-12-31 var medlemmar i Kommuninvest ekonomisk förening har ingått likalydande borgensförbindelser. Mellan samtliga medlemmar i Kommuninvest ekonomisk förening har ingåtts ett regressavtal som reglerar fördelningen av ansvaret mellan medlemskommunerna vid ett eventuellt ianspråktagande av ovan nämnd borgensförbindelse. Enligt regressavtalet ska ansvaret fördelas dels i förhållande till storleken på de medel som respektive medlemskommun lånat av Kommuninvest Sverige AB, dels i för-hållande till storleken på medlemskommunernas respektive insatskapital i Kommuninvest ekonomisk förening

Operationell leasing

Kommunens samtliga avtal är operationella och består av leasing- och hyresavtal. Upplysningar om ej uppsägningsbara avtal med en avtalstid överstigande 3 år lämnas i not. Herrljunga kommun följer de regler som finns i RKR 13 när det gäller leasing.

Sammanställd redovisning

Den sammanställda redovisningen upprättas enligt den kommunala redovisningslagen kap 8 och utformas enligt god redovisningssed. Alla transaktioner av väsentlig karaktär mellan bolagen har eliminerats för att ge en rättvisande bild av koncernens totala ekonomi.

I den sammanställda redovisningen över koncernen redovisas, förutom kommunen, de företag i bolags- och stiftelseform över vilka kommunen har ett bestämmande inflytande. Trollabo Kraft AB har inte tagits med som ett intresseföretag på grund av dess ringa omfattning (omsättning 936 tkr, ägd andel 50 procent, RKR 8.2). Redovisningen är upprättad enligt förvärvsmetoden med proportionell konsolidering. Någon elimineringsdifferens vid förvärven har inte uppstått. Interna poster har eliminerats. Obeskattade reserver har delats upp mellan latent skatteskuld och eget kapital. Dotterföretagens principer för avskrivningar har inte anpassats till kommunens redovisning p g a att olikheter inte väsentligt påverkar utfallet. Detta medför att RKR 8.2 inte följs helt och hållet

Kassaflödesanalys

Herrljunga kommun tillämpar fr.o.m. 2017 den direkta metoden för uppställning av kassaflödesanalysen. In- och utbetalningarna har hämtats direkt från redovisningen och härleds därmed inte på samma sätt som i en indirekt kassaflödesanalys. Enligt RKR 16.2 är båda metoderna accepterade, dock är den indirekta metoden vanligare. Syftet med att övergå till den direkta metoden är att analysen på ett mer pedagogiskt sätt skall visa på kommunens in- och utbetalningar, främst i den löpande verksamheten.

Kommunfullmäktige

Kommunfullmäktige sammantaget inklusive revision och valnämnd redovisar ett positivt resultat om 298 tkr. Avvikelsen beror på att man under året generellt haft lägre kostnader för arvodering och diverse övriga kostnader. Under 2018 genomfördes riksdags-, kommunal- och landstingsval och därav ses högre kostnader gällande Valnämnden jämfört med föregående år. Kommunfullmäktige har under året 2018 haft nio sammanträden.

RESULTAT NETTO (tkr)	Bokslut 2016	Bokslut 2017	Budget 2018	Utfall 2018	Avvikelse
Revision	987	712	682	682	0
Kommunfullmäktige	630	667	924	623	301
Valnämnd	11	11	269	272	-3
Summa verksamhet	**1 628**	**1 390**	**1 875**	**1 577**	**298**
Intäkter	-	-	-	-	-
Kostnader	1 628	1 390	1 875	1 577	298
Nettokostnad	**1 628**	**1 390**	**1 875**	**1 577**	**298**

Tabell 63 Resultatet för Kommunfullmäktige åren 2016-2018 med avvikelse mot budget det sista året. Budget 2018 är inkl tilläggsanslag.

Verksamhetsbeskrivning

Kommunfullmäktiges ledamöter är direktvalda genom allmänna val. Som kommunens högsta beslutande organ fastställer fullmäktige budget, årsredovisning samt beslutar om ansvarsfrihet för nämnder och styrelse. Fullmäktige beslutar i ärenden av principiell natur eller av större vikt för kommunen men även om mål och riktlinjer för kommunens verksamheter och organisation.

Revision

Revisorerna och lekmannarevisorerna (revisionen) är fullmäktiges och ytterst medborgarnas demokratiska instrument för granskning och kontroll av den verksamhet som bedrivs i styrelser, nämnder, fullmäktigeberedningar och företag. Revisionen har en central roll när det gäller att säkerställa insynen i och kontrollen av all verksamhet som kommunen ansvarar för. Den har därmed en viktig funktion i den lokala självstyrelsen. Revisionen kan skänka legitimitet och förtroende åt verksamheten, men också vara förmedlare av väsentlig och nödvändig kritik. Med sina insatser kan revisionen också generera bidrag till förbättring och utveckling.

Valnämnd

Den kommunala valnämnden står under kommunfullmäktige och ansvarar för genomförandet av allmänna val. Det gäller val till riksdag, regions- och kommunfullmäktige och sker vart fjärde år. Val till EU-parlamentet sker vart femte år. Valnämnden har bland annat till uppgift att utse valförrättare och ser till att olika val genomförs på ett legitimt sätt.

Kommunstyrelse

Kommunstyrelsen har ett övergripande ansvar för omvärldsbevakning och utveckling av kommunal och regional verksamhet. Kommunstyrelsen redovisar vid årets slut en vinst på 2 258 tkr. Utfallet summeras till 33 152 tkr mot en budget på 35 410 tkr. Överskottet om 2 258 tkr beror främst på ej nyttjade utvecklingsmedel samt minskade kostnader som uppstått under ekonomienheten.

Verksamhetsbeskrivning

Kommunstyrelsen är kommunens ledande politiska förvaltningsorgan. Styrelsen har samordningsansvar för hela kommunens utveckling och ekonomiska ställning med uppdrag att övergripande leda och styra den kommunala verksamheten. Styrelsen leder och fastställer övergripande förutsättningar för planeringen och uppföljningen av hela den kommunala verksamheten. Styrelsen avger kommunens yttranden till regeringen och andra myndigheter samt bereder kommunfullmäktiges ärenden.

Kommunstyrelsen ansvarar enligt kommunallagen för den ekonomiska förvaltningen och för samordning av övergripande ekonomisk planering. Kommunstyrelsen har genom sin uppsiktsplikt ansvar för den kommunövergripande uppföljningen under året och i bokslut. Kommunstyrelsen ansvarar för ägarstyrningen av den kommunala verksamhet som bedrivs i bolagsform. Ägarstyrningen bedrivs genom formella och informella möten med berörda bolagspresidier, ägardirektiv m.m.

Krisledningsnämnd

I kommunen ska finnas en nämnd för att fullgöra uppgifter under extra ordinära händelser samt de övriga uppgifter som regleras i lagen om extraordinära händelser i fredstid hos kommuner och landsting. Nämnden träder i funktion först i samband med extraordinär händelse och ligger under kommunledningens ansvar.

Ekonomi

RESULTAT NETTO (tkr)	Bokslut 2016	Bokslut 2017	Budget 2018	Utfall 2018	Avvikelse
Kommunstyrelsen	7 023	4 145	5 447	4 330	1 118
Kommunledningen	8 000	9 571	8 015	7 882	133
A.K-enheten	3 841	3 919	4 207	4 237	-30
IT/Växel/Telefoni	5 456	5 437	6 142	5 909	233
Ekonomi	4 197	3 902	4 667	3 816	851
Personal	6 229	6 602	6 466	6 470	-4
Reception	428	442	465	508	-43
Evakueringsboende	2	0	0	0	0
Summa verksamhet	**35 177**	**34 019**	**35 410**	**33 152**	**2 258**
Intäkter	-14 726	-17 936	-12 993	-14 742	1 749
Kostnader	49 903	51 955	48 403	47 894	509
Nettokostnad	**35 177**	**34 019**	**35 410**	**33 152**	**2 258**

Tabell 64 Resultatet för Kommunstyrelsen åren 2016-2018 med avvikelse mot budget det sista året. Budget 2018 är inkl tilläggsanslag.

Kommunstyrelsen redovisar ett utfall på 4 330 tkr vilket innebär ett positiv resultat för året med 1 118 tkr. Den positiva avvikelsen härrör utvecklingsmedlen där 1 541 tkr finns kvar till förfogande. Fram tills 2018-12-31 har 1 119 tkr av utvecklingsmedlen nyttjats. Under året ses dock ökade kostnader inom kostnadsslaget övriga kostnader som bland annat dataskyddsombud och exploatering.

Kommunledning redovisar ett utfall på 7 882 tkr vilket innebär positiv avvikelse på 133 tkr vid årets slut. Under kommunledningen ligger Folkhälsa, MSB samt Strategisk planering och det är under Strategisk planering som det största positiva utfallet ses. Ökade kostnader för konsulttjänster tas upp av minskade personalkostnader som ger ett positivt utfall om 200 tkr. Administration- och kommunikationenheten redovisar ett utfall på 4 237 tkr vilket innebär en mindre negativ avvikelse med 30 tkr under perioden.

Servicenämnd/IT/Växel/Telefoni redovisar ett utfall på 5 909 tkr mot en budget på 6 142 tkr vilket innebär att nämnden redovisar ett positivt resultat på 233 tkr. Under IT ses ökade systemkostnader som möts av lägre personalkostnader vilket ger ett positivt resultat. Minskade övriga kostnader ses under växel. Ekonomienheten redovisar ett utfall på 3 816 tkr, vilket innebär en positiv avvikelse under året med 851 tkr. Resultatets positiva avvikelse kan härledas till lägre personal och systemkostnader. Personalenheten redovisar ett utfall på 6 470 tkr, vilket innebär en mindre negativ avvikelse på 4 tkr. Receptionen redovisar ett utfall på 508 tkr vilket innebär en mindre avvikelse på 43 tkr.

Bildningsnämnden

Nämndens uppdrag är att tillhandahålla utbildnings- samt kultur- och fritidsgårdsverksamhet för kommunens invånare på uppdrag av kommunfullmäktige. Bildningsnämnden redovisar en positiv avvikelse för 2018 på 1 612 tkr. Utfallet summeras till 235 909 tkr mot budgeten på 237 521 tkr.

Verksamhetsbeskrivning

Bildningsnämndens ansvarsområden omfattar sedan 2015 utbildning, kultur och fritidsgård. Inom utbildningen syns en verksamhet som överlag präglas av god måluppfyllelse. Parallellt med goda resultat finns också utvecklingsområden, ett sådant är insatser för att utveckla en undervisning som möter varje barn/elev på rätt nivå.

Förvaltningen kännetecknas av en erfaren ledningsgrupp under förnyelse. Under sen höst har en ny rektor för Horsbyskolan F-3 samt en rektor för Kunskapskällan rekryterats. Förskolan har under de senaste åren vuxit i omfattning och ledningsorganisationen har från och med juni förstärkts från två till tre förskolechefer. Samarbetet med gemensam chef för musikskolan i Herrljunga och Vårgårda har utfallit väl och fortsätter.

I förskolor, skolor och fritidshem finns en relativt god kontinuitet med behörig och legitimerad personal, men lärarbristen blir allt mer påtaglig, särskilt vissa behörigheter som är extremt svårrekryterade.

Under året har åtgärder genomförts med ett mycket gott resultat för att avhjälpa brister gällande ventilation och inomhusklimat vid Altorpskolan. Åtgärderna redovisades som svar på Arbetsmiljöverkets vitesföreläggande. Under hösten har ventilationsinsatser fortsatt vid Eggvena skola. Biblioteket har under sen höst fått ett beslut från arbetsmiljöverket om att vidta åtgärder för att stärka arbetsmiljön.

Etapp 1 som ingår i den stora satsningen vid Horsbyskolan är under genomförande och innebär en stor utbyggnad av skolan, där avsikten är att stora delar av F-3 flyttar in i augusti 2019. I tätorten har ytterligare en förskola startat i moduler vid Lyckan, något som gjort att full behovstäckning för första gången finns där samtliga förskoleplaceringar klarades inom lagkravet under 2018.

Nytt från höstterminen är en ny stadieindelad timplan, för både grundskolan och grundsärskolan. Förändringen innebär att benämningarna låg-, mellan- och högstadium återinförs i grundskolan och timplanerna organiseras i block om årskurs 1-3, 4-6 och 7-9. Nytt är också att språkvalet startar redan i åk 6 och undervisningen genomförs på Altorpskolan dit alla elever bussas.

Budgetföljsamheten är god i förvaltningen och årets resultat indikerar på ett överskott om cirka 1 600 tkr. Överskottet baseras främst på att förskolan inte haft den barnvolym som budgeten baserades på.

Det är också viktigt att påpeka att med gällande skollag och tillhörande styrdokument ställs mycket höga krav på att ge varje enskild elev det stöd och den ledning som behövs för att eleven ska nå kunskapskraven, betyget E eller högre. Här krävs mod och ett professionellt förhållningssätt för att leda skolans pedagogiska arbete och rikta och omprioritera resurser kontinuerligt. Ett arbete som rektor ansvarar för med stöd av elevhälsan och med ett genomförande i undervisningen av lärarna. Under senare år har ett mycket stort antal riktade statsbidrag kommit att spela en stor och avgörande roll för förskola, skola och fritidshem. Statsbidragen söks för en termin alternativt ett läsår i taget

och löpande ändras förutsättningar och villkor för bidragen. Personalbudgeten kan genom statsbidragen förändras med miljonbelopp under ett budgetår, vilket dels är en utmaning för uppföljning och redovisning, dels när det gäller förutsättningarna för att göra långsiktiga och kvalitativa satsningar.

Musikskolan har med statliga medel från Kulturrådet genomfört satsningar i skolan i form av rytmik i förskoleklass och klassorkester i åk 1 alt 2. Utöver det har verksamheten utvidgats med sång och dans. Genom kulturrådets satsning ”Stärkta bibliotek”, har biblioteket fått resurser till att utöka sin verksamhet för barn och ungdom, samt när det gäller ”Det digitala lyftet”, att vara en resurs för allmänheten på det digitala området.

Ekonomi

RESULTAT NETTO (tkr)	Bokslut 2016	Bokslut 2017	Budget 2018	Utfall 2018	Avvikelse
Nämnd	395	373	450	342	108
Förvaltningsledning	7 018	8 059	8 029	6 897	1 132
Elevhälsa inkl familjecentral	4 973	5 995	6 270	6 199	71
Förskola inkl pedagogisk omsorg	54 193	55 802	59 581	55 637	3 944
Fritidshem	15 416	15 781	18 165	17 984	181
Grundskola inkl modersmål	90 123	93 604	90 453	91 056	-603
Grundsärskola	3 260	3 737	4 172	3 973	199
Gymnasieskola inkl interkommunalt	40 380	41 124	35 808	39 340	-3 532
Gymnasiesärskola	2 178	2 316	2 460	2 307	153
Vuxenutbildning	5 080	5 264	5 399	5 397	2
Bibliotek	4 232	4 536	3 844	3 975	-131
Allmänkultur verksamhet	257	229	260	220	40
Musikskola	2 139	2 091	2 021	1 999	22
Fritidsgård	645	670	609	583	26
Summa verksamhet	**230 289**	**239 581**	**237 521**	**235 909**	**1 612**
Intäkter	-39 878	-42 786	-36 198	-49 989	13 791
Kostnader	270 167	282 367	273 719	285 898	-12 179
Nettokostnad	**230 289**	**239 581**	**237 521**	**235 909**	**1 612**

Tabell 65 Resultatet för Bildningsnämnden åren 2016-2018 med avvikelse mot budget det sista året. Budget 2018 är inkl tilläggsanslag.

Bildningsnämndens budget 2018 uppgår till 237 521 tkr, utfallet per den 31/12-2018 uppgår till 235 909 tkr. Bildningsnämnden redovisar därmed en positiv avvikelse om 1 612 (+ 0,7 procent) tkr för verksamhetsåret 2018. Den positiva avvikelsen härrör främst till det överskott som genererats inom de olika förskoleverksamheterna. Sett till den volymförändring som varit under året inom de olika verksamheterna ska bildningsförvaltningen lämna ett överskott. Prognoser visar ett förändrat volymantal inom bildningsförvaltningen år 2020, vilket börjat visa effekt under verksamhetsåret 2018.

Elevhälsan och familjecentralen redovisar gemensamt ett överskott om 71 tkr. Överskottet beror på lägre personalkostnader inom elevhälsan.

Förskoleverksamheten är uppdelad i två områden Ytterby samt Innerby. Tillhörande förskola finns även pedagogisk omsorg samt kooperativ. Förskoleverksamheterna inklusive pedagogisk omsorg redovisar ett överskott om 3 944 tkr, vilket beror på ökade intäkter i form av statliga bidrag samtidigt som barnvolymen minskat. Överskottet härrör till att personalkostnaderna följer utefter den budgeterade barnpengen med undantag av statsbidrag. Budget avvikelsen för förskola inklusive pedagogisk omsorg uppgår till 6,6 procent.

Ytterby förskoleområde har ett positivt utfall om 1 663 tkr. Överskottet beror på minskat barnantal. Ytterby förskoleområde har svårigheter med att rekrytera yrkeslegitimerad personal vilket resulterat i att personalkostnaderna förblir något lägre. Molla/Mörlanda (tillhörande Ytterby område) lämnar ett överskott om 1 001 tkr vilket ligger i linje med den volymminskningen som skett under året. Innerby förskoleområde har ett positivt utfall om 870 tkr. Flera av enheterna visar ett överskott men det som försämrar resultatet är kostnaderna för att bedriva Lyckans två nya avdelningar. Dock omhändertas detta av de positiva prognoserna övriga förskoleenheterna inbringar. Innerby förskoleområde har en lägre barnvolym gentemot budget vilket gör att även här kommer inte hela barnpengen nyttjas. Kooperativ och dagbarnvårdare har under höstterminen haft mindre inskrivna barn vilket resulterar till lägre utbetalningar. Överskottet uppgår till 531 tkr.

Fritidshemmen har elevantal efter budget och redovisar sammantaget ett överskott om 181 tkr. Överskottet härrör främst till ökade avgiftsintäkter och ett minskat antal köpta platser av andra aktörer. Budget avvikelsen uppgår till 0,9 procent. Grundskolorna redovisar sammantaget ett negativt resultat om -603 tkr (inkl. modersmål). Utfallet uppgår till 91 056 tkr gentemot budget om 90 453 tkr, budgetavvikelsen är negativ och uppgår till 5 procent. Av underskottet står -441 tkr för ökade kostnader kring modersmål. Modersmål har 2018 lagts som en post vid sidan av grundskolan för att kunna bryta ur dess kostnader och utfallet tyder på att modersmålsundervisning varit underbudgeterad. Horsby 4-6, Altorp samt Molla/Mörlanda är de grundskolor som redovisar överskott. Fyrskolorna redovisar ett underskott om -344 tkr. Dessa skolor har dock haft ett högre elevantal vilket resulterat i att andra verksamheter skall spara in för att täcka fyrskolornas ökade elevantal och där med kostnader. Grundsärskolan redovisar ett positivt utfall om 199 tkr. Överskottet beror på lägre personalkostnader i snitt genom hela året. Personalkostnaden avviker med cirka 35 procent av en årsarbetare.

Kunskapskällan redovisar ett negativt utfall om -1 358 tkr. Gymnasieskolan har haft högre kostnader under vårterminen av olika slag (personal, it, system, osv). En översyn har gjorts av de olika kostnadsposterna för att kunna bespara under höstterminen, dock inte tillräckligt för att hamna på ett nollresultat. Budgetavvikelsen för gymnasieskolan (exklusive interkommunalt) är negativ och uppgår till -5 procent. Gymnasieskolan interkommunalt (köp-sälj) redovisar ett negativt utfall om -2 174 tkr. Det kraftiga underskottet beror på att man inte helt når den förväntade volymen på säljsidan samtidigt som antal köpta platser ökat markant förhållandevis till förväntningarna. Nettoeffekten är 17 fler köpta platser, vilket innebär att kommunen betalar i snitt 128 tkr per elev till annan kommun. Budgetavvikelsen för de interkommunala är negativ och uppgår till 5 procent. Gymnasiesärskolan redovisar ett positivt utfall om 153 tkr. Avvikelsen beror på färre köpta platser under höstterminen.

Vuxenutbildningen som köps av Vårgårda har ett utfall om 5 397 tkr, vilket innebär en positiv avvikelse under perioden med 2 tkr. Bibliotek och allmän kulturverksamhet redovisar ett negativt resultat om 91 tkr. Resultatet förklaras av höga driftskostnader som möter ett mindre överskott på allmän kulturverksamhet där utbetalningar av bidrag varit låga för året.

Musikskolan redovisar ett positivt resultat om 22 tkr. Avvikelsen beror på de statsbidrag som tilldelats och som möjliggjort att en liten del av kommunbidraget lämnas till överskott. Musikskolan har de senaste två åren tilldelats kulturbidrag om 620 tkr, överskottet för bidraget uppgår till 516 tkr och förs med till 2019 för att medfinansiera fortsatta satsningar. Fritidsgården redovisar ett överskott om 26 tkr. Fritidsgården har under året tilldelats ett bidrag om 60 tkr från MUCF, vilket resulterat till att verksamheten kunnat återlämna en liten del av kommunbidraget.

Socialnämnden

Socialnämnden har till uppgift att fullgöra kommunens uppgifter inom socialtjänsten och se till att verksamheten bedrivs i enlighet med de mål och riktlinjer som kommunfullmäktige har bestämt samt de föreskrifter som kan finnas i lag eller förordning. Socialnämnden redovisar en god, om än sämre, måluppfyllelse jämfört med år 2017 och en marginell avvikelse mot budget för 2018 på 327 tkr.

Verksamhetsbeskrivning

Socialförvaltningen har under 2018 års första del präglats av den nya dataskyddsförordningen som trädde i kraft den 25 maj. Etapp 4 på demensboendet Hagen har öppnats och förberedelserna inför den nya betalansvarslagen planerades och genomfördes inför den 25 september då lagen gick skarp drift i Västra Götalandsregionen. Den nya organisationen som trädde i kraft november 2017 har satt sig under 2018 och ett arbete kring fördelning och samarbete mellan de två nya verksamhetsområdena, myndighet och socialt stöd, har pågått. Inom vård och omsorg påbörjades ett pilotprojekt för heltidsprojektet under våren och under hösten har projektet gått i skarp drift. Styrgruppen har träffats två gånger i månaden och förvaltningen har ställts inför många stora och svåra utmaningar. I samband med uppstarten av projektet har en lokal överenskommelse med Kommunal tagits fram för att kunna genomföra projektet.

Under september månad trädde den nya betalansvarslagen i kraft vilket betyder att kommunerna måste betala ca 7000 kronor per dygn för patienter som är utskrivningsklara, men som inte kommunerna tar hem. Förvaltningen började tidigt på året med förberedelser för detta och förvaltningen har lyckats mycket bra med sitt arbete. Det ser tufft ut framförallt inom myndighet men även inom vård och omsorg. Detta på grund av bland annat att det varit svårrekryterat. Inom vård och omsorg har trygghetskamera och nyckelfria lås upphandlats och detta kommer att implementeras i verksamheterna under första hälften av 2019. Socialnämnden har vidare beslutat om en förstudie av utbyggnaden av förvaltningens demenscentrum. Ett omfattande säkerhetsprojekt har också initierats och påbörjats i form av ombyggnationer av både Tors hus samt TB-huset. Nya lokaler har också tagits i anspråk på Verkstadsgatan. Socialnämnden har under 2019 fått ett försämrat resultat i öppna jämförelser, vilket är tråkigt då nämnden under de tre tidigare åren ökat sitt resultat.

Ekonomi

RESULTAT NETTO (tkr)	Bokslut 2016	Bokslut 2017	Budget 2018	Utfall 2018	Avvikelse
Nämnd	453	442	631	396	235
Förvaltningsledning	4 521	4 794	8 080	5 337	2 743
Myndighet	8 970	9 365	30 174	35 781	-5 607
varav EKB	0	-18 484	-6 786	-6 786	0
Centralt stöd	4 911	7 123	8 183	7 029	1 154
Vård och omsorg	105 799	113 350	115 555	117 864	-2 309
Socialt stöd	52 593	57 706	38 601	34 490	4 111
varav resultatföring flyktingbuffert	0	1 079	-	1 255	-1 255
varav EKB	0	18 484	6 786	6 786	0
Summa verksamhet	**177 247**	**192 780**	**201 224**	**200 897**	**327**
Intäkter	-68 066	-73 194	-44 828	-54 921	10 093
Kostnader	245 312	265 974	246 052	255 818	-9 766
Nettokostnad	**177 246**	**192 780**	**201 224**	**200 897**	**327**

Tabell 66 Resultatet för Socialnämnden åren 2016-2018 med avvikelse mot budget det sista året. Budget 2018 är inkl tilläggsanslag.

Utfall för helåret 2018 blev ett överskott på ca 327 tkr, varav 1 255 tkr är resultatföring av flyktingbuffert för nyanlända ankomna 2013 och tidigare. Avvikelse från budget blev 0,2 procent. Jämfört med föregående år har förvaltningens nettokostnader ökat med 4 procent jämfört med 2017. Kommunbidraget ökade med 2 procent. Årets resultat av Ensamkommande visar ett negativt utfall på 6 465 tkr. Detta underskott ingår inte i redovisat resultat utan har täckts av tidigare års avsättning till buffert för ensamkommande. Utfallen för myndighet och socialt stöd skiljer sig mycket mellan åren 2017 och 2018. Detta beror framför allt på förändringar i verksamheten ensamkommande där kostnader och intäkter har sjunkit drastiskt och där kostnadsminskningen syns på socialt stöd och intäktsminskningen på myndighet. Utöver detta har en omorganisation skett, där utförardelen av IFO flyttades över från myndighet till socialt stöd. Detta gör att utfallen inte är helt jämförbara mellan åren.

Verksamhet myndighet redovisar -5 607 tkr, kostnader för inhyrda socionomer under första delen av året samt ett ökat antal placeringar av barn och vuxna är orsak till underskott. Verksamhet Vård och omsorg redovisar -2 309 tkr, om man lägger till den för låga tilldelningen i demografimodellen blir utfallet -1 229 tkr som till stor del beror på behovet av bemanningssjuksköterskor under sommaren samt en nyöppnad avdelning i Hagen, där öppningen genomfördes en månad tidigare än enligt budgetplan. Verksamhet socialt stöd redovisar ett överskott på 2 856 tkr; tillfälliga intäkter, ej nyttjad budget inom LSS samt neddragning av 0,5 enhetschef är några av orsakerna. Verksamhet centralt stöd samt förvaltningsledning redovisar också positiva överskott; ej nyttjad buffert på förvaltningsledning samt ökade intäkter på centralt stöd förklarar överskottet.

Under året avvecklades kommunens egna HvB för ensamkommande enligt plan och redovisar ett bättre resultat än budgeterat. Externa placeringar och inhyrda handläggare för ensamkommande-verksamheten är den största orsaken till att en större del än budgeterat behövts tas från bufferten.

För att klara 2019 års budget krävs både återhållsamhet och besparingsåtgärder. En första prognos för 2019 har beräknats och pekar mot ett underskott. Framför allt placeringar inom myndighet ser ut att fortsätta på en hög nivå. Verksamheten jobbar för att inte behöva anlita bemanningsföretag men det är svårrekryterat vissa perioder.

Tekniska nämnden

Tekniska nämnden är väghållare för kommunens infrastruktur. Nämnden ansvarar även för projektering, upphandling och genomförande av fastigheter och anläggningar i samband med beslutade investeringar. Verksamhetsåret 2018 redovisarvisar tekniska nämnden ett negativt resultat om -322 tkr.

Verksamhetsbeskrivning

Det som grundlade avvikelserna för tekniskas verksamhet och ekonomi detta år var en extraordinär kall, snörik vinter och en likaledes extraordinär varm och torr sommar, vilket innebar ökade insatser med ökade kostnader inom snöröjning, halkbekämpning, uppvärmning på vintern medan sommaren krävde mycket i fråga om kylaggregat och bevattningsinsatser. Sammantaget påverkade det gata, park och fastighetsverksamheten direkt och senare också resten av förvaltningen i form av sparbeting. T.ex. ingen ekologisk kost sista kvartalet, återhållsamhet runt vikarietillsättningar, maskininköp sköts på framtiden etc. Dock gjorde förvaltningen ett fantastiskt arbete inom sparbetinget och budgeten är näst intill i balans.

Enheten fastighet har fortsatt att arbeta framåt med underhållsplanerna, arbetat vidare med energioptimering och även gjort en del nyproduktion. Bland annat har renoveringen av Hagens alla etapper färdigställts. Horsbyskolans tillbyggnad har påbörjats och en totalrenovering av Horsby förskolas tak har genomförts. Eggvena skola och förskola har fått ett helt nytt ventilationsaggregat. EPC-projektet har fortsatt och nu är alla kommunens fastigheter uppkopplade och övervakade. Gäsenegården har under året fått fjärrvärme genom ett samarbete med Herrljunga Elektriska och Gäsene mejeri.

I gatumiljön har stationsområdet snyggats upp och trafiksäkerhetsåtgärder har tillsammans med trafikverket gjorts för att förhindra otillåten körning i gångtunneln. På Horsbystigen byggdes ny GC-bana på en sträcka av 90 m som också var ett samfinansieringsprojekt med trafikverket. Trygghetshöjande och brottsförebyggande åtgärder har utförts, bl.a. vid pendelparkeringarna på båda sidor om stationen.

Asfaltering av refuger på storgatan samt på gator och vägar i Hudene, Ljung och Annelund har gjorts. Fartdämpande åtgärder på Horsbyvägen vid skolan har också slutförts. Under december har arbetet med att ta fram handlingar för nya upphandlingar av vinterväghållnings- och gatu/grönytekontrakt startat.

Inom byggprojektledning som är inne i en investeringsintensiv period har ”Horsbyskolan etapp 1” (En ny skolbyggnad i 2 plan på ca 1 500 m²) upphandlats och byggnationen har startat. Etapp 2 (Kök och Matsal vaktmästeri och godsmottagning) har startat och kommer att upphandlas under våren 2019. Ombyggnationen av Hagens äldreboende etapp 4 har slutförts och tagits i drift och nu har Hagen totalt 40 anpassade demenslägenheter. Skolgårdarna på Molla skola/förskola har iordningställts och tagits i bruk.

Försäljning av tomter i Herrljunga fortsätter att öka och måluppfyllelsen ligger högre än förväntat. Antalet reserverade tomter har också en uppåtgående kurva, både från kommersiellt som från privat håll. På industrimarkssidan märks en ökad efterfrågan och planeringen av inköp av industrimark utifrån översiktsplanen har startat.

På lokalvårdssidan ökar behovet av mera tjänster då övriga verksamheter växer. Ny standard för hur en städcentral skall vara utformad togs fram. Standarden kommer att gälla för framtida byggprojekt.

På fritidssidan har dialog med föreningslivet och skola hållits om behovet av ny idrottsanläggning. Mycket talar för att en ny inomhushall är det största behovet. Behovsdiskussionen fortsätter 2019. Fritidsutemiljön i Herrljunga har fått frisbeekorgar, en asfalterad yta med nya skateramper och nya bryggor till Sämbadet har köpts in.

Mellan åren 2013 och 2018 minskade mängden restavfall till förbränning med mer än 20 procent vilket är positivt och följs upp som ett verksamhetsmått. Entreprenaden gällande insamling av slam från enskilda avloppsanläggningar förlängdes under hösten med två år. På Tumbergs avfallsanläggning genomfördes stora terrasseringsarbeten inför sluttäckningen av etapp 1.

Ekonomi

RESULTAT NETTO (tkr)	Bokslut 2016	Bokslut 2017	Budget 2018	Utfall 2018	Avvikelse
Nämnd	231	250	271	230	41
Gemensamt*	352	1 304	1 328	1 197	131
Fastighet	-1 397	-2 138	13 632	13 841	-208
Gata & Park	11 545	11 269	11 654	13 241	-1 587
Internservice**	228	418	-104	-636	532
Fritidsverksamhet	7 303	7 508	7 999	7 230	769
Renhållning***	-	-	-	-	-
Summa verksamhet	**18 262**	**18 611**	**34 780**	**35 102**	**-322**
Intäkter	-113 219	-105 296	-89 235	-91 105	1 870
Kostnader	131 480	123 907	124 015	126 208	-2 193
Nettokostnad	**18 261**	**18 611**	**34 780**	**35 102**	**-322**

Tabell 67 Resultatet för Tekniska nämnden åren 2016-2018 med avvikelse mot budget det sista året. Budget 2018 är inkl tilläggsanslag. *Under gemensamt redovisas Bostadsanpassning, Mark, Skog, förvaltningsledning samt personalkaffet. **Internservice är samlingsbegrepp för Måltidsservice, Lokalvård och Tvätt. ***Renhållningen redovsiar ett nollresultat på grund av ombokning av resultatet till balansräkningen. Se separat redovisning längre ner.

Förvaltningen visar ett negativt resultat med 322 tkr för helåret 2018. Underskottet förklaras till störst del av starten av 2018 års väderlek med låga temperaturer och mycket snöfall. Detta resulterade i höga snöröjnings- och halkbekämpningskostnader samt höga uppvärmningskostnader. Effekten av detta ser man på Gata & Parks samt fastighets resultat där fastighet till stor del kunnat begränsa underskottet. Fastighets underskott förklaras, förutom av de för året höga kostnaderna kopplade till kyla och snö, av att det finns outhyrda lokaler och lägenheter. Tekniska nämndens förändrade budget 2017 och 2018 förklaras av förändringen av internhyrorna. Till 2018 togs delen av internhyrorna som avsåg kapitalkostnader bort och istället tilldelades tekniska nämndens fastighetsavdelning motsvarande budget. Detta ger en förklaring på förändringen av utfallet mellan åren för fastighet.

Fritidsverksamhetens överskott på framförallt intäktssidan begränsade årets underskott tillsammans med internservicen. Fritidsverksamhetens höga intäkter får till viss del ses som en för året isolerad händelse då Alingsås badhus varit stängt på grund av ombyggnation och deras skolor samt föreningsliv då nyttjat Herrljungas simhall till simundervisning och träningar. Förvaltningen har under året jobbat med att hålla nere kostnaderna för att väga upp det konstaterade höga kostnaderna i början av året. Vid delåret beslutades även en rad åtgärder för att begränsa underskottet.

Internservice

RESULTAT NETTO (tkr)	Bokslut 2016	Bokslut 2017	Budget 2018	Utfall 2018	Avvikelse
Måltidsserivce	-88	145	-89	-591	502
Lokalvård	-6	-97	-31	-314	283
Tvätt	108	370	16	268	-253
Summa verksamhet	**14**	**418**	**-104**	**-636**	**532**

Tabell 68 Resultatet för Internserviceverksamheten åren 2016-2018 med avvikelse mot budget det sista året.

Bland några av de beslutade sparåtgärderna fanns att dra ner på andelen ekologiska livsmedelsinköp samt att under året avstå från att köpa in städmaskiner. Detta resulterade i ett överskott på måltidsservicen samt lokalvården. Lokalvården har dessutom för året haft låga sjuktal med låga kostnader för vikarietillsättning som följd. Tvätteriets som ska vara självfinansierat via intäkter går fortsatt med underskott på grund av för lågt pris.

Renhållning

RESULTAT NETTO (tkr)	Bokslut 2016	Bokslut 2017	Budget 2018	Utfall 2018	Avvikelse
Taxefinansierat					-
Renhållning	-160	-1 213	540	194	346
Summa verksamhet	**-160**	**-1 213**	**540**	**194**	**346**
Affärsverksamheten					-
Renhållning	906	-764	-1 000	-471	-529
Summa verksamhet	**906**	**-764**	**-1 000**	**-471**	**-529**

Tabell 69 Resultatet för Renhållningsverksamheten åren 2016-2018 med avvikelse mot budget det sista året.

Renhållningens taxefinansierade del gick under året med 194 tkr i underskott vilket var 346 tkr ifrån budgeterat underskott. Renhållningen budgeteras för att betala tillbaka den ackumulerade skulden som finns mot taxekollektivet genom tidigare års överskott.

Under ansvaret renhållning ligger även en del som avser affärsverksamhet. Resultatet på affärsverksamheten resultatförs centralt under gemensamma kostnader inom kommunen och ligger ej med under tekniska förvaltningen, varken budget- eller utfallsmässigt.

Bygg och miljö

Bygg- och miljönämndens uppdrag omfattar myndighetsutövning enligt miljöbalken, livsmedelslagen, plan- och bygglagen samt räddningstjänst enligt lagen om olyckor. Bygg- och Miljönämnden redovisar ett positivt resultat på 573 tkr för verksamhetsåret 2018.

Verksamhetsbeskrivning

Miljöenheten

Miljöenheten har inom de flesta områden uppfyllt tillsynsplanen. Inkommande ärenden inom enskilda avlopp och renhållning har varit färre än beräknat. Totalt har 580 ärenden handlagts. Enheten har varit något underbemannade under året då det varit ett bortfall på ca 40 procent av en heltid. Det motsvarar knappt 10 procent av enhetens totala personalresurs. Under året har mycket arbete ägnats åt GDPR och informationssäkerhet, vilket inneburit att miljöenheten sett över rutiner och blanketter.

Plan- och byggenheten

Året har präglats av arbetet med GDPR och informationssäkerhet, vilket inneburit att plan- och byggenheten sett över rutiner och blanketter. Enheten är mycket liten i sin omfattning endast 2,75 tjänst och har många olika ansvarsområden. Det finns en bred kunskap och erfarenhet bland medarbetarna och från och med i år så har förvaltningschefstjänsten lagts permanent på enheten. Arbetsbelastningen är stor och enheten är minst sagt underbemannad.

Räddningstjänsten

Räddningstjänsten har under året haft en hel del föräldraledig personal. I september så sa Stf. Räddningschef upp sig från sin tjänst. Under hösten har arbetet med att rekrytera en ny Stf. Räddningschef tagit en hel del tid. Precis innan årsskiftet blev det dock klart med en efterträdare. Under våren flyttades räddningstjänstens övningsplats, vilket tog mycket tid i anspråk. Tillsynsplanen har i stort uppfyllts. Antalet tillsynsbesök når upp till målet, men fördelningen mellan LSO och LBE ser olika ut. Råd och information till allmänheten har gjorts enligt de mål som sats upp. Den satsning som var planerad mot landsbygd där vi har lång insatstid uteblev på grund av personalomsättning. Antalet larm blev 263 stycken, vilket är en minskning från 2017. Sommaren blev den torraste på många år och 96 stycken larm blev resultatet på de tre sommarmånaderna som normalt brukar vara lugna. Det larmet som sticker ut mest är branden på lerduvefabriken i Säm och räddningstjänstens medverkan vid de större bränderna i Dalarna och Värmland. Under sommaren kom också den nya släck/tankbil till Annelund som togs i skarp drift i augusti. Varje medarbetare var en hel dag på Hasslums övningsfält i Skövde och fick köra tre insatsövningar. Detta var uppskattat från personalen. På grund av sommarens bränder så har en del nytt material införskaffats. Under året har endast en fördjupad olycksundersökning gjorts och denna på lerduvefabriken. Räddningstjänsten ser en fortsatt minskning på de externa brandutbildningarna, detta påverkar nyckeltalet. Dock så har sjukvårdsutbildningarna ökat och närmare 200 personer har utbildats i HLR under året.

Framtid

Miljöenheten

Digitalisering är ett område som är högprioriterat för miljöenheten under 2019. E-tjänster ska förhoppningsvis komma på plats under våren och förhoppningen är att de flesta ärenden ska komma in digitalt. I ärendehanteringssystemet jobbar enheten med att lägga in beslutsmallar för att underlätta handläggningen.

Plan- och byggenheten

Bygg- och miljönämndens administration och förvaltningschef finns under enheten med funktionen central nämndsekreterare från och med 2019. Enhetens arbetsuppgifter är av mycket olika karaktär och kräver gott samarbete mellan de olika funktionerna. Utmaningen i framtiden är att kunna klara av detta med de små resurser som vi har. Enheten arbetar tillsammans med miljöenheten med vissa administrativa arbetsuppgifter och ser att det är nödvändigt även i framtiden. Enheten kommer att planera för att så småningom ha ett e-arkiv på förvaltningen.

Räddningstjänsten

En ny stf Räddningschef ska introduceras i verksamheten, samt utbildas under året. Under våren kommer förhoppningsvis ett nytt RIB avtal. På grund av introduktion av ny stf Räddningschef så är målsättningen att sköta myndighetsansvaret och de vanliga insatserna kring råd och information. Räddningstjänsten kommer under året att utbildas på pågående dödligt våld och terror. Målet är även några större övningar under hösten. En ny lastväxlartank är beställd och ska levereras till sommaren. Enheten hoppas att få upp de externa brandutbildningarna under året samt att utveckla samverkan med de kommunala bolagen kring larmhantering.

Ekonomi

RESULTAT NETTO (tkr)	Bokslut 2016	Bokslut 2017	Budget 2018	Utfall 2018	Avvikelse
Nämnd	205	171	209	187	22
Miljö	997	1 482	1 280	1 320	-40
Bygg	859	1 070	1 771	1 489	282
Räddningstjänst	11 538	11 209	11 095	10 786	309
Summa verksamhet	**13 599**	**13 933**	**14 355**	**13 782**	**573**
Intäkter	-5 199	-5 065	-4 841	-5 987	1 146
Kostnader	18 798	18 998	19 196	19 769	-573
Nettokostnad	**13 599**	**13 933**	**14 355**	**13 782**	**573**

Tabell 70 Resultatet för Bygg och miljönämnden åren 2016-2018 med avvikelse mot budget det sista året. Budget 2018 är inkl tilläggsanslag.

Bygg och miljönämndens utfall för verksamhetsåret 2018 uppgick till 13 782 tkr gentemot en budget om 14 355 tkr. Bygg och miljönämnden redovisar där med en positiv budgetavvikelse om 573 tkr (4 procent) varav 402 tkr förklaras av överskott på kapitalkostnader. Bygg- och miljönämnden redovisar i sin helhet en god budgetföljsamhet.

Miljöenheten redovisar ett mindre negativt resultat om -40 tkr. Detta förklaras av att verksamheten under året haft färre inkommande ärenden. Byggenheten redovisar ett positivt resultat om 282 tkr som förklaras av högre intäkter för bygglovsavgifter samt lägre kostnader avseende mätningsförrättningar och ej genomförda utbildningsinsatser inom GIS. Räddningstjänsten redovisar ett positivt resultat om 309 tkr som förklaras av överskott på kapitalkostnader om 402 tkr. Vid exkludering av kapitalkostnader redovisas en negativ avvikelse om -92 tkr. Det negativa resultatet förklaras av ökade förbrukningskostnader.

Begreppsförklaringar

Anläggningstillgång

Tillgångar som är avsedda för stadigvarande bruk eller innehav.

Ansvarsförbindelse

Förpliktelser i form av borgensåtaganden, ställda panter och dylikt.

Avskrivning

Planmässig nedsättning av anläggningstillgångarnas värde som ska spegla värdeminskningen.

Balanskrav

Lagstadgat krav om att kommunens intäkter ska överstiga kostnaderna.

Balansräkning

Visar den ekonomiska ställningen. Här framgår vilka tillgångar och skulder kommunen hade vid bokslutstillfället.

Driftredovisning

Redovisar kostnader och intäkter för den löpande verksamheten under året ställt mot budget.

Kapitalkostnad

Periodiserad investeringsutgift. Består dels av avskrivning och dels av ränta på bundet kapital. Är en intern post.

Kassaflödesanalys

Visar hur medel har tillförts och använts för löpande verksamhet, investeringar samt finansiering och därmed likviditetsförändringen.

Kassalikviditet

Är ett mått på kommunens kortsiktiga betalningsberedskap. Vid 100 procent täcks de kortfristiga skulderna av likvida medel, kortfristiga fordringar och kortfristiga placeringar

Kommunbidrag

Tilldelade budgetanslag i form av skatteintäkter och statsbidrag.

Omsättningstillgång

Tillgångar som på kort tid kan omsättas till likvida medel och som inte är avsedda för stadigvarande bruk.

RKR

Rådet för Kommunal Redovisning som har i sin roll som normgivande organ i uppgift att utveckla god redovisnignssed enligt lagen (1997:614) om kommunal redovisning.

Självfinansieringsgraden

Självfinansieringsgraden visar hur stor andel av nettoinvesteringarna som finansierats med egna medel.

Skuldsättningsgrad

Visar hur stor andel av kommunens tillgångar som är finansierade av främmande kapital. Motsatsen till soliditet.

Soliditet

Eget kapital i förhållande till totala tillgångar. Beskriver hur kommunens långsiktiga betalningsstyrka utvecklas. Ju högre soliditet desto starkare finansiellt handlingsutrymme.

Övriga begreppsförklaringar

I alla tabeller med siffror anges värden med tal. Finns det inget värde för perioden anges: ”-”. Värden i tusen kronor är förkortade som tkr och värden i miljoner kronor som mnkr.

Förkortningar:

- KF = Kommunfullmäktige
- KS = Kommunstyrelsen
- BN = Bildningsnämnden
- SN = Socialnämnden
- TN = Tekniska nämnden
- BMN = Bygg och miljönämnden

Revisionsberättelse

HERRLJUNGA KOMMUN

KOMMUNFULLMÄKTIGE
Andreas Johansson
Ronnie Rexwall
Björn Wilhelmsson

Tjänsteskrivelse
2019-03-31
DNR KS 87/2019 942

Ansvarsfrihet till styrelse och nämnder 2018 - Motivering och förslag till beslut i kommunfullmäktige av fullmäktiges presidie

Sammanfattning

Revisorernas syn på verksamheten i nämnderna redovisas för kommunfullmäktige i den årliga revisionsberättelsen som även innehåller ett uttalat stöd, för eller emot, ansvarsfrihet eller anmärkning för nämnd eller beredning sin helhet, enskild ledamot/ersättare i nämnd eller beredning.

I kommunallagen görs ingen skillnad mellan styrelse och nämnd. Det är det s.k. revisionsansvaret som granskas och prövas. Revisorerna ska kontrollera att verksamheten genomförs utifrån fullmäktiges mål, beslut och riktlinjer samt enligt de föreskrifter som gäller för verksamheten, på ett ekonomiskt, tillfredställande sätt och med en tillräcklig intern kontroll. Detta ansvar är i grunden kollektivt, alla i en nämnd har samma möjlighet/skyldighet att väcka ärenden, men även individuellt. Fullmäktiges presidie har tagit del av revisionsrapporten för verksamhetsåret 2018 och ser att inga anmärkningar föreslås för styrelsen, någon nämnd eller beredning. Kommunstyrelse, samtliga nämnder och beredningar föreslås få ansvarsfrihet för verksamhetsåret 2018.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse i ärendet daterad 2019-03-31

Förslag till beslut

- Kommunstyrelse
- Socialnämnd
- Bildningsnämnd
- Teknisknämnd
- Bygg och miljönämnd
- Valnämnd
- Krisledningsnämnd
- Servicenämnd IT Servicenämnd /Växel/Telefoni
- Servicenämnd Ekonomi/Personal
- Demokratiberedning
- Valberedning
- Arvodesberedning

Andreas Johansson	*Ronnie Rexwall*	*Björn Wilhelmsson*
KF Ordförande	KF 1:e vice ordförande	2:e vice ordförande

Ärende 8

www.pwc.se

Granskning av intern kontroll i inköpsprocessen

Herrljunga & Vårgårda kommuner

Juni 2018

Anna Lycke Börjesson (Certifierad kommunal Revisor)
Elin Jangvik
Vilhelm Kokko

Juni 2018

pwc

Innehåll

1. Sammanfattning
2. Inledning
3. Resultat av granskningen

Appendix: Sammanställning iakttagelser

1. Sammanfattning

De förtroende valda revisorerna i Vårgårda kommun och Herrljunga kommun, har gett PwC i uppdrag att genomföra en granskning av intern kontroll i inköpsprocessen i kommunerna.

Efter genomförd granskning är vår samlade bedömning att kommunerna i huvudsak har ändamålsenliga kontroller på plats för att stödja verksamheten och ge tillräcklig intern kontroll. Vi har dock noterat ett antal områden där den interna kontrollen kan förstärkas ytterligare för att säkerställa att den inköpsrelaterade finansiella informationen är fullständig och riktig.

Nedan redovisar vi våra mest väsentliga rekommendationer där risken har bedömts som medel eller hög som respektive kommunstyrelse och Servicenämnd Ekonomi och Personal bör beakta och tillse att åtgärder vidtas på.

- *PwC rekommenderar att en rutin införs för regelbunden översyn och uppdatering exempelvis årligen eller vid större förändringar av styrande dokument eller processer. Vidare rekommenderar PwC att de kontroller som ska genomföras i inköpsprocessen dokumenteras så att det framgår vem som ska utföra kontrollen, vilken risk kontrollen ska hantera eller hur och hur ofta kontrollen ska utföras etc. Att kontrollerna utförs bör följas upp för att säkerställa att styrande dokument efterlevs.*

- *PwC rekommenderar att beställare och chefer inom kommunerna löpande får relevant utbildning för att kunna efterleva kommunernas policy och riktlinjer avseende inköp och för att kunna göra kostnadseffektiva inköp. Vidare rekommenderar PwC att roll- och ansvarsbeskrivningar upprättas för systemförvaltare och inköpare/beställare.*

- *PwC rekommenderar att en dokumenterad kontroll införs för att med viss periodicitet säkerställa att enbart behöriga användare är registrerade med rätt behörighet i ekonomisystemet Raindance.*

- *Vidare rekommenderar PwC att införa en årlig genomgång av samtliga inköpare för att säkerställa att dess behörighet överensstämmer med befintliga anställning och ansvar. PwC rekommenderar även att man överväger att införa olika typer av uppföljning av inköp.*

- *PwC rekommenderar också att en periodisk uppföljning av tilldelade attesträtter bör ske för att säkerställa att alla relevanta förändringar i underliggande policy och organisation avspeglas i systemet. Vidare rekommenderar vi att beloppsnivåer fastställs avseende inköp/attest för respektive attestberättigad person.*

- *PwC rekommenderar att kontrollen vid del- och årsbokslut formaliseras och rutiner gällande hur kontrollen genomförs dokumenteras. Vidare bör även utförandet utav kontrollen dokumenteras för att öka spårbarheten.*

1. Sammanfattning

- *PwC rekommenderar att en kontroll införs där en annan person än den som skapat utbetalningsfilen till bankgirocentralen gör en rimlighetsbedömning och godkänner filen innan den görs klar för inläsning hos banken. Därefter bör en avstämning ske mellan inlästa poster och belopp mot vad som godkänts i rimlighetsbedömningen. Dokumentation av kontrollen bör ske för att öka spårbarhet.*

2. Inledning

2.1 Bakgrund

Inom Vårgårda och Herrljunga kommun görs årligen inköp av betydande storlek. Konsekvenserna av bristande rutiner och kontroller kan få både ekonomiska och förtroendemässiga följder.

Revisorerna har utifrån genomförd risk- och väsentlighetsanalys beslutat att granska den interna kontrollen inom inköpsprocessen.

2.2. Syfte och revisionsfråga

Granskningen syftar till att besvara följande övergripande revisionsfråga:

- Säkerställer respektive kommunstyrelse att den gemensamma nämnden - Servicenämnd Ekonomi och Personal har en tillfredställande intern kontroll inom inköpsprocessen?

2.3. Revisionskriterier

Revisionskriterierna för denna granskning har hämtats ur följande:

- Kommunallagen
- Kommunal redovisningslag
- God redovisningssed (rekommendationer utgivna av rådet för kommunal redovisning RKR)
- Kommunernas riktlinjer gällande upphandling och inköp
- I övrigt dokumenterade manuella och automatiska rutiner för tillräcklig intern kontroll avseende redovisning av inköp

2. Inledning

2.4 Kontrollmål

Kontrollmålen och bedömningen av dessa möjliggör att revisionsfrågan kan besvaras. Kontrollmålen kan kopplas till något eller några av revisionskriterierna.

Inom ramen för denna granskning ska följande kontrollmål besvaras:

- Finns det policys, riktlinjer och regler inom området som är ändamålsenliga och aktuella?
- Finns det en ändamålsenlig organisation och ansvarsfördelning avseende inköp inom kommunerna?
- Säkerställs en god intern kontroll genom en ändamålsenlig arbetsfördelning och behörighetsstruktur i berörda system?
- Finns det dokumenterade rutiner för hantering av manuella och automatiska transaktioner i inköpsprocessen och är dessa ändamålsenliga?
- Uppfyller kommunernas egna kontrollaktiviteter kraven för god intern kontroll?
- Finns det tillförlitliga kontroller för överföring från leverantörsreskontran till huvudboken?

2. Inledning

2.5 Metod och avgränsningar

Granskningen har genomförts genom intervjuer med företrädare från Vårgårda och Herrljunga kommuner. Vidare har en översiktlig genomgång av kommunernas policy, riktlinjer och regler rörande området gjorts.

En avgränsning gjordes så att testning av identifierade kontroller i form av en stickprovsbaserad ansats inte genomförts utan tonvikt ligger på bedömning av utformningen av processen och designen av kontrollerna. Dock har vi under respektive intervju tagit del utav det underlag som finns för att bedöma om de är adekvata och kan utgöra underlag för test utav kontroll.

Analys av information från intervjuer baseras på PwC:s tidigare erfarenhet av granskningar av liknande processer och rutiner. Följande personer har varit intervjuade i granskningen:

- Linda Rudenwall – Ekonomichef
- Elin Ståhl- Tingbratt – Redovisningsansvarig
- Amanda Svensson – Redovisningsansvarig
- Joakim Johansson – Systemansvarig (ekonomisystem)
- Jan Aronsson – Upphandlingsansvarig
- Bodil Jivegård – Bildningschef, Herrljunga
- Roland Mattsson – Vård- och –omsorgschef, Vårgårda
- Ingela Larsson - Ekonomiassistent
- Ann-Charlotte Lund - Ekonomiassistent

Granskningen har genomförts under april 2018 av Elin Jangvik (projektledare) och Vilhelm Kokko. Rapporten har kvalitetssäkrats av Anna Lycke Börjesson, samtliga från PwC. Rapporten är faktaavstämd med berörd personal.

3. Resultat av granskningen

3.1 Finns det policys, riktlinjer och regler inom området som är ändamålsenliga och aktuella?

Iakttagelser

Det finns inom kommunerna upphandlingspolicys, en broschyr med riktlinjer avseende inköp som nyanställda får ta del av och riktlinjer för direktupphandling. Det finns även attest – och utbetalningsreglemente som beskriver hur attest ska göras och vad det innebär att attestera en transaktion. Det saknas dock en rutin för att säkerställa att styrande dokument regelbundet uppdateras.

Det saknas även ett ramverk som förklarar vilka kontroller som ska utföras, hur kontroller skall utföras samt i vilken utsträckning och med vilken frekvens.

Se område 3.1 i appendix för mer information om iakttagelserna.

Bedömning

Vår bedömning är att respektive kommunstyrelse samt Servicenämnd Ekonomi och Personal till stor del har de policys, riktlinjer och regler på plats som är nödvändiga för att kunna hantera sin inköpsprocess på ett ändamålsenligt sätt, dock behöver dessa uppdateras. Vi bedömer även att det saknas ett internkontrollramverk.

PwC rekommenderar att en rutin införs för regelbunden översyn och uppdatering exempelvis årligen eller vid större förändringar av styrande dokument eller processer. PwC rekommenderar även att grundkrav definieras för intern kontroll inom inköpsprocessen och att implementera rutiner för att följa upp efterlevnad av policys och rutiner kopplat till inköp. Vidare rekommenderar PwC att de kontroller som ska genomföras i inköpsprocessen dokumenteras så att det framgår vem som ska utföra kontrollen, vilken risk kontrollen ska hantera eller hur och hur ofta kontrollen ska utföras etc. Att kontrollerna utförs bör följas upp för att säkerställa att styrande dokument efterlevs.

Se område 3.1 i appendix för mer information om rekommendationer.

3. Resultat av granskningen

3.2 Finns det en ändamålsenlig organisation och ansvarsfördelning avseende inköp inom kommunerna?

Iakttagelser

Ansvar för inköp ligger på chefer i verksamheterna som utser officiella inköpare. Dessa personer får en beställarid (används som referens vid beställning för att faktura ska komma rätt) som godkänns av chef och utfärdas av ekonomiavdelningen. När en person registreras som inköpare får denne en broschyr som förklarar reglerna som finns avseende inköp. Med undantag för vid anställningstillfälle noterades en avsaknad utav regelbundna utbildningar/-informationsträffar för att utbilda och informera chefer och beställare om förändringar avseende exempelvis nya leverantörer och nya priser.

Därtill saknas dokumenterade rollbeskrivningar eller beskrivning av ansvarsfördelning för systemförvaltare, beställare och upphandlingsansvarig.

Se område 3.2 i appendix för mer information om iakttagelserna.

Bedömning

Vår bedömning är att respektive kommunstyrelse och Servicenämnd Ekonomi och Personal till stor del har en ändamålsenlig organisation och ansvarsfördelning men att det finns utrymme för förbättringar då det saknas regelbundna utbildningar/-informationsträffar för att utbilda och informera chefer och beställare om förändringar avseende exempelvis nya leverantörer och nya priser och rollbeskrivningar för systemförvaltare, beställare och upphandlingsansvarig.

PwC rekommenderar att beställare och chefer inom kommunerna löpande får relevant utbildning för att kunna efterleva kommunernas policy och riktlinjer avseende inköp och för att kunna göra kostnadseffektiva inköp. Vidare rekommenderar PwC att roll- och ansvarsbeskrivningar upprättas för systemförvaltare och inköpare/beställare.

Se område 3.2 i appendix för mer information om rekommendationer.

3. Resultat av granskningen

3.3 Säkerställs en god intern kontroll genom en ändamålsenlig arbetsfördelning och behörighetsstruktur i berörda system?

Iakttagelser

Kommunerna har en tydlig process för behörighetshantering i ekonomisystemet Raindance. En blankett används vid tillägg av nya användare, förändring utav behörigheter samt vid borttag av användare. Ansvarig chef fyller i och signerar blanketten som sedan skickas vidare till systemansvarig som ansvarar för behörighetshanteringen i Raindance. Behörighetsprocessen finns dokumenterad.

För att säkerställa god arbetsfördelning går särskilda behörighetsgrupper inte att kombinera.

PwC kunde dock notera att rutiner saknas för regelbundna behörighetsgenomgångar i Raindance samt att ingen uppföljning görs utav antal inköp eller andra inköpsvolymer och vilka som är registrerade beställare samt om dessa fortfarande skall ha ett beställarid.

Det saknas en rutin inom båda kommuner för att säkerställa att rätt attesträttigheter ligger i systemet utifrån nämndbeslut/beslut från verksamhetschefer. Därtill saknar båda kommunerna beloppsgränser för inköpare och avseende Herrljunga kommun saknas även beloppsgränser för attest.

Se område 3.3 i appendix för mer information om iakttagelserna.

Bedömning

Vår bedömning är att respektive kommunstyrelse samt Servicenämnd Ekonomi och Personal, genom att följa behörighetsstrukturen i Raindance delvis har en god behörighetsstruktur och arbetsfördelning på plats men den interna kontrollen kan stärkas.

PwC rekommenderar att en dokumenterad kontroll införs för att med viss periodicitet säkerställa att enbart behöriga användare är registrerade med rätt behörighet i ekonomisystemet Raindance.

Vidare rekommenderar PwC att införa en årlig genomgång av samtliga inköpare för att säkerställa att dess behörighet överensstämmer med befintliga anställning och ansvar. PwC rekommenderar även att man överväger att införa olika typer av uppföljning av inköp.

PwC rekommenderar också att en periodisk uppföljning av tilldelade attesträtter bör ske för att säkerställa att alla relevanta förändringar i underliggande policy och organisation avspeglas i systemet. Vidare rekommenderar vi att beloppsnivåer fastställs avseende inköp/attest för respektive attestberättigad person.

Se område 3.3 i appendix för mer information om rekommendationerna.

3. Resultat av granskningen

3.4 Finns det dokumenterade rutiner för hantering av manuella och automatiska transaktioner i inköpsprocessen och är dessa ändamålsenliga?

Iakttagelser

Servicenämnd Ekonomi och Personal har upprättat rutinbeskrivningar för hur olika arbetsmoment ska utföras inom inköpsprocessen. Det finns även processkartor som beskriver flödet för leverantörsfakturahanteringen. Samtliga beskrivningar finns tillgängliga på respektive intranäten. Goda automatiska kontroller har bland annat noterats för attest i ekonomisystemet och arbetsfördelning.

Vid del-och årsbokslut utför ekonomiavdelningen en kontroll där de stämmer av oattesterade fakturor varpå controllern kontaktar respektive chef för att säkerställa att attest sker innan stängning av perioden. Ingen rutinbeskrivning finns över hur kontrollen skall utföras, kontrollens utförande dokumenteras heller inte.

Se område 3.4 i appendix för mer information om iakttagelsen.

Bedömning

Vår bedömning är att respektive kommunstyrelse och Servicenämnd Ekonomi och Personal inom vissa områden vad avser inköpsprocessen har väl fungerande rutiner med väl inarbetad personal. Det finns till stor del dokumenterade rutiner för de flesta arbetsmoment i processen.

PwC rekommenderar att kontrollen vid del- och årsbokslut formaliseras och rutiner gällande hur kontrollen genomförs dokumenteras. Vidare bör även utförandet utav kontrollen dokumenteras för att öka spårbarheten.

Se område 3.4 i appendix för mer information om rekommendationen.

3. Resultat av granskningen

3.5 Uppfyller kommunernas egna kontrollaktiviteter kraven för god intern kontroll?

Iakttagelser

I inköpsprocessen görs flertalet aktiviteter för att säkerställa tillräcklig intern kontroll, dock kunde PwC notera (utöver redan nämnda iakttagelser ovan) att vid utbetalning av leverantörsfakturorna skapas en utbetalningsfil och en rimlighetsbedömning av totalsumman görs, denna kontroll dokumenteras dock inte. Utbetalningsfilen skapas och sparas ner (krypterad) på en server där den automatiskt hämtas upp och läses in till BankGirocentralen. Ingen kontroll av posterna i filen sker innan den läses in till banken. Det behövs ej heller något ytterligare godkännande av betalningsfilen hos bankgirocentralen innan posterna utbetalas.

Se område 3.5 i appendix för mer information om iakttagelserna.

Bedömning

Vår bedömning är att respektive kommunstyrelse samt Servicenämnd Ekonomi och Personal i dagsläget har ett flertal aktiviteter på plats för att säkerställa tillräcklig intern kontroll inom flera områden. PwC har dock noterat ett antal avvikelser vilka bland annat skulle kunna öka risken för felaktiga betalningar.

PwC rekommenderar att en kontroll införs där en annan person än den som skapat utbetalningsfilen till bankgirocentralen gör en rimlighetsbedömning och godkänner filen innan den görs klar för inläsning hos banken. Därefter bör en avstämning ske mellan inlästa poster och belopp mot vad som godkänts i rimlighetsbedömningen. Dokumentation av kontrollen bör ske för att öka spårbarhet.

Se iakttagelser i appendix för mer information om iakttagelser, risker och rekommendationer.

3. Resultat av granskningen

3.6 Finns det tillförlitliga kontroller för överföring från leverantörsreskontran till huvudboken?

Iakttagelser

Avstämning av leverantörsreskontra mot huvudbok sker regelbundet och dokumenteras formellt i samband med hel- och delårsbokslut.

Bedömning

Vår bedömning är att det finns kontroller för att säkerställa att huvudboken uppdateras fullständigt och riktigt.

PwC har inte noterat några avvikelser inom detta område.

Datum: 2018-06-08

Elin Jangvik
Projektledare

Anna Lycke Börjesson
Kvalitetssäkrare

Fredrik Carlsson
Uppdragsledare

Appendix: Sammanställning iakttagelser

På följande sidor redogör vi mer i detalj för de iakttagelser och risker som vi har sett i vår granskning, kopplat till respektive kontrollmål. Vi ger även rekommendationer för noterade avvikelser.

Vi har gjort en prioritering av iakttagelserna där L står för låg prioritet, M för medel och H för hög. Definitionen av denna klassificering visas nedan:

Prioritet	**Förklaring till prioritet**
Hög	Syftar på en svaghet som har stor inverkan på system, processer och relaterade kontroller och som kan utsätta enheten för större förluster, ineffektivitet och/eller kan resultera i en väsentlig felaktighet i räkenskaperna.
Medel	Syftar på en situation eller arbetssätt som skiljer sig från vad PwC anser vara god praxis och som vi bedömer har en negativ inverkan på den interna kontrollen över den finansiella rapporteringen.
Låg	Syftar på en situation eller arbetssätt som enbart har en begränsad effekt på den interna kontrollen.

Sammanställning iakttagelser

Om-råde	Prio	Iakttagelse	Risk	Rekommendation
3.1	M	Det finns inom kommunerna upphandlingspolicys, en broschyr med riktlinjer avseende inköp som nyanställda får ta del av och riktlinjer för direktupphandling. Dokumenten är från 2015. Det finns även attest – och utbetalningsreglemente som beskriver hur attest ska göras och vad det innebär att attestera en transaktion. Det saknas dock en rutin för att säkerställa att styrande dokument regelbundet uppdateras.	Utan en rutin för att säkerställa att styrande dokument är uppdaterade finns det risk för att styrande dokument inte följer regler, lagkrav och befintliga rutiner när dessa ändras med tiden.	Vi rekommenderar respektive kommunstyrelse och Servicenämnd Ekonomi och Personal att en rutin införs för att regelbundet se över och uppdatera, exempelvis årligen, eller vid större förändringar av styrande dokument eller processer.

Sammanställning iakttagelser

Om-råde	Prio	Iakttagelse	Risk	Rekommendation
3.1	M	Båda kommunerna saknar ett internkontrollramverk eller likande för vilka kontroller inom inköpsprocessen som skall utföras inom kommunerna.	Utan ett ramverk för internkontroll ökar risken att rutiner och kontroller inte lever upp till kommunernas behov för intern kontroll samt ökar risken för att inköpskontroller inte är implementerade på ett ändamålsenligt sätt. Det finns även en risk att styrande dokument inte efterlevs.	Vi rekommenderar respektive kommunstyrelse och Servicenämnd Ekonomi och Personal att dokumentera de kontroller som ska genomföras i inköpsprocessen så att det framgår vem som ska utföra kontrollen, vilken risk kontrollen ska hantera eller hur och hur ofta kontrollen ska utföras etc. Att kontrollerna utförs bör följas upp för att säkerställa att styrande dokument efterlevs.

Sammanställning iakttagelser

Om-råde	Prio	Iakttagelse	Risk	Rekommendation
3.2	M	Avsaknad av dokumenterade rollbeskrivningar eller beskrivning av ansvarsfördelning för systemförvaltare, beställare och upphandlingsansvarig.	Brist på roll- och ansvarsbeskrivningar ökar risken för dubbelarbete. Vidare kan det även medföra att väsentliga uppgifter och kontroller inte genomförs.	Vi rekommenderar att roll- och ansvarsbeskrivningar upprättas för systemförvaltare och inköpare/beställare. Beskrivningen bör förtydliga ansvaret för respektive roll och i de fall det är tillämpligt omfatta samtliga väsentliga uppgifter samt kontrollmoment som respektive befattning ansvarar för.

Sammanställning iakttagelser

Om-råde	Prio	Iakttagelse	Risk	Rekommendation
3.2	M	Med undantag för vid anställningstillfälle noterades en avsaknad utav regelbundna utbildningar/-informationsträffar för att utbilda och informera chefer och beställare om förändringar avseende exempelvis nya leverantörer och nya priser.	Avsaknad av utbildning för beställare kan medföra att inköpare medvetet eller omedvetet inte följer de policy och riktlinjer som finns.	Vi rekommenderar att beställare och chefer inom kommunerna löpande får relevant utbildning för att kunna efterleva kommunernas policy och riktlinjer avseende inköp och för att kunna göra kostnadseffektiva inköp.
3.3	M	Rutiner saknas för regelbundna behörighetsgenomgångar i Raindance för att säkerställa att tilldelade behörigheter överensstämmer med aktuellt ansvar och aktuella anställningar.	Utan en regelbunden granskning av aktuella behörighetsnivåer ökar risken för otillbörlig åtkomst och användning av ekonomisystemet.	Vi rekommenderar att det upprättas en kontroll för att med viss periodicitet säkerställa att enbart behöriga användare är registrerade med rätt behörighet i ekonomisystemet Raindance. Denna kontroll bör även dokumenteras.

Sammanställning iakttagelser

Om-råde	Prio	Iakttagelse	Risk	Rekommendation
3.3	M	Ingen uppföljning görs utav antal inköp eller andra inköpsvolymer och vilka som är registrerade beställare samt om dessa fortfarande skall ha ett beställarid.	Att inte göra någon uppföljning av vilka som gör inköp och i vilken mån, kan medföra att beställningsbehörigheter inte stämmer överens med aktuellt ansvar och aktuella anställningar och att onödiga inköp utförs.	Vi rekommenderar respektive kommunstyrelse och Servicenämnd Ekonomi och Personal att införa en regelbunden genomgång av samtliga inköpare för att säkerställa att dessa behörighet överensstämmer med befintlig anställning och ansvar. Det bör även fastställas hur uppföljningen skall dokumenteras samt hur avvikelser skall åtgärdas. Vi rekommenderar även att respektive kommunstyrelse och Servicenämnd Ekonomi och Personal överväger att införa olika typer av uppföljning av inköp.

Sammanställning iakttagelser

Om-råde	Prio	Iakttagelse	Risk	Rekommendation
3.3	L	Konsulter från CGI har ständig tillgång till test- och produktionsmiljöer för Raindance. De konsulter som är inne i systemet mer frekvent har egna konton men det finns även ett supportkonto som flera på CGIs support delar.	Att utomstående har ständig tillgång till ekonomisystemet kan medföra att förändringar görs utan lämpliga tester eller godkännande, antingen med eller utan avsikt. Generiska konton innebär en brist i spårbarhet då det inte går att följa vem som har utfört en aktivitet.	Vi rekommenderar att respektive kommunstyrelse och Servicenämnd Ekonomi och Personal utreder möjligheten att begränsa utvecklares åtkomst till produktionsmiljön. Ett exempel på begränsning kan vara att utvecklare enbart tilldelas åtkomst vid planerade tillfällen. Vi rekommenderar även att alla användare har unika användarnamn och lösenord och att inte generiska konton används.

Sammanställning iakttagelser

Om-råde	Prio	Iakttagelse	Risk	Rekommendation
3.3	M	Attestbehörigheter i Raindance uppdateras utifrån beslut från behörig person i verksamheten (Vårgårda kommun) och utifrån nämndbeslut (Herrljunga kommun). Det saknas dock en rutin inom båda kommuner för att säkerställa att rätt attesträttigheter ligger i systemet utifrån nämndbeslut/verksamhetschefer. Båda kommunerna saknar beloppsgränser för inköpare och avseende Herrljunga kommun saknas även beloppsgränser för attest.	Risken för ej korrekt godkända utbetalningar ökar då kommunerna förlitar sig på attestreglementet vad gäller attester och beloppsgränser. Avsaknad av beloppsgränser för inköp kan medföra att personer som tilldelats beställarid inom kommunerna inte vet vilka befogenheter de har och inom vilka gränser de har tillåtelse att handla samt att fakturor för höga belopp attesteras när de inte borde.	Vi rekommenderar att rutiner och ansvar för underhåll och attestreglementet tydliggörs. En periodisk uppföljning av tilldelade attesträtter bör ske för att säkerställa att alla relevanta förändringar i underliggande policy och organisation avspeglas i systemet. Vidare rekommenderar vi att respektive kommunstyrelse och Servicenämnd Ekonomi och Personal fastställer beloppsnivåer som gäller för inköp/attest för respektive attestberättigad person.

Sammanställning iakttagelser

Om-råde	Prio	Iakttagelse	Risk	Rekommendation
3.4	L	Det noterades att ekonomiavdelningen inför delårs- och årsbokslut utför en kontroll där de stämmer av oattesterade fakturor varpå controllern kontaktar respektive chef för att säkerställa att attest sker innan stängning av perioden. Ingen rutinbeskrivning finns över hur kontrollen skall utföras och själva utförande dokumenteras heller inte.	Avsaknad av rutinbeskrivning för kontrollen bidrar till ökat personberoende och kan leda till problem vid oförutsägbara händelser eller personalomsättning. Brist på dokumentation i utanförlandet av kontrollen medför en avsaknad av spårbarhet.	Vi rekommenderar att kontrollen formaliseras och en kontrollbeskrivning bör upprättas för hur kontrollen ska utföras. Vidare bör utförandet utav kontrollen dokumenteras för att öka spårbarheten samt för att kunna påvisa att kontrollen utförs.

Sammanställning iakttagelser

Om-råde	Prio	Iakttagelse	Risk	Rekommendation
3.5	L	Upplägg utav nya leverantörer sker först i samband med att faktura erhålls och inte innan inköp görs.	Att leverantörer läggs upp baserat på faktura och inte i förväg godkända leverantörer ökar risken för att inköp görs av leverantörer man ej vill/bör handla med.	Vi rekommenderar att respektive kommunstyrelse och Servicenämnd Ekonomi och Personal överväger att införa en rutin för att leverantörer läggs upp i leverantörsregistret baserat på godkända underlag innan inköp görs. I största möjliga utsträckning bör upplägg/ändrings av leverantörsinformation göras snarast efter att kommunerna valt att använda sig av en ny leverantör, exempelvis då ett nytt ramavtal tecknats.
3.5	L	Det ingår i en ekonomiassistents dagliga rutiner att säkerställa att inte några fakturor fastnat vid inläsning till Raindance. Det saknas dock en formaliserad kontroll för att inför bokslut säkerställa att alla fakturor är inlästa.	Det finns en risk att inte alla fakturor som tillhör perioden blir registrerade inför bokslut.	Vi rekommenderar att respektive kommunstyrelse och Servicenämnd Ekonomi och Personal inför en dokumenterad kontroll av att det inte fastnat några fakturor vid inläsning i Raindance vid bokslut.

Sammanställning iakttagelser

Område	Prio	Iakttagelse	Risk	Rekommendation
3.5	L	Loggning utav kritiska användaraktiviteter finns tillgänglig och är påslagen i ekonomisystemet men det görs ingen uppföljning av dessa loggar.	Avsaknad av uppföljning utav loggar kan medföra att felaktigheter och obehörig åtkomst inte upptäcks i tid, alternativt inte upptäcks alls.	Vi rekommenderar att respektive kommunstyrelse och Servicenämnd Ekonomi och Personal identifierar vilka aktiviteter som kan betraktas som känsliga och därefter inför en rutin som säkerställer att loggar över känsliga användaraktiviteter kontinuerligt analyseras samt att eventuella incidenter följs upp
3.5	L	I båda kommuner genomförs vid leverantörsutbetalning en kontroll på fakturor över 500000 kronor till privata företag. Dessa fakturor kontrolleras för att säkerställa att bankgironummer och totalsumma inte är feltolkad. Kontrollen dokumenteras för Vårgårda kommun men inte för Herrljunga kommun.	Att inte dokumentera utförandet medför en avsaknad av spårbarhet utav kontrollen.	Vi rekommenderar kommunstyrelsen för Herrljunga kommun och Servicenämnd Ekonomi och Personal att kontrollen av utbetalning av höga belopp till privata företag dokumenteras.

Sammanställning iakttagelser

Område	Prio	Iakttagelse	Risk	Rekommendation
3.5	H	Vid utbetalning av leverantörsfakturorna skapas en utbetalningsfil och en rimlighetsbedömning av totalsumman görs, denna kontroll dokumenteras dock inte. Utbetalningsfiler skapas och sparas ner (krypterad) på en server där den automatiskt hämtas upp och läses in till bankgirocentralen. Ingen kontroll av posterna i filen sker innan den läses in till banken. Det behövs ej heller något ytterligare godkännande av betalningsfilen hos bankgirocentralen innan posterna utbetalas.	Avsaknad av dokumentation av en kontroll minskar spårbarheten av kontrollen. Avsaknad av kontroll utav posterna i betalfilen och godkännande av utbetalningsfilen innan bankinläsningen ökar risken att oriktiga utbetalningar sker.	Vi rekommenderar att en kontroll införs där en annan person än den som skapat utbetalningsfilen till bankgirocentralen gör en rimlighetsbedömning och godkänner filen innan den görs klar för inläsning hos banken. Därefter bör en avstämning ske mellan inlästa poster och belopp mot vad som godkänts i rimlighetsbedömningen. Dokumentation av kontrollen bör ske för att öka spårbarhet.

Ärende 8

Granskning av samverkan barn och unga i behov av stöd

Rapport

Herrljunga kommun

KPMG AB

2018-12-04

Antal sidor 13

GR - samverkan barn och unga.docx

© 2018 KPMG AB, a Swedish limited liability company and a member firm of the KPMG network of independent member firms affiliated with KPMG International Cooperative ("KPMG International"), a Swiss entity. All rights reserved.

Document classification: KPMG Confidential

Herrljunga kommun
Granskning av samverkan barn och unga i behov av stöd

2018-12-04

Innehållsförteckning

1	Sammanfattning	2
2	Bakgrund	4
2.1	Syfte, revisionsfråga och avgränsning	4
2.2	Revisionskriterier	4
2.3	Metod	4
3	Om anmälan till socialtjänsten	5
4	Resultat av granskningen - samverkan förskola, grundskola och socialtjänst	5
4.1	Styrning för samverkan	5
4.2	Arbetsformer för samverkan	6
4.3	System och rutiner	7
4.4	Uppföljning	11
4.5	Slutsats och rekommendationer	12

© 2018 KPMG AB. All rights reserved.

Document classification KPMG Confidential

Herrljunga kommun
Granskning av samverkan barn och unga i behov av stöd

2018-12-04

1 Sammanfattning

Vi har av Herrljunga kommuns revisorer fått i uppdrag att granska samverkan kring barn och unga i behov av stöd. Uppdraget ingår i revisionsplanen för år 2018.

Ansvaret för samverkan mellan förskola, grundskola och socialtjänsten åvilar i Herrljunga kommun bildningsnämnden och socialnämnden. Socialnämndens ordförande menar att deras verksamheter primärt styrs genom socialtjänstplan och resurstilldelning. I socialtjänstplanen framgår att arbetet ska i nriktas mot samverkan med andra aktörer och att man inom kommunen ska samarbeta. Några särskilda beslut om samverkan har inte fattats av nämnderna. Samverkan mellan nämnderna och regionen sker inom Västbus i Västra Götalandsregionen. Bildningsnämnden har fastställt en elevhälsoplan, i vilken bland annat mål, riktlinjer och organisation för elevhälsan i Herrljunga förtydligas. I dokumentet framgår vidare att ”elevhälsan ska utveckla samverkan med andra verksamheter”.

Det finns inga kontinuerligt återkommande träffar mellan nämnderna. Socialnämndens ordförande menar att samverkan kring barn och unga fungerar bra och upplever inte att det framförs någon kritik från någondera part på brister i samverkan. Ur socialtjänstens perspektiv drivs och utvecklas samverkan på tjänstemannanivå utan politisk styrning. Både socialchef och bildningschef menar att samverkan har utvecklats i positiv riktning. De ger en bild av att hög profession och ömsesidig respekt för varandra.

Enhetschefen för barn och ungdom inom IFO har fastställt en rutin för anmälan till socialtjänsten. I rutinen hänvisas bland annat till lagrum och blankett för anmälan. Rutinen finns tillgänglig för all personal på kommunens intranät. Verksamhetschef och enhetschef inom socialtjänsten menar att rutinen är känd och följs. Såvitt socialtjänsten upplever det följs rutinen för anmälan och anmälnings-blankett av personal inom förskola och skola. Bildningsförvaltningen har tagit fram en blankett för anmälan enligt 14 kap. 1 § SoL. Förskolechefer, rektorer och bildningschef menar att personalen arbetar strukturerat med anmälningar. Det framgår vidare att skolledare och elevhälsopersonal är trygga med att orosanmälningar görs i de fall någon i personalen känner oro. Efter att en orosanmälan har skickats in ska socialtjänsten återkoppla dels med information om att anmälan är mottagen, dels, om det efterfrågas, med information om utredning startas eller inte. Intervjuer framgår att det sker i vissa fall, men inte alltid. Både förskolechefer och rektorer menar att det har blivit mycket bättre.

Förskolechefer, rektorer och elevhälsans personal menar att deras verksamheter upptäcker det som går att upptäcka. Från förskolans sida lyfts familjecentralen fram som en viktig faktor för tidig upptäckt. I skolan handlar det om skolnärvarorutiner även för barn i yngre åldrar. Alla elevers kunskapsutveckling och sociala utveckling följs upp två gånger per läsår. Skolan är duktig på att se tecken, menar rektorerna.

Det görs ingen aggregerad uppföljning eller analys av antalet anmälningar eller hur samverkan mellan bildningsnämnden och socialnämnden fungerar. Kvalitetsarbete bedrivs och intern kontroll görs, men inget som särskilt är kopplat till samverkan. Bildningsnämnden har inte genom kvalitetsarbete eller kontroll följt upp att bildningsnämndens personal har kunskap om och agerar i enlighet med socialtjänstenslagens och skollagens krav på att göra orosanmälningar och delta i samverkan.

© 2018 KPMG AB. All rights reserved.

Document classification: KPMG Confidential

Herrljunga kommun
Granskning av samverkan barn och unga i behov av stöd

2018-12-04

Sammanfattningsvis bedömer vi att det, med undantag av systematisk uppföljning och kontroll, finns utvecklade och ändamålsenliga system och rutiner för samverkan mellan berörda nämnder när det gäller barn i behov av stöd.

Mot bakgrund av vår granskning rekommenderar vi

— bildningsnämnden att tillse att det skapas rutin genom vilken det kan säkerställas att personalen har kunskap om de krav som socialtjänstlagen ställer på dem.

— bildningsnämnden och socialnämnden att genom systematiskt kvalitetsarbete och intern kontroll följa upp och säkerställa att samverkan sker i enlighet med gällande nationella såväl som kommunala styrdokument så att barn i behov av stöd får det.

© 2018 KPMG AB. All rights reserved.

Document classification: KPMG Confidential

2 Bakgrund

Det förebyggande arbetet och tidiga insatser vad avser barn som behöver stöd förutsätter tydlig ansvarsfördelning, kunskap om varandras organisation samt utvecklade och kända rutiner för samverkan.

Revisorerna har med utgångspunkt i sin riskbedömning beslutat att granska samverkan mellan Bildningsnämnden och Socialnämnden med inriktning på förskolan och de tidigare åren (åk 1-3) i grundskolan. Uppdraget ingår i revisionsplanen för år 2018.

2.1 Syfte, revisionsfråga och avgränsning

Syftet med granskningen är att identifiera och granska de system och rutiner som ligger till grund för dialog och kommunikation mellan de berörda nämnderna.

— Revisionsfråga:

  Finns utvecklade och ändamålsenliga system och rutiner för samverkan mellan berörda nämnder när det gäller barn i behov av stöd?

  - Är styrningen av samverkan mellan ledningsnivå och operativ nivå synkroniserad i respektive nämnd/förvaltning?
  - Finns fungerande arbetsformer för samverkan mellan nämnderna/förvaltningarna på organisationsnivå?
  - Finns gemensamma system/rutiner för förebyggande insatser?
  - Finns gemensamma system/rutiner för tidig upptäckt?
  - Hur sker uppföljning och rapportering till nämnderna?
  - Finns rutiner för att följa upp och utvärdera gemensamma rutiner?

Granskningen omfattar förskolan, grundskolan åk 1-3 och socialtjänsten.

Granskningen avser Bildningsnämnden och Socialnämnden.

2.2 Revisionskriterier

Vi har bedömt om rutinerna uppfyller

- kommunallagen (2017:725) 6 kap. 6 §,
- skollagen (2010:800) 2 kap. 25-28 §§ och 29 kap. 13 §,
- socialtjänstlagen (2001:453) 14 kap. 1 §, och
- tillämpbara interna regelverk, policyer och beslut.

2.3 Metod

Granskningen har genomförts genom dokumentstudier och intervjuer med socialnämndens ordförande, bildningschef, socialchef, tre förskolechefer, tre rektorer, verksamhetschef Myndighet och enhetschef inom verksamhet Myndighet vid socialtjänsten samt elevhälsochef, kurator, psykolog, skolsköterska och specialpedagog samt telefonintervju med socialt ansvarig samordnare.

© 2018 KPMG AB. All rights reserved.

Document classification: KPMG Confidential

Rapporten är faktakontrollerad av bildningschef. Även socialchef har beretts möjlighet att faktagranska rapporten.

3 Om anmälan till socialtjänsten

Enligt 14 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453) är myndigheter och verksamma inom myndigheter vars verksamhet berör barn och unga ”skyldiga att genast anmäla till socialnämnden om de i sin verksamhet får kännedom om eller misstänker att ett barn far illa”. Till denna skyldighet hänvisar även skollagen, 29 kap. 13 § 2 st. Enligt socialtjänstlagen är också myndigheten, befattningshavare och anställda ”skyldiga att lämna socialnämnden alla uppgifter som kan vara av betydelse för utredning av ett barns behov av stöd och skydd”. (14 kap. 1 § 3 st.) I skollagen uttrycks det som att huvudmannen och ”den som är anställd i sådan verksamhet, ska på socialnämndens initiativ i frågor som rör barn som far illa eller riskerar att fara illa samverka med samhällsorgan, organisationer och andra som berörs”. (29 kap 13 § 1 st.) För att underlätta kommunikationen mellan socialtjänsten och skolan får socialnämnden ”informera den som gjort anmälan enligt 1 § om att utredning har inletts, inte har inletts eller redan pågår. Sådan information ska på begäran lämnas till anmälaren om det med hänsyn till omständigheterna inte är olämpligt att göra detta. (14 kap. 1 b § SoL)

Skolverket skriver på sin hemsida beträffande vad personal inom förskola och skola bör tänka på före och efter en anmälan.[1] Utgångspunkt bör vara ”att samverka med vårdnadshavare och så långt det är möjligt informera familjen om att en orosanmälan skrivs och varför. Rådgör alltid med skolledningen och elevhälsoteamet kring detta, eftersom de kan ha mer information om den enskilda eleven. I vissa situationer, till exempel vid oro för att en elev är utsatt för hot, våld, övergrepp eller vid misstanke om en hedersrelaterad kontext bör du konsultera socialtjänsten innan du kontaktar vårdnadshavarna.”[2]

4 Resultat av granskningen - samverkan förskola, grundskola och socialtjänst

4.1 Styrning för samverkan

Ansvaret för samverkan mellan förskola, grundskola och socialtjänsten åvilar i Herrljunga kommun bildningsnämnden och socialnämnden. Utifrån kommunfullmäktiges mål 2013, om samverkan kring tidiga insatser för barn och unga, påbörjades ett samarbete mellan socialförvaltning och utbildningsförvaltning. ”Arbetet ska resultera i en gemensam syn, en planering och ett arbete som ska ge värde för barn och unga i Herrljunga kommun.”[3] Resultatet av arbetet kommer framgå längre fram i rapporten.

Socialnämndens ordförande menar att deras verksamheter primärt styrs genom socialtjänstplan och resurstilldelning. I socialtjänstplanen framgår att arbetet ska

[1] https://www.skolverket.se/skolutveckling/inspiration-och-stod-i-arbetet/stod-i-arbetet/skolans-ansvar-for-barn-som-far-illa. 2018-09-27, kl. 08:30
[2] Ibid.
[3] Tidiga insatser för barn och unga i samverkan socialnämnd och utbildningsnämnd, 2014, Herrljunga kommun, sid. 2

© 2018 KPMG AB. All rights reserved.

Document classification: KPMG Confidential

inriktas mot samverkan med andra aktörer och att man inom kommunen ska samarbeta ”så att den enskilde upplever en sammanhållen vård och omsorg”.[4] Några särskilda beslut om samverkan har inte fattats. Verksamhetschef och enhetschef verifierar att verksamhet primärt styrs genom mål i planen.

Enligt bildningsnämndens ordförande styr nämnden samverkan främst genom kommunikation mellan bildningsnämndens presidium eller ordförande och förvaltningschef för bildningsförvaltningen. Genom denna dialog återrapporteras stödbehov inom bildningsförvaltningens verksamhet och också om det sker åtgärder tillsammans med eller kommunikation med socialförvaltningen. Bildningsnämnden har fastställt en elevhälsoplan, i vilken bland annat mål, riktlinjer och organisation för elevhälsan i Herrljunga förtydligas. I dokumentet framgår vidare att ”elevhälsan ska utveckla samverkan med andra verksamheter”.[5] Förskolecheferna upplever ingen tydlig styrning från bildningsnämndens sida vad gäller samverkan, medan rektorerna hänvisar till riktlinjer och handlingsplaner.

Samverkan mellan nämnderna och regionen sker inom Västbus i Västra Götalandsregionen. I riktlinjerna för Västbus framgår att ”socialnämnden har ett huvudansvar för att samverkan kommer till stånd. En motsvarande skyldighet för andra parter att delta i samverkan, som initierats av socialtjänsten, har bland annat införts i hälso- och sjukvårdslagen och skollagen. Det är en skyldighet att informera andra huvudmän om planerade förändringar i den egna verksamheten som kan påverka förutsättningarna för samverkan eller samordning, eller få andra konsekvenser för andra huvudmän. Socialnämndens ordförande menar att socialnämndens roll i Västbus primärt är att anslå resurser och dessa resurser används väl. För att samordna arbetet finns en länsövergripande styrgrupp för Västbus.”[6] Förutom den länsövergripande gruppen finns delregionala ledningsgrupper med skolchefer och socialchefer eller motsvarande.

Socialchef och bildningschef påtalar vikten av att den politiska nivån har kunskap om de behov som deras verksamheter har och hur verksamheterna bedrivs. Det blir fel när den politiska nivån försöker visa handlingskraft genom att ad hoc fatta beslut om hur något ska genomföras. De framför också att kommunstyrelsen borde sätta tydliga mål som styr berörda nämnder till samverkan.

4.2 Arbetsformer för samverkan

Enligt bildningsnämndens och socialnämndens ordförande finns det inga kontinuerligt återkommande träffar mellan nämnderna, vilket bekräftas av bildningschef och socialchef. Mycket av samverkan på politisk nivå sker i det folkhälsopolitiska rådet, där representanter för både social- och bildningsnämnd sitter, menar socialnämndens ordförande. Vid dessa möten diskuteras barns och ungas situation och arbetsuppgifter att vidta fördelas på ansvariga vid dessa möten. Socialnämndens ordförande menar att samverkan kring barn och unga fungerar bra och upplever inte att det framförs någon kritik från någondera part på brister i samverkan. Ur socialtjänstens perspektiv drivs och utvecklas samverkan på tjänstemannanivå utan politisk styrning.

[4] Policy – socialtjänstplan, beslutad av kommunfullmäktige i Herrljunga kommun KF 111/2018-09-04, sid. 4
[5] Elevhälsoplan,2016-05-09 – 2017-05-31, sid. 4
[6] Västbus reviderade riktlinjer 2012, sid. 6

© 2018 KPMG AB. All rights reserved.

Document classification: KPMG Confidential

Bildningsnämndens ordförande menar att samverkan sker inom ramen för SSPF och behov av övrig samverkan hanteras när situationen uppkommer.[7]

Socialnämnden skulle önska att ytterligare en socialsekreterartjänst skulle kunna inrättas för att stärka upp det förebyggande arbetet kring barn och unga. Medel för detta har äskats i budget, men inte tillgodosetts. Idag finns det inte resurser för socialtjänsten att komma ut till förskole- och skolenheter för att berätta om sin verksamhet och kompetensutveckla personalen. Bilden delas av socialchef, verksamhetschef och enhetschef vid socialtjänsten. Bildningschefen menar att det vore önskvärt om socialtjänsten i högre grad tillsammans med förskola och skola kunde arbeta förebyggande, till exempel genom att stärka familjers förutsättningar att hand om sig själva.

Både socialchef och bildningschef menar dock att samverkan har utvecklats i positiv riktning. De ger en bild av att hög profession och ömsesidig respekt för varandra.

Nedan under rubriken Tidig upptäckt och förebyggande åtgärder ges exempel på arbetsformer för samverkan mellan bildnings- och socialnämndens personal. Det handlar till exempel om återkopplande frukostmöten mellan enhetschefer och samverkan mellan socialsekreterare och skolornas kuratorer.

4.3 System och rutiner

Enligt 3 kap. 3 a § SoL ska socialnämnden ”se till att det finns rutiner för att förebygga, upptäcka och åtgärda risker och missförhållanden inom socialtjänstens område rörande barn och unga”. I Socialstyrelsens allmänna råd angående ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete (SOSFS 2011:9) framgår att den som bedriver socialtjänst ”ska identifiera, beskriva och fastställa de processer i verksamheten som behövs för att säkra verksamhetens kvalitet”[8]. För aktiviteter ska rutiner utarbetas och fastställas. I processer och rutiner ska framgå ”hur samverkan ska bedrivas i den egna verksamheten”[9]. Det ska också ”säkerställas att samverkan möjliggörs med andra […] myndigheter”.[10]

Enhetschefen för barn och ungdom inom IFO har, efter samverkan mellan bildningsförvaltningen och socialförvaltningen, fastställt en rutin för anmälan till socialtjänsten. I rutinen hänvisas till lagrum och blankett för anmälan. I dokumentet ges också information om konsultation, muntlig och skriftlig anmälan samt anmälningsmöte. Kontaktuppgifter anges tydligt både för konsultation och anmälan. För akut anmälan på icke telefontid hänvisas till social beredskap genom polisen i Alingsås. Rutinen finns tillgänglig för all personal på kommunens intranät.

Socialnämndens ordförande uppfattar att personal i förskola och skola gör orosanmälningar vid behov och att de lämnar erforderliga uppgifter till socialtjänsten. Om det skulle brista skulle det tydligt framkomma vid myndighetsutskottets möten då enskilda ärenden föredras. Ordföranden menar också att socialnämndens personal återkopplar till de som har gjorts anmälan, men påtalar att hänsyn måste tas till sekretessbestämmelser.

---

[7] SSPF – socialtjänst, skola, polis och fritidsverksamhet
[8] SOSFS 2011:9 3 kap. § 2
[9] SOSFS 2011:9 3 kap. § 5 2 st.
[10] SOSFS 2011:9 3 kap. § 5 3 st.

© 2018 KPMG AB. All rights reserved.

Document classification: KPMG Confidential

Verksamhetschef och enhetschef inom socialtjänsten menar att rutinen är känd och följs. Rutinen ses kontinuerligt över, vilket just nu pågår. Enhetschefen berättar att rutin och dokument ska samlas på ett ställe i det digitala verktyg, som socialtjänsten använder, för att underlätta arbetet och minska risken för att moment glöms bort. Då personalomsättningen tidvis är hög är det viktigt att ha ett system som pedagogiskt stödjer nya medarbetare och medarbetare som inte har arbetat så länge. Såvitt socialtjänsten upplever det följs rutinen för anmälan och anmälningsblankett av personal inom förskola och skola.

Bildningsnämndens ordförande påtalar att bildningsförvaltningen, förutom det egna ansvaret att se till att barn och ungdomar får stödinsatser inom förskole- och skolverksamhet för att nå måluppfyllelse, har ett lagstadgat uppdrag att rapportera situationer som kräver sociala insatser till socialförvaltningen. Bildningsförvaltningen har tagit fram en blankett för anmälan enligt 14 kap. 1 § SoL. Blanketten ska lämnas till Individ- och familjeomsorgen i Herrljunga kommun. Blanketten innehåller ett antal frågor som ska besvaras, till exempel vem som anmäler, vem anmälan avser, vårdnadshavare och anledningen till anmälan. På blanketten finns också en fråga om anmälaren vill ha information utifrån anmälan enligt 14 kap. 1b § SoL. I dokumentet framgår att vårdnadshavare alltid ska informeras om anmälan görs, om inte anmälan rör misstanke om sexuella övergrepp eller barnmisshandel. Intervjuade tjänstepersoner menar att så görs. På detta sätt blir kontakten från socialtjänsten ingen överraskning. Förskolechefer, rektorer och bildningschef menar att personalen arbetar strukturerat med anmälningar.

Blanketten fylls i av den som känner oro och medarbetarens namn anges i anmälan som ”uppgiftslämnare om annan än anmälare”, eftersom förskolechef/rektor är den som i merparten av anmälningarna är den som uppges som anmälare. I vissa fall görs anmälningar direkt från elevhälsan, men rektor hålls alltid informerad. Socialtjänstens personal konstaterar att det inte i alla fall framgår av rapporten vem det är som burit på oron, men menar ändå att socialtjänsten får den information som de behöver.

I intervjuer framgår att skolledare och elevhälsopersonal är trygga med att orosanmälningar görs i de fall någon i personalen känner oro, det vill säga att det är inte avgörande vad rektor har för uppfattning eller om rektor råkar vara på plats eller inte. Efter samtal mellan socialtjänsten och bildningsförvaltningen lämnas anmälningar in då oro uppstår och vanligtvis inte, om det inte är befogat, i slutet av veckan.

Efter att en orosanmälan har skickats in ska socialtjänsten återkoppla dels med information om att anmälan är mottagen, dels, om det efterfrågas, med information om utredning startas eller inte. I intervjuer framgår att det sker i vissa fall, men inte alltid. Både förskolechefer och rektorer menar att det har blivit mycket bättre. Även verksamhetschef och enhetschef vid socialtjänsten upplever att det fungerar bättre, även om det inte är säkerställt att det alltid görs.

Som bilaga till Västbus riktlinjer, som det refereras till under rubriken styrning och samverkan finns ytterligare en riktlinje för familjehemsplacerade barn och unga. Dessa riktlinjer syftar till att ”förbättra livsvillkoren för familjehemsplacerade barn och förtydliga vilket ansvar förskola, skola, socialtjänst och hälso- och sjukvård har i sina respektive uppdrag för familjehemsplacerade barn”.[11]

[11] Västbus riktlinjer för familjehemsplacerade barn och unga, sid. 4

© 2018 KPMG AB. All rights reserved.

Document classification: KPMG Confidential

I Herrljunga kommun finns vidare ett, år 2013, fastställt dokument ”Det lokala arbetet i Herrljunga kommun avseende Västbus”. I dokumentet refereras till Västbusöverenskommelsen och anpassningar görs till kommunens förutsättningar. Samarbetet inom Västbus fungerar väl vad gäller samverkan mellan kommunens förskola, skola och socialtjänst. Överlag upplevs dock samverkan med regionen som problematisk. Bildningschefen menar att regionens företrädare förväntar sig att bildningsförvaltningen tar ett större ansvar. Arbetsuppgifter som hör till dessa förväntningar har lämpats över på bildningsförvaltningen.

Regionens kunskap om elevhälsans uppdrag är bristfällig eller så tar de inte hänsyn till lagtexten. Bildningschefen framför vidare betydelsen av att den politiska nivån i kommunen kan stå upp mot regionen, till exempel vad gäller överföring av resurser om nu kommunen ska ansvara för delar av regionens uppgifter. Även inom Familjecentralen finns en oro kring hur samarbete kommer att fortsätta. Redan idag är det svårt med deltagande från barnmorskor och om det brister i kontakt med vårdnadshavare i detta tidiga skede försämras förutsättningar för tidig upptäckt och tidiga insatser, menar förvaltningscheferna och elevhälsochefen.

Skolledare upplever att samverkan kring enskilda barn i behov av stöd inom Västbus fungerar bra. Socialtjänstens personal kommer alltid. Däremot kan det brista vad gäller närvaro från till exempel regionens barn- och ungdomspsykiatri, vilket redan framgått ovan.

4.3.1 Tidig upptäckt och förebyggande insatser

Förskolechefer, rektorer och elevhälsans personal menar att deras verksamheter upptäcker det som går att upptäcka. Från förskolans sida lyfts familjecentralen fram som en viktig faktor för tidig upptäckt. Förskolecheferna pekar också på betydelsen av att frågan hela tiden hålls aktuell och diskuteras på enheterna. Det kan vara svårt att tolka tecken från små barn, menar de. Strukturerade övergångar genomförs under specialpedagogs ledning mellan förskola och förskoleklass och mellan barnavårdscentral och skolsköterska. I skolan handlar det om skolnärvarorutiner även för barn i yngre åldrar. Här spelar vårdnadshavarna en viktig roll. Om de låter barnet stanna hemma bara för att föräldern inte mår bra eller orkar ta barnet till skolan förmedlas bilden av skolan som mindre viktig till barnet, vilket får negativa konsekvenser för barnets syn på närvaro och därmed försämras förutsättningarna att nå målen för utbildningen. Alla elevers kunskapsutveckling och sociala utveckling följs upp två gånger per läsår. Skolan är duktig på att se tecken, menar rektorerna. I Herrljunga kommun är det relativt få elever på varje skola och det är lättare för personalen att ha kännedom om många elever och därmed blir det fler ögon på varje elev. Rent statistiskt finns det barn som mår dåligt och lever i svår hemmamiljö utan att skolan upptäcker det; det är både rektorer och elevhälsans representanter högst medvetna om.

Vilket framgick ovan skulle socialnämnden vilja stärka upp det förebyggande arbetet gentemot barn och unga genom inrättade av ytterligare en tjänst, men att nämnden inte har fått resurser till detta. Vid särskilda evenemang, såsom skolavslutningar, deltar dock socialtjänsten personal proaktivt.

© 2018 KPMG AB. All rights reserved.

Document classification: KPMG Confidential

Herrljunga kommun
Granskning av samverkan barn och unga i behov av stöd

2018-12-04

Herrljunga kommuns socialnämnd och utbildningsnämnd tog år 2014 fram ett dokument med tillhörande handlingsplan för ”tidiga insatser för barn och unga i samverkan”. Målen för samverkan sammanfattas i tre punkter:

- ”Barn och unga som far illa eller riskerar att fara illa ska få hjälp i ett tidigt skede av en ogynnsam utveckling, på individ- eller gruppnivå.
- Barnet eller den unge ska få stöd och skydd från samhället utifrån en helhetssyn.
- Barnet (i vissa fall det ofödda barnet) eller den unge ska vara i fokus.”[12]

En rad verksamheter i kommunal regi arbetar för att på olika sätt förebygga ohälsa och ge stöd åt barn och unga. Det handlar till exempel om insatser från:

- Individ och familjeomsorgen,
- elevhälsoteamen, med medicinsk, psykologisk, psykosocial och specialpedagogisk kompetens,
- familjecentralen, samverkan mellan kommunens bildningsförvaltning och socialförvaltning samt regionens barnmorskemottagning, barnhälsocentral och vårdcentral kring barn 0-6 år och deras föräldrar,
- specialpedagoger tillsammans med barnhälsocentral, samt
- SSPF, vilken är en arbetsgrupp bestående av representanter för skola, socialtjänst, polis och fritidsverksamhet (ej fritidshem i skollagens mening). Rutiner för SSPF finns beslutade för samverkan 2017-09-20.[13]

Målen för 2016-2018 är primärt riktade mot äldre barn och handlar om godkända betyg och gymnasiebehörighet efter årskurs nio, att främja skolnärvaro och tidig upptäckt av riskfaktorer såsom alkohol och droger. I handlingsplan framgår aktivitet som ska utföras, vem som är ansvarig, när något ska göras och följas upp.

De aktiviteter som har genomförts och genomförs med beröring på förskolan och elever i lågstadiet handlar om:

- ”Använda rutiner i lokalt västbusdokument
- Använda lokal närvårdssamverkan Barn och unga-mötet, som styrgrupp för allt arbete kring barn och unga
- Utse ansvariga för respektive förvaltning
- Uppdatera: rutin för konsultation, remiss respektive anmälan till socialtjänsten, som är väl kända och innehåller rutiner för återkoppling”, vilket alltså pågår vid tiden för granskningen
- Frukostmöte för information och gemensamma frågeställningar mellan förskola, skola och socialtjänst, en gång per termin. Intervjuade tjänstepersoner tycker att det är ett bra forum för samverkan och kompetensutveckling, där ansvaret

[12] Tidiga insatser för barn och unga i samverkan socialnämnd och utbildningsnämnd, 2014, Herrljunga kommun, sid. 2
[13] Ibid. Sid. 4

© 2018 KPMG AB. All rights reserved.

Document classification: KPMG Confidential

för att möten får ett angeläget innehåll fördelas mellan förskola/skola och socialtjänst.

- Samverkansmöten mellan kuratorer och socialsekreterare, två gånger per termin, med uppdrag att kartlägga vilka behov som finns av stöd till föräldrar. Hitintills har möten inte blivit av, men intervjuad kurator menar att de kommer att träffas.
- ”En väg in för medborgarna”, men där medarbetarna i de olika verksamheterna överlämnar ärenden sinsemellan och visar ”respekt för varandras professioner”. Socialchefen påpekar betydelsen av att möta utsatta familjer med så få ingångar till myndigheterna som möjligt. Personalomsättningen har varit hög inom socialtjänsten och bildningschefen menar att detta arbete precis har påbörjats, genom att varaktiga, tillitsfulla och stabila relationer byggs mellan bildningsförvaltningen och IFO.

Intervjuade tjänstepersoner från båda nämnderna lyfter fram både frukostmötena, samverkansmöten mellan kuratorer och socialsekreterare och familjecentralens styrgrupp som viktiga forum i vilka personal från de båda förvaltningarna kan träffas och diskutera angelägna frågor.

Förskolecheferna saknar det forum som fram till 2008 fanns mellan förskola och socialtjänst. Vid behov konsulteras dock socialtjänsten genom den formella vägen.

Enligt 3 kap. skollagen ska elever i behov av särskilt stöd få det. Det behöver inte handla om svårigheter att nå målen för utbildningen utan svårigheterna kan ha andra orsaker. Socialtjänsten kan bjudas in och kommer till möten i skolan i de fall då familjen redan har kontakt med socialtjänsten. Rektorerna hänvisar också vårdnadshavare till socialtjänsten om de upplever att stöd därifrån kan vara behövligt. Rektorerna aktar sig dock noga för att inför vårdnadshavarna föreslår åtgärder som socialtjänsten borde vidta. Rektorerna skulle gärna se att det funnes en enklare broschyr med information till föräldrar om socialtjänsten och det stöd som de kan ge. Rektorerna berättar också om samverkan kring familjer till exempel genom gemensamt stöd från kurator och socialsekreterare. Stödet kan både vara av processkaraktär och av annan karaktär om medgivande ges från vårdnadshavarna. Verksamhetschef vid socialtjänsten menar att eftersom deras verksamhet är så strikt reglerad är det viktigt att samverkan sker genom officiella kanaler såsom gemensamma forum, konsultationer och anmälningar.

Överlag känner skolan en viss frustration över att socialtjänsten inte har kraftfullare verktyg. Det är ett stort steg mellan insats på frivillig väg till tvångsomhändertagande enligt lag om särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU). Det borde finnas något däremellan, tycker personal inom bildningsförvaltningen.

4.4 Uppföljning

Enligt 3 kap. 3 § 3 st. SoL ska kvaliteten i verksamheten ”systematiskt och fortlöpande utvecklas och säkras”. I Socialstyrelsens allmänna råd angående ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete (SOSFS 2011:9) framgår hur arbetet ska bedrivas. I 4 kap. 3 § skollagen uttrycker lagstiftaren det som att ”varje huvudman inom skolväsendet ska på huvudmannanivå systematiskt och kontinuerligt planera, följa upp och utveckla utbildningen”.

© 2018 KPMG AB. All rights reserved.

Document classification: KPMG Confidential

Det görs ingen aggregerad uppföljning eller analys av antalet anmälningar eller hur samverkan mellan bildningsnämnden och socialnämnden fungerar som kommer till socialnämndens kännedom. Ett kvalitetsarbete bedrivs och intern kontroll görs, men inget som särskilt är kopplat till samverkan, vad socialnämndsordföranden kan erinra sig. Socialt ansvarig samordnare verifierar att frågan inte har varit föremål för intern kontroll under de senaste åren.

Bildningsnämnden har inte heller genom kvalitetsarbete eller kontroll följt upp samverkan mellan nämnderna eller att bildningsnämndens personal har kunskap om och agerar i enlighet med socialtjänstenslagens och skollagens krav på att göra orosanmälningar och delta i samverkan. Återrapportering sker främst genom att förvaltningschef ger presidiet respektive nämnd återkoppling vid beredningstillfälle samt nämndsmöten, enligt bildningsnämndens ordförande. Rektorerna framför att frånvarouppgifter redovisas för nämnden och ledamöterna kan också ställa frågor till tjänstemännen om det är något särskilt som de vill veta mer om.

4.5 Slutsats och rekommendationer

Vi bedömer att styrningen av samverkan mellan ledningsnivå och operativ nivå är synkroniserad. I intervjuer framgår tydligt betydelsen av samverkan mellan verksamheterna förskola, skola och socialtjänst för att möta barn i behov av stöd på alla nivåer. På den politiska nivån finns ingen direkt samverkan, men politikerna möts inom det folkhälsopolitiska rådet, där frågan om stöd till barn är en del. Det finns förutsättningar för den politiska nivån att öka sin aktivitet, ur styrningsperspektiv, vad gäller samverkan.

Det finns fungerande arbetsformer för samverkan mellan tjänstepersoner inom de båda nämnderna. Samverkan sker kontinuerligt i allt från strukturerade möten såsom frukostmöten och inom Västbus till insatser på individnivå och konsultationer. Arbetet sker i enlighet med gällande styrdokument och med respekt för varandras professioner. I intervjuer har tydligt framgått hur samverkan har stärkts under de senaste åren.

Det finns system och rutin för tidig upptäckt och förebyggande insatser i Herrljunga kommuns rutin för anmälan vid oro för att ett barn far illa. Rutinen har tagits fram i samverkan mellan socialtjänst och bildningsförvaltning och är beslutad av socialtjänsten. Rutinen är implementerad i bildningsnämndens verksamheter. I rutinen finns regler kring anmälnings- och uppgiftsskyldighet samt återrapportering. Tydliga kontaktuppgifter anges också. Inom bildningsförvaltningen finns en framtagen blankett, för personalen tillgänglig på intranätet, som används vid orosanmälan.

Skolledarna menar att rutin och blankett är väl kända i organisationen, rutin följs och blankett används. Då personalomsättningen inom förskola, skola och socialtjänst av och till är hög är det angeläget att det finns tydliga strukturer för att upprätthålla hög kunskap om reglerna för orosanmälningar. Vi föreslår att bildningsnämnden i ett årshjul tydliggör hur kunskap om rutin med tillhörande blankett kan säkerställas hos all personal. I återkommande information till förskolans och skolans personal om ansvaret i enlighet med socialtjänstlagens skrivning kunde med fördel socialtjänstens personal vara närvarande och berätta om deras arbete och öka kunskapen hos förskolans och skolan personal om olika kännetecken på att ett barn kan fara illa.

Av samverkan sker ingen uppföljning eller rapportering till nämnderna. Det finns inte heller några rutiner för att följa upp och utvärdera gemensamma rutiner. Vi ser en brist i

© 2018 KPMG AB. All rights reserved.

Document classification: KPMG Confidential

att det inte görs någon uppföljning av samverkan och personalens lagefterlevnad. Vi påpekar därför vikten av att nämnderna genom uppföljning och intern kontroll kontinuerligt och systematiskt arbetar för att säkerställa att barn i behov av stöd får det till exempel genom att orosanmälningar görs i enlighet med gällande regelverk.

Sammanfattningsvis bedömer vi att det, med undantag av systematisk uppföljning och kontroll, finns utvecklade och ändamålsenliga system och rutiner för samverkan mellan berörda nämnder när det gäller barn i behov av stöd.

Mot bakgrund av vår granskning rekommenderar vi

— bildningsnämnden att tillse att det skapas rutin genom vilken det kan säkerställas att personalen har kunskap om de krav som socialtjänstlagen ställer på dem.
— bildningsnämnden och socialnämnden att genom systematiskt kvalitetsarbete och intern kontroll följa upp och säkerställa att samverkan sker i enlighet med gällande nationella såväl som kommunala styrdokument så att barn i behov av stöd får det.

2018-12-04

KPMG AB

Joakim Nertyk
Verksamhetsrevisor, specialist

Detta dokument har upprättats enbart för i dokumentet angiven uppdragsgivare och är baserat på det särskilda uppdrag som är avtalat mellan KPMG AB och uppdragsgivaren. KPMG AB tar inte ansvar för om andra än uppdragsgivaren använder dokumentet och informationen i dokumentet. Informationen i dokumentet kan bara garanteras vara aktuell vid tidpunkten för publicerandet av detta dokument.
Huruvida detta dokument ska anses vara allmän handling hos mottagaren regleras i offentlighets- och sekretesslagen samt i tryckfrihetsförordningen.

© 2018 KPMG AB. All rights reserved.

Document classification: KPMG Confidential

Till styrelsen och årsstämman i Nossan Förvaltningsaktiebolag,
org. nr. 556637-5746

Granskningsrapport för år 2018 enligt 10 kap aktiebolagslagen

Vi har granskat bolagets verksamhet under räkenskapsåret 2018.
Granskningen har utförts enligt aktiebolagslagen och god sed. Det innebär att vi har planerat granskningen för att i rimlig grad försäkra oss om att bolagets verksamhet skötts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt samt att bolagets interna kontroll varit tillräcklig.

För uppdraget har vi tagit del av bolagsordning, ägardirektiv, arbetsordning för styrelsen/VD, styrelseprotokoll och policydokument. Vi och vårt sakkunniga biträde har vid möte med VD behandlat bolagets verksamhet, organisation, interna kontroll, ägardialoger och övrig samordning inom koncernen.

Den interna kontrollen har utvecklats. Kontrollplanen för 2018 innehåller förutom relevanta kontrollområden också bedömning av väsentlighet och risk. Planen har genomförts och redovisats för styrelsen.
Översyn har skett av ansvarsfördelningen mellan styrelsen och VD. Särskild instruktion för VD har upprättats.
Försäljningen av Herrljunga Hotellfastighets AB har skett med Kommunfullmäktiges godkännande.

Kommunfullmäktige har antagit två dokument "Policy för all upphandling i Herrljunga kommun" och "Riktlinjer för representation, uppvaktningar och avtackning av förtroendevalda" båda dokumenten skall vara gällande för bl.a. de kommunala bolagen. Enligt vår mening bör det genomföras en översyn av dessa dokument i syfte att göra dem mer styrande/tillämpliga i bolagen (exempelvis bör riktlinjer finnas för intern respektive extern representation).

Bolaget har uppnått ägarens målsättning om en soliditet om minst 10%.

Bedömning
Vi anser att vår granskning ger rimlig grund för uttalandet enligt nedan:

Vi bedömer att bolagets verksamhet har skötts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt samt att den interna kontrollen varit tillräcklig vi finner därför ingen anledning till anmärkning mot styrelsens ledamöter eller verkställande direktören.

Herrljunga 2019-03-08

Erik Nilstad Sture Johansson
Av kommunfullmäktige i Herrljunga kommun utsedda lekmannarevisorer

Till styrelsen och årsstämman i Herrljunga Elektriska Aktiebolag,
org. nr. 556006-9816

Granskningsrapport för år 2018 enligt 10 kap aktiebolagslagen

Vi har granskat bolagets verksamhet under räkenskapsåret 2018.

Granskningen har utförts enligt aktiebolagslagen och god sed. Det innebär att vi har planerat granskningen för att i rimlig grad försäkra oss om att bolagets verksamhet skötts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt samt att bolagets interna kontroll varit tillräcklig.

För uppdraget har vi tagit del av bolagsordning, ägardirektiv, arbetsordning för styrelsen/VD, styrelseprotokoll, budget, årsredovisning, och policydokument. Samtal om bolagets verksamhet, organisation, interna kontroll, resultat och samordning inom koncernen har genomförts med VD.

Vi har riktat särskild uppmärksamhet på hanteringen av skrot, utrangeringar (rasering) och returpallar. Vi bedömer för oss beskrivna rutiner som tillräckliga.

Enligt ägardirektiv skall resultatet efter finansiella poster uppgå till 8 % av eget kapital inklusive 78 % av obeskattade reserver. Soliditeten skall överstiga 35 %. Båda de ekonomiska målen uppnås.

Bedömning
Vi anser att vår granskning ger rimlig grund för uttalandet enligt nedan:

Vi bedömer att bolagets verksamhet har skötts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt samt att den interna kontrollen varit tillräcklig. Vi finner därför ingen anledning till anmärkning mot styrelsens ledamöter eller verkställande direktören.

Herrljunga 2019-02-12

Anne-Christine Ljungberg-Snygg Sture Johansson

Av kommunfullmäktige i Herrljunga kommun utsedda lekmannarevisorer

Till styrelsen och årsstämman i Herrljunga Vatten Aktiebolag,
org. nr. 556739-5347

Granskningsrapport för år 2018 enligt 10 kap aktiebolagslagen

Vi har granskat bolagets verksamhet under räkenskapsåret 2018.

Granskningen har utförts enligt aktiebolagslagen och god sed. Det innebär att vi har planerat granskningen för att i rimlig grad försäkra oss om att bolagets verksamhet skötts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt samt att bolagets interna kontroll varit tillräcklig.

För uppdraget har vi tagit del av bolagsordning, ägardirektiv, arbetsordning för styrelsen/VD, styrelseprotokoll, budget, årsredovisning och policydokument. Samtal om bolagets verksamhet, organisation, interna kontroll och samordning inom koncernen har genomförts med VD.

Bedömning

Vi anser att vår granskning ger rimlig grund för uttalandet enligt nedan:

Vi bedömer att bolagets verksamhet har skötts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt samt att den interna kontrollen varit tillräcklig. Vi finner därför ingen anledning till anmärkning mot styrelsens ledamöter eller verkställande direktören.

Herrljunga 2019-02-12

Anne-Christine Ljungberg-Snygg

Sture Johansson

Av kommunfullmäktige i Herrljunga kommun utsedda lekmannarevisorer

Till styrelsen och årsstämman för Herrljungabostäder AB,
org. nr. 5565080909

Granskningsrapport för år 2018 enligt 10 kap aktiebolagslagen

Vi har granskat bolagets verksamhet under räkenskapsåret 2018.

Granskningen har utförts enligt aktiebolagslagen och god sed. Det innebär att vi har planerat granskningen för att i rimlig grad försäkra oss om att bolagets verksamhet skötts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt samt att bolagets interna kontroll varit tillräcklig.

För uppdraget har vi tagit del av bolagsordning, ägardirektiv, arbetsordning för styrelsen/VD, styrelseprotokoll, budget, årsredovisning, attestinstruktion och policydokument. Samtal om bolagets verksamhet, organisation, interna kontroll, resultat och samordning inom koncernen har genomförts med ordförande och VD.

Plan för intern kontroll har upprättats och innehåller relevanta kontrollområden dock har inte resultatet av planens genomförande ännu redovisats.

Attestinstruktion är från 2016. Översyn bör ske av instruktionen beträffande befattningar, behörighet och beloppsgränser.

Bolaget uppnår ägarens krav om minst 3% i direktavkastning. Bolaget uppnår inte ägarens krav om 15% i soliditet. Soliditeten har dock under året ökat från 11,6% till 13,5%.

Förutsättningarna för att bestämma marknadsvärdet har förändrats då bolaget redovisning anpassats till K3-metoden. Därför rekommenderar vi ägaren att omarbeta/anpassa de skrivningar under rubriken "4. Finansiella mål" i ägardirektivet som avser bestämning av "marknadsvärdet".

Bedömning

Vi anser att vår granskning ger rimlig grund för uttalandet enligt nedan:

Vi bedömer att bolagets verksamhet har skötts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt. Vi finner ingen anledning till anmärkning mot styrelsens ledamöter eller verkställande direktören.

Herrljunga 2019-02-28

Jan-Erik Frodelius

Roland Oscarsson

Av kommunfullmäktige i Herrljunga kommun utsedda lekmannarevisorer

Revisorerna i Herrljunga kommun 2019-03-21

HERRLJUNGA KOMMUN
Kommunstyrelsen
2019 -03- 21
Dnr 87/2019
Beteckning 942

Till
Fullmäktige i Herrljunga kommun
Organisationsnummer 212000-1520

Revisionsberättelse för år 2018

Vi, av fullmäktige utsedda revisorer, har granskat den verksamhet som bedrivits i styrelse, nämnder och fullmäktigeberedningar och genom utsedda lekmannarevisorer den verksamhet som bedrivits i kommunens företag.

Kommunstyrelse, nämnder och beredningar ansvarar för att verksamheten bedrivs enligt gällande mål, beslut och riktlinjer samt de föreskrifter som gäller för verksamheten. De ansvarar också för att det finns en tillräcklig intern kontroll och återredovisning till fullmäktige.

Revisorernas ansvar är att granska verksamhet, intern kontroll och räkenskaper samt att pröva om verksamheten bedrivits enligt fullmäktiges uppdrag och mål samt de föreskrifter som gäller för verksamheten.

Granskningen har utförts enligt kommunallagen, god revisionssed i kommunal verksamhet och kommunens revisionsreglemente. Granskningen har genomförts med den inriktning och omfattning som behövs för att ge rimlig grund för bedömning och ansvarsprövning.

Lekmannarevisorernas granskningsrapporter avseende kommunens företag samt revisionsberättelser för dessa redovisas i bilaga till revisionsberättelsen. I bilaga redovisas även sakkunnigs rapport avseende granskningen av årsredovisningen 2018, vilket även gäller övriga revisionsrapporter som avser revisionsåret 2018.

Granskningsförutsättningar
I bilaga 1 (Revisorernas redogörelse) redovisas väsentliga fakta avseende revisionsåret 2018.

Vår bedömning

Vi bedömer sammantaget att kommunstyrelse, nämnder och beredningar i Herrljunga kommun i allt väsentligt har bedrivit verksamheten på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt.

Vi bedömer att räkenskaperna i allt väsentligt är rättvisande.

Vi bedömer att kommunstyrelsens, nämndernas och beredningarnas interna kontroll har varit tillräcklig.

Vi bedömer att resultatet enligt årsredovisningen i stort är förenligt med de finansiella mål och verksamhetsmål som fullmäktige uppställt.

Vi bedömer att kommunallagens krav avseende god ekonomisk hushållning uppfylls.

Vi tillstyrker att nedan nämnda styrelse, nämnder och beredningar samt de enskilda förtroendevalda i dessa organ beviljas ansvarsfrihet för 2018:

- **Kommunstyrelse**
- **Socialnämnd**
- **Bildningsnämnd**
- **Teknisk nämnd**
- **Bygg- och miljönämnd**
- **Valnämnd**
- **Krisledningsnämnd**
- **Servicenämnd IT/Växel/Telefoni**
- **Servicenämnd Ekonomi/Personal**
- **Valberedning**
- **Demokratiberedning**
- **Arvodesberedning**

Vi vill att kommunfullmäktige uppmärksammar att PwC i sin granskning av årsredovisningen påtalar att medel avseende flyktingverksamheten redovisas i strid med god redovisningssed. Tillvägagångssättet ger ett resultatfel motsvarande 21,2 mkr. Felet bedöms som väsentligt och PwC menar att rättelse bör ske före det att årsredovisningen fastställs av kommunfullmäktige.

Vi tillstyrker att kommunens årsredovisning för år 2018 godkänns.

Vi åberopar bifogade redogörelse och rapporter.

Herrljunga kommun 2019-03-21

Erik Nilstad
Med undantag för Valnämnden

Sture Johansson

Jan-Erik Frodelius

Anne-Christine Snygg

Roland Oscarsson

Sören Holm
Med undantag för Socialnämnden

Bilagor:

Till revisionsberättelsen hör bilagorna (1-14)

Revisorernas redogörelse (nr 1)

De sakkunnigas rapporter: (nr 2 - 5)

Granskning av årsredovisning 2018 (PwC)

Granskning av IT- och informationssäkerhet (PwC)

Granskning av intern kontroll i inköpsprocessen (PwC)

Granskning av samverkan barn och unga i behov av stöd (KPMG)

Granskningsrapporter från lekmannarevisorerna: (nr 6 - 9)

Nossan förvaltningsaktiebolag. Organisationsnummer: 556637-5746

Herrljunga Elektriska AB. Organisationsnummer: 556006-9816

Herrljunga Vatten AB. Organisationsnummer: 556739-5347

Herrljungabostäder AB Organisationsnummer: 556508-0909

Revisionsberättelser från: (nr 10 - 15)

*Nossan förvaltningsaktiebolag. Organisationsnummer: 556637-5746 **

*Herrljunga Hotellfastighets AB. Organisationsnummer: 556078-7573**

*Herrljunga Elektriska AB. Organisationsnummer: 556006-9816**

*Herrljunga Vatten AB. Organisationsnummer: 556739-5347**

*Herrljungabostäder AB. Organisationsnummer: 556508-0909**

*Stiftelsen Herrljunga Industrilokaler. Organisationsnummer: 864000-0892**

Revisionsberättelser från: (nr 16)
*Sjuhärads kommunalförbund. Organisationsnummer: 222000-1008**

Revisionsberättelsen från: (nr 17)

*Sjuhärads samordningsförbund. Organisationsnummer: 222000-2105**

* Revisionsberättelsen finns under meddelanden i kommunfullmäktiges handlingar.

Revisorerna *Bilaga till revisionsberättelsen*

Herrljunga kommun

Revisorernas redogörelse för verksamheten 2018

Sakkunnigt biträde

H-L.S. Konsult och Rådgivning AB har biträtt oss under revisionsåret 2018. PwC har granskat delårsbokslut och årsredovisning. Genomförda projekt har upphandlats i form av direktupphandling och genomförts av PwC samt KPMG.

Sammanträden

Under revisionsåret har revisorerna haft 11 ordinarie sammanträden. Därtill kommer ytterligare 4 sammanträden i samband med årlig granskning och slutrevision för 2018.

Utbildningar

Då 2018 var mandatperiodens sista år, och flertalet revisorer övervägt att vid eventuell förfrågan avböja vidare uppdrag för kommunrevisionen, har utbildningsinsatserna begränsats till viss Internutbildning.

Nätverk

Revisorerna i Herrljunga kommun ingår i nätverk för revisorer i Sjuhärad.
Revisionssamverkan sker med Vårgårda kommuns revisorer avseende de gemensamma servicenämnderna.

Verksamhetsbesök

Verksamhetsbesök har genomförts på Kunskapskällan.

Närvaro vid KF:s sammanträden

Revisorerna har enligt fastställt schema närvarat vid kommunfullmäktiges sammanträden.

Träffar med nämnder och tjänstemän

Revisorerna har under året haft överläggningar med:

- Kommunfullmäktiges presidium
- Kommunstyrelsens presidium och kommundirektör
- Bygg- och miljönämndens presidium samt dess förvaltningschef
- Teknisk nämnds presidium samt dess förvaltningschef
- Socialnämndens presidium samt dess förvaltningschef
- Bildningsnämndens presidium samt dess förvaltningschef
- Servicenämndernas ledamöter och berörda chefer

Revisorernas information

Revisionsberättelse, revisionsplan, genomförda granskningar samt dokumentation av verksamhetsbesök läggs ut på kommunens hemsida.
Revisorerna i Herrljunga kommun är kända för allmänheten, vilket medför att information och kommunikation också till stor del skett i form av enskilda samtal med kommuninvånare som hört av sig till revisorerna. Förda samtal och/eller framförda synpunkter har rapporterats till revisionskollegiet. Inkomna handlingar har registrerats och arkiverats.

Revisorernas bedömning avseende kommunens ekonomi

Herrljunga kommun har fastställt tre finansiella mål:

- *Det årliga resultatet skall under en treårsperiod uppgå till 2 procent av kommunens intäkter.*
  Målet uppnås inte för det enskilda året 2018. Sett över en treårsperiod 2016-2018 uppgår resultatet till 2,6 procent

- *Investeringarna skall över en rullande femårsperiod finansieras med avskrivningsmedel samt årets resultat.*
  Målet uppnås inte för år 2018 och uppnås inte heller för senaste femårsperioden. Vi saknar förslag till åtgärder.

- *Soliditeten skall vara minst 70 procent exklusive pensionsskuld.*
  Målet uppnås, men marginalerna är små.

Den samlade bilden av kommunens ekonomiska utveckling gör att vi känner viss oro inför framtiden, inte minst med beaktande av att befolkningsutvecklingen kraftigt avviker i förhållande till uppsatta mål.

Rapporter – Fördjupad granskning

Revisorerna har under året genomfört nedanstående granskningar inom olika delar av verksamheten. Rapporterna kan erhållas via kommunkansliet eller via kommunens hemsida.

- Granskning av IT-säkerhet
- Granskning av intern kontroll i inköpsprocessen
- Granskning av samverkan barn och unga i behov av stöd

Delårsrapport och årsredovisning

Kommunens delårsrapport och årsredovisning har granskats i enlighet med kraven i kommunallagen och kommunala redovisningslagen.

Herrljunga kommun 2019-03-21

Erik Nilstad

Med undantag för Valnämnden

Jan-Erik Frodelius

Anne-Christine Snygg

Sture Johansson

Roland Oscarsson

Sören Holm

Med undantag för Socialnämnden

Ärende 8

www.pwc.com/se

Herrljunga kommun

Granskning av årsredovisning 2018

Inger Andersson, certifierad kommunal revisor

Rebecka Äremann

pwc

Sammanfattande bedömning

Vår samlade bedömning är att;

är att då Herrljunga kommun avviker avseende redovisning av flyktingbidrag skall årsredovisningen göras om innan den fastställs av fullmäktige.

- *årsredovisningen i allt väsentligt i övrigt lämnar upplysning om verksamhetens utfall, verksamhetens finansiering och ekonomiska ställning*
- *årsredovisningens resultat är delvis förenligt med fullmäktige mål för god ekonomisk hushållning i det finansiella perspektivet. Ett av de tre finansiella mål bedöms som uppfyllt för det enskilda året 2018. För treårsperioden 2016 – 2018 bedöms två mål som uppfyllda, resultat-och soliditetsmålet*
- *med anledning av vad som anges i årsredovisningen verksamhetsmålen är delvis uppfyllda*
- *räkenskaperna – med undantag av redovisning av flyktingbidrag – i allt väsentligt är rättvisande och årsredovisningen upprättad enligt god redovisningssed.*

Uppdrag

PwC har på uppdrag av kommunens förtroendevalda revisorer granskat kommunens årsredovisning för 2018. Uppdraget är en obligatorisk del av revisionsplanen för år 2018.

Revisorerna har bland annat till uppgift att pröva om räkenskaperna är rättvisande. Inom ramen för denna uppgift bedöms om årsredovisningen är upprättad i enlighet med lag om kommunal redovisning. Vidare ska revisorerna enligt kommunallagen 12:2 bedöma om resultatet enligt årsredovisningen är förenligt med de mål fullmäktige beslutat om. Kommunen kan även ha egna riktlinjer för årsredovisningens upprättande som ska följas.

Enligt kommunallagen ska ett skriftligt utlåtande avseende god ekonomisk hushållning från revisorerna biläggas årsredovisningen. Detta sker inom ramen för upprättandet av revisionsberättelsen.

Syfte och revisionsfrågor

Syftet med granskningen är att ge kommunens revisorer ett underlag för sin bedömning om årsredovisningen är upprättad i enlighet med lagens krav och god redovisningssed samt om resultatet är förenligt med de mål fullmäktige beslutat.

Granskningen ska besvara följande revisionsfrågor:

- Lämnar årsredovisningen upplysning om verksamhetens utfall, verksamhetens finansiering och den ekonomiska ställningen?
- Är årsredovisningens resultat förenligt med de mål fullmäktige beslutat avseende god ekonomisk hushållning?
- Är räkenskaperna i allt väsentligt rättvisande?

Ansvarig nämnd och revisionskriterier

Kommunstyrelsen (revisionsobjekt) är ansvarig för upprättandet av årsredovisningen som enligt 11 kap 21 § KL ska godkännas av kommunfullmäktige.

Granskningen av delårsrapporten innebär en bedömning av om rapporten följer:

- Kommunallagen (KL)
- Kommunal redovisningslag (KRL)
- Rekommendationer från Rådet för kommunal redovisning (RKR) samt god redovisningssed i övrigt.
- Fullmäktigebeslut avseende god ekonomisk hushållning

Omfattning

Granskningen av årsredovisningen omfattar

- förvaltningsberättelse (inklusive drift- och investeringsredovisning)
- resultaträkning
- kassaflödesanalys
- balansräkning
- sammanställd redovisning

Bilagor och specifikationer till årsredovisningens olika delar har granskats.

Vi har även bedömt kommunens ekonomiska ställning och utveckling, efterlevnaden av balanskravet och om resultatet i årsredovisningen är förenligt med de mål för god ekonomisk hushållning som fullmäktige beslutat om. Granskning av resultatsammanställning för VA-verksamheten och renhållningsverksamheten omfattas inte av denna granskning. Nämndernas rapportering till fullmäktige har granskats såsom den presenteras i årsredovisningen.

Avgränsning och metod

Granskningen har utförts enligt god revisionssed med utgångspunkt i utkast ”Vägledning för redovisningsrevision i kommuner och landsting” från Sveriges kommunala yrkesrevisorer (SKYREV).

Vår granskning omfattar inte intern kontroll i system och rutiner som genererar underlag till den finansiella rapporteringen. Granskningen har planerats och genomförts ur ett väsentlighets- och riskperspektiv för att i rimlig grad kunna bedöma om årsredovisningen i allt väsentligt ger en rättvisande bild. Med rättvisande bild menas att årsredovisningen inte innehåller fel som påverkar resultat och ställning eller tilläggsupplysningar på ett sätt som kan leda till ett felaktigt beslutsfattande. Granskningen omfattar därför att bedöma ett urval av underlagen för den information som ingår i årsredovisningen.

Vår granskning och våra synpunkter baseras på det utkast till årsredovisning som presenterades 2019-02-26 och sedan även till viss del 2019-03-01. Kommunstyrelsen fastställer årsredovisningen 2019-03-18 och fullmäktige behandlar årsredovisningen 2019-04-09.

Rapportens innehåll har sakgranskats av ekonomichef och redovisningsekonom.

Krav på förvaltningsberättelse kapitel 4 i KRL

En översikt över utvecklingen i kommunen, § 1

Väsentliga händelser redovisas. Framtidsperspektivet beskrivs dock sparsamt. Utveckling avseende ekonomin beskrivs.

Andra förhållanden som är av betydelse för styrningen och uppföljningen av den kommunala verksamheten, § 1.5

Det finns en redovisning avseende Herrljunga kommun i ett Sjuhärads-perspektivet. För att utveckla redovisningen kan med fördel jämförelser ske med kommuner med likartad struktur. Förvaltningsberättelsen innehåller även en miljöredovisning och en folkhälsoredovisning

Väsentliga personalförhållanden (bl a sjukfrånvaro) § 1a

Redovisas i enlighet med krav. Skett en minskning av sjukfrånvaron från 6,1 % 2017 till 5,9 % 2018. Vidare redovisas bland annat personalstruktur och jämställdhet.

Krav på förvaltningsberättelse kapitel 4 i KRL, forts

Samlad redovisning av investeringsverksamheten § 2

Redovisas i enlighet med krav. Det finns en särskild redovisning där större fleråriga projekt redovisas med prognos för färdigställande och total investeringsutgift. Investeringsbudgen uppgår totalt till 104,6 mnkr, inklusive ombudgeteringar från 2017 med 34,7 mnkr. Utfallet i delårsrapporten uppgick till 32 mnkr, 31 %. Utnyttjande för hela året prognostiserades till 73 mnkr, det vill säga 70 %. Slutligt utfall blev 60,5 mnkr. Orsak till avvikelser är kommenterade.

Förhållandet mellan utfallet och den fastställda budgeten för den löpande verksamheten § 3

Svarar mot lagkrav. Sambandet med resultaträkningen framgår.

Vid jämförelse med prognos och slutligt utfall visar nämnder och styrelsen på god prognossäkerhet. Sammantagen positiv budgetavvikelse uppgick i delårsrapporten till 2,3 mnkr gentemot 5,9 mnkr i bokslutet. Under rubriken ”Gemensamma kostnader” redovisas oförutsedda kostnader för extrapremier för förmånsbestämd ålderspension, totalt 6,1 mnkr exklusive löneskatt.

Krav på förvaltningsberättelse kapitel 4 i KRL, forts

Årets resultat efter balanskravsjusteringar samt detta resultat med justering av förändring av resultatutjämningsreserven § 3a

Årets resultat uppgår till -2,3 mnkr, från vilket realisationsvinster om 0,3 mnkr skall exkluderas. Årets underskott, 2,6 mnkr, täcks genom ianspråktagande av resultatutjämningsreserv. Det finns inte något underskott från tidigare år att återställa.

Utvärdering av den ekonomiska ställningen, § 5

Framgår.

Upplysning om pensionsmedel RKR 7:1

Redovisas i stort. Uppgift om återlånade medel saknas.

Gemensam förvaltningsberättelse, RKR 8:2

De kommunala bolagen redovisas avseende verksamhet och analyser av resultat och ställning. Samlad redovisning av den kommunala verksamheten saknas.

Krav på förvaltningsberättelse kapitel 4 i KRL, forts

Utvärdering av om målen för god ekonomisk hushållning har uppnåtts och följts § 5 ur ett finansiellt perspektiv

- Det årliga resultatet ska under en rullande treårsperiod uppgå till minst 2 % av förhållande till skatter och generella statsbidrag

Skatteintäkter och generella bidrag uppgår till 529,9 mnkr. 2 % kräver ett resultat om 10,6 mnkr. Årets resultat uppgår till -2,3 mnkr, vilket utgör -0,4 %. Sett över ett treårsperspektiv 2016-2018 uppgår resultatet till 2,6 %.

- **Målet uppnås inte** för det enskilda året 2018.
- **Målet uppnås** för den senaste treårsperioden.

Krav på förvaltningsberättelse kapitel 4 i KRL, forts

- Investeringarna ska under en rullande femårsperiod finansieras med avskrivningsmedel samt årens resultat.

Årets resultat uppgår till -2,3 mnkr och avskrivningar till 19,7 mnkr, vilket ger ett investeringsutrymme om 17,4 mnkr. Årets investeringar uppgår till 60,5 mnkr, vilket ger en självfinansieringsgrad om 28,8 %.

- **Målet uppnås inte** för 2018.
- **Målet uppnås inte** för den senaste femårsperioden.

Åtgärdsförslag för att höja måluppfyllelsen saknas.

- För att undvika urholkning av det egna kapitalet ska soliditeten inte understiga 70 %.

På balansdagen uppgår soliditeten exklusive pensionsåtaganden intjänade före 1998 till 70,5 %.

- **Målet uppnås** för 2018.

Krav på förvaltningsberättelse kapitel 4 i KRL, forts

Utvärdering av om målen för god ekonomisk hushållning har uppnåtts och följts § 5 ur ett verksamhetsperspektiv

Fullmäktige har antagit fem inriktningsmål med prioriterade mål för verksamheten. En avstämning gentemot de mål som anges i budget och verksamhetsplan 2018-2020 och vad som redovisas i årsredovisningen har gjorts. Viss misstämning kan konstateras.

En sammanfattande översikt avseende redovisad måluppfyllelse redovisas på nästkommande sida. I parentes anges vad som prognostiserades i delårs-rapporten. Noteras skall att det kan synas som tämligen stor överensstämmelse, men inom respektive mål finns betydande skillnader.

Utifrån årsredovisningens återrapportering bedöms att verksamhetens utfall är delvis förenligt med fullmäktiges övergripande mål för verksamheten. De verksamhetsmässiga målen anges för 2018 som helt uppfyllda till 33 %, delvis uppfyllda 44 % och resterande 22 % ej uppfyllda. Vi saknar uppgift om vilka åtgärder som planeras att vidtas i syfte att förbättra måluppfyllelsegraden.

Rent generellt saknar vi en samlad bedömning från Kommunstyrelsen sida huruvida Herrljunga kommun har en god ekonomisk hushållning eller ej.

Inriktiningsmål med ett antal underliggande prioriterade mål	Uppyllt	Delvis uppfyllt	Ej upp-fyllt/mätt	Summa
Herrljunga kommun				
…är en kommun där det är gott att leva	3(4)	3(3)	2(1)	8(8)
….är en långsiktigt hållbar kommun!	2(2)	4(3)	2(3)	8(8)
….har en tydlig och välkomnade VI-känsla!	2(4)	5(1)	2(3)	9(8)
….har ett dynamiskt och lokalt förankrat näringsliv!	3(3)	4(3)	2(3)	9(9)
…arbetar i enlighet med det av kommunfullmäktige fastställda personalpolitiska programmet	2(2)	0(0)	0(0)	2(2)
Totalt Herrljunga kommun	**12(15)**	**16(10)**	**8(10)**	**36(35)**

Nämndernas uppdrag

Av KL 6:5 framgår att nämnderna ska redovisa till fullmäktige hur de fullgjort sina uppdrag och fullmäktige beslutar om omfattningen av redovisningen och formerna för den.

I nämndsredovisningarna anges kortfattat nämndens ansvarsområde. Härefter följer ett avsnitt benämnt ”Verksamhetsbeskrivning” och därefter ”Ekonomi”. Den sistnämnde delen består av en driftredovisning på enhetsnivå som visar budget, utfall och avvikelse 2018 och även utfall 2016 och 2017. Vidare kommenteras ekonomin. I de centrala direktiv vi fått del av efterfrågas en redovisning mer i linje med budgetdokumntet.

Vi uppfattar redovisningarna som informativa, men ser det som angeläget att nämndernas redovisning är mer i linje med budgeten, exempelvis då det gäller underrubriker för att underlätta läsandet. Volym-/ och nyckeltal, liksom framtidsperspektiv saknas.

Resultaträkning, kap 5 i KRL

Resultaträkningens uppställning och innehåll svarar mot kraven i KRL.

Årets resultat är negativt och uppgår till -2,3 mnkr (23,6 mnkr) att jämföra med budget 11,9 mnkr. Resultatet medför en negativ avvikelse mot budget med 14,2 mnkr. Av lämnade resultatkommentarer redogörs för budgetavvikelserna:

- Skatteintäkter och generella statsbidrag understiger budget med 10,5 mnkr. Den bidragande orsaken här är alltför optimistisk beräknad befolkningsökning.
- Oförutsedda kostnader för extrapremier för förmånsbestämd ålderspension, totalt 7,6 mnkr inklusive löneskatt.
- Nämnderna lämnar dock ett budgetöverskott med 5,9 mnkr.

Statsbidrag från Migrationsverket matchas mot faktiska kostnader för flyktingverksamheten gällande ensamkommande barn (EKB). Principen har tillämpats tidigare år för andra medel inom flyktingverksamheten innebärande att medlen balanseras över högst en femårsperiod. Årets resultat påverkas netto positivt med 5,3 mnkr. Avvikelsen mot god redovisningssed redovisas öppet.

Balansräkning, kap 6 i KRL

Balansräkningen är uppställd enligt KRL och omfattar tillräckliga noter. Balansräkningen redovisar i allt väsentligt kommunens tillgångar, avsättningar och skulder per balansdagen. Balansposterna existerar, är fullständigt redovisade, rätt periodiserade samt har värderats enligt principerna i KRL.

Vid granskningen av balansräkningen har dock noterats att Herrljunga kommun avviker från god redovisningssed avseende redovisning av statsbidrag hänförliga till flyktingverksamheten. Erhållna intäkter matchas mot faktiska kostnader för flyktingverksamheten gällande ensamkommande barn (EKB). Principen har tillämpats tidigare år för andra medel inom flyktingverksamheten innebärande att medlen balanseras över högst en femårsperiod. Avvikelsen redovisas öppet. I bokslut 2017 kvarstod 26,5 mnkr och under 2018 har netto 5,3 mnkr utnyttjas. Tillvägagångssättet strider mot god redovisningssed såsom uttolkat av Rådet för kommunal redovisning och ger ett resultatfel om cirka 21,2 mnkr, varför felet bedöms som väsentligt. Årsredovisningen ger inte en rättvisande bild över årets resultat och bör därför korrigeras före den fastställs av fullmäktige. Avvikelsen redovisas öppet.

Kassaflödesanlys, kap 7 i KRL samt RKR 16:2

Kassaflödesanalysen är från och med 2017 uppställd enligt direkt metod. Redovisning med direkt metod är i enlighet med gällande rekommendation. Noter saknas helt. För några poster framgår dock överensstämmelse med övriga delar av årsredovisningen.

Sammanställd redovisning, kap 8 i KRL

De sammanställda räkenskaperna är uppställda jämte kommunens räkenskaper och omfattar motsvarande noter. Uppställningen följer god redovisningssed, men redovisningen brister i förhållande till kraven i RKR 8:2. Vi har bland annat noterat att uppskjuten skatt redovisa i not till övriga avsättningar. Vidare bör koncerninterna mellanhavanden redovisas.

Vi rekommenderar att en sammanhållen förvaltningsberättelse införs och att en analys sker genom till exempel RK-modellen. Vidare bör det ske en genomlysning av bolagsstrukturen i syfte att skapa långsiktig avkastning som möjliggör den utveckling som efterfrågas (bygga bostäder, renoveringar framöver etcetra).

Redovisningsprinciper och tilläggsupplysningar

Herrljunga kommun följer i stort vad som anges i KRL och RKR´s rekommendationer samt i övrigt vad som kan betraktas som god redovisningssed. Räkenskaperna är i allt väsentligt rättvisande med undantag för redovisning av medel erhållna för flyktingverksamheten. Avvikelsen redovisas öppet.

Årsredovisningen kan förbättras när det gäller noter och tilläggsupplysningar avseende sammanställd redovisning (transaktioner mellan bolagen och gentemot kommunen) samt kassaflödesanalysen.

.

Revisionell bedömning

Vår samlade bedömning är att årsredovisningen – med undantag av redovisning av flyktingbidrag – i allt väsentligt är upprättad i enlighet med lagens krav och god redovisningssed.

Vi bedömer att

- årsredovisningen i allt väsentligt redogör för utfallet av verksamheten, verksamhetens finansiering och den ekonomiska ställningen. Kommunen lever inte upp till kommunallagens krav på en ekonomi i balans. Årets underskott 2,6 mnkr inklusive exkludering av realisationsvinster, återställs genom ianspråktagande av medel från resultatutjämningsreserven. Det finns inga underskott från tidigare år att återhämta. Vi bedömer att förvaltningsberättelsen i huvudsak innehåller den information som ska ingå enligt lag om kommunal redovisning och god redovisningssed.
- årets resultat är delvis förenligt med fullmäktiges mål för god ekonomisk hushållning i det finansiella perspektivet. Ett av de tre finansiella mål bedöms som uppfyllt för det enskilda året 2018. För treårsperioden 2016 – 2018 bedöms två mål som uppfyllda resultat-och soliditetsmålet.

Revisionell bedömning, forts

- årets resultat är delvis förenligt med fullmäktiges mål för god ekonomisk hushållning i ett verksamhetsperspektiv. med ledning av vad som framgår i årsredovisningen har vi ingen avvikande uppfattning avseende uppfyllelsegraden för verksamhetsmålen.
- räkenskaperna i allt väsentligt är rättvisande med undantag för redovisning av medel erhållna för flyktingverksamheten. Erhållna intäkter matchas mot faktiska kostnader för flyktingverksamheten gällande ensamkommande barn (EKB). Principen har tillämpats tidigare år för andra medel inom flykting-verksamheten innebärande att medlen balanseras över högst en femårs-period. Avvikelsen redovisas öppet. I bokslut 2017 kvarstod 26,5 mnkr och under 2018 har netto 5,3 mnkr utnyttjas. Tillvägagångssättet strider mot god redovisningssed såsom uttolkat av Rådet för kommunal redovisning och ger ett resultatfel om drygt 21,2 mnkr, varför felet bedöms som väsentligt. Årsredovisningen ger inte en rättvisande bild över årets resultat och bör därför korrigeras före den fastställs av fullmäktige.

Göteborg 8 mars 2019

Fredrik Carlsson
Uppdragsledare

Inger Andersson
Projektledare

Ärende 8

www.pwc.se

Granskning av IT-säkerhet

Vårgårda och Herrljunga kommuner

April 2018

Anna Lycke Börjesson,
Certifierad kommunal revisor
Elin Jangvik
Vilhelm Kokko

April 2018

pwc

Innehåll

1. Sammanfattning
2. Inledning
3. Resultat av granskningen

Appendix: Sammanställning avvikelser

1. Sammanfattning

De förtroende valda revisorerna i Vårgårda kommun och Herrljunga kommun, har gett PwC i uppdrag att genomföra en granskning av IT-säkerhet för att besvara revisionsfrågan:

Har kommunstyrelserna för respektive Herrljunga och Vårgårda kommun samt "Servicenämnd IT, växel och telefoni" gemensamma ändamålsenliga policys, rutiner och beskrivningar gällande IT-säkerhet, med fokus på design av rutiner för skydd mot obehörig åtkomst av data och information?

Efter genomförd granskning är vår samlade bedömning att IT-säkerheten, ur ett övergripande perspektiv, är tillräcklig för att stödja verksamheten och ge tillräcklig intern kontroll. Dock så finns det att antal områden där Vårgårda kommun och Herrljunga kommun inte har en tillräcklig nivå och IT-säkerhetsarbetet kan förstärkas för att säkerställa en god intern kontroll inom IT.

Nedan redovisar vi våra mest väsentliga rekommendationer där vi har bedömt riskerna som höga som respektive kommunstyrelse och Servicenämnd IT, växel och telefoni bör beakta och utvärdera kring åtgärder att prioritera:

- PwC rekommenderar att roller och ansvar avseende IT definieras och kommuniceras och att en formellt ansvarig och uttalad informationssäkerhetsansvarig utses.
- PwC rekommenderar även att rollbeskrivningar förtydligas och att systemägare utpekas för samtliga system.
- PwC rekommenderar att en fullskalig förvaltningsmodell tas fram. En förvaltningsmodell bör innehålla områdena förvaltningsstyrning, användarstöd, ändringshantering och drift och underhåll.
- För att stärka ändamålsenligheten i den interna kontrollen kopplat till IT- och informationssäkerhet rekommenderar PwC även att åtgärda de iakttagelser och beakta och åtgärda de rekommendationer som finns beskrivna i appendix.

2. Inledning

2.1 Bakgrund

Kommunerna blir alltmer beroende av sina system för informationshantering och drift. Ny teknik innebär nya möjligheter men introducerar även nya risker. Kommunikationen med omvärlden ökar i omfattning och systemen blir mer integrerade, såväl inom kommunen som med andra intressenter. Detta ställer krav på ett balanserat risktagande och ett väl fungerande säkerhetsarbete. Den globala hotbilden med risker för intrång förändras kontinuerligt. Informationen måste skyddas mot obehörig åtkomst, såväl externt som internt samtidigt som den skall finnas tillgänglig och dessutom vara tillförlitlig - *rätt information i rätt tid och för rätt personer*.

Mot bakgrund av detta och som ett led i förverkligandet av Herrljunga och Vårgårda kommuners revisionsstrategi har kommunerna i sin riskbedömning för 2017 bedömt att en granskning av informations- och IT-säkerheten behöver genomföras. I detta dokument används termen IT-säkerhet för såväl informationssäkerhet som IT-säkerhet. Granskningen genomförs enligt revisionsplanerna 2016/2017 som baseras på de olika riskbedömningarna. Granskningen inleds genom en förstudie vilken beskrivs nedan (benämnd ”granskningen”).

2.2. Syfte och revisionsfråga

Granskningens syfte är att genom en förstudie identifiera risker och behov av en eventuellt fördjupad granskning inom IT-säkerhetsområdet. Detta sker genom en bedömning av kommunstyrelsens dokumenterade rutiner och processer för IT-säkerhet ur ett övergripande perspektiv.

Revisionsfråga:
Har kommunstyrelserna för respektive Herrljunga och Vårgårda kommun samt ”Servicenämnd IT, växel och telefoni” gemensamma ändamålsenliga policys, rutiner och beskrivningar gällande IT-säkerhet, med fokus på design av rutiner för skydd mot obehörig åtkomst av data och information?

2.3. Revisionskriterier

Revisionskriterierna för denna granskning har hämtats ur följande:

- Kommunallag (1991:900)
- Interna styrdokument
- Internationella standarder enligt ISO (International Organization for Standardization) avseende Informationsteknik, Säkerhetstekniker och Ledningssystem för informationssäkerhet (ISO 27001:2013)
- Internationella standards enligt COBIT (Control Objective for Information and Related Technology Standards) avseende informationssäkerhet.

2. Inledning

2.4 Kontrollmål

Kontrollmålen och bedömningen av dessa möjliggör att revisionsfrågan kan besvaras. Följande kontrollmål har bedömts som viktiga för granskningen:

1. Finns det en adekvat övergripande styrning av informations- och IT-säkerheten?
2. Finns det styrande dokument, såsom policy och riktlinjer för informations- och IT-säkerhet, och täcker detta in samtliga informations- och driftsystem samt underliggande infrastruktur?
3. Finns formellt beskrivna rutiner för att identifiera och hanteras nya risker och hot?
4. Finns formellt beskrivna rutiner för att upptäcka och hantera icke önskvärda incidenter både internt och externt på ett ändamålsenligt sätt?
5. Finns formellt beskrivna rutiner framtagna för hantering av tilldelning och övervakning av behörigheter, både kommunens användare men även konsulters aktiviteter i systemen?
6. Finns formellt beskrivna rutiner framtagna för att hantera ändring av systemens informationsbearbetning (exempelvis ändringar av rapporter och automatiska flöden)?
7. Finns formellt beskrivna rutiner framtagna för fysiskt och logiskt skydd av data och information (exempelvis lösenordsskydd och inpasseringsskydd)?
8. Finns formellt beskrivna rutiner för hantering av outsourcing till externa leverantörer, exempelvis former för kravställande och kommunikation, avtal och uppdatering av dessa, samt uppföljning av efterlevnad avtal?
9. Finns rutiner för att säkerställa att nämnders styrande dokument adresserar områden kring IT- och informationssäkerhet där ej kommunstyrelsens styrande dokument är applicerbara?

2. Inledning

2.5 Metod och avgränsningar

Granskningen har utförts enligt god revisionssed med utgångspunkt i ”Vägledning för verksamhetsrevision i kommuner och landsting” från Sveriges kommunala yrkesrevisorer (SKYREV) med de begränsningar som följer av en förstudie. Granskningen av processer inom IT-säkerhet utfördes genom intervjuer med berörda personer samt granskning av ett urval av relevant dokumentation.

Följande personer har varit intervjuade i granskningen:

Servicenämnd IT, växel och telefoni:
- Jan Pettersson (IT chef)
- Helen Svantesson (processledare IT)
- Mikael Andersson (tjänsteansvarig, IT arkitekt)

Vårgårda kommun:
- Kristina Larsson (systemförvaltare VIVA)

Herrljunga kommun:
- Margareta Ejdestig (systemförvaltare VIVA)

Granskningen har genomförts under februari 2018 av Elin Jangvik (projektledare) och Vilhelm Kokko och kvalitetssäkrad av Anna Lycke Börjesson, samtliga från PwC. Iakttagelserna i rapporten är faktaavstämda med berörd personal.

3. Resultat av granskningen

3.1 Finns det en adekvat övergripande styrning av informations- och IT-säkerheten?

Iakttagelser

Vårgårda kommun och Herrljunga kommun har en central organisation för IT, Servicenämnd IT, växel och telefoni, med framförallt en IT-avdelning för kommunerna. Därtill finns systemförvaltare och systemägare i verksamheterna.

Vid granskningen noterades dock att roller och ansvar inte är tydligt definierat och kommunicerat avseende IT. Det saknas exempelvis en formellt utsedd informationssäkerhetsansvarig och det är inte tydligt vad en systemförvaltare respektive systemägare är ansvarig för. Därtill saknas det en samsyn på vad Servicenämnd IT, växel och telefoni uppdrag är. Det finns olika förväntningar på vad IT ska göra i de olika kommunerna.

Det finns en kort beskrivning av de olika rollerna systemförvaltare och systemägare men detta är inte tillräckligt för att göra rollerna tydliga.

Bedömning

Vår bedömning är att respektive kommunstyrelse och Servicenämnd IT, växel och telefoni ej har en tillräcklig nivå gällande styrning av informations- och IT-säkerhet då roller och ansvar inte är tydligt och kommunicerat och att det saknas det en samsyn på vad Servicenämnd IT, växel och telefoni uppdrag är och det finns olika förväntningar på vad Servicenämnd IT, växel och telefoni ska göra i de olika kommunerna.

PwC rekommenderar att roller och ansvar avseende IT definieras och kommuniceras och att en formellt ansvarig och uttalad informationssäkerhetsansvarig utses. PwC rekommenderar att rollbeskrivningar förtydligas och att systemägare utpekas för samtliga system.

Se område 3.1 i appendix för mer information om iakttagelser och rekommendationer.

3. Resultat av granskningen

3.2 Finns det styrande dokument, såsom policy och riktlinjer för informations- och IT-säkerhet, och täcker detta in samtliga informations- och driftsystem samt underliggande infrastruktur?

Iakttagelser

Både Vårgårda och Herrljunga kommuner har ett antal styrande dokument såsom policys och användarinstruktioner som är föråldrade och inte har anpassats efter de förändringar som skett över de senaste åren. Det pågår för närvarande ett arbete med att ta fram nya policydokument och riktlinjer.

Servicenämnd IT, växel och telefoni saknar i dagsläget en förvaltningsmodell för hur förvaltningsstyrning, användarstöd, ändringshantering och drift och underhåll ska hanteras.

Bedömning

Vår bedömning är att respektive kommunstyrelse och Servicenämnd IT, växel och telefoni i nuläget ej har en tillräcklig nivå gällande styrande dokument då ej samtliga policys och rutinbeskrivningar är formellt antagna och en tydlig förvaltningsmodell saknas.

PwC rekommenderar att det påbörjade arbetet med genomgång av policys och instruktioner fortsätter, och att formerna sätts för hur en förvaltningsmodell skall se ut för Servicenämnd IT, växel och telefoni. I nästa steg bör uppföljning av implementering och efterlevnad genomföras.

Se område 3.2 i appendix för mer information om iakttagelser och rekommendationer.

3. Resultat av granskningen

3.3 Finns formellt beskrivna rutiner för att identifiera och hantera nya risker och hot?

Iakttagelser

Kommunerna har identifierat de mest verksamhetskritiska systemen samt använt sig utav programmet KLASSA för att identifiera risker och sårbarhet för dessa system. Det har dock inte gjorts någon formell och dokumenterad risk- och sårbarhetsanalys på övergripande nivå för Servicenämnd IT, växel och telefoni och ej verksamhetskritiska system har inte utvärderats i KLASSA.

Servicenämnd IT, växel och telefoni hanterar säkerhetskopiering och återläsningstest, dock är frekvenserna för detta inte kommunicerat och förankrat med verksamheten. Verksamheten har inte definierat vilka krav för systemens tillgänglighet som skall gälla och det saknas policy och rutinbeskrivningar gällande rutinerna kring säkerhetskopiering.

För delar av verksamheten finns det krisplaner vilka detaljerar hur man skall fortsätta arbeta utan systemstöd i händelse av ett avbrott. Vi noterade dock att det saknas formellt dokumenterade krisplaner för delar av verksamheten.

Bedömning

Vår bedömning är att respektive kommunstyrelse och Servicenämnd IT, växel och telefoni i nuläget i stort har en tillräcklig nivå gällande rutiner för att identifiera och hantera risker och hot då riskanalyser har utförts för de mest verksamhetskritiska systemen, säkerhetskopiering sker och det finns krisplaner för delar av verksamheten.

Vid granskningen noterades inga iakttagelser som bedöms som hög risk. För att stärka ändamålsenligheten i den interna kontrollen kopplat till IT- och informationssäkerhet rekommenderar PwC dock att de iakttagelser som finns beskrivna i område 3.3 i appendix åtgärdas samt att respektive rekommendation beaktas.

3. Resultat av granskningen

3.4 Finns formellt beskrivna rutiner för att upptäcka och hantera icke önskvärda incidenter både internt och externt på ett ändamålsenligt sätt?

Iakttagelser

Incidenter rapporteras in till Servicenämnd IT, växel och telefoni som registrerar dessa i sitt ärendehanteringssystem och arbetar med att lösa incidenterna.

Processen för hur incidenter hanteras finns beskriven men processen följs inte alltid och det saknas en rutin för uppföljning/mätning på lösta/olösta problem.

Bedömning

Vår bedömning är att respektive kommunstyrelse och Servicenämnd IT, växel och telefoni har en tillräcklig nivå gällande incidenthantering då det finns en process för hur de ska arbeta.

Vid granskningen noterades inga iakttagelser som bedöms som hög risk. För att stärka ändamålsenligheten i den interna kontrollen kopplat till IT- och informationssäkerhet rekommenderar PwC dock att de iakttagelser som finns beskrivna i område 3.4 i appendix åtgärdas samt att respektive rekommendation beaktas.

3. Resultat av granskningen

3.5 Finns formellt beskrivna rutiner framtagna för hantering av tilldelning och övervakning av behörigheter, både kommunens användare men även konsulters aktiviteter i systemen?

Iakttagelser

Båda kommunerna har rutiner för behörighetsadministration men dessa är bristfälliga samt skiljer sig åt mellan både kommunerna och systemen.

Därtill saknas rutiner för uppföljning utav tilldelade behörigheter även om man för vissa system ser över licenserna kontinuerligt för att säkerställa att man betalar licensavgifter för rätt antal användare.

Kommunerna har lösenordspolicys i sina respektive användarinstruktioner men dessa följs inte fullt ut både gällande AD, Novell och verksamhetssystem.

Bedömning

Vår bedömning är att respektive kommunstyrelse och Servicenämnd IT, växel och telefoni i stort har en tillräcklig nivå gällande behörighetshantering för kommungemensamma system då det finns rutiner för upplägg och ändring på plats.

Vid granskningen noterades inga iakttagelser som bedöms som hög risk. För att stärka ändamålsenligheten i den interna kontrollen kopplat till IT- och informationssäkerhet rekommenderar PwC dock att de iakttagelser som finns beskrivna i område 3.5 i appendix åtgärdas samt att respektive rekommendation beaktas.

3. Resultat av granskningen

3.6 Finns formellt beskrivna rutiner framtagna för att hantera ändring av systemens informationsbearbetning (exempelvis ändringar av rapporter och automatiska flöden)?

Iakttagelser

Servicenämnd IT, växel och telefoni arbetar enligt ITIL i ärendehanteringssystemet Nilex och det finns en changegruppering inom Servicenämnd IT, växel och telefoni. Arbetssättet är under utveckling och vid granskningstillfället noterades att det i dagsläget inte finns någon rutinbeskrivning för förändringshantering av system (programförändringar) och det finns inte några definierade och kommunicerade krav på kontrollpunkter som bör inkluderas i förändringshantering.

Bedömning

Vår bedömning är att respektive kommunstyrelse och Servicenämnd IT, växel och telefoni i stort har en tillräcklig nivå gällande hantering av programförändringar då informella rutiner för hantering av förändringar finns på plats, dock är dessa inte dokumenterade

Vid granskningen noterades inga iakttagelser som bedöms som hög risk. För att stärka ändamålsenligheten i den interna kontrollen kopplat till IT- och informationssäkerhet rekommenderar PwC dock att de iakttagelser som finns beskrivna i område 3.6 i appendix åtgärdas samt att respektive rekommendation beaktas.

3. Resultat av granskningen

3.7 Finns formellt beskrivna rutiner framtagna för fysiskt och logiskt skydd av data och information (exempelvis lösenordsskydd och inpasseringsskydd)?

Iakttagelser

Inom kommunerna finns det sedan november en gemensam serverhall i kommunhuset i Herrljunga som Servicenämnd IT, växel och telefoni är ansvariga för. Serverhallen har bland annat inpasseringsskydd, temperatur- och fuktövervakning och skydd mot bortfall i elförsörjning (UPS och dieselaggregat). Till serverutrymmen är det enbart IT-avdelningen som har tillgång.

Det finns även en datahall i Vårgårda där backuper förvaras.

Vid granskningen noterades det att det inte görs inte någon periodisk genomgång av fysiska behörigheter (ex behörigheter in till serverhall) för att säkerställa att enbart personer som har ett behov i sina arbetsuppgifter att få åtkomst till känsliga områden har denna behörighet.

Det sker heller ingen uppföljning av inpassering till kommunens driftlokaler. Leverantörer som gör underhåll på servrar, UPS och dieselaggregat släpps in i driftlokaler och övervakas inte. Vid granskningen stod dörrarna öppna in till dessa lokaler för att leverantör arbetade med underhåll.

Bedömning

Vår bedömning är att respektive kommunstyrelse och Servicenämnd IT, växel och telefoni i stort har en tillräcklig nivå gällande fysisk säkerhet och logiskt skydd då tillträdesskydd finns till lokaler och det finns en rimlig nivå av skydd mot brand, fukt, värme etc.

Vid granskningen noterades inga iakttagelser som bedöms som hög risk. För att stärka ändamålsenligheten i den interna kontrollen kopplat till IT- och informationssäkerhet rekommenderar PwC dock att de iakttagelser som finns beskrivna i område 3.7 i appendix åtgärdas samt att respektive rekommendation beaktas.

3. Resultat av granskningen

3.8 Finns formellt beskrivna rutiner för hantering av outsourcing till externa leverantörer, exempelvis former för kravställande och kommunikation, avtal och uppdatering av dessa, samt uppföljning av efterlevnad avtal?

Iakttagelser

Det finns en upphandlingsansvarig för båda kommunerna som även är involverad i IT-inköp. Därtill ska Servicenämnd IT, växel och telefoni verka samordnande för att effektivisera IT-inköp.

Servicenämnd IT, växel och telefoni ansvarar för driften av IT-miljön och använder sig inte av outsourcingleverantörer. Verksamheterna har vissa system där de tar hjälp av outsourcingleverantörer och vi noterade vid granskningstillfället att det saknas avtal med outsourcingleverantörer för vissa av de system som verksamheterna använder.

Därtill saknas serviceavtal mellan kommunerna och Servicenämnd IT, växel och telefoni och det görs inte någon uppföljning för att säkerställa att de uppfyller de krav verksamheten har gällande förväntad leverans.

Bedömning

Vår bedömning är att respektive kommunstyrelse och Servicenämnd IT, växel och telefoni i stort har en tillräcklig nivå gällande outsourcing och upphandlingar kopplat till IT.

Vid granskningen noterades inga iakttagelser som bedöms som hög risk. För att stärka ändamålsenligheten i den interna kontrollen kopplat till IT- och informationssäkerhet rekommenderar PwC dock att de iakttagelser som finns beskrivna i område 3.8 i appendix åtgärdas samt att respektive rekommendation beaktas.

3. Resultat av granskningen

3.9 Finns rutiner för att säkerställa att nämnders styrande dokument adresserar områden kring IT- och informationssäkerhet där ej kommunstyrelsens styrande dokument är applicerbara?

Iakttagelser

De styrande dokument som finns inom Vårgårda och Herrljunga kommun är på kommunövergripande nivå. För iakttagelser och bedömningar se svar på 3.1 och 3.2 ovan.

Bedömning

För iakttagelser och bedömningar se svar på 3.1 och 3.2 ovan.

4. Sammanfattande mognadsgrad per kontrollmål

Nedan redovisas en sammanfattande bild över mognadsgrad per granskningsområde. Mognadsgrad baseras på antal avvikelser och riskbedömning av desamma inom respektive kontrollmål.

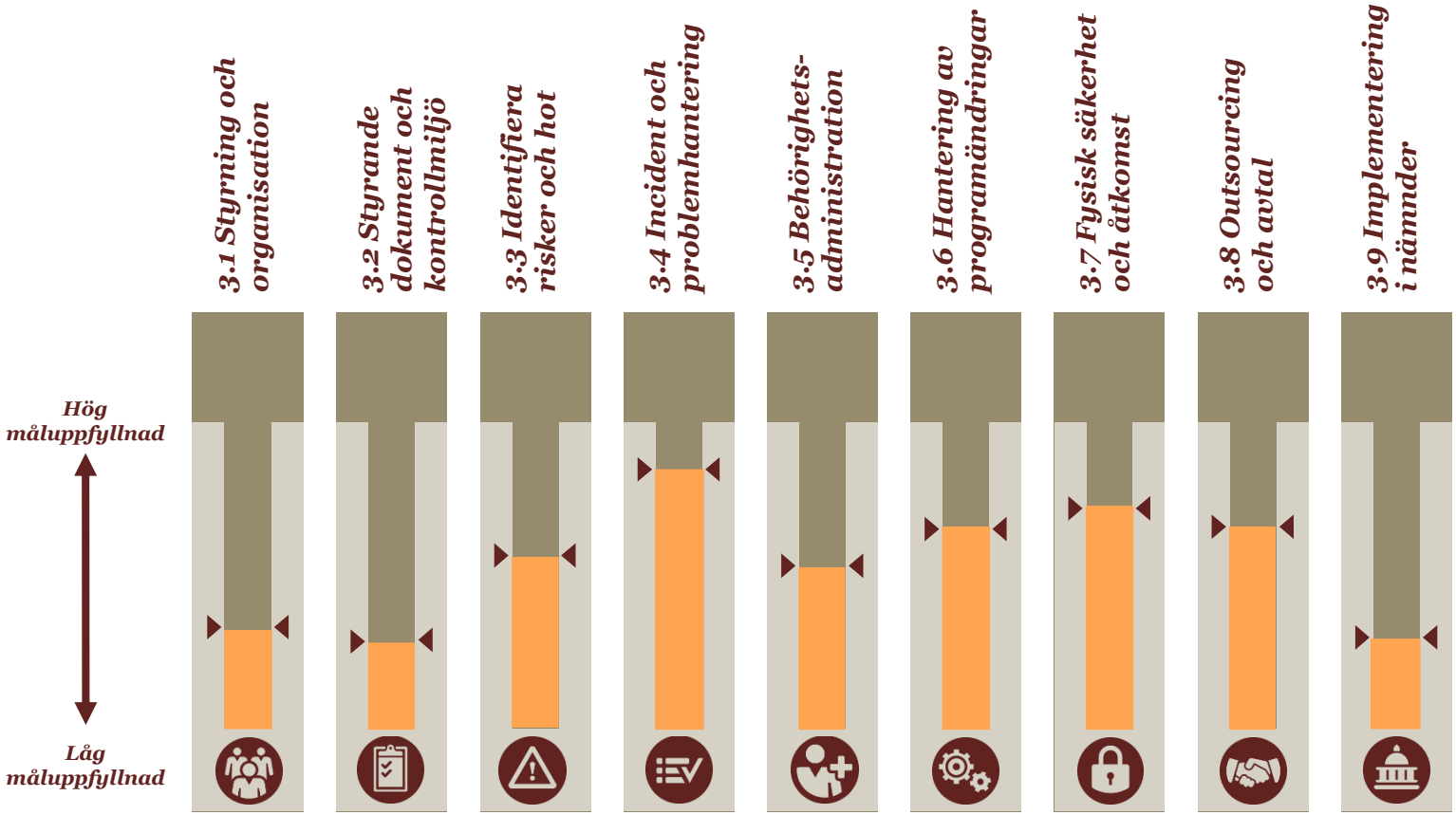

Datum: 2018-04-20

Elin Jangvik
Projektledare

Vilhelm Kokko
Projektmedlem

Fredrik Carlsson
Uppdragsledare

Anna Lycke Börjesson
Kvalitetssäkrare

Appendix: Sammanställning avvikelser

På följande sidor redogör vi mer i detalj för de avvikelser och risker som vi har sett i vår granskning, kopplat till respektive kontrollmål. Vi ger även rekommendationer för noterade avvikelser.

Vi har gjort en prioritering av avvikelserna där L står för låg prioritet, M för medel och H för hög. Definitionen av denna klassificering visas nedan:

Prioritet	**Förklaring till prioritet**
Hög	Syftar på en svaghet som har stor inverkan på system, processer och relaterade kontroller och som kan utsätta enheten för större förluster, ineffektivitet och/eller kan resultera i en väsentlig felaktighet i räkenskaperna.
Medel	Syftar på en situation eller arbetssätt som skiljer sig från vad PwC anser vara god praxis och som vi bedömer har en negativ inverkan på den interna kontrollen över den finansiella rapporteringen.
Låg	Syftar på en situation eller arbetssätt som enbart har en begränsad effekt på den interna kontrollen.

Sammanställning avvikelser

Om-råde	Prio	Avvikelse	Risk	Rekommendation
3.1	H	Vid granskningen noterades att roller och ansvar inte är tydligt definierat och kommunicerat avseende IT. Det saknas exempelvis en formellt utsedd informationssäkerhetsansvarig och det är inte tydligt vad en systemförvaltare respektive systemägare är ansvarig för. Därtill saknas det en samsyn på vad Servicenämnd IT, växel och telefoni uppdrag är. Det finns olika förväntningar på vad IT ska göra i de olika kommunerna. Det finns en kort beskrivning av olika rollerna systemförvaltare och systemägare men detta är inte tillräckligt för att göra rollerna tydliga.	För att kunna skapa och bibehålla tillräcklig kontroll över kommunernas information och för att säkerställa välgrundade prioriteringar är det viktigt att utse en person med ett formellt övergripande informationssäkerhetsansvar. Det är viktigt att tydliggöra vad Servicenämnd ITs uppdrag omfattar så att det inte blir ett förväntansgap. Utan tydligt definierade och formaliserade roller avseende ansvar av IT-systemen finns det en risk att systemförvaltningen inte styrs på ett effektivt sätt, exempelvis att väsentliga beslut ej tas av korrekt person eller av informationssäkerhetsfrågor inte hanteras i den utsträckning som krävs.	Vi rekommenderar att roller och ansvar avseende IT definieras och kommuniceras och att en formellt ansvarig och uttalad informationssäkerhetsansvarig utses. Den som är ansvarig för informationssäkerheten kommer att ha en viktig roll i att definiera, bibehålla samt kommunicera de informationssäkerhetskrav som kommunerna har. Därtill bör Servicenämnd IT, växel och telefoni ansvarsområden tydliggöras och kommuniceras. Vi rekommenderar även att kommunerna tydligt beskriver vad systemförvaltare respektive systemägare har för ansvar. Detta ansvar kan med fördel dokumenteras i samband med upprättandet av övriga styrande dokument för organisationen. I komplement till detta bör det finns tydliga rollbeskrivningar. Detta bör även kommuniceras till respektive person.

Sammanställning avvikelser

Om-råde	Prio	Avvikelse	Risk	Rekommendation
3.1	M	Det finns ett högt beroende av nyckelpersoner i kommunerna avseende IT-organisationen. Detta på grund av att IT-organisationen i mångt och mycket saknar instruktioner och rutinbeskrivningar relaterat till exempelvis behörighetshantering, ändringshantering, avbrottsplan, kontinuitetsplan samt IT-arkitektur.	Ett högt personberoende av nyckelpersoner ökar risken för att kompetens försvinner om nyckelperson väljer att sluta., vilket i sin tur ökar risken för att väsentliga arbetsmoment inte utförs på ett ändamålsenligt sätt.	Vi rekommenderar Servicenämnd IT, växel och telefoni att upprätta instruktioner och rutinbeskrivningar, framförallt relaterat till behörighetshantering, ändringshantering samt IT-arkitektur, för att säkerställa att nuvarande kompetens i IT-organisationen kan tillvaratas av andra personer än nuvarande nyckelpersoner.

Sammanställning avvikelser

Om-råde	Prio	Avvikelse	Risk	Rekommendation
3.1	L	Det noterades vid granskningen att kommunerna saknar regelbundna utbildningar avseende IT-säkerhet, och uppföljning av dessa, för exempelvis nyanställda och systemförvaltare.	Utan regelbundna utbildningar och uppföljning av dessa finns det en risk att anställda saknar relevant kunskap om sin roll och sitt ansvar, vilket i sin tur ökar risken för att systemförvaltningen inte styrs på ett effektivt sätt och att viktiga arbetsmoment uteblir eller utförs på ett felaktigt sätt.	Vi rekommenderar att Servicenämnd IT, växel och telefoni och kommunerna implementerar regelbunden utbildning, framförallt för nyanställda och systemförvaltare, för att säkerställa att det finns gedigen och uppdaterad kompetens gällande roller och ansvar ute i verksamheterna.

Sammanställning avvikelser

Om-råde	Prio	Avvikelse	Risk	Rekommendation
3.2	M	Det noterade vid granskningen att samtliga policys och användarriktlinjer gällande IT inom kommunerna är föråldrade och inte har anpassats efter de förändringar som skett över de senaste åren. Det pågår för närvarande ett arbete med att ta fram nya policydokument och riktlinjer. Vidare noterades det att det heller inte finns någon rutin för att uppdatera styrdokument, kommunicera dessa eller följa upp dess efterlevnad.	Avsaknad av en aktuella policy-dokument försvårar styrningen av verksamheten och kan leda till onödiga kostnader genom sämre grundade beslut av IT-investeringar och resursallokering.	Det finns enligt Servicenämnd IT, växel och telefoni utkast framtaget på policydokument och riktlinjer för hur den ska brytas ner och vi rekommenderar att dessa färdigställs och antas. Policydokumenten skall återspegla dagens förutsättningar och blicka framåt. Vikt bör läggas på att kommunicera och förankra innehållet samt att hålla det levande över tiden och följa upp efterlevnad.

Sammanställning avvikelser

Om-råde	Prio	Avvikelse	Risk	Rekommendation
3.2	M	Det finns vissa rutiner på plats för hur Servicenämnd IT, växel och telefoni ska arbeta men vi noterade under granskningen att det saknas ett ramverk för intern kontroll avseende IT.	Utan ett formellt kontroll-ramverk finns risken att implementerade rutiner och kontroller inte lever upp till kommunernas behov (exempelvis informationssäkerhetskrav).	Vi rekommenderar Servicenämnd IT, växel och telefoni att ta fram ett formellt ramverk för vilka IT kontroller som skall finnas på plats inom de olika processerna. Inom ramen för detta bör det även inkluderas rutiner gällande uppföljning av dessa kontroller.

Sammanställning avvikelser

Om-råde	Prio	Avvikelse	Risk	Rekommendation
3.2	H	Servicenämnd IT, växel och telefoni saknar i dagsläget en förvaltningsmodell.	Avsaknad av en tydlig förvaltningsmodell kan orsaka att IT-stödet inte ger avsedd nytta i verksamheten eller att styrningen försvåras där många parter är involverade. Det kan också skapa avsaknad av tydliggjorda roller och ansvar.	Vi rekommenderar Servicenämnd IT, växel och telefoni att ta fram en fullskalig förvaltningsmodell. En förvaltningsmodell bör innehålla områdena förvaltningsstyrning, användarstöd, ändringshantering och drift och underhåll, exempelvis: • Definierade roller och ansvar för systemet (samt ansvarsfördelning mellan Servicenämnd IT, växel och telefoni och förvaltningar) • Riskanalys • Systemmiljö • Informationssäkerhetskrav • Systemspecifika rutinbeskrivningar och kontroller • Krav på tillgänglighet och säkerhetskopiering

Sammanställning avvikelser

Om-råde	Prio	Avvikelse	Risk	Rekommendation
3.2	L	Det finns en sammanställning över alla system inom de två kommunerna där bland annat systemägare och systemförvaltare pekas ut. Detta är ett levande dokument som tas upp som en stående punkt i ett leveransforum. Sammanställningen är dock inte uppdaterad och det saknas i filen utpekade systemförvaltare och systemägare för flera system.	Utan tydligt definierade och formaliserade roller avseende ansvar av IT-systemen finns det en risk att systemförvaltningen inte styrs på ett effektivt sätt, exempelvis att väsentliga beslut ej tas av korrekt person eller av informationssäkerhetsfrågor inte hanteras i den utsträckning som krävs.	Vi rekommenderar Servicenämnd IT, växel och telefoni att ta uppdatera sammanställningen över alla system och säkerställa att alla system, inklusive driftssystem, har en utpekad systemägare och systemförvaltare.

Sammanställning avvikelser

Om-råde	Prio	Avvikelse	Risk	Rekommendation
3.3	M	Det noterades att kommunerna har identifierat de mest verksamhetskritiska systemen samt använt sig utav programmet KLASSA för att identifiera risker och sårbarhet för dessa system. Det har dock inte gjorts någon formell och dokumenterad risk- och sårbarhetsanalys på övergripande nivå för Servicenämnd IT, växel och telefoni och ej verksamhetskritiska system har inte utvärderats i KLASSA.	Att inte regelbundet genomföra riskanalyser för verksamheten där risker och hot identifieras kan medföra att risker förbises som kan medföra skada för kommunerna.	Vi rekommenderar att en övergripande risk och sårbarhetsanalys för Servicenämnd IT, växel och telefoni utförs där risker utvärderas. En riskanalys som täcker in flertalet IT-relaterade risker gör kommunerna bättre förberett vid en eventuell incident och kan ge indikationer på vilka åtgärder som krävs för att stärka kontroller och rutiner. Som en del i detta bör information klassificeras baserat på konfidentialitet, riktighet och tillgänglighet.
3.3	M	Verksamheten har inte definierat vilka krav för systemens tillgänglighet (exempelvis maximal ned-tid och hur lång tid det får gå mellan säkerhetskopiering) som skall gälla. Servicenämnd IT, växel och telefoni hanterar säkerhetskopiering och återläsningstest, dock är frekvenserna för detta inte kommunicerat och förankrat med verksamheten.	Avsaknad av tydliga krav, samt avsaknad kring återkoppling på att dessa krav uppfylls för kommunernas system, kan innebära en risk att tillgänglighet och återläsningsmöjligheter inte uppfyller verksamheten krav.	Vi rekommenderar Servicenämnd IT, växel och telefoni att inhämta krav från verksamheten kring vilka systemspecifika krav som skall gälla för tillgänglighet och återläsning. Detta bör exempelvis definieras i förvaltningsbeskrivning för respektive system.

Sammanställning avvikelser

Om-råde	Prio	Avvikelse	Risk	Rekommendation
3.3	M	Det saknas policy och rutinbeskrivningar gällande rutinerna kring säkerhetskopiering.	Avsaknad av säkerhetskopieringspolicy innebär att kommunerna är beroende av kunskapen och rutinerna hos särskilda nyckelpersoner och utan dessa riskerar arbetet med säkerhetskopieringen att fallera.	Vi rekommenderar Servicenämnd IT, växel och telefoni att upprätta en policy för säkerhetskopiering samt dokumentera rutinerna kring säkerhetskopieringen. Information bör inhämtas från verksamheterna avseende systemens säkerhetsmål och kontinuitetsplanering för att säkerställa att verksamhetens krav på tillgänglig data uppnås. Dokumentationen bör innefatta vilka system som omfattas av säkerhetskopiering och frekvens för dessa, samt att återläsning sker av kritiska system baserat på en genomförd riskanalys (baserat på verksamhetens krav). Krav på återläsning skall dokumenteras för att säkerställa att genomförande och kvalitet överensstämmer med verksamhetens krav på tillgängliga data. Säkerhetskopior skall även förvaras på lämpligt sätt och finnas tillgängliga under avtalad tidsperiod.

Sammanställning avvikelser

Om-råde	Prio	Avvikelse	Risk	Rekommendation
3.3	M	Vi noterade under granskningen att man för delar av verksamheten tagit fram krisplaner vilka detaljerar hur man skall fortsätta arbeta utan systemstöd i händelse av ett avbrott. Vi noterade dock att det saknas formellt dokumenterade krisplaner för delar av verksamheten.	Avsaknad av dokumenterade planer medför som regel att en katastrof eller ett längre avbrott får allvarligare konsekvenser än vad som skulle ha varit fallet om en existerande och testad plan funnits. Brister i katastrof- och kontinuitetsplanering (krisplanering) leder även till en ökad risk för att verksamheten blir utan systemstöd längre än nödvändigt samt att verksamheten avstannar helt vid systembortfall.	Vi rekommenderar kommunerna att dokumentera de åtgärder som behöver vidtas, i vilken ordning och av vem, för att effektivt återställa system och applikationer vid en eventuell incident. Ansvarsområden bör beskrivas och kommuniceras till alla berörda, exempelvis genom träning samt testning av planen. Krisplanerna bör vidare stämmas av med eventuella leverantörer så att de återställningskrav som definierats reflekteras av de servicekontrakt som finns.

Sammanställning avvikelser

Om-råde	Prio	Avvikelse	Risk	Rekommendation
3.4	L	Vid granskning noterades det att verksamheten inte alltid följer den process som finns på plats när det gäller incidenthantering samt att de inte har någon rutin på plats för uppföljning/mätning på lösta/olösta problem.	Om resurser inte avsätts till att lösa problem och dessa fel-prioriteras, kan det leda till omotiverade kostnader eller oväntade störningar.	Vi rekommenderar Servicenämnd IT, växel och telefoni att se över rutinen för incident/problemhantering och följer upp efterlevnad av rutinen. En sådan rutin bör innehålla en tydlig mottagare av incidentlarm, hanteringsregler för olika typer av incidenter, ett verktyg för att samla alla incidenter (inklusive driftslarm), instruktioner för eventuell eskalering av ärenden och en utpekad ansvarig för dessa aktiviteter.

Sammanställning avvikelser

Om-råde	Prio	Avvikelse	Risk	Rekommendation
3.5	M	Vi noterade under granskningen att båda kommuner har rutiner för behörighetsadministration (dvs. nybeställning, ändring och borttag av behörigheter) men att dessa är bristfälliga samt skiljer sig åt mellan både kommunerna och systemen. Vi noterade även under granskningen att det saknas rutiner för uppföljning utav tilldelade behörigheter även om man för vissa system ser över licenserna kontinuerligt för att säkerställa att man betalar licensavgifter för rätt antal användare.	Avsaknad av definierade rutiner kring behörighetsadministration kan medföra ett antal risker. Risken för direkta obehöriga förändringar i systemen ökar om det finns användare med för höga eller felaktiga behörigheter samtidigt som risken för obehörig åtkomst ökar när användarkonton finns kvar efter anställnings upphörande. Utan en regelbunden granskning av aktuella behörighetsnivåer ökar risken att användare har behörigheter som inte är aktuella för nuvarande arbetsuppgifter, eller att personen slutat vid företaget. Därmed ökar risken för otillbörlig åtkomst och användning av applikationen eller systemet.	Vi rekommenderar att rutinerna kring behörighetsadministration formaliseras. Alla steg i behörighetsadministrationen (dvs. nybeställning, ändring och borttag av behörigheter) bör dokumenteras och arkiveras. Vi rekommenderar att en formell rutin utformas för att regelbundet granska behörigheter för att säkerställa att användare i applikationerna och underliggande system har behörigheter som motsvarar arbetsuppgifter. Genomgången bör dokumenteras och sparas.

Sammanställning avvikelser

Om-råde	Prio	Avvikelse	Risk	Rekommendation
3.5	M	Vi noterade under granskningen att kommunerna har lösenordspolicys i sina respektive användarinstruktioner men att kommunerna inte följer sina egna policys fullt ut både gällande AD och Novell men även verksamhetssystem. Exempelvis stämmer inte faktisk periodicitet för lösenordsbyte i AD och Novell med definierade krav i lösenordspolicys, krav på komplexitet är inte påslaget för den ena kommunen och faktiskt krav på lösenordslängd är för kort enligt PwCs god praxis.	Bristfälliga lösenordsparametrar ökar risken för otillåten och obehörig åtkomst till finansiella applikationer. Att lösenordsparametrarna inte följer den uppsatta policyn gör att risken för otillåten åtkomst till systemen ökar.	Vi rekommenderar Servicenämnd IT, växel och telefoni och systemförvaltare att genomföra regelbundna genomgångar av lösenordssättningarna för att säkerställa att de är i linje med den upprättade policyn. Vi rekommenderar även att lösenordskraven för både för Active Directory, Novell och verksamhetssystem utvärderas för att säkerställa att dessa är på en mer lämplig nivå.

Sammanställning avvikelser

Om-råde	Prio	Avvikelse	Risk	Rekommendation
3.6	M	Servicenämnd IT, växel och telefoni arbetar enligt ITIL i ärendehanteringssystemet Nilex och det finns en changegruppering inom Servicenämnd IT, växel och telefoni. Arbetssättet är under utveckling och vid granskningstillfället noterades att det i dagsläget inte finns någon rutinbeskrivning för förändringshantering av system (programförändringar) och det finns inte några definierade och kommunicerade krav på kontrollpunkter som bör inkluderas i förändrings-hantering.	Genom att inte ha någon formell och gemensam ändringsrutin för infrastruktur och applikationer ökar risken för felaktiga förändringar i produktionsmiljön som kan påverka hela IT-miljön. Detta kan i slutändan påverka system och applikationers riktighet, sekretess och tillgänglighet.	Vi rekommenderar Servicenämnd IT, växel och telefoni att dokumentera en formell ändringsrutin och kommunicera denna med eventuella berörda personer inom kommunerna och leverantörer. Ändringsrutinen bör innehålla åtminstone: • Formellt godkännande av förändringen • Definierade testkrav • Formellt godkännande innan driftsättning • Reservrutin om ändringen misslyckas • Dokumentationskrav Rutinen bör hantera alla typer av förändringar dvs. normala och akuta för både mjuk- och hårdvara och eventuella avsteg från denna bör beskrivas i systemförvaltnings-dokument. Vi rekommenderar också att kommunerna överväger att logga förändringar som utförs i systemen, samt att införa gemensamma krav på dokumentation. Detta för att möjliggöra uppföljning av att rutinen följs.

Sammanställning avvikelser

Om-råde	Prio	Avvikelse	Risk	Rekommendation
3.6	L	Konsulter ska generellt släppas in på servrar av Servicenämnd IT, växel och telefoni vid behov. Det finns dock leverantörer för vårdsystem som har ständig access men som ska informera om att de loggar in på servrarna. Det saknas i dagsläget en uppföljning av konsulternas användaraktiviteter.	Avsaknad av rutiner kring uppföljning av loggar kan medföra att felaktigheter och obehörig åtkomst inte upptäcks i tid, alternativt inte upptäcks alls.	Vi rekommenderar att konsulters användaraktiviteter följs upp regelbundet för att säkerställa att dessa ligger inom förväntan.

Sammanställning avvikelser

Om-råde	Prio	Avvikelse	Risk	Rekommendation
3.6	L	Vid vår granskning blev vi informerade om att det inte finns rutiner för att erhålla uppdaterad systemdokumentation för samtliga verksamhetssystem.	Att inte ha uppdaterad och tillförlitlig systemdokumentation för känsliga system kan medföra att systemet blir otillgängligt under en alltför lång tid om något går fel. Den detaljerade kunskapen om hur felet skall korrigeras kanske inte finns tillgänglig vid det aktuella tillfället. Detta kan få kostsamma konsekvenser och leda till ett ökat personberoende.	Vi rekommenderar att kommunerna säkerställer att de har åtkomst till uppdaterad systemdokumentation för samtliga verksamhetskritiska system. Systemförvaltare för respektive system bör ansvara för dokument och se till att det hålls uppdaterat. Dokumenten bör förvaras på ett säkert ställe skyddat mot brand och stöld.

Sammanställning avvikelser

Om-råde	Prio	Avvikelse	Risk	Rekommendation
3.7	L	Vid inspektion utav serverutrymmet hos Herrljunga kommun noterades att det finns mindre brister i säkerheten. Det saknas lås till rummet för dieselgenerator samt att det finns brandfarligt material i serverrummet.	Utan en fullgod fysisk säkerhet i de rum där dator- och kommunikationsutrustning förvaras riskeras att utrustningen eller personal skadas vid t.ex. brand. Avsaknaden utav lås till rum med dieselgeneratorn ökar även risken för oavsiktlig eller avsiktlig skada på utrustningen.	Vi rekommenderar Servicenämnd IT, växel och telefoni att se över möjligheten att införskaffa tillträdesskydd till utrymmet med dieselgenerator samt att inte förvara brandfarligt material som hyllor i trä i serverutrymmet.

Sammanställning avvikelser

Om-råde	Prio	Avvikelse	Risk	Rekommendation
3.7	M	Vid granskningen noterades det att det inte görs inte någon periodisk genomgång av fysiska behörigheter (ex behörigheter in till serverrum) för att säkerställa att enbart personer som har ett behov i sina arbetsuppgifter att få åtkomst till känsliga områden har denna behörighet. Det sker heller ingen uppföljning av inpassering till driftlokaler. Leverantörer som gör underhåll på servrar, UPS och dieselaggregat släpps in i driftlokaler och övervakas inte. Vid granskningen stod dörrarna öppna in till dessa lokaler för att leverantör arbetade med underhåll.	Avsaknad av en formellt kontroll för att fastställa vilka/hur många anställda hos Servicenämnd IT, växel och telefoni som har fysisk åtkomst till serverrum etc. ökar risken för obehörighet åtkomst. Det finns exempelvis en risk för att någon av misstag skadar kritiska system (t ex kommer åt sladdar eller stänger av servrar) eller avsiktligen missbrukar detta för att komma åt kritiska system eller information.	Vi rekommenderar att Servicenämnd IT, växel och telefoni ser över vilka som har åtkomst till serverrummet och begränsare antalet så att endast beviljas ett fåtal personer som utifrån sina arbetsuppgifter behöver ha tillträde till serverrummet. Vidare rekommenderar vi att Servicenämnd IT, växel och telefoni regelbundet följer upp vilka som har tillgång till och har varit inne i serverrummet för att säkerställa att rätt personer har åtkomst över tid.

Sammanställning avvikelser

Om-råde	Prio	Avvikelse	Risk	Rekommendation
3.8	M	Servicenämnd IT, växel och telefoni ansvarar för driften av IT-miljön och använder sig inte av outsourcingleverantörer. Verksamheterna har vissa system som där de tar hjälp av outsourcingleverantörer och vi noterade vid granskningstillfället att det saknas avtal med outsourcingleverantörer för vissa av de system som verksamheterna använder. Därtill saknas serviceavtal mellan kommunerna och Servicenämnd IT, växel och telefoni och det görs inte någon uppföljning för att säkerställa att de uppfyller de krav verksamheten har gällande förväntad leverans.	Utan dokumenterade avtal med leverantörer finns en risk för att säkerhetsnivån inte är anpassad efter verksamhetens krav, samt att verksamheten drabbas vid eventuella oklarheter i muntliga överenskommelser.	Vi rekommenderar att kommunerna säkerställer att avtal och SLA finns med sina outsourcingleverantörer. Vidare rekommenderar vi att verksamheten ställer tydliga krav gentemot leverantören på förväntad leverans inom olika områden gällande drift, avbrottsplanering och infrastruktur samt att uppfyllande av bör följas upp regelbundet. Därtill rekommenderar vi Servicenämnd IT, växel och telefoni att upprätta serviceavtal med kommunerna.

KS § 51 DNR KS 27/2019

Hantering av nämndernas över- respektive underskott 2018

Sammanfattning

Enligt kommunens ekonomistyrningsprinciper skall nämndernas under- respektive överskott överföras till kommande år. Vid fastställande av belopp skall hänsyn tas till orsaker till över/underskott och om beslutad verksamhet uppnåtts. Om ett underskott överförts till nämnd skall detta inarbetas under kommande treårsperiod. Ett överfört överskott är inte nivåhöjande. Ovanstående regler tillämpas i den omfattning som det budgetmässiga läget tillåter.
Ett överfört överskott får tas i anspråk först efter kommunstyrelsens godkännande. Enligt upprättad årsredovisning för 2018 uppgår nämndernas avvikelser från budget till totalt plus 4 747 tkr. Korrigering har gjorts med totalt 5 127 tkr, varav avvikelse kapitalkostnader står för 1 678 tkr, avräkning demografimodell 2 194 tkr, flyktingbuffert 1 255 tkr.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse i ärendet daterad 2019-03-07
Verksamhets- och ekonomistyrningsprinciper Dnr KS 152/ 2017
Nämndernas verksamhetsberättelser
Årsredovisning 2018

Förslag till beslut

Förvaltningens förslag till beslut:

- Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige besluta att korrigerat resultat från 2018 enligt sammanställningen nedan överförs till överskottsredovisningen:

NÄMNDER Belopp netto (tkr)	Korr avvikelse 2018
Kommunfullmäktige	298
Kommunstyrelse exkl SeN	1 185
Servicenämnder	585
Bildningsnämnd	-2 085
Socialnämnd	-419
Teknisk nämnd	-116
Bygg- och miljönämnd	172
Summa	**-380**

Överskott som överförs är inte nivåhöjande. Ett överskott överfört till överskottsredovisningen får användas först efter kommunstyrelsens godkännande. För servicenämnderna ska servicenämnden godkänna ett användande av överskott. Underskott ska inarbetas under de kommande tre åren. För Bildningsnämnden samt socialnämnden räknas årets underskott av mot

Fortsättning § 51

tidigare års överskott och därmed behöver inget inarbetas. För tekniska nämnden ökar underskottet och en plan för hur underskottet ska regleras bör redovisas till kommunstyrelsen.

Mats Palm (S) yrkar på ett tillägg i form av att tekniska nämnden får i uppdrag att redovisa en plan för hur underskottet ska regleras vid verksamhetsdialogen den 20 maj 2019.

Beslutsgång

Ordföranden frågar om förvaltningens förslag med Mats Palms (S) tilläggsförslag antas och finner att så sker.

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

1. Korrigerat resultat från 2018 enligt sammanställningen nedan överförs till överskottsredovisningen:

NÄMNDER Belopp netto (tkr)	Korr avvikelse 2018
Kommunfullmäktige	298
Kommunstyrelse exkl SeN	1 185
Servicenämnder	585
Bildningsnämnd	-2 085
Socialnämnd	-419
Teknisk nämnd	-116
Bygg- och miljönämnd	172
Summa	**-380**

2. Tekniska nämnden får i uppdrag att vid verksamhetsdialogen den 20 maj 2019 redovisa en plan för hur underskottet ska regleras.

Överskottsredovisningen efter överföring av årets korrigerade resultat:

NÄMNDER Belopp netto (tkr)	IB 2018	Korr avvikelse 2018	UB 2018
Kommunfullmäktige	190	298	488
Kommunstyrelse exkl SeN	-829	1 185	356
Servicenämnder	732	585	1 317
Bildningsnämnd	4 790	-2 085	2 705
Socialnämnd	11 211	-419	10 792
Teknisk nämnd	-1 694	-116	-1 810
Bygg- och miljönämnd	1 899	172	2 071
Summa	**16 299**	**-380**	**15 919**

Expedieras till: Kommunfullmäktige
För kännedom till: Samtliga nämnder

HERRLJUNGA KOMMUN

KOMMUNSTYRELSENS
FÖRVALTNING
Linda Rudenwall

Tjänsteskrivelse
2019-03-07
DNR KS 27/2019 942

Hantering av nämndernas över- respektive underskott från 2018

Sammanfattning

Enligt kommunens ekonomistyrningsprinciper skall nämndernas under- respektive överskott överföras till kommande år. Vid fastställande av belopp skall hänsyn tas till orsaker till över/underskott och om beslutad verksamhet uppnåtts. Om ett underskott överförts till nämnd skall detta inarbetas under kommande treårsperiod. Ett överfört överskott är inte nivåhöjande. Ovanstående regler tillämpas i den omfattning som det budgetmässiga läget tillåter.
Ett överfört överskott får tas i anspråk först efter kommunstyrelsens godkännande.

Enligt upprättad årsredovisning för 2018 uppgår nämndernas avvikelser från budget till totalt plus 4 747 tkr. Korrigering har gjorts med totalt 5 127 tkr, varav avvikelse kapitalkostnader står för 1 678 tkr, avräkning demografimodell 2 194 tkr, flyktingbuffert 1 255 tkr.

Beslutsunderlag

Verksamhets och ekonomistyrningsprinciper Dnr 2017-152
Nämndernas verksamhetsberättelser
Årsredovisning 2018

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige besluta att korrigerat resultat från 2018 enligt sammanställningen nedan överförs till överskottsredovisningen

NÄMNDER	**Korr avvikelse**
Belopp netto (tkr)	**2018**
Kommunfullmäktige	298
Kommunstyrelse exkl SeN	1 185
Servicenämnder	585
Bildningsnämnd	-2 085
Socialnämnd	-419
Teknisk nämnd	-116
Bygg- och miljönämnd	172
Summa	**-380**

HERRLJUNGA KOMMUN

KOMMUNSTYRELSENS FÖRVALTNING
Linda Rudenwall

Tjänsteskrivelse
2019-03-07
DNR KS 27/2019 942

Överskottsredovisningen efter överföring av årets korrigerade resultat:

NÄMNDER **Belopp netto (tkr)**	**IB 2018**	**Korr avvikelse 2018**	**UB 2018**
Kommunfullmäktige	190	298	488
Kommunstyrelse exkl SeN	-829	1 185	356
Servicenämnder	732	585	1 317
Bildningsnämnd	4 790	-2 085	2 705
Socialnämnd	11 211	-419	10 792
Teknisk nämnd	-1 694	-116	-1 810
Bygg- och miljönämnd	1 899	172	2 071
Summa	**16 299**	**-380**	**15 919**

Överskott som överförs är inte nivåhöjande. Ett överskott överfört till överskottsredovisningen får användas först efter kommunstyrelsens godkännande. För servicenämnderna ska servicenämnden godkänna ett användande av överskott. Underskott ska inarbetas under de kommande tre åren. För Bildningsnämnden samt socialnämnden räknas årets underskott av mot tidigare års överskott och därmed behöver inget inarbetas. För tekniska nämnden ökar underskottet och en plan för hur underskottet ska regleras bör redovisas till kommunstyrelsen.

Linda Rudenwall
Ekonomichef

Expedieras till:
För kännedom till: Samtliga nämnder

HERRLJUNGA KOMMUN

KOMMUNSTYRELSENS FÖRVALTNING
Linda Rudenwall

Bakgrund

Enligt kommunens ekonomistyrningsprinciper skall nämndernas under- respektive överskott överföras till kommande år. Vid fastställande av belopp skall hänsyn tas till orsaker till över/underskott och om beslutad verksamhet uppnåtts. Om ett underskott överförts till nämnd skall detta inarbetas under kommande treårsperiod. Ett överfört överskott är inte nivåhöjande. Ovanstående regler tillämpas i den omfattning som det budgetmässiga läget tillåter.
Ett överfört överskott får tas i anspråk först efter kommunstyrelsens godkännande

Ekonomisk bedömning

Enligt upprättad årsredovisning för 2018 uppgår nämndernas avvikelser till totalt plus 4 747 tkr enligt följande:

NÄMNDER **Belopp netto (tkr)**	**År Utfall** **2018**	**År Budget** **2018**	**År avvikelse** **2018**
Kommunfullmäktige	1 577	1 875	298
Kommunstyrelse exkl SeN	16 956	18 134	1 178
Servicenämnder	16 196	17 276	1 080
Bildningsnämnd	235 909	237 521	1 612
Socialnämnd	200 897	201 224	327
Teknisk nämnd	35 102	34 781	-321
Bygg- och miljönämnd	13 782	14 355	573
Summa	**520 419**	**525 166**	**4 747**

Redovisat resultat korrigeras sedan utifrån om nämnderna erhållit kommunbidrag på grunder som inte uppfyllts. Avvikelse budget – utfall av kapitalkostnader, avräkning demografimodell, om nämnderna erhållit kommunbidrag för att utföra specifika uppdrag men dessa inte utförts. Socialnämnden har lyft tidigare års överskott från flyktingverksamheten. Dessa delar räknas bort vid beräkning av vilket belopp som ska föras över till nästkommande år.

NÄMNDER **Belopp netto (tkr)**	**Resultat** **2018**	**Korrigering** **2018**	**Korr resultat** **2018**
Kommunfullmäktige	298		298
Kommunstyrelse exkl SeN	1 178	7	1 185
Servicenämnder	1 080	-495	585
Bildningsnämnd	1 612	-3 697	-2 085
Socialnämnd	327	-746	-419
Teknisk nämnd	-321	206	-116
Bygg- och miljönämnd	573	-402	172
Summa	**4 747**	**-5 127**	**-380**

Korrigering har gjorts med totalt 5 127 tkr, varav avvikelse kapitalkostnader står för 1 678 tkr, avräkning demografimodell 2 194 tkr, flyktingbuffert 1 255 tkr.

Kommunfullmäktige
Kommunfullmäktige gjorde under 2018 ett resultat på 298 tkr. Ingen korrigering görs av utfallet.

Kommunstyrelsen exklusive servicenämnder
Av kommunstyrelsens (ex servicenämnder) resultat på 1 178 tkr korrigeras 7 på grund av för lågt erhållet kommunbidrag för kapitalkostnader. Korrigerat resultat blir då 1 185 tkr.

Servicenämnd IT/Växel/Telefoni
Reglementet för servicenämnderna fastslår att ett eventuellt över- eller underskott överförs till följande verksamhetsår. Av servicenämnden ITs korrigerade resultat på -262 tkr förs därför hela beloppet över till över/underskottshanteringen. En plan för återbetalning bör redovisas.

Servicenämnd Ekonomi/Personal
Reglementet för servicenämnderna fastslår att ett eventuellt över- eller underskott överförs till följande verksamhetsår. Av servicenämnden Ekonomi/Personals resultat på 847 tkr förs därför hela beloppet över till över/underskottshanteringen.

Bildningsnämnden
Bildningsnämndens resultat på 1 612 tkr korrigeras dels med avvikelse kapitalkostnader -73 tkr, en ”resultatväxling” med TN gällande pedagogiska måltider 350 tkr, samt avräkning demografimodell 3 274 tkr. Korrigerat resultat -2 085 tkr. Underskottet avräknas mot tidigare års överskott.

Socialnämnden
Socialnämndens resultat på 327 tkr korrigeras med avvikelse kapitalkostnader -571tkr, avräkning demografimodellen visar att nämnden fick 1 080 tkr för lite år 2018. Under 2018 har överskott för tidigare års flyktinggrupp lyfts med 1 255 tkr, detta belopp räknas bort från resultat som föreslås överföras till 2019. Korrigerat resultat: -419 tkr. Underskottet avräknas mot tidigare års överskott.

Tekniska nämnden
Tekniska nämnden redovisar ett resultat på - 321 tkr. Korrigering görs med avvikelse kapitalkostnader 144 tkr samt ”resultatväxling” mot BN gällande pedagogiska måltider 350 tkr. Därmed blir det korrigerade resultatet ett underskott på 116 tkr. Inget ackumulerat överskott finns att avräkna mot, nämnden bör därför redovisa plan för återbetalning 2019-2021. Krav på återbetalning finns även för 2017 års resultat. Totalt ska 1 810 tkr återlämnas under perioden 2019-2021

Bygg- och Miljönämnden
Bygg- och Miljönämndens resultat korrigeras med -402 tkr på grund av avvikelse kapitalkostnader. Korrigerat resultat: 172 tkr

HERRLJUNGA KOMMUN

KOMMUNSTYRELSENS FÖRVALTNING
Linda Rudenwall

Tjänsteskrivelse
2019-03-07
DNR KS 27/2019 942

Sammanställning ackumulerat över/underskott

NÄMNDER **Belopp netto (tkr)**	**IB 2018**	**Korr resultat 2018**	**UB 2018**
Kommunfullmäktige	190	298	488
Kommunstyrelse exkl SeN	-829	1 185	356
Servicenämnder	732	585	1 317
Bildningsnämnd	4 790	-2 085	2 705
Socialnämnd	11 211	-419	10 792
Teknisk nämnd	-1 694	-116	-1 810
Bygg- och miljönämnd	1 899	172	2 071
Summa	**16 299**	**-380**	**15 919**

Samverkan
CSG 14 mars.

KS § 52 DNR KS 26/2019

Hantering av investeringar 2018

Sammanfattning
I bokslutet för 2018 framgår att av tillgängliga investeringsmedel om totalt 104 610 tkr förbrukades 60 458 tkr. Av de 44 152 tkr outnyttjade investeringsmedlen föreslås 37 914 tkr att ombudgeteras till 2019 års investeringsbudget.

Det kan vara projekt som ännu ej är påbörjade eller projekt som inte är avslutade. Kommunfullmäktige beslutar slutligen årligen om ombudgetering av investeringsmedel.

Beslutsunderlag
Tjänsteskrivelse i ärendet daterad 2019-03-06
Ombudgeteringar investeringar 2018-12-31

Förslag till beslut
Förvaltningens förslag till beslut:
- Ombudgetering investeringar 2018-12-31 antas.

Beslutsgång
Ordföranden frågar om förvaltningens förslag till beslut antas och finner att så sker.

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige
1. Ombudgetering investeringar 2018-12-31 antas (KS § 52/2019-03-18).

Expedieras till: Kommunfullmäktige

HERRLJUNGA KOMMUN

KOMMUNSTYRELSENS FÖRVALTNING
Linda Rudenwall

Tjänsteskrivelse
2019-03-06
DNR KS 26/2019 942

Ombudgeteringar investeringar 2018

Sammanfattning

I bokslutet för 2018 framgår att av tillgängliga investeringsmedel om totalt 104 610 tkr förbrukades 60 458 tkr. Av de 44 152 tkr outnyttjade investeringsmedlen föreslås 37 914 tkr att ombudgeteras till 2019 års investeringsbudget.

Det kan vara projekt som ännu ej är påbörjade eller projekt som inte är avslutade. Kommunfullmäktige beslutar slutligen årligen om ombudgetering av investeringsmedel.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse i ärendet daterad 2019-03-06
Ombudgeteringar investeringar 2018-12-31

Förslag till beslut

Förvaltningens förslag till beslut;
Ombudgetering investeringar 2018-12-31 antas.

Linda Rudenwall
Ekonomichef

Magnus Grönvall
Controller

Expedieras till: Namn namn, titel, organisatoriskt tillhörighet
För kännedom till: Namn namn, titel, organisatoriskt tillhörighet

Ärende 10

DIARIENUMMER:	2018-xx
FASTSTÄLLD/INSTANS:	2019-xx-xx
VERSION:	1
SENAST REVIDERAD:	2019-
GILTIG TILL:	----------
DOKUMENTANSVAR:	Förvaltningschef

Ombudgetering Investeringar 2018-12-31

BN,SN, TN och BMN

HERRLJUNGA KOMMUN

Våga vilja växa!

Innehåll

Sammanställning 2

Projekt Markköp 2

Projekt IT strategi + trådlöst närverk Herrljunga 2

Projekt IT kapacitetsutökn. Hrja + VGA 3

Projekt Inventarier/IT BN 3

Projekt Förstudie förskola Herrljunga 3

Projekt Förstudie Altorpsskolan 3

Projekt Inventarier Horsby 3

Projekt Förstudie OD skola/förskola 3

Projekt Inventarier SN 3

Projekt Hemgården larm 4

Projekt Horsby förskola/ skola 4

Projekt Verksamhetsanpassningar 4

Projekt EPC B 4

Projekt Säkerhetshöjande åtgärder 4

Projekt Hagen etapp 4 4

Projekt Reinvestering fastighet 5

Projekt Maskiner fastighetsskötsel 5

Projekt Ventilation Eggvena 5

Projekt Ställplatser husbilar 5

Projekt Mindre gatuanläggningar 5

Projekt Reinvestering gata 6

Projekt Industriväg Öltorp 6

Projekt Upprustning lekplatser 6

Projekt Södra Horsby etapp 1 6

Projekt Vattenrutschkana 6

Sammanställning

Projekt (tkr)	Ursprungs budget 2018	Tillägg/ ombudg 2018	Summa Budget 2018	Utfall 2018	Avvikelse	Äskat till 2019
Kommunstyrelsen						
Markköp	1 000	0	1 000	0	1 000	1 000
IT strategi + trådlöst ntv Hrja	2 000	0	2 000	1 856	144	144
IT kapacitetsutökn. Hrja + VGA	2 000	0	2 000	1 929	71	71
Bildning						
Inventarier/IT BN	1 000	147	1 147	805	342	234
Förstudie förskola Herrljunga	300	0	300	0	300	300
Förstudie Altorpskolan	300	0	300	0	300	300
Inventarier Horsby	750	565	1 315	350	965	965
Förstudie OD skola/förskola	200	0	200	0	200	200
Socialnämnden						
Inventarier SN	500	0	500	249	251	260
Hemgården larm	0	1 000	1 000	0	1 000	1 000
Tekniska						
Horsby förskola/skola	35 100	10 178	45 278	22 469	22 809	22 809
Verksamhetsanpassningar	750	171	921	546	375	375
EPC B	0	7 110	7 110	4 940	2 170	2 170
Säkerhetshöjande åtgärder	800	564	1 364	1 057	307	307
Hagen etapp 4	0	2 667	2 667	1 863	804	804
Reinvest fastighet	8 400	852	9 252	6 815	2 437	2 437
Maskiner fastighetsskötsel	200	0	200	59	141	141
Ventilation Eggvena	0	3 335	3 335	2 253	1 082	1 082
Ställplatser husbilar	0	100	100	0	100	100
Mindre gatuanläggningar	1 000	400	1 400	1 202	198	198
Reinvestering Gata	2 000	0	2 000	1 951	49	49
Industriväg Öltorp	0	800	800	0	800	800
Upprustning lekplatser	200	0	200	58	142	142
Södra Horsby etapp 1	0	692	692	0	692	692
Vattenrutschkana	800	746	1 546	212	1 334	1 334
TOTALT	**57 300**	**29 327**	**86 627**	**48 614**	**38 013**	**37 914**

Projekt Markköp

Investeringsmedel för köp av strategisk mark.

Skäl för ombudgetering

Under 2019 ses ett ökat investeringsbehov.

Projekt IT strategi + trådlöst närverk Herrljunga

Investeringsmedel för IT gällande strategi och trådlöst nätverk i Herrljungas skolor.

Skäl för ombudgetering

Projektet är påbörjat men inte färdigställt. Uppstartsmöte skedde under hösten 2018, arbetet påbörjades 2019.

Projekt IT kapacitetsutökn. Hrja + VGA
Investeringsmedel för IT gällande kapacitetsutökning i Herrljunga och Vårgårda.

Skäl för ombudgetering
Projektet är påbörjat men inte färdigställt.

Projekt Inventarier/IT BN
Inköp av inventarier mm för bildning.

Skäl för ombudgetering
Behovet finns av ytterligare investeringsmedel 2019.

Projekt Förstudie förskola Herrljunga
Förstudie av ny förskola i Herrljunga.

Skäl för ombudgetering
Förstudie förväntas genomföras 2019.

Projekt Förstudie Altorpsskolan
Förstudie av ombyggnation på Altorpskolan.

Skäl för ombudgetering
Förstudie förväntas genomföras 2019.

Projekt Inventarier Horsby
Utbyte av inventarier.

Skäl för ombudgetering
Då bygget, det vill säga de nya lokalerna, inte stod klara under året fanns ingen möjlighet att nyttja hela investeringsbudgeten.

Projekt Förstudie OD skola/förskola
Förstudie av nya skola/förskola i OD.

Skäl för ombudgetering
Förstudie förväntas genomföras 2019.

Projekt Inventarier SN
Inköp av inventarier mm för socialnämndens räkning

Skäl för ombudgetering

260 tkr ska användas till att bygga om köket på Gruppbostaden Ringvägen LSS för att uppfylla gällande krav. Ombyggnaden har blivit försenad av olika orsaker utanför socialförvaltningens kontroll.

Projekt Hemgården larm
Larmsystem på hela Hemgården

Skäl för ombudgetering
Upphandlingen stoppades under hösten pga undermåligt förfrågningsunderlag. Återupptas under våren 2019.

Projekt Horsby förskola/ skola
Bygge av mellanstadieskola på Horsby.

Skäl för ombudgetering
Projektet pågår över flera år.

Projekt Verksamhetsanpassningar
Mindre anpassningar av lokaler, som beställs av verksamheten.

Skäl för ombudgetering
Projektet påbörjat med allt är inte slutfört.

Projekt EPC B
Energisparingsåtgärder på kommunens fastigheter.

Skäl för ombudgetering
Projektet påbörjat med allt är inte slutfört.

Projekt Säkerhetshöjande åtgärder
Energisparingsåtgärder på kommunens fastigheter.

Skäl för ombudgetering
Projektet påbörjat med allt är inte slutfört.

Projekt Hagen etapp 4
Ombyggnad av Hagen etapp 4, vilket skapar nya platser för särskilt boende.

Skäl för ombudgetering
Projektet är huvudsakligen färdigställt, men kommer att belastas med kostnader även under 2019.

Projekt Reinvestering fastighet
Reinvesterande åtgärder på kommunens fastighetsbestånd.

Skäl för ombudgetering
Renovering av ytskikt i simhallen återstår. Det är under 2018 inte genomfört då det inte passat för verksamheten.

Projekt Maskiner fastighetsskötsel
Inköp av maskiner till fastighetsskötsel.

Skäl för ombudgetering
Önskas ombudgeteras för att klara av nästa års inköp av dyrare maskiner.

Projekt Ventilation Eggvena
Upprustning av ventilation.

Skäl för ombudgetering
Projektet påbörjat med allt är inte slutfört.

Projekt Ställplatser husbilar
Etablering av ställplatser för husbilar vid Orraholmen.

Skäl för ombudgetering
Projektet ännu inte påbörjat. Förhoppning om projektstart år 2019.

Projekt Mindre gatuanläggningar
Mindre anläggningar inom området gata, park och mark.

Skäl för ombudgetering
Projektet påbörjat med allt är inte slutfört.

Projekt Reinvestering gata
Reinvesterande åtgärder på kommunens gator.

Skäl för ombudgetering
Projektet är huvudsakligen färdigställt, men kommer att belastas med kostnader för linjemålning under år 2019.

Projekt Industriväg Öltorp
Industrigatan ”Öltorps industriväg” förstärks, breddas och beläggs.

Skäl för ombudgetering
Behovet uppkom sent på året 2018 med projektstart februari 2019.

Projekt Upprustning lekplatser
Upprustning av kommunens lekplatser.

Skäl för ombudgetering
Planeras för större åtgärd 2019 som inte täcks av 2019 års beslutade budget för just upprustning av lekplatser.

Projekt Södra Horsby etapp 1
Första etappen av de nya etableringsområdet.

Skäl för ombudgetering
Projektet är huvudsakligen färdigställt, men kommer att belastas med kostnader för beläggningsåtgärder under år 2019.

Projekt Vattenrutschkana
Utbyta av vattenrutschkana i simhallen.

Skäl för ombudgetering
Har ej varit möjligt att påbörja arbetet med utbyte av rutschkana då ytskiktet i simhallen bör bytas samtidigt. Arbetet med detta väntas starta 2019

KS § 49 DNR KS 52/2019

Prövning av ansvarsfrihet för Sjuhärads samordningsförbunds styrelse

Sammanfattning
Årsredovisningen för Sjuhärads samordningsförbund är fastställd (styrelsemöte 2019-01-31 §7). Revisorerna tillstyrker att Sjuhärads samordningsförbunds styrelse och dess ledamöter beviljas ansvarsfrihet för verksamhetsåret 2018. Enligt lag om finansiell samordning ska förbundsmedlemmarna var för sig pröva frågan om styrelsen ska beviljas ansvarsfrihet.

Beslutsunderlag
Tjänsteskrivelse i ärendet daterad 2019-03-01
PM från PWC om granskning av årsredovisning och intern kontroll år 2017 för Sjuhärads samordningsförbund
Årsredovisning 2018 Sjuhärads samordningsförbund
Revisionsberättelse 2018 för Sjuhärads samordningsförbund

Förslag till beslut
Förvaltningens förslag till beslut:

- Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige att *bevilja/inte bevilja* ansvarsfrihet för Sjuhärads samordningsförbunds styrelse.

Ordföranden föreslår att ansvarsfrihet för Sjuhärads samordningsförbunds styrelse beviljas.

Beslutsgång
Ordföranden frågar om ordförandes förslag till beslut antas och finner att så sker.

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige
1. Ansvarsfrihet för Sjuhärads samordningsförbunds styrelse beviljas.

Expedieras till: Kommunfullmäktige
För kännedom till: Sjuhärads samordningsförbund

HERRLJUNGA KOMMUN

KOMMUNSTYRELSENS
FÖRVALTNING
Moa Andersson

Tjänsteskrivelse
2019-03-01
DNR KS 52/2019 992

Ansvarsfrihet för Sjuhärads samordningsförbunds styrelse

Sammanfattning

Årsredovisningen för Sjuhärads samordningsförbund är fastställd (styrelsemöte 2019-01-31 §7). Revisorerna tillstyrker att Sjuhärads samordningsförbunds styrelse och dess ledamöter beviljas ansvarsfrihet för verksamhetsåret 2018. Enligt lag om finansiell samordning skall förbundsmedlemmarna var för sig pröva frågan om styrelsen skall beviljas ansvarsfrihet.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse i ärendet daterad 2019-03-01
PM från PWC om granskning av årsredovisning och intern kontroll år 2017 för Sjuhärads samordningsförbund
Årsredovisning 2018 Sjuhärads samordningsförbund
Revisionsberättelse 2018 för Sjuhärads samordningsförbund

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige att *bevilja/inte bevilja* ansvarsfrihet för Sjuhärads samordningsförbunds styrelse.

Moa Andersson
Nämndsamordnare

Expedieras till: Kommunfullmäktige

PM granskning av årsredovisning och intern kontroll år 2017 för Sjuhärads samordningsförbund

På uppdrag av revisorerna för Sjuhärads samordningsförbunds har vi granskat årsredovisningen och den interna kontrollen år 2017. Syftet med granskningen är att bedöma om styrelsen har haft en tillräcklig kontroll över verksamheten samt om årsredovisningen är rättvisande. Vår granskning utgår från den årsredovisningen som styrelsen fastställde 2018-01-22.

Granskningen har utförts i enlighet med god sed i kommunal verksamhet. Våra synpunkter har stämts av med förbundschefen. Vi har inte haft i uppdrag att granska delårsbokslutet (halvår).

Sammanfattande bedömning och iakttagelser år 2017
Vi bedömer att samordningsförbundets styrelse har haft en tillräcklig kontroll över verksamheten under år 2017. Uppföljning av verksamhet och ekonomi sker på regelbundet och strukturerat sätt och rapporteras till styrelsen.

Årsredovisningen är i allt väsentligt uppställd i enlighet med Kommunal redovisningslag (avvikelser kommenteras nedan) och bedöms som rättvisande.

Organisation och verksamhet år 2017

Styrelsen har haft regelbundna sammanträden (7 st) under året. Ägarsamråd har skett 2017-03-23. Styrande för verksamheten under år 2017 har varit den verksamhetsplan som styrelsen antagit 2016-11-17, § 62.

- *Protokoll finns tillgängliga på förbundets hemsida.*
- *Styrelsen har utsett ny ordförande från 1 november 2017.*

Styrelsen har i sin roll som ordförande i uppdrag att underteckna verksamhetsavtal för år 2017.

- *Vår stickprovsmässiga granskning visar att verksamhetsavtalen har undertecknats av ordföranden.*

Årsredovisning 2017 Samordningsförbundet
Årsredovisningen år 2017har ställts upp i enlighet med den kommunala redovisningslagen (KRL) med beaktande av den praxis som gäller för samordningsförbund inom Västra Götaland. Vi har i vår granskning inte funnit några väsentliga avvikelser från god sed.

- *Årets resultat uppgår till 399 455,58 kr (79 356,21 kr f.å.).*
- *Förbundets utgående eget kapital uppgår till 3 064 727,96 kr (2 665 272,38 kr f.å.).*
- *Inga väsentliga budgetavvikelse redovisas på totalnivå.*
- *Verksamhetens intäkter och kostnader har ökat till följd av större projekt (Point, Positiv Rörelse samt Space). Upplupna intäkter för projekten uppgår till 2,9 mnkr. Medlen har inte inkommit vid tidpunkten för vår granskning (2018-01-30).*
- *Förbundets likvida medel finns placerade på bankkonton hos Swedbank Sjuhärad. Avstämning av saldon per balansdagen har skett gentemot engagemangsbesked utan anmärkning.*
- *Jämförelseår till resultaträkningens notapparat saknas.*

Intern kontroll
Styrelsen har 2017-03-23 (§ 19) beslutat att uppdra åt förbundschefen att revidera förbundets intern kontrollplan i enlighet med revisionens noteringar. Styrelsen har fastställt en ny intern kontrollplan 2017-06-01 (§ 32).

- *Uppföljning av intern kontrollplan har skett vid tre tillfällen i enlighet med gällande plan.*

Beslutsattest krävs endast av en person (vanligen förbundschefen) upp till ett värde om 3 basbelopp. Utgifter knutna till projekt attesteras dubbelt enligt uppgift från förbundschefen. Attest av förbundschefens utlägg skall ske av förbundets ordförande.

- *Attestordningen för förbundet bör behandlas av styrelsen under 2018.*

Firmateckning sker av ordförande eller vice ordförande, dvs två personer i förening krävs inte.

Enligt delegationsordningen har förbundschefen rätt till avrop av varor och tjänster till ett värde upp till 1 basbelopp.

Försäkring för lokaler, inventarier samt ansvarsförsäkring finns tecknad via Länsförsäkringar för år 2017.

Enligt fullmakt till Swedbank Sjuhärad (senast uppdaterad i januari 2013) krävs två personer förening för utbetalning från förbundets bankkonto.

- *Vår stickprovsmässiga kontroll visar att ovanstående beslut avseende intern kontroll har efterlevts.*

- *IT-säkerheten bedöms som tillräcklig.*

Ekonomisk redovisning och rapportering
Det upprättas tertialrapporter, delårsbokslut samt årsbokslut som rapporteras till styrelsen vid varje sammanträde.

- *Rutinen bedöms som tillräcklig.*

Borås den 30 januari 2018

Fredrik Carlsson
Certifierad kommunal revisor

Ärende 11

ÅRSREDOVISNING FÖR SJUHÄRADS SAMORDNINGSFÖRBUND 2018-01-01 – 2018-12-31

Ordförande har ordet

År 2018 är nu till ända och innan vi tittar framåt för att fortsätta arbetet med nya utmaningar 2019, tittar vi i årsredovisningen snabbt tillbaka på 2018:

Ett år där vi både överfört erfarenheter och delar av projekt in i ordinarie verksamhet samtidigt som en ny ansökan skrivits fram, allt samtidigt som övriga verksamheter pågått som vanligt. Jag tänker att detta är möjligt tack vare ett energiskt kansli och engagerade utförare i hela Sjuhärad.

Samordningsförbundet erbjuder aktiviteter och stöd så den enskilde individen ska uppnå eller förbättra sin förmåga till förvärvsarbete, vilket ju i grunden handlar om att ge människor ökad möjlighet till egen försörjning.

Genom att förbundet har fokus på att stärka människor till, eller tillbaka till, arbete krävs en stor portion av flexibilitet och förbättringskunskap. Det handlar om att hela tiden hitta nya vägar och nya arbetssätt som vidareutvecklar aktiviteter så att deltagare ges bästa möjliga insatser, något som jag personligen ser som en av förbundets främsta styrkor.

Efter önskemål från ägarna har förbundet fått möjlighet att lägga ett extra fokus på gruppen sjukskrivna som varit ifrån arbetsmarknaden under många år, något som ofta gör vägen tillbaka än svårare.

Styrelsens vilja att förenkla och hitta aktiviteter för de grupper som ägarna gemensamt arbetar med kan bland annat visa sig genom att vissa aktiviteter förs samman så att målgrupperna för aktiviteterna breddas.

Styrelsen består av kvinnor och män som är både tjänstemän och politiker och som ger en härlig mix med olika ingångar i förbundsfrågorna. Alla har ett samtidigt och stort intresse av att tillsammans skapa aktiviteter som ger stöd för människor att nå ett hållbart arbetsliv vilket gör oss till ett starkt lag som jobbar åt samma håll.

Min förhoppning är att den goda anda som funnits i styrelsen 2018 följer med och att vi tillsammans kan fortsätta vårt viktiga arbete på samma sätt 2019.

Med vänliga hälsningar

Cecilia Andersson,
Ordförande, Västra Götalandsregionen

Innehållsförteckning

sida

1. Förvaltningsberättelse ... 3
1.1 Sammanfattning av verksamhetsåret ... 4
1.2 Om förbundet ... 5
1.3 Beskrivning av verksamheten ... 6
1.3.1 Målgrupper ... 6
1.3.2 Strukturövergripande Insatser ... 6
1.3.3 Individinriktade insatser ... 8
1.4 Måluppfyllelse och resultat ... 9
1.4.1 Övergripande, Deltagarantal ... 9
1.4.2 För individen ... 9
1.4.3 För verksamheterna ... 10
1.4.4 För förbundet ... 10
1.4.5 För samhället ... 11
1.5 Styrelse, ledning och administration ... 11
1.5.1 Styrelse ... 11
1.5.2 Beredningsgrupper ... 12
1.5.3 Personal och lokaler ... 12
1.5.4 Externa resurser ... 12
2. Ekonomiskt utfall ... 13
2.1 Ekonomisk sammanfattning ... 13
2.2 Resultaträkning ... 13
2.3 Balansräkning ... 15
2.4 Uppföljning per kostnadsställe ... 16
2.5 Kassaflödesanalys ... 17
2.6 Redovisningsprinciper ... 18
3. Styrelsens beslut ... 18

1. Förvaltningsberättelse

Sjuhärads samordningsförbund omfattar geografiskt åtta kommuner och befolkningsunderlaget i området var vid halvårsskiftet knappt 225 000 invånare enligt statistik från SCB.

Ändamålet för förbundet är att underlätta och uppnå en effektiv resursanvändning.
De gemensamma resurserna ska användas för samordnade bedömningar och insatser som syftar till att den enskilde ska återta eller förbättra sin förmåga att förvärvsarbeta.

Genom Sjuhärads samordningsförbund kan de fyra ägarparterna verka tillsammans och komma närmare varandra i en flexibel samarbetsform.

Årsredovisningen innehåller en översiktlig redogörelse av resultat och verksamhetsutveckling samt en redovisning av det ekonomiska utfallet för budgetåret 2018.

1.1 Sammanfattning av verksamhetsåret

Cecilia Andersson (Västra Götalandsregionen) var ordförande med Sofia Sandänger (Försäkringskassan) som vice ordförande. Kontinuiteten i båda uppdragen och att en tjänsteman (dvs Försäkringskassans eller Arbetsförmedlingens ledamot) och en politiker (av kommunernas eller regionens ledamöter i förbundsstyrelsen) samtidigt haft förbundets båda högsta förtroendeposter och bildat presidium följer rådande ambitioner kring styrning av förbundet.

Basverksamheter bedrevs kontinuerligt av förbundets ägare enligt fastställd verksamhetsplan, främst för pre-rehabilitering för kvinnor och män 16-64 år som var aktuella hos två eller fler av medlemmarna i förbundet. Utbudet av aktiviteter skiftade något inom det geografiska området. Oavsett i vilken sjuhäradskommun deltagare bosatt sig fanns möjlighet att ta del av de olika insatserna, men flertalet platser nyttjades lokalt och endast några promille har nyttjats av personer från angränsande kommuner. Ett fåtal verksamheter bedrevs genom fristående utförare vilket i dessa fall varit upphandlat, eller på annat sätt utsatts för konkurrens. Sverigekompassen hälsa hade en sista deltagargrupp i Borås innan verksamheten avslutades.

Personer som haft rehabiliteringsinsatser genom eget arbete eller arbetsprövning hos Sociala företag har under året fortsatt kunnat få individinriktad kompetensutveckling för att stödja dem att etablera sig i yrkeslivet. Vilka utbildningar och stödformer som getts har avgjorts av dessa individer i samverkan genom föreningen Sjuhäradsmusketörerna. Det har på så vis skett helt i enlighet med den metod om hjälp-till-självhjälp och empowerment som är de sociala företagens grundförutsättning och varit tillgängligt för alla företag att ta del av om de är just sociala företag.

Sedan flera år tillbaka har Sjuhärads förbundsmedlemmar/ägarrepresentanter önskat egenfinansiera en budget om 20 miljoner, vilket uppnåddes för första gången 2017 och därefter sänktes något 2018. Kommunerna och regionen svarade tillsammans för en något högre del än staten i syfte att säkert kunna ta emot den budget förbundet äskat om ifall statens belopp skulle komma att höjas.

Liksom tidigare år drevs mycket verksamhet i olika projekt med extra finansiering från ESF, Europeiska socialfonden. Point var mest omfattande av dessa. Det riktades till arbetslösa och involverade samarbete med föreningsliv och företag med stöd av välrenommerade metoder. Bland annat har ACT använts som metod för att minska den utbredda psykiska ohälsan och Supported Education samt Supported Employment för att etablera deltagarna i studier eller arbete.
Genom projekt Space gavs utlandspraktik till unga. Förbundet ansökte om och beviljades förlängning vilket gjort att ytterligare en grupp kunde åka inom projektet och att projektet kvarstår över årsskiftet, vilket även Point gör. Positiv Rörelse startades senast med kompetensutveckling som ska stärka psykisk hälsa samt skapa hållbarhet i arbetslivet för anställda personer inom olika kontaktyrken (som annars vore särskilt utsatta för långtidssjukskrivning).
Förbundet har under året ansökt och fått beslut om att få bedriva ännu ett projekt, kallat Puls.

Sjuhärads samordningsförbund har som vanligt med försiktighet nyttjat de medel som stått till förfogande och ekonomiskt ligger kostnaderna för verksamheten strax under anslagen budget. Både strukturövergripande samverkan och individinriktade åtgärder har finansierats.
Avsikten var ett +/-noll resultat, medan utfallet visar ett överskott om 355 tkr. Om samtliga projektmedel hade räknats hem under året vore differensen större, men ett kommande underskott beräknas enligt plan belasta projekten och förbundet täcker vissa implementeringskostnader för ACT, vilket gör att intäktssidan minskats för 2018 mot kostnader som kommer till förbundet 2019.

1.2 Om förbundet

Organisation
Samordningsförbundet är en fristående juridisk organisation med Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan, Västra Götalandsregionen samt Borås Stad, Bollebygd, Herrljunga, Mark, Svenljunga, Tranemo, Ulricehamn och Vårgårda kommuner som medlemmar.
Förbundet har en styrelse som utses av medlemmarna. Till sin hjälp har den ett kansli.

Historik
Sjuhärads samordningsförbund är från och med 2011 en sammanslagning av Samordningsförbundet Tranemo-Ulricehamn, som bildades den 1 november 2005, Bollebygd-Mark-Svenljunga Samordningsförbund, som bildades den 1 januari 2006, och Borås Samordningsförbund som bildades den 1 april 2006. Kommunerna Vårgårda och Herrljunga som tidigare saknat förbundstillhörighet trädde in i förbundet i samband med sammanslagningen.

Lagrum
Lagen om finansiell samordning av rehabiliterings-insatser (2003:1210) och den förbundsordning som beslutats av samordningsförbundets medlemmar reglerar verksamheten. Lagens syfte är att ge lokala aktörer möjligheter att utveckla samverkan inom rehabiliteringsområdet och samordna gemensamma insatser riktade till personer i behov av rehabilitering samt underlätta en effektiv resursanvändning. Samordningsförbundet följer även lagen om kommunal redovisning (1997:614) och kommunallagen (1991:900) i tillämpliga delar.

Uppdrag
De verksamheter som förbundet finansierar kompletterar myndigheternas ordinarie verksamhet. Samordningsförbundens uppgift är i första hand att verka för att medborgare ska få stöd och rehabilitering till egen försörjning. På individnivå verkar samordningsförbundet genom att finansiera insatser som främst bedrivs av de samverkande parterna. Samordningsförbundet stödjer också aktivt insatser som syftar till skapa strukturella förutsättningar för att myndigheterna ska kunna samarbeta bättre och för att förebygga ohälsa hos kvinnor och män. Det kan t.ex. handla om kompetensutveckling och kunskapsutbyte.

Finansiering & Medlemsavgifter
Europeiska socialfonden, ESF, står för en stor del av de medel som bekostat aktiviteter i Sjuhärad under 2018. Förbundet bedriver projekt inom två olika programområden (PO1 och PO2). Över en treårsperiod har förbundet beviljats att ansöka om 30 337 606 kr för projekt Point, 6 427 935 kr för projekt Space och 4 960 662 kr för projekt Positiv Rörelse. I december beviljades även Projekt Puls, vilket kommer att inledas 2019 efter projektavslut för Point och Space.

Ersättning för kostnader inom ESF-projekten baseras på en blandning av schablonbelopp och faktiska kostnader inom olika tidsintervall för analys och genomförande som inte sammanfaller med kalenderår och som sträcker sig över tre år. Projektredovisningen släpar i relation till förbundets egna medel och nettoberäkningen av förbundets kostnader kan skilja över tid. Innan ansökan om utbetalning är beviljad finns en osäkerhet om eventuell differens mellan förbundets kostnader och vad ESF slutligt kommer att täcka. Vid projektavslut kommer nettokostnaden för förbundet att ligga inom ramarna för beslutad budget och eventuella överskott (då schabloner i vissa fall överstiger faktiska kostnader) att ha använts till verksamhet inom de områden som projektet verkat för. Förbundet täcker inom ramen för ESF-finansiering vissa implementeringskostnader för ACT, vilket gör att intäktssidan för 2018 minskas mot kostnader som debiteras förbundet först under 2019.

Ägarparterna bidrar med varsin del till medlemsfinansieringen. Kommunerna bidrar med andel i relation till befolkningsmängd vid föregående halvårsskifte.

Ägarparternas bidrag	tkr
Försäkringskassa	4 810
Arbetsförmedlingen	4 810
Kommuner	5 000
Hälso- och sjukvårdsnämnd	5 000
Totalt	**19 620**

Bollebygd	207
Borås	2493
Herrljunga	214
Mark	776
Svenljunga	242
Tranemo	267
Ulricehamn	544
Vårgårda	257

Verksamhetsidé och vision
Samordningsförbundet är ett sätt att finansiera rehabilitering och ett sätt att arbeta för nytänkande och flexibilitet genom att pröva nya vägar att arbeta och tillsammans göra det som ingen enskild part har ansvar för att göra. Samverkande professioner och organisationer skapar ett gemensamt sammanhållet arbetssätt och synsätt på individens aktivitetsförmåga och olika behov.
Gemensam kraft med människans möjligheter i fokus!

1.3 Beskrivning av verksamheten

1.3.1 Målgrupper

Målgruppen för störst andel av medlen var personer som ej omedelbart varit anställningsbara, och som är aktuella hos minst två myndigheter. Kvinnorna stod för 60% och männen 40%, fördelat i åldrar18-64 år. Av kvinnorna är en fjärdedel yngre, medan en tredjedel av männen är yngre. I den äldre gruppen är andelen kvinnor fortsatt över 60% och andelen män knappa 40%. Inbördes variationer av fördelning finns mellan insatserna

Oftast fanns sammansatt problematik och lång frånvaro, eller avsaknad av debut, i arbetslivet. Vissa verksamheter hade särskilda avgränsningar. Stressrelaterad problematik, personer med utländsk bakgrund och/eller funktionsnedsättning, personer med aktivitetsersättning och unga med funktionsnedsättning som riskerar ett långvarigt utanförskap är exempel på specifik avgränsning. Många av de som deltagit hade annars riskerat passivisering till följd av arbetslöshet eller sjukdom.

Utbildningsnivån varierade i deltagargruppen. Enbart grundskola, gymnasiestudier och högskola (varierande tid upp till tre år) eller annan eftergymnasial utbildning förekommer i tre nästan lika delar, med något högre andel för de som har gymnasiet som högsta slutförda studieform. (dock ej säkerställt att det skett med kompletta/godkända betyg). Andelen med eftergymnasial utbildning är därmed högre än föregående år, men fortfarande är männen märkbart underrepresenterade.

Deltagare har haft olika försörjningsformer under den tid de fått insatser genom förbundet. Fördelningen följer i stora drag föregående år, med en liten förskjutning från andelen som uppbär förmåner genom försäkringskassan till att lite fler har aktivitetsstöd.

Nedan följer en fördelning av de deltagare som nyregistrerats med kompletta uppgifter
Observera att en deltagare ofta haft flera olika försörjningskällor vid start. Totalsumman av antalet försörjningar är därför högre än det totala antalet faktiska, unika deltagare.

Försörjningsform	Antal deltagare	Andel
Sjukpenning/Rehabpenning	370	31%
Aktivitetsersättning	100	8%
Sjukersättning	56	5%
A-kassa	23	2%
Aktivitetsstöd	252	21%
Försörjningsstöd	283	24%
Studiestöd/Studiemedel	4	
Annan offentlig försörjning	95	8%
Ingen offentlig försörjning	92	8%

En mindre andel medel har använts till strukturpåverkande insatser och då generellt riktats till personer som har anställning. Bland dessa kan särskilt nämnas kvinnor och män med olika former av uppdrag som beslutsfattare samt långtidssjukskrivna personer med kommunal eller landstingsanställning. Mätningen av deltagande bland inom denna målgruppskategori sker genom volymantal. I SUS registreras då enbart antal utan könsfördelning, men det finns uppgifter om kön för de personer som deltagit inom projekt Positiv Rörelse och eftersom insatserna riktas till personal inom kontaktyrken är det nästan uteslutande kvinnor i den utsatta gruppen som deltagit.

1.3.2 Strukturövergripande Insatser

Förbundsfinansierade verksamheter samverkar med parternas egna insatser och hade i olika grad kontakter sinsemellan med primärvård och/eller psykiatri, Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan, individ- och familjeomsorg, socialtjänst och socialpsykiatri. Flertalet hade även kontakter med företag och andra aktörer i näringslivet då jobbskuggning och praktik varit del i rehabilitering.

Konferenser och utbildningstillfällen har under året riktats till personal hos de samverkande parterna och föredrag har skett i samband med möten som parterna själva eller andra arrangerat. Flera representanter ur styrelsen deltog vid den Nationella Finsam-konferensen då ESF och Sjuhärads samordningsförbund höll ett gemensamt seminariepass om att driva EU-projekt.

ESF-rådet har även bjudit in till olika sammankomster och informationer där förbundet medverkat med pågående projekt och utbyten har skett både nationellt och transnationellt. En tysk samarbetspart har besökt Sjuhärad med sin deltagargrupp medan Spaceprojektet haft två perioder av samarbete med en organisation på Malta för arrangemang kring praktik där.

Projekt Positiv Rörelse omfattar strategiskt arbete för att öka den psykiska hälsan och hållbarheten i arbetslivet, för personal i kontaktyrken. Detta berör till största delen kommunerna och Västra Götalandsregionen som arbetsgivare och främst kvinnor som arbetstagare. Även i Point projektet har strukturpåverkan till arbetsgivare bedrivits och då främst genom handledarutbildningar mm för att förbättra attityden till att rekrytera personer som har funktionsnedsättningar av olika slag. Attitydpåverkan har behövts både bland offentliga och privata arbetsgivare. Studiebesök med olika tema har genomförts till Nederländerna och Island.

Förbundet har fortsatt att stödja hållbarheten hos sociala företag. De personer ur målgruppen som bedriver sin rehabilitering genom arbete för Sociala företag har under året fortsatt kunnat få individinriktad kompetensutveckling för att stödja dem att etablera sig i yrkeslivet. Coachande administration och olika utbildningar köps in för dessa individer i samverkan genom Sjuhäradsmusketörerna, helt i enlighet med den metod om hjälp-till-självhjälp och empowerment som är de sociala företagens grundförutsättning.

Vid konferenser och studieresor har vanligen en blandning av politiker, chefer, medarbetare och deltagare deltagit vilket bidragit till otraditionella grupperingar med strukturövergripande syfte. Metodutveckling och utbildningsinsatser i Qi-gong och ACT har bekostats med årets medel. Utförarna uppger att utbildningarna används och kommer till nytta både i rehabiliteringsinsatserna och främjar hälsan hos personalen.

1.3.3 Individinriktade insatser

För varje individinriktad verksamhet har en utförande part haft egenanställd eller inhyrd personal som de har tagit ansvar för och hållit med lokaler för i enlighet med årets verksamhetsavtal.
Till största del utfördes verksamhet av personal med grundanställning i Sjuhärads olika kommuner. Därutöver har externa coacher arbetat i Uppåt-Framåt inom projekt Positiv rörelse och genom ett studieförbund för den avslutande delen av Sverigekompassen för nyanlända. Till en liten del har utförande genomförts knutet till förbundets kansli. Korta beskrivningar följer i övrigt nedan:

Olika myndighetsteam finansierades inom parternas ordinarie verksamhet, med enbart viss processledning genom förbundet. De har mötts för samordningsbehov kring patienter med komplex problematik. En vårdcentral med privat drift omfattas och övrig samverkan sker med Närhälsan. Dessa samrådsmöten bidrar till utökade kunskaper om parternas olika uppdrag och ökar strukturövergripande samverkan.

Aktiv Hälsa har fortsatt att erbjudas med olika aktiviteter på bestämda tider, och med respektive kommun som utförare i egna eller hyrda lokaler. Promenader, naturvistelse, mindfulness, yoga och träning på gym finns bland de aktiviteter som erbjudits – med stor lokal variation. Under året har inslag av ACT införts för att på sikt implementera kunskap som formats i Pointprojektet.

Ny kraft har bedrivits i samtliga kommuner. Arbetstiden för deltagare har varit låg (från början under tio timmar per vecka) för att sedan gradvis ökas. Denna prerehabiliterande och aktiverande del som implementerades efter Krutprojektet har under året omformats genom Point för att få mer av ACT, Acceptance and Commitment Training, som metod och förhållningssätt i aktiviteten.

K-plus har bedrivits i Borås och varit inspirationskälla till att sprida och vidareutveckla metoder för arbete riktat till personer med aktivitetsersättning. Flera av deltagarna skrivs efter aktiviteten in i samverkan mellan Arbetsförmedling och Försäkringskassa.

Gröna Vägen har bedrivit verksamhet i Björbostugan och i den omgivande naturen. Avgränsning har fortsatt varit 14 veckors deltagande per individ och deltagande riktat till personer med stressrelaterad problematik.

Vägen Framåt har genomförts vid Ramshulan på Rya åsar. Alla deltagare har fått personliga IPU-analyser och arbetat med egna handlingsplaner i kombination av avslappning och naturvistelse.

Space genomförde två praktikresor till Malta inom de utbildningsperioder deltagarna genomgått.
I samband med utlandsvistelsen köpte förbundet tjänst av en utländsk samarbetspart.
När Tysklands deltagare besökte Sjuhärad köpte den utländska organisationen motsvarande tjänster genom ett privat svenskt företag istället för köp genom förbundet som föregående år.

Point har utfört gruppverksamheter i alla kommuner och studiebesök har genomförts till andra länder. Driften har under december finansierats med egna medel. ACT som varit en viktig del i det

målskapande steget är den metod som till störst del implementeras. Arbetet inom värdegrundssteget/ jobb tillsammans har bevisat sitt värde genom den så kallade ”IOP” som Borås stad tecknat med IF Elfsborg för samarbete som fortsätter bortom projektet.

1.4 Måluppfyllelse och resultat

Samtliga insatser registreras i ett nationellt system för uppföljning av samverkan, SUS.
Flertalet aktiviteter har till största del registrerat med utförliga uppgifter som efter utskrivning ger uppföljningsmöjligheter av förändrad försörjning etc. Strukturövergripande utbildningsinsatser, konferenser etc mäts endast med antal som volyminsats.

1.4.1 Övergripande, Deltagarantal

Under året har 1439 personer, 844 kvinnor och 595 män, deltagit i verksamheter som registrerar med fullständiga personuppgifter. Några deltagare har deltagit i två olika aktiviteter samtidigt eller efter varandra. Av dessa har 1192 personer påbörjat sin insats under 2018 och det rör sig om 1000 unika deltagare. Utöver detta har 61 personer registrerats anonymt till följd av skyddad identitet eller att de nekat samtycke till registrering. 26 av dessa är kvinnor.

Antalet deltagare i volyminsatser är 539 personer.
Antalet Strukturövergripande volymregistreringar överstiger budgeterat antal trots att de medvetet har hållits på en låg nivå. Endast aktiviteter som förbundet själva arrangerat och finansierat har räknats och varje person har enbart noterats en gång för grupper då upprepade träffar skett.

1.4.2 För individen

Målet har varit ökad andel i egenförsörjning och med förbättrad arbetsförmåga, vilket oftast inletts genom ökad hälsa och livskvalitet, studier eller annan aktivitet för utveckling. 46 personer, 30 kvinnor och 16 män, har gått vidare till studier med studiemedel. Verksamheterna har haft skiftande målsättningar även då syftet varit gemensamt i ett långsiktigt perspektiv. Flera verksamheter återger att deltagare lämnar positiva omdömen i samband med deltagarenkäter, vilket även bekräftas av de fristående utvärderare som följer förbundets projekt.

Verksamheterna har gett förutsättningar till flexibilitet och personligt anpassade lösningar och aktiviteter för ökad anställningsbarhet. Vissa deltagare har erbjudits tolk för att tillgängliggöra aktiviteterna. Deltagare har i viss utsträckning varit aktiva i planering och genomförande och har därmed stärkts i aktivitetsförmåga och tilltro till sin förmåga vilket styrks av positiva uttalanden etc. även om det inte genast leder hela vägen till egenförsörjning.

De deltagare som involverats i samband med gemensamma konferenser, studieresor etc ger starka vittnesmål om nyttan med att bli sedd, ta del av ansvaret och sträva inom egenvalda aktiviteter. Ökad daglig deltagandetid, från insatsens början till utskrivning, noteras för flera verksamheter. Detta kan indikera måluppfyllelse ur individernas perspektiv.

1.4.3 För verksamheterna

Verksamheter har bedrivits med bred geografisk spridning och platserna har fördelats till både kvinnor och män. Andel kvinnor och män har varierat mellan olika verksamheter.

IN- och UT-Flöden	Antal deltagare folkbokförda i:							
Januari-december 2018	Bollebygd	Borås	Herrljunga	Mark	Svenljunga	Tranemo	Ulricehamn	Vårgårda
IN-flöde	18	102	22	25	17	16	26	21
Nya 2018	35	588	71	199	52	55	134	50
Varav unika	29	548	56	138	45	52	94	32
UT-flöde	7	83	5	33	14	14	23	6

Flera verksamheter har haft utbyte och konkret samverkan med andra verksamheter i förbundet. Bland insatserna förekommer deltagande över kommungränserna enbart i liten skala. Totalt har förbundet även gett insatser till 8 personer (varav 6 unika) som inför start i aktivitet varit skrivna i kommun utanför Sjuhärad.

Överlag har tillgången till aktiviteter varit god och utan köer trots att personalomsättning i flera fall försvårat för utförare. Några verksamheter har haft platser till förfogande som inte fullt ut nyttjats av remittenterna, medan vissa periodvis har haft en väntetid på någon/några veckor inför deltagande.

Utförare lyfter fram förbundet som viktigt då det drivit verksamhetsutveckling för kommunernas arbetsmarknadsenheter. Projektdriften är en viktig del i detta och nyttan uppges sedan involveras i ordinarie verksamhet. Även externa utförare och konsulter återrapporterar om upplevd verksamhetsutveckling genom utföranden och kontakter som skett med stöd av förbundsmedel.

1.4.4 För förbundet

Målet om grundläggande god ekonomisk hushållning som att driva verksamhet inom fastslagna medelsramar har uppfyllts. Budgeten har följts upp och rapporterats tertialvis till medlemmarna.

Ekonomin är i balans och förbundets eget kapital skapar handlingsfrihet inför 2019. Genom projektdriften har förbundets omsättning varit nästan 15 miljoner högre än de 19 miljoner som förbundets medlemmar tillsammans bekostar. Mot bakgrund av detta är det naturligt att förbundet inte till fullo förmår att balansera det egna kapitalet inom de ramar (den så kallade trappan) som fastställts av nationella rådet. Ekonomin kommer att följas upp i samband med kommande avslut av två befintliga projekt och sannolikt kommer överskottet att förbrukas inom kort. (Verksamhetsplan 2019 omfattar kostnader för aktiviteter som överstiger förväntade intäkter) Förbundet har inte haft några avkastningskrav, vilket är helt i linje med lagstiftningens intention.

Kännedomen om förbundet har ökats genom digitala nyhetsbrev, viss utdelning av trycksaker samt med olika studiebesök och andra mötesplatser. Förbundet har köpt konsulttjänster för att bygga en egen fristående hemsida, www.sjusam.se, där protokoll, verksamhetsinformation mm presenteras.

1.4.5 För samhället

Bland deltagare som skrivits ut efter verksamhet genom förbundet minskar beroendet av offentlig försörjning

Försörjning	Andel före	Förändring i %
Sjukpenning/Rehabpenning	27%	-3%
Aktivitetsersättning	9%	-30%
Sjukersättning	5%	-42%
A-kassa	2%	-53%
Aktivitetsstöd	22%	-44%
Försörjningsstöd	25%	-34%
Studiestöd/Studiemedel		667%
Annan offentlig försörjning	8%	-62%
Ingen offentlig försörjning	9%	259%

Minskningen av stöd för den stora andel individer som haft aktivitetsstöd och/eller försörjningsstöd då de deltagit i individinriktade aktiviteter ger stor förändringseffekt medan motsvarande positiva effekt inte nås för personer med sjuk- eller rehabpenning.

Andelen som förvärvsarbetar har ökat. Av de deltagare som avslutats under 2018 har 367 personer gått ut i arbete och 2 personer, båda kvinnor, startat eget företag. Av dessa har 302 personer fått arbete med subvention och 65 personer helt utan subvention. Av deltagarna har 22 % av kvinnorna och 30 % av männen nått målet arbete.

1.5 Styrelse, ledning och administration

1.5.1 Styrelse

Styrelsen som leder Sjuhärads samordningsförbund har bestått av fyra ledamöter och tio ersättare. Kommunerna, som tillsammans utgör en part, har vardera haft en representant som fördelas på en ledamot och sju ersättare medan övriga tre parter haft en ledamot och en ersättare per part.

Styrelsen har under året haft sex möten: 22 januari, 22 mars, 31 maj, 5 september, 14 november samt 12 december. Ordförande och vice ordförande har under året bildat presidium som har träffats inför styrelsemöten.

Beslutande ledamöter:
Cecilia Andersson (C), Västra Götalandsregionen, ordförande
Sofia Sandänger, Försäkringskassan, vice ordförande
Jonas Ryhr, Arbetsförmedlingen, ordinarie ledamot
Gulli Håkanson (L), Ulricehamns kommun, ordinarie ledamot

Ersättare
Nicole Bouyer, Arbetsförmedlingen
Lars Hermansson, Försäkringskassan
Barbro Orrestrand (S), Bollebygds kommun
Lars-Åke Johansson (S), Borås Stad
Christina Abrahamsson (M) Herrljunga kommun
Anders Lindal (M) Marks kommun
Kerstin Göss-Lindh (S), Svenljunga kommun
Gunilla Blomgren (L), Tranemo kommun
Åsa Olsson (M), Vårgårda kommun
Hanne Jensen (S), Västra Götalandsregionen

1.5.2 Beredningsgrupper

Parterna kanaliserade sin påverkan genom beredningsgrupperna. Till stöd för styrelsens planering konsulterades fyra grupper med relativt lokal förankring. Borås hade en egen grupp medan Bollebygd och Mark samverkat parvis liksom Herrljunga och Vårgårda. För Svenljunga-Tranemo-Ulricehamn samlades tre kommuner i en grupp. I mötena träffades tjänstemän på ledningsnivå som beställarparter. Medverkande var kommunerna (oftast en chef vid den enhet som ansvarar för försörjningsstöd) tillsammans med en representant från Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan och vårdcentral(/-er) för varje delområde. I beredningsmöten medverkade även kommunernas utförare (tex chef för arbetsmarknadsenhet) och dialoger har förts om olika behov.
Styrelsen deltog i studiesyfte vid upprepade tillfällen med en representant i olika beredningsmöten, i samband med översyn av förbundets beslutsprocesser.

1.5.3 Personal och lokaler

Förbundet har följt sina riktlinjer för rekrytering av personal och har för gemensam övergripande administration under året köpt tjänster från medverkande parter:

Förbundschef: Anna Fagefors, för förbundets övergripande förvaltning enligt styrelsens anvisningar.
Projektledning Point och biträdande förbundschef: Pernilla Knutsson.
Projektledning Space: Malin Karlsson.
Projektledning Positiv Rörelse: Marie Irvang.
Projektadministration: Helena Thelin och Malin Ekunger.

Projektmedarbetare: Det huvudsakliga direkta projektarbetet utfördes enligt avtal med Sjuhäradskommunerna och därutöver har det funnits ett fåtal personrelaterade avtal, vilka övervägande tecknats genom parterna. Vissa tjänster har utförts på deltid och ett fåtal tjänster har utförts av externa aktörer. Gunilla Hell Bellman har arbetat som samordnare med uppdrag för attitydpåverkan i Point. För Space har Hanna Granander och Håkan Forsberg arbetat ihop med Linda Hemphälä fram till sommaren och de båda har därefter ersatts av Anna-Karin Bragd. Justyna Ratajczak påbörjade sitt arbete för Positiv Rörelse under andra tertialet.

Kansliet har hyrt lokaler på Österlånggatan 74 genom Arbetslivsförvaltningen i Borås Stad som även ställt upp med tillgång till konferenslokaler i samband med styrelsemöten och utbildningar. I viss mån har även externa lokaler hyrts för utbildningar, konferenser och samverkansmöten.

1.5.4 Externa resurser

Bokföring, redovisning och hantering av styrelsens arvoden etc. köps av Västra Götalandsregionen och utförs av ekonomiservice i Mariestad samt Löneservice i Vänersborg.
En person har gemensamt för förbunden i VGregionen arbetat med verksamhetsuppföljning, analyser, rapporter och utbildning kopplat till SUS (sektorsövergripande system för uppföljning av samverkan). På motsvarande vis har vissa informationsinsatser under året köpts och utförts för den gemensamma hemsidan www.samverkanvg.se.
Konsulter/Föredragshållare har anlitats i samband med olika konferenser och informationsinsatser.
Förbundet betalar en årlig kostnad för revision. Kommunerna och regionen har genom Regionfullmäktige utsett Marie Engström Rosengren till gemensam revisor. För Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen utses en gemensam revisor. Sedan 2012 har Deloitte upphandlats med Pernilla Rehnberg utsedd som revisor.

2. Ekonomiskt utfall

2.1 Ekonomisk sammanfattning

Belopp i tkr	Utfall jan-dec 2018	Budget jan-dec 2018	Avikelse jan-dec 2018	Prognos helår 2018	Utfall jan-dec 2017
1.Nettokostnad och finansnetto	**-19 265**	**-19 620**	**355**	**-19 620**	**-19 601**
2.Bidrag	**19 620**	**19 620**	**0**	**19 620**	**20 000**
3.Resultat	**355**	**0**	**355**	**0**	**399**
4.Utgående EK	**3 419**				**3 065**

2.2 Resultaträkning

		Utfall jan-dec 2018		**Utfall jan-dec 2017**
Intäkter				
	Space	2 334 134,12		2 203 852,45
	Point	11 160 971,00		9 616 457,80
	Positiv Rörelse	1 457 653,00		461 040,00
	Övriga bidrag	0,00		0,00
	Övriga intäkter (2017 space mottagande)	-12,38	Not 1	332 967,61
Summa Verksamhetens intäkter		**14 952 745,74**		**12 614 317,86**
Kostnader				
	Arvoden	-145 956,45		-156 114,16
	Reseersättning	-86 984,33		-62 237,43
	Sociala avgifter	-43 943,09		-47 024,00
	Övriga Personalkostnader	-1 052 720,87		-969 989,03
	Verksamhetsanknutna kostnader	-32 532 705,76	Not 2	-30 637 203,03
	Lokalkostnader	-91 340,00		-110 760,00
	Övriga kostnader	-264 500,60	Not 3	-230 132,83
Summa Verksamhetens kostnader		**-34 218 151,10**		**-32 213 460,48**
RES1	**Verksamhetens nettokostnad**	**-19 265 405,36**		**-19 599 142,62**
	Erhållna bidrag från huvudmännen	19 620 000,00		20 000 001,00
	Övriga finansiella intäkter	1 244,73		788,20
	Övriga finansiella kostnader	-1 087,00		-2 191,00
Summa Finansiella intäkter/kostnader		**19 620 157,73**		**19 998 598,20**
RES2	**Resultat före extraordinära poster o spec beslut**	**354 752,37**		**399 455,58**
	Extraordinära intäkter	0,00		0,00
	Extraordinära kostnader	0,00		0,00
RES3	**PERIODENS RESULTAT**	**354 752,37**		**399 455,58**

NOTER

Not 1

Övriga intäkter		*Jan-dec 2018*	*Jan-dec 2017*
3919	Intäkter från transnationellt samarbete	*0*	332 981,40
3740	Öres- och kronutjämning	-12,38	-13,79
Summa:		**-12,38**	**332 967,61**

Not 2

Verksamhetsanknutna kostnader		*Jan-dec 2018*	*Jan-dec 2017*
5538	Verksamhetsanknutna IT-kostnader	-36 721,80	-7 019,65
5539	Övriga verksamhetsanknutna tjänster	-31 036 675,74	-29 237 283,67
5540	Övriga verksamhetsanknutna kostnader	-17 729,88	-23 464,38
5542	Verksamhetsanknutna resekostnader	-1 003 291,05	-942 411,15
5543	Verksamhetsanknutna lokalkostnader	-9 600,00	0,00
5544	Verksamhetsanknutna utbildnings-, kurs- och konferenskostnader	-394 901,25	-410 573,36
5545	Verksamhetsanknutna trycksaker	-17 946,00	-11 902,50
5548	Verksamhetsanknuten telefonkostnad, mobil	-15 840,04	-4 548,32
Summa:		**-32 532 705,76**	**-30 637 203,03**

Not 3

Övriga kostnader		*Jan-dec 2018*	*Jan-dec 2017*
6230	Datakommunikation	-9 313,66	-19 148,77
6412	Möbler	-4 900,00	-3 200,00
6419	Övriga förbrukningsinventarier	-46 764,64	-22 154,64
6451	Kontorsmaterial	-6 026,26	-8 462,10
6911	Kostnader för information	-21 609,70	-401,6
7071	Representation (ej personal)	-412,76	-1 746,11
7212	Tele, mobil	-4 821,62	-1 164,32
7251	Postbefordran	-20,00	0,00
7541	IT-tjänster	-1 117,60	-7 092,60
7551	Konsultarvoden spec utredn	-54 082,00	-63 525,00
7599	Övriga tjänster	-100 819,86	-93 135,71
7619	Övriga kostnader	-14 612,50	-10 101,98
Summa:		**-264 500,60**	**-230 132,83**

2.3 Balansräkning

	Ingående balans 2018-01-01	Förändring	Utgående balans 2018-12-31	
TILLGÅNGAR				
Anläggningstillgångar	0,00	0,00		
Summa anläggningstillgångar	**0,00**	**0,00**	**0,00**	
Omsättningstillgångar				
Kortfristiga fordringar	5 764 655,00	-75 718,00	5 688 937,00	Not 1
Likvida medel	7 817 718,08	976 283,12	8 794 001,20	Not 2
Summa omsättningstillgångar	**7 922 353,59**	**900 565,12**	**14 482 938,20**	
SUMMA TILLGÅNGAR	**7 922 353,59**	**900 565,12**	**14 482 938,20**	
EGET KAPITAL, AVS. och SKULDER				
Eget kapital				
Eget kapital	3 064 727,96	0,00	3 064 727,96	
Periodens resultat		354 752,37	354 752,37	
Summa Eget kapital	**3 064 727,96**	**354 752,37**	**3 419 480,33**	
Skulder				
Kortfristiga skulder	10 517 645,12	545 812,75	11 063 457,87	Not 3
Summa skulder	**5 336 437,42**	**545 812,75**	**11 063 457,87**	
SUMMA EGET KAPITAL, AVS. och SKULDER	**7 922 353,59**	**900 565,12**	**14 482 938,20**	

NOTER

		*UB **2018**-12-31*	*UB **2017**-12-31*
Not 1:			
	Kortfristiga fordringar		
1511	Kundfordringar	2 439 500,00	2 778 250,00
1687	Redovisningskonto, Ludvikamoms	48 937,00	102 647,00
1711	Förutbetalda kostnader	500,00	500
1712	Upplupna intäkter	3 200 000,00	2 883 258,00
	Summa:	**5 688 937,00**	**5 764 655,00**
Not 2:			
	Likvida medel		
1930	Bankgiro	4 979 933,90	5 804 895,51
1970	Företagskonto	3 814 067,30	2 012 822,57
	Summa:	**8 794 001,20**	**7 817 718,08**
Not 3:			
	Kortfristiga skulder		
2411	Leverantörsskulder	6 690 124,21	6 800 843,50
2711	Innehållen personalskatt	6 136,00	6 855,00
2931	Upplupna sociala avgifter	4 855,00	7 763,00
2991	Upplupna kostnader	4 362 342,66	3 680 183,62
	Summa:	**11 063 457,87**	**10 495 645,12**

2.3 Uppföljning per kostnadsställe

Nettokostnad och finansnetto i tkr per område		Utfall jan-dec 2018	Budget jan-dec 2018	Avvikelse jan-dec 2018
1001	Styrelse (arvoden, konferenser, bilers etc)	209	300	-91
1003	Gemensamma kostnader (revision, SUS, ek service)	119	200	-81
1010	Kansli (personal, hyra, IT, informationdiv mtrl)	1 259	1 550	-291
3001	Verksamheter i Borås, (Ny kraft, k+)	5 250	5 250	0
3002	Aktiv hälsa Borås	1 000	1 000	0
3004	Sociala företag	293	500	-207
3005	Utbildning/Utveckling	798	1 744	-946
3006	Gröna Vägen i Borås	1 350	1 350	0
3007	Aktiv hälsa Mark	300	300	0
3008	Ny kraft Mark	2 070	2 070	0
3010	Aktiv hälsa Bollebygd	100	100	0
3011	Ny kraft Bollebygd	550	550	0
3012	Aktiv hälsa Svenljunga	100	100	0
3013	Ny kraft i Svenljunga	650	650	0
3015	Ny kraft i Tranemo	700	700	0
3016	Ny kraft i Ulricehamn	1 450	1 450	0
3018	Vårgårda Ny kraft, Aktiv hälsa	800	800	0
3019	Herrljunga Ny kraft, Aktiv hälsa	650	650	0
3020	Tranemo Aktiv hälsa	100	100	0
3021	Ulricehamn Aktiv hälsa	200	200	0
3036	Vägen Framåt	27	0	27
	Medfinansiering till ESF Projekt		56	-56
Summa		**17 975**	**19 620**	**-1 645**

* Kostnadsställe 3005 omfattar enligt budget samordningsförbundets dag och medel för att fullfölja projekt under året. Förbundets dag och andra möten har genomförts med lägre budget. Point har finansierats enligt plan medan Space inte belastats med planerade kostnader. Verksamheten har bedrivits, men den positiva skillnaden uppstår till följd av en förlängning som beviljats för projektet inom ramen för ESF-finansiering.

* Medfinansiering till ESF-projekten har budgeterats efter en estimering av den totala summa som avsatts för projekten under den treårsperiod de pågår. I praktiken har istället utökad verksamhet och utbildningsinsatser kunnat täckas inom ramen för projekten utan att belasta förbundets ordinarie medel.

Nettokostnad och finansnetto i tkr per område		Utfall jan-dec 2018
3040	Space mottagande, avräknat intäkter enl RR not 1	2
3041	Space genomförande, faktiska	230
3042	Space, Schablonbaserade	2 158
3043	Point analys, faktiska	0
3044	Point genomförande, faktiska	688
3045	Point Schablonbaserade	11 445
3047	Positiv Rörelse-faktiska	829
3048	Positiv Rörelse -Schablonbaserade	890
Summa		**16 242**

ESF-projektens kostnader fördelas på en blandning av schablonbelopp och faktiska kostnader. Det finns en eftersläpning av sökta intäkter i projekten, och kostnaderna är inte linjära. Förbundets redovisning ovan omfattar endast direkta penningflöden och inte medfinansiering i form av deltagartid eller andra värden som på olika vis ska tillföras projekten. Förbundet har en extra förskjutning som beredskap för att kunna lösa eventuell medfinansiering som kan uppstå till följd av om sådan medfinansiering uteblivit. Projekten ska bedrivas under tre år och har budgetperioder för olika tidsintervall som inte sammanfaller med kalenderår. Projekten omfattar flera kostnadsställen vardera för att anpassa redovisning och uppföljning enligt de kriterier som ESF kräver. Projekten kommer att balanseras i samband med att respektive projektperiod upphör.

2.5 Kassaflödesanalys

Löpande verksamhet		
	Årets resultat	354 752,37
Kassaflöde från löpande verksamhet		**354 752,37**
Förändring av rörelsekapital		
	Kortfristiga fordringar	75 718,00
	Kortfristiga skulder	545 812,75
	Överlåtelse inkomster	
Förändring av rörelsekapital		**621 530,75**
Investeringar		
	Investeringar	0,00
Investeringsnetto		**0,00**
Finansieringar		
	Långfristiga fordringar	0,00
	Långfristiga skulder	0,00
Finansieringsnetto		**0,00**
FÖRÄNDRING AV LIKVIDA MEDEL		**976 283,12**
Kontroll (Se Balansrapporten)		
UB Likvida medel		8 794 001,20
IB Likvida medel		7 817 718,08
Summa:		**976 283,12**

2.6 Redovisningsprinciper

Årsredovisningen är upprättad i enlighet med lagen (1997:614) om kommunal redovisning i tillämpliga delar.

Styrelsen har bedömt att förbundet har ett långsiktigt behov av eget kapital på minst 2 mnkr för att kunna möta oplanerade verksamhetsförändringar. Det egna kapitalet överstiger 3 mnkr per balansdagen, vilket kommer att utjämnas inom kommande år om pågående verksamheter implementeras i den omfattning de nu pågår.

Beträffande balanskravsavstämning är årets resultat enligt resultaträkningen 355tkr. Av detta avgår inga realisationsvinster och ingen justering mot övriga poster enligt KRL.
Förbundet har inga pensionsåtaganden åt personal eller styrelse. Förbundet har inga materiella anläggningstillgångar och har inte haft investeringsbudget 2018.

3. Styrelsens beslut

Vi intygar att årsredovisningen ger en rättvisande bild av verksamhetens resultat samt kostnader, intäkter och förbundets ekonomiska ställning.

Borås 2019- 01 - 31

……..	……..
Cecilia Andersson	**Sofia Sandänger**
Ordförande	Vice Ordförande
(Västra Götalandsregionen)	(Försäkringskassan)
……..	……..
Lars-Åke Johansson	**Jonas Ryhr**
Ledamot	Ledamot
(Kommunerna,Borås kommun)	(Arbetsförmedlingen)

Till
Styrelsen i Sjuhärads Samordnings förbund
Fullmäktige i respektive medlemskommun
Försäkringskassan
Arbetsförmedlingen

REVISIONSBERÄTTELSE för år 2018

Sjuhärads Samordningsförbund
Organisationsnummer 222000-2105

Vi har granskat räkenskaperna, årsredovisningen och förbundsstyrelsens förvaltning i Sjuhärads samordningsförbund (organisationsnummer 222000-2105) för verksamhetsåret 2018.

Förbundsstyrelsen ansvarar för att verksamheten bedrivs enligt gällande mål, beslut och riktlinjer samt de lagar och föreskrifter som gäller för verksamheten. Styrelsen upprättar en årsredovisning som ger en rättvisande bild samt svarar för att det finns en tillräcklig intern kontroll i verksamhet och räkenskaper.

Vi ansvarar för att pröva om verksamheten sköts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredställande sätt, om årsredovisningen ger en rättvisande bild och om den interna kontrollen som styrelsen bedömer är nödvändig för att upprätta en årsredovisning som inte innehåller väsentliga felaktigheter.

Vi har utfört vår granskning utifrån lagen om finansiell samordning, kommunallagen, förbundsordningen, god revisionssed samt revisionsreglementet. Granskning enligt god revisionssed innebär för den auktoriserade revisorn att han eller hon utfört revisionen enligt International Standards on Auditing och god revisionssed i Sverige. Dessa standarder kräver att den auktoriserade revisorn följer yrkesetiska krav samt planerar och utför revisionen för att uppnå rimlig säkerhet att årsredovisningen inte innehåller väsentliga felaktigheter. *)

Vi bedömer sammantaget att styrelsen i Sjuhärads samordningsförbund har bedrivit verksamheten på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt samt att den interna kontrollen har varit tillräcklig.

Vi bedömer att räkenskaperna i allt väsentligt är rättvisande och att årsredovisningen har upprättats enlighet med tillämpliga delar av lagen om kommunal redovisning och god redovisningssed.

Vi bedömer sammantaget att resultatet enligt årsredovisningen är förenligt med de finansiella mål och verksamhetsmål som är uppställda.

Vi tillstyrker att styrelsen och dess ledamöter beviljas ansvarsfrihet.

Borås 2019-02-05

Marie L Engström

För Kommunerna och Västra Götalandsregionen

Deloitte AB / Pernilla Rehnberg
Auktoriserad revisor
För staten

*) Vår granskning av årsredovisningen innefattar att genom olika åtgärder inhämta underlag om belopp och annan information i årsredovisningen. Revisorn väljer vilka åtgärder som ska utföras, bland annat genom att bedöma riskerna för väsentliga felaktigheter i årsredovisningen, vare sig dessa beror på oegentligheter eller på fel. Vid denna riskbedömning beaktar revisorn de delar av den interna kontrollen som är relevanta för hur förbundet upprättar årsredovisningen för att ge en rättvisande bild i syfte att utforma granskningsåtgärder som är ändamålsenliga med hänsyn till omständigheterna, men inte i syfte att göra ett uttalande om effektiviteten i förbundets interna kontroll. Granskningen innefattar också en utvärdering av ändamålsenligheten i de redovisningsprinciper som har använts och av rimligheten i styrelsens uppskattningar i redovisningen, liksom en utvärdering av den övergripande presentationen i årsredovisningen.

Bilagor:
De sakkunnigas rapporter

KS § 48 DNR KS 72/2019

Tillägg till pensionspolicy Herrljunga kommun

Sammanfattning

I syfte att stärka kommunens möjlighet att rekrytera och behålla högre chefer, nyckelpersoner och specialister i konkurrens med andra arbetsgivare, finns möjligheten att komplettera nuvarande pensionspolicy i enlighet med bestämmelserna i KAP-KL möjlighet till alternativ pensionslösning enligt nedan. Annan pensionslösning än KAP-KL.

Allmänt: Den alternativa pensionslösningen innebär att den förmånsbestämda ålderspensionen enligt KAP-KL byts ut mot en premiebestämd ålderspension. Övriga pensionsförmåner inom KAP-KL behålls oförändrade eller följer kommunens pensionspolicy. Jämfört med den ordinarie förmånsbestämda ålderspensionen enligt KAP-KL innebär den alternativa pensionslösningen större flexibilitet och möjlighet till individuell anpassning för den anställde.

Personkrets: Erbjudandet gäller för medlemmar i kommunens ledningsgrupp eller annan medarbetare i särskilda fall. Vem som kan erbjudas alternativ pensionslösning i särskilda fall avgörs av kommunchef.

Kostnadsneutralitet: Den alternativa pensionslösningen är kostnadsneutral för kommunen. Premien skall motsvara den som kommunen skulle betalat vid försäkring av förmånsbestämd ålderspension.

Eget val: Den anställde väljer själv om premien ska placeras i traditionell försäkring eller fondförsäkring och om försäkringen skall tecknas med eller utan återbetalningsskydd. Medarbetare som valt att omfattas av alternativ pensionslösning kan inte, så länge anställningen i kommunen består, välja att återgå till förmånsbestämd ålderspension i KAP-KL. Försäkringsbolag anvisas av kommunen. Medarbetare inom personkretsen för alternativ pensionslösning erhåller löpande individuell rådgivning av pensionsrådgivare som kommunen utser.

Utbetalning: Pensionsåldern är 65 år men pensionen kan börja betalas ut från 55 års ålder efter överenskommelse med försäkringsbolaget. Pensionen betalas ut livsvarigt eller under en begränsad tid. Kortast utbetalningstid är fem år.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse daterad 2019-03-04
Bilaga Pensionspolicy, Annan pensionslösning än KAP-KL.

Förslag till beslut

Förvaltningens förslag till beslut:

- Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige besluta enligt föreslag om tillägg till nuvarande pensionspolicy för Herrljunga kommun.

Fortsättning § 48

Beslutsgång

Ordföranden frågar om förvaltningens förslag till beslut antas och finner att så sker.

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

1. Tillägg till pensionspolicy för Herrljunga kommun genomförs enligt förslag.

Expedieras till: Kommunfullmäktige

HERRLJUNGA KOMMUN

KOMMUNSTYRELSENS
FÖRVALTNING
Marie Granberg Klasson

Tjänsteskrivelse
2019-03-04
DNR KS 72/2019

Tillägg till pensionspolicy Herrljunga kommun.

Sammanfattning

I syfte att stärka kommunens möjlighet att rekrytera och behålla högre chefer, nyckelpersoner och specialister i konkurrens med andra arbetsgivare, finns möjligheten att komplettera nuvarande pensionspolicy i enlighet med bestämmelserna i KAP-KL möjlighet till alternativ pensionslösning enligt nedan.

Annan pensionslösning än KAP-KL

Allmänt
Den alternativa pensionslösningen innebär att den förmånsbestämda ålderspensionen enligt KAP-KL byts ut mot en premiebestämd ålderspension. Övriga pensionsförmåner inom KAP-KL behålls oförändrade eller följer kommunens pensionspolicy.

Jämfört med den ordinarie förmånsbestämda ålderspensionen enligt KAP-KL innebär den alternativa pensionslösningen större flexibilitet och möjlighet till individuell anpassning för den anställde.

Personkrets
Erbjudandet gäller för medlemmar i kommunens ledningsgrupp eller annan medarbetare i särskilda fall. Vem som kan erbjudas alternativ pensionslösning i särskilda fall avgörs av kommunchef.

Kostnadsneutralitet
Den alternativa pensionslösningen är kostnadsneutral för kommunen. Premien skall motsvara den som kommunen skulle betalat vid försäkring av förmånsbestämd ålderspension.

Eget val
Den anställde väljer själv om premien ska placeras i traditionell försäkring eller fondförsäkring och om försäkringen skall tecknas med eller utan återbetalningsskydd.

Medarbetare som valt att omfattas av alternativ pensionslösning kan inte, så länge anställningen i kommunen består, välja att återgå till förmånsbestämd ålderspension i KAP-KL.

Försäkringsbolag anvisas av kommunen.

Medarbetare inom personkretsen för alternativ pensionslösning erhåller löpande individuell rådgivning av pensionsrådgivare som kommunen utser.

HERRLJUNGA KOMMUN

KOMMUNSTYRELSENS FÖRVALTNING
Marie Granberg Klasson

Tjänsteskrivelse
2019-03-04
DNR KS 72/2019

Utbetalning
Pensionsåldern är 65 år men pensionen kan börja betalas ut från 55 års ålder efter överenskommelse med försäkringsbolaget. Pensionen betalas ut livsvarigt eller under en begränsad tid. Kortast utbetalningstid är fem år.

Beslutsunderlag
Tjänsteskrivelse daterad 2019-03-04
Bilaga Pensionspolicy, Annan pensionslösning än KAP-KL.

Förslag till beslut
Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige besluta enligt föreslag om tillägg till nuvarande pensionspolicy för Herrljunga kommun.

Marie Granberg Klasson
Personalchef

Expedieras till: Kommunfullmäktige

HERRLJUNGA KOMMUN

Pensionspolicy
Annan pensionslösning än KAP-KL

I syfte att stärka kommunens möjlighet att rekrytera och behålla högre chefer, nyckelpersoner och specialister i konkurrens med andra arbetsgivare, erbjuder kommunen i enlighet med bestämmelserna i KAP-KL möjlighet till alternativ pensionslösning enligt nedan.

Allmänt
Den alternativa pensionslösningen innebär att den förmånsbestämda ålderspensionen enligt KAP-KL byts ut mot en premiebestämd ålderspension. Övriga pensionsförmåner inom KAP-KL behålls oförändrade eller följer kommunens pensionspolicy.

Jämfört med den ordinarie förmånsbestämda ålderspensionen enligt KAP-KL innebär den alternativa pensionslösningen större flexibilitet och möjlighet till individuell anpassning för den anställde.

Personkrets
Erbjudandet gäller för medlemmar i kommunens ledningsgrupp eller annan medarbetare i särskilda fall. Vem som kan erbjudas alternativ pensionslösning i särskilda fall avgörs av kommunchef.

Kostnadsneutralitet
Den alternativa pensionslösningen är kostnadsneutral för kommunen. Premien skall motsvara den som kommunen skulle betalat vid försäkring av förmånsbestämd ålderspension.

Eget val
Den anställde väljer själv om premien ska placeras i traditionell försäkring eller fondförsäkring och om försäkringen skall tecknas med eller utan återbetalningsskydd.

Medarbetare som valt att omfattas av alternativ pensionslösning kan inte, så länge anställningen i kommunen består, välja att återgå till förmånsbestämd ålderspension i KAP-KL.

Försäkringsbolag anvisas av kommunen.

Medarbetare inom personkretsen för alternativ pensionslösning erhåller löpande individuell rådgivning av pensionsrådgivare som kommunen utser.

Utbetalning
Pensionsåldern är 65 år men pensionen kan börja betalas ut från 55 års ålder efter överenskommelse med försäkringsbolaget. Pensionen betalas ut livsvarigt eller under en begränsad tid. Kortast utbetalningstid är fem år.

KS § 47 DNR KS 35/2019

Redovisning av ej färdigberedda medborgarförslag 2019

Sammanfattning
Enligt kommunfullmäktiges arbetsordning skall kommunstyrelsen i april varje år redovisa ej färdigberedda medborgarförslag.

Beslutsunderlag
Tjänsteskrivelse i ärendet daterad 2019-03-01

Förslag till beslut
Förvaltningens förslag till beslut:

- Kommunfullmäktige lägger redovisningen av ej färdigberedda medborgarförslag under våren 2019 till handlingarna.

Beslutsgång
Ordföranden frågar om förvaltningens förslag till beslut antas och finner att så sker.

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige
1. Redovisningen av ej färdigberedda medborgarförslag under våren 2019 läggs till handlingarna.

Expedieras till: Kommunfullmäktige

HERRLJUNGA KOMMUN

AK-ENHETEN
Mirjana Lind

Tjänsteskrivelse
2019-03-01
DNR KS 35/2019 901

Redovisning av ej färdigberedda medborgarförslag 2019

Sammanfattning

Enligt kommunfullmäktiges arbetsordning skall kommunstyrelsen i april varje år redovisa ej färdigberedda medborgarförslag.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse i ärendet daterad 2019-03-01

Förslag till beslut

Kommunfullmäktige lägger redovisningen av ej färdigberedda medborgarförslag under våren 2019 till handlingarna.

Mirjana Lind
Kansliassistent

Expedieras till: Kommunfullmäktige
För kännedom till:

HERRLJUNGA KOMMUN

AK-ENHETEN
Mirjana Lind

Ej färdigberedda medborgarförslag per den 1 mars 2019

Medborgarförslag gällande Södra Horsby Etapp 1, GC-väg till centrum
Inkom 190131 från Egon Svantesson, Herrljunga
Diareinummer 40/19

Medborgarförslag om att ta bort lättmargarin i förskolor, fritidshem och skolor
Inkom 190129 från Malin Thorman, Ljung
Diareinummer 37/19

Medborgarförslag om sänkt tomtpris för byggnation av flerfamiljshus
Inkom 190117 från Birgitta Larsson, Herrljunga
Diarienummer 30/19

Medborgarförslag om inköp av glasskåp
Inkom 181210 från Kerstin Davidsson, Herrljunga
Diarienummer 237/18

Medborgarförslag om grannstöd
Inkom 181210 från Jerry Stridh, Ljung
Diarienummer 236/18

Medborgarförslag angående farthinder
Inkom 181016 från Stig A och Bengt Södersten, Herrljunga
Diarienummer 205/18

Medborgarförslag om att bygga ett gruppboende för funktionshindrade inom LSS Herrljunga kommun
Inkom 180910/180918 från Therese Lennartsson, Herrljunga
Diarienummer 183/18

Medborgarförslag för anställning av stödedagoger inom funktionshinder
Inkom 180910/180918 från Therese Lennartsson, Herrlunga
Diarienummer 184/18

Medborgarförslag om hundrastgård i Herrljunga tätort
Inkom 180906 från Carolina Sjöberg,
HerrljungaDiarienummer 168/18

HERRLJUNGA KOMMUN

AK-ENHETEN
Mirjana Lind

Medborgarförslag – Mer valfrihet i skolan
Inkom från Magnus Lennartsson, Herrljunga
Diarienummer 16/18

Medborgarförslag om tydligare kommunfullmäktigesammanträden
Inkom 170815 från Simon Fredriksson, Herrljunga
Diarienummer 171/17

KS § 46 DNR KS 36/2019

Redovisning av ej färdigberedda motioner 2019

Sammanfattning
Enligt kommunfullmäktiges arbetsordning skall kommunstyrelsen i april varje år redovisa ej färdigberedda motioner.

Beslutsunderlag
Tjänsteskrivelse i ärendet daterad 2019-03-01

Förslag till beslut
Förvaltningens förslag till beslut:

- Kommunfullmäktige lägger redovisningen av ej färdigberedda motioner under våren 2019 till handlingarna.

Beslutsgång
Ordföranden frågar om förvaltningens förslag till beslut antas och finner att så sker.

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige
1. Redovisningen av ej färdigberedda motioner under våren 2019 läggs till handlingarna.

Expedieras till: Kommunfullmäktige

HERRLJUNGA KOMMUN

AK-ENHETEN
Mirjana Lind

Tjänsteskrivelse
2019-03-01
DNR KS 36/2019 901

Redovisning av ej färdigberedda motioner 2019

Sammanfattning

Enligt kommunfullmäktiges arbetsordning skall kommunstyrelsen i april varje år redovisa ej färdigberedda motioner.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse i ärendet daterad 2019-03-01

Förslag till beslut

Kommunfullmäktige lägger redovisningen av ej färdigberedda motioner under våren 2019 till handlingarna.

Mirjana Lind
Kansliassistent

Expedieras till: Kommunfullmäktige
För kännedom till:

HERRLJUNGA KOMMUN

AK-ENHETEN
Mirjana Lind

Ej besvarade motioner per den 1 mars 2019

Motion om tandemrekrytering
Inkom 190207 från Mats Palm (S) och Elin Alavik (L)
Diarienummer 47/19

Motion- En kommunal strategi och beredskapsplan för mottagande av flyktingfamiljer och ensamkommande barn
Inkom 190116 från Mats Palm (S) och Elin Alavik (L)
Diarienummer 29/19

Motion om förändring av uthyrningsavgifterna i våra fritidsanläggningar
Inkom 181203 från Bo Naumburg (V)
Diarienummer 230/18

Motion om ändrad mötesdag för fullmäktigemöten i Herrljunga kommun
Inkom 181122 från Ingemar Kihlström (KD)
Diarienummer 206/2018

Motion - Motverka ofrivillig ensamhet
Inkom 180820 från Elin Alavik (L)
Diarienummer 154/18

Motion - Aktivitetscenter för alla äldre i kommunen
Inkom 180122 från Björn Wilhelmsson (S)
Diarienummer 22/18 (SN)

Motion om Struktur med ordning och reda på Återvinningscentralen i Annelund
Inkom 171130 från Anette Rundström (S)
Diarienummer 248/17

Motion angående platsen vid informationstavlan korsningen Hudene-Vedum
Inkom 170407 från Jan-Olof Brorsson (L)
Diarienummer 83/17

Motion avseende gratis kollektivtrafik inom kommunen för pensionärer
Inkom 170216 från Lennart Ottosson (KV)
Diarienummer 42/17

HERRLJUNGA KOMMUN

AK-ENHETEN
Mirjana Lind

Motion om annonsering/marknadsföring av Allmänhetens frågestund
Inkom 160929 från Tony Niva (SD)
Diarienummer 252/16

Ärende 15

Valberedningen föreslås att fortsätta fram till 2019-10-31 då nämndemannavalet ligger i innevarande år.

Namn på 3 ledamöter och 3 ersättare från 2019-11-01 och resten av mandatperioden.

Andreas Johansson	Björn Wilhelmsson
KF ordförande	2:e vice ordförande

KS § 60

Firande av 6 juni 2019

Sammanfattning
Det har framkommit önskemål från Herrljunga hembygdsförening om att ha ett gemensamt firande av 6 juni. Ordföranden har deltagit i ett möte med föreningens styrelse kring ett eventuellt gemensamt firande och informerar om mötet.

Förslag till beslut
Kent Johansson (KV) föreslår att kommunen stödjer Herrljunga hembygdsförenings firande av 6 juni.

Kerstin Johansson (S) bifaller Kent Johanssons (KV) förslag.

Mats Palm (S) föreslår att kommunstyrelsens ordförande får i uppdrag att fortsätta dialogen med hembygdsföreningen och se till att medborgarskapsceremoni, transport till Haraberget samt utdelning av diplom för medaljer i nationella och internationella tävlingar genomförs.

Lennart Ottosson (KV) föreslår att firandet genomförs inom kostnadsramen 75 tkr .

Andreas Molin (C) föreslår att ekonomiska medel för firandet tas från kommunstyrelsens utvecklingsmedel.

Ordförande föreslår att kommunstyrelsens presidie och kommunfullmäktiges presidie får i uppdrag att organisera firandet tillsammans med Herrljunga hembygdsförening.

Beslutsgång
Ordföranden frågar om förslagen till beslut antas och finner att så sker.

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige
1. Kommunstyrelsens presidie och kommunfullmäktiges presidie får i uppdrag att organisera firandet av 6 juni tillsammans med Herrljunga hembygdsförening.
2. Medborgarskapsceremoni, transport till Haraberget samt utdelning av diplom för medaljer i nationella och internationella tävlingar ska genomföras i samband med firandet.
3. Firandet genomförs inom kostnadsramen 75 tkr och ekonomiska medel tas från kommunstyrelsens utvecklingsmedel.

Ärende 17

HERRLJUNGA KOMMUN
Kommunstyrelsen
2019 -03- 21
Dnr 88/2019
Beteckning 731

Motion.

2019-03-20

Gäsenegården:

I och med flytten av äldreboendefunktionen från Gäsenegården, upplever vi att äldrevården i södra kommundelen urvattnats.
Endast en mindre del av omvårdnaden i form av ett trygghetsboende har i praktiken blivit kvar i kommundelen.
Den utveckling till ett fullskaligt trygghetsboende vi förutsåg, har uteblivit.
Stundtals har den i övrigt tomma byggnaden använts som boende för ensamkommande barn.
Detta har varit en tillgång, i den stund dessa barn etableras och blir en tillgång för arbetsmarknaden och skapar boendeefterfrågan i lokalsamhället.

På grund av hyresläget, och det begränsade utbudet av aktiviteter beroende på det låga boendeantalet, har Gäsenegårdens utveckling uteblivit.
För stunden har dock aktiviteten och närvaron i byggnaden ökat, då vårt kommunala korttidsboende lokaliserats hit.
Även ett LSS-boende och ett café finns lokaliserat i byggnaden.
Vi ser att det är viktigt med en kommunal närvaro inom omsorgen i den södra kommundelen.
Av samma orsaker som vi stödjer byarna med att strategiskt upprusta småskolorna, för att stödja en utveckling på landsbygden, ser vi ett värde i en ökad kommunal närvaro i Ljung/Annelund.

Vi yrkar därför att:

1. Tillsätt en utredning med uppdrag att finna lämplig nivå och form på vården på Gäsenegården.

2. Utred vilket strategiskt och demografiskt värde det kan förväntas vid en expansion av vården, utifrån nu gällande nivå.

Mats Palm	(S)
Elin Alavik	(L)
Kari Hellstadius	(S)
Kerstin Johansson	(S)
Björn Wilhelmsson	(S)

HERRLJUNGA KOMMUN
Kommunstyrelsen
2019 -03- 29
Dnr 13/2019 Beteckning 111

Herrljunga 2019-03-27

Till

Kommunfullmäktige i Herrljunga Kommun.

Härmed avsäger jag mig min plats som ersättare för (L) i Valnämnden.

Sven-Åke Alavik

Ärende 18

HERRLJUNGA KOMMUN
Kommunstyrelsen
2019 -03- 28
Dnr
13/2019
111

Herrljunga 2019-03-28

Till

Kommunfullmäktige i Herrljunga

Till ny ersättare för (L) i Valnämnden föreslår vi Elisabeth Nilstad.

Elin Alavik

Gruppledare för Liberalerna

Protokoll nr 73
Styrelsesammanträde Nossan Förvaltningsaktiebolag

Närvarande:

Styrelse:	Anders Andersson, Patrik Benjaminsson, Staffan Setterberg Ordförande: Staffan Setterberg
Tjm:	Linda Rudenwall (VD)
Adj:	Peter Sjöberg (PwC)
Plats:	Herrljunga kommunhus lokaler
Tid:	2019-03-11 kl. 11:00-13:00

1. **Styrelsesammanträdets öppnande**
   Mötet förklarades öppnat av ordförande.

2. **Godkänna dagordning**
   Beslut: Dagordningen godkändes.

3. **Att jämte ordförande utse två justerare av dagens protokoll**
   Beslut: Anders Andersson och Patrik Benjaminsson valdes att justera dagens protokoll.

4. **VDn informerar**
   VDn informerar om aktuella händelser.

   Beslut: Styrelsen lägger informationen till handlingarna.

5. **Års- och koncernredovisning Nossan förvaltningsaktiebolag**
   Års- och koncernredovisning för Nossans förvaltningsaktiebolag föredrogs. Totalt uppvisar koncernen ett resultat på 7, 5 mnkr (-5,6 fg år). Skillnaden är stor mot föregående år då en nedskrivning gjordes i bostadsbolaget med totalt 18,1 mnkr 2017. För 2018 har både Herrljunga Elektriska och Herrljungabostäder haft positiva resultat. Ytterligare positiv effekt till resultatet är försäljningen av Herrljunga hotellfastigheter, vilket genererade en vinst på 1,9 mnkr.

   Diskussion fördes kring de finansiella nyckeltalen. Styrelsen betonar vikten av att se över och analysera de finansiella nyckeltalen och se över ägardirektiven.

   Styrelsen ska beakta de föreslagna åtgärderna i de förtroendevalda revisorernas granskningsrapport när det gäller policydokument för upphandling och riktlinjer för representation.

   Beslut: Styrelsen godkänner upprättad års- och koncernredovisning för Nossans förvaltningsaktiebolag

6. **Peter Sjöberg, PwC, informerar om bolagens bokslut**
Peter Sjöberg från PwC informerar om boksluten i koncernen.

Beslut: Styrelsen lägger informationen till handlingarna

7. **Bolagsstämman den 15/4**
Kommunens representant är vald, Gunnar Andersson, KSO. Gunnar Andersson har undertecknad fullmakt att företräda kommunstyrelsen på Nossans bolagsstämma. Kallelse och handlingar går ut under vecka 13 (25-29/3). Tiden för stämman är start kl. 14 och avslut kl. 16.

Beslut: Styrelsen lägger informationen till handlingarna.

8. **Uppföljning intern kontroll 2018**
Beslutad intern kontrollplan för 2018 följdes upp. De förtroendevalda revisorerna har gett positiv feedback till styrelsen när det gäller dokumentationen.

Beslut: Styrelsen godkänner avstämningen av den interna kontrollen 2018.

9. **Avslut**
Ordförande avslutar mötet

Vid protokollet

Linda Rudenwall

Staffan Setterberg
Styrelseordförande

Anders Anderssson
Styrelseledamot

Patrik Benjaminsson
Styrelseledamot

Meddelande 1

Års- och koncernredovisning 2018 Nossan Förvaltningsaktiebolag 556637-5746

Innehåll

Förvaltningsberättelse..... 2

Ekonomisk redovisning..... 7

Noter..... 13

Underskrifter..... 22

Revisionsberättelse..... 23

Granskningsrapport..... 24

Styrelsen och verkställande direktör avger följande årsredovisning och koncernredovisning för räkenskapsåret 2018.

Förvaltningsberättelse

Mål med verksamheten

Nossan Förvaltningsaktiebolag ska verka för att Herrljunga kommuns koncernbolag förvaltas på ett förmånligt och effektivt sätt. Bolagen är Herrljunga Vatten AB, Herrljunga Elektriska AB och Herrljungabostäder AB. Nossan Förvaltningsaktiebolags ska varje år ha ett positivt resultat och soliditeten ska uppgå till minst 10 %.

Herrljunga Elektriska AB ska tillhandahålla lokalt etablerade, kvalitativa och prisvärda tjänster inom el- och värmeförsörjning, viss elinstallation, service samt IT-tjänster. Bolaget ska genom sin verksamhet bidra till att Herrljunga kommuns utveckling stärks. Bolaget ska bedriva allmännyttig verksamhet inom el- och värmeförsörjning med en prissättning och ett resultat, som normalt självfinansierar reinvesteringar av anläggningar. Bolagets ekonomiska mål är att uppnå en avkastning på eget kapital som uppgår till 8 %, samt en soliditet av minst 35 %.

Herrljunga Vatten AB ska tillhandahålla VA-tjänster inom Herrljunga kommuns verksamhetsområde för VA, enligt den kommunala självkostnadsprincipen. Bolagets ekonomiska mål ska vara att driva sin verksamhet i enlighet med den kommunala självkostnadsprincipen.

Herrljungabostäder AB ska ha ett fastighetsbestånd som präglas av ett brett utbud med hyresrätter och med stor valfrihet beträffande storlek, standard och läge. Bolaget ska främja byggandet av flerbostadshus och förtätning av centralorterna. Bolaget ska med sitt fastighetsbestånd vara en del i det kommunala mottagandet av nyanlända flyktingfamiljer och ensamkommande barn, i syfte att öka integrationsmöjligheterna och att motverka segregation. Herrljungabostäder AB ska verka för att bostäder anpassas i enlighet med socialtjänstens krav. Bolagets ekonomiska mål är att direktavkastningen långsiktigt ska vara 3 % och soliditeten ska uppgå till minst 15 %.

Ägarförhållanden

Nossan förvaltningsaktiebolag ägs till 100 % av Herrljunga kommun. Herrljungabostäder AB ägs till 100 % av Nossan förvaltningsaktiebolag. Herrljunga Elektriska AB ägs till 99,82 % av Nossan Förvaltningsaktiebolag. Herrljunga Elektriska AB äger Herrljunga Vatten AB 100%, Herrljunga Elkraft AB 100% och Trollabo Kraft AB 50%.

Viktiga händelser under året

Nossan Förvaltningsaktiebolag

Under 2018 togs ett beslut i Herrljungas Kommunfullmäktige att en försäljning skulle göras av Herrljunga Hotellfastighets AB. Försäljningen genomfördes i enlighet med upprättat aktieöverlåtelseavtal.

Herrljunga Elektriska AB med dotterbolag

Det ekonomiska resultatet för 2018 blev i nivå med budget. Verksamheten El-/energiteknik har haft en fortsatt hög efterfrågan under året, bland annat med stora entreprenader åt lokala företag och verksamheter. Efterfrågan har även varit hög inom om- och tillbyggnad samt service och industriteknik. En betydande efterfrågeökning har skett inom området solel. I Herrljunga växer solel nu med drygt 50 % per år, och då från redan höga nivåer. Stadsnätsverksamheten närmar sig snabbt ett fullt utbyggt fibernät i kommunen som helhet. På landsbygden har utbyggnaden skett i samverkan med lokala fiberföreningar och i tätort enligt beställning från fastighetsägare. Elnätsverksamheten har under senare år ersatt betydande mängder befintlig luftledning med jordkabel. Arbetet har skett i samverkan med fiberföreningar runt om i kommunen. Räknas året samman har det nu uppnåtts 91,1 % jordkabel, 5,3 % isolerad ledning i luft samt 3,6 % oisolerad ledning i luft. Det betyder att hela 96,4 % av ledningsnätet, hög- och lågspänning, är vädersäkrat.

Vädret 2018 var på flera sätt annorlunda. Året inleddes med milt väder för att runt februari-mars bli kallare än normalt. Kylan medförde en högre elförbrukning än prognostiserat med påföljd att vårt elnätsabonnemang på regionnätet översteg abonnerad effekt med extrakostnader som följd. Kylan blev dock gynnsam för fjärrvärmeverksamheten. Sommaren blev extremt varm och torr. Hösten fortsatte på liknande sätt och blev mild och torr, liksom inledningen av vintern. Värmen, torkan och den långa växtsäsongen påverkade grundvattennivåerna negativt varför Herrljunga Vatten gick ut med bevattningsförbud från juni in i november – då med uppmaningen om fortsatt sparsamhet med dricksvattnet.

Under 2018 producerades 496 045 kubikmeter dricksvatten. Det har mottagits och renats 842 327 kubikmeter avloppsvatten samt 5 211 kubikmeter septiskt slam. Herrljunga Vatten AB har under året bland annat installerat nya luftmembran i Herrljunga avloppsreningsverks luftningsbassäng och gjort en omläggning av ca 200 m vatten och avlopp i Hudene för att minska ut- och inläckage.

Herrljungabostäder AB

Uthyrningsgraden var mycket god under de två första kvartalen av 2018 för att under hösten sjunka till 99,1% . 16 nya lägenheter på Styrbjörn 1 var inflyttningsklara i mars 2018. Ett visst behov av bostäder finns men efterfrågan begränsas kraftigt av de hyressökandes ekonomiska förutsättningar. Genomsnittshyran för bostadsbeståndet är 905 kr per kvadratmeter och år. Herrljunga Bostäders AB´s målsättning att skapa boende för alla grupper är även i fortsättningen viktig att upprätthålla, men detta förutsätter en bredare kundbas.

Personal har genomgått fortbildning inom aktuella arbetsområden avseende arbetsmiljö, fastighetsförvaltningar, besiktning och kundtjänstfrågor. Styrelsen och personalen har under året ökat kompentensen genom deltagande på utbildningsdagar och olika konferenser.

Totalt har 35 lägenheter renoverats under 2018 varav 22 är helrenoverade. Det har bland annat även genomförts målning, taktvätt, byten av fönster och ca 1420 insatser har genomförts i form av serviceanmälningar och besiktningsarbeten.

Framtiden

Herrljunga Elektriska AB med dotterbolag

Den pågående samhällsomställningen av energisystemet har förutsättningar att påverka verksamheterna inom Elnät och Fjärrvärme. Digitaliseringen av samhället är i hög grad beroende av snabba bredbandsförbindelser där fibernät tillhandahålls av Stadsnätsverksamheten. El-/energiteknikverksamheten berörs av det rådande konjunkturläget. Vatten och avlopp påverkas av klimatförändringar, såväl av kraftigare regn som av torka och brist på grundvatten. Alla infrastrukturverksamheter påverkas av nya hotbilder inklusive samhällets återuppbyggnad av civilt försvar. Verksamheten som helhet är sedan 2006 certifierad med avseende på kvalitet, miljö och arbetsmiljö vilket innebär att vi bl a arbetar systematiskt med omvärldsbevakning och riskbaserade metoder. I skenet av detta bedömer vi framtidsutsikterna som goda, men inte utan utmaningar

Herrljungabostäder AB

Byggbranschen är överhettad med alltför höga byggkostnader som följd. Behovet av bostäder finns men där efterfrågan förutsätter kunder som klarar inflyttningshyran. Att möta efterfrågan på nya bostäder är en viktig och stor utmaning. I Herrljunga kommun är andelen äldre invånare förhållandevis stor vilket påverkar vilken typ av boenden som efterfrågas. Med utgångspunkt i det behöver fokus de kommande åren ligga på bostäder för denna grupp. Fortsatt planering av fler bostäder styrs av bolagets soliditet, konjunkturläget, efterfrågan och betalningsförmågan hos presumtiva kunder.

Utveckling av koncernens verksamhet, resultat och ställning

	2018	2017	2016	2015	2014
Nettoomsättning tkr	132 592	136 451	131 420	125 071	118 824
Resultat efter finansnetto tkr	7 517	-7 769	9 372	549	-7 895
Balansomslutning tkr	475 230	476 725	481 245	464 434	425 794
Soliditet %	0,6%	-0,8%	0,3%	-1,1%	1,6%
Avkastning på totalt kapital %	2,0%	-1,3%	2,4%	0,9%	-0,7%
Medeltal anställda	54	54	54	52	49

Ekonomi

Resultatet för Nossan förvaltningsaktiebolag uppgår före bokslutsdispositioner och skatt till 865 tkr (- 907 tkr). Resultatförbättringen för Nossan förvaltningsaktiebolag beror på försäljningen av Herrljunga Hotellfastighets AB. Soliditeten var vid årets slut 10,2 % (9,3 %). Det finansiella målet på minst 10 % därmed är uppfyllt för 2018.

Resultatet för koncernen uppgår efter bokslutsdispositioner och skatt till 7 517 tkr (- 5 625 tkr) och soliditeten var vid årets slut 0,6 % (- 0,8 %). Soliditeten enligt de finansiella målen är för 2018 uppfyllt av Herrljunga Elektriska AB och Nossan Förvaltningsaktiebolag men inte för Herrljungabostäder AB. Enligt de finansiella målen ska Herrljunga Vatten AB bedrivas i enlighet med den kommunala självkostnadsprincipen.

Mellan åren 2018 och 2017 var resultatförbättringen för koncernen med 12 666 tkr. Förbättringen beror till stor del på resultatförbättringen som Herrljungabostäder gjort. Under 2017 gjorde Herrljungabostäder en nedskrivning av det bokförda fastighetsvärdet med 18,1 mnkr.

Personal

Totalt har koncernen 54 anställda, varav 13 % är kvinnor. I moderbolaget Nossan förvaltningsaktiebolag finns inga anställda utan via avtal köps resurser av Herrljunga Kommun.

Herrljunga Elektriska har högt ställda mål vad gäller personalförhållanden vilket också ges av att de är certifierade med avseende på systematiskt arbetsmiljöarbete. Personalstyrkan arbetar heltid och domineras av män. Utbudet av kvinnliga kandidater är annars svagt inom de tekniska verksamhetsområdena. Deras verksamhetssystem innehåller kravdokument som syftar till att motverka alla former av diskriminering inklusive bristande jämställdhet mellan könen. Personal- och friskvård bedrivs på flera olika plan med betoning på förebyggande arbete. Systematisk rehabilitering tillämpas vid behov. Löneöversyn sker enligt avtal och alla medarbetare erbjuds årliga löne- och utvecklingssamtal.

Herrljungabostäder har ett skifte av VD under 2018 och förstärkning har gjorts på ekonomisidan. Personal har genomgått fortbildning inom aktuella arbetsområden avseende arbetsmiljö, fastighetsförvaltningar, besiktning och kundtjänstfrågor.

Finansiella risker

Herrljunga Elektriskas affärs- och marknadsrisker berör i första hand verksamheten El-/energiteknik som agerar på en öppen marknad. Övriga verksamheter utgörs i huvudsak av så kallade naturliga monopol eller liknande och berörs främst av så kallade regulatoriska risker, t ex genom myndighetsreglering av tillåtna intäkter. Finansiella risker finns i Herrljunga Vatten AB då verksamheten delvis är lånefinansierad. Risken överförs dock på VA-kollektivet genom VA-lagens självkostnadsprincip.

Miljöpåverkan

Herrljunga Elektriska Aktiebolag bedriver anmälningspliktig verksamhet enligt miljöbalken. Anmälningsplikten avser produktionsanläggningar för fjärrvärme i Mörlanda Panncentral och Kartholmens Panncentral, samt värmeproduktion på Gäsengården.

Herrljunga Vatten AB bedriver tillståndspliktig avloppsrening vid 6 anläggningar. För Herrljunga och Annelund ARV är Länsstyrelsen myndighet, för övriga kommunens bygg – och miljönämnd. Tillståndet är inte föremål för någon omprövning.

Herrljunga bostäder har huvuddelen av sina fastigheter anslutna till fjärrvärmenätet som inom Herrljunga tätort produceras till största delen av biobränsle. I de flesta bostadsområden finns miljöhus där källsorterade sopor lämnas. Matavfall blir till biogas och biogödsel. I hyresavtalet förbinder sig hyresgästerna att källsortera enligt erhållen information och föreskrifter. Alla produkter som används i fastighetsverksamheten är miljöcertifierade. Energibesparande vvs-utrustning installeras alltid vid nyproduktion och utbyte. Införande av individuell mätning av värme- och varmvatten har skapat ett incitament för kunden att minska sin förbrukning och därmed även sin miljöpåverkan.

Meddelande 1

Förändring eget kapital

Koncernen

tkr	Aktiekapital	Balanserad vinst m.m	Minoritets-intresse	Totalt eget kapital
Eget kapital 2018-01-01	100	-4 191	140	-3 951
Utdelning till ägarna			-3	-3
Årets resultat		7 031	10	7 041
Eget kapital 2018-12-31	100	2 840	148	3 086

Moderbolaget

kr	Aktiekapital	Fritt eget kapital	Årets resultat
Belopp vid årets ingång	100 000	21 101 209	33 206
Resultatdisposition		33 206	-33 206
Årets resultat			1 895 392
Belopp vid årets utgång	**100 000**	**21 134 416**	**1 895 392**

Förslag till vinstdisposition

Till årsstämmans förfogande står följande vinstmedel:

Balanserat resultat	21 134 416
Årets resultat	1 895 392
	23 029 808

Styrelsen förslår att vinstmedel disponeras så att i ny räkning överförs 23 029 808 kr.

Koncernens resultaträkning

tkr	Not	2018	2017
Nettoomsättning	5	132 592	136 451
Aktiverat arbete för egen räkning		1 614	1 264
		134 206	**137 714**
Rörelsens kostnader			
Råvaror och förnödenheter		-39 981	-44 740
Övriga externa kostnader	3	-34 524	-30 008
Personalkostnader	4	-34 497	-34 034
Av- och nedskrivningar av materiella och immateriella tillgångar	11,12,13,14,15,16	-17 223	-35 372
Summa rörelsens kostnader		**-126 225**	**-144 153**
Rörelsens resultat		**7 981**	**-6 439**
Resultat från finansiella poster			
Resultat från andelar i koncernföretag		1 290	-
Övriga ränteintäkter och liknande resultatposter	6	89	82
Räntekostnader och liknande resultatposter	7	-1 843	-1 412
Summa resultat från finansiella poster		**-464**	**-1 330**
Resultat efter finansiella poster		**7 516**	**-7 769**
Skatt på årets resultat	9	-476	2 144
Årets vinst		**7 041**	**-5 625**
Händförligt till moderbolagets aktieägare		7 031	-5 635
Innehav utan bestämmande inflytande		10	10

Meddelande 1

Koncernens balansräkning

tkr	Not	2018	2017
Tillgångar			
Anläggningstillgångar			
Immateriella anläggningstillgångar			
Koncessioner, patent, licenser, varumärken samt liknande rättigheter		0	0
Materiella anläggningstillgångar			
Byggnader och mark	12,14	6 085	12 144
Förvaltningsfastigheter	13,14	184 162	166 607
Maskiner och andra tekniska anläggningar	15	233 350	233 712
Pågående nyanläggningar och förskott avseende materiella anläggningstillgångar	16	550	17 578
Finansiella anläggningstillgångar	17		
Andelar i koncernföretag och andra gemensamt styrda företag		250	250
Andra långfristiga fordringar		300	300
Ägarintressen i övriga företag		45	45
Summa anläggningstillgångar		**424 741**	**430 636**
Omsättningstillgångar			
Varulager mm			
Råvaror och förnödenheter		3 351	3 613
Kortfristiga fordringar			
Kundfordringar		27 470	23 186
Fordringar hos koncernföretag		3 392	3 035
Fordringar hos intresseföretag och gemensamt styrda företag		2 284	2 228
Akutella skattefordringar		1 283	-
Övriga kortfristiga fordringar		714	1 706
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	18	1 841	1 235
Kassa och bank		10 153	11 085
Summa omsättningstillgångar		**50 488**	**46 089**
Summa Tillgångar		**475 230**	**476 725**

Meddelande 1

Koncernens balansräkning

tkr	Not	2018	2017
Eget kapital, avsättningar och skulder			
Eget kapital			
Aktiekapital		100	100
Annat eget kapital inklusive årets resultat		2 838	-4 191
Innehav utan bestämmande inflytande		148	140
Summa eget kapital		**3 086**	**-3 951**
Avsättningar			
Avsättning för pensioner och liknande förpliktelser		99	144
Uppskjuten skatteskuld		38 977	38 945
Summa avsättningar		**39 076**	**39 089**
Långfristiga skulder	**19**		
Skulder kreditinstitut		249 139	271 959
Skulder till koncernföretag		135 487	135 487
Summa långfristiga skulder		**384 626**	**407 446**
Kortfristiga skulder			
Skulder till kreditinstitut		3 115	3 115
Leverantörsskulder		13 878	16 136
Skulder till koncernföretag		548	791
Aktuella skatteskulder		208	633
Övriga skulder		21 226	2 652
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	20	9 467	10 814
Summa kortfristiga skulder		**48 441**	**34 140**
Summa eget kapital, avsättningar och skulder		**475 230**	**476 725**

Meddelande 1

Koncernens kassaflödesanalys

tkr	Not	2018	2017
Den löpande verksamheten			
Rörelseresultat före finansiella poster		7 981	-6 439
Justering för poster som inte ingår i kassaflödet mm		17 175	35 328
Erhållen ränta		89	82
Erlagd ränta		-1 843	-1 412
Betald inkomstskatt		-2 150	-1 100
Ökning/minskning varulager		262	338
Ökning/minskning kundfordringar		-4 284	-731
Ökning/minskning övriga kortfristiga fordringar		-529	-1 411
Ökning/minskning leverantörsskulder		-2 258	5 666
Ökning/minskning övriga kortfristiga rörelseskulder		16 984	-21 868
Kassaflöde från den löpande verksamheten		**31 427**	**8 454**
Investeringsverksamheten			
Investeringar i materiella anläggningstillgångar		-16 913	-34 765
Sålda materiella anläggningstillgångar		-	-
Sålda dotterbolag		826	-
Kassaflöde från investeringsverksamheten		**-16 087**	**-34 765**
Finansieringsverksamheten			
Upptagna lån		-	21 642
Amortering		-16 269	-
Transaktioner med minoritetsintressen		-3	-3
Kassaflöde från finansieringsverksamheten		**-16 272**	**21 639**
Årets kassaflöde		**-932**	**-4 672**
Likvida medel vid årets början		**11 085**	**15 757**
Likvida medel vid årets slut		**10 153**	**11 085**

Moderbolagets resultaträkning

tkr	Not	2018	2017
Rörelsens kostnader			
Övriga externa kostnader	3,4	-934	-772
Av-och nedskrivningar av materiella och immateriella anläggningstillgångar		-	-
Summa rörelsens kostnader		**-934**	**-772**
Rörelsens resultat		**-934**	**-772**
Resultat från finansiella poster			
Resultat från andelar i koncernföretag		1 902	-
Resultat från övvriga värdepapper och fordringar som är anläggningstillgångar		-	-
Övriga ränteintäkter och liknande resultatposter	6	103	70
Räntekostnader och liknande resultatposter	7	-206	-206
Summa resultat från finansiella poster		**1 799**	**-136**
Resultat efter finansiella poster		**865**	**-907**
Bokslutsdispositioner	8	1 037	950
Skatt på årets resultat	9	-7	-9
Årets vinst		**1 895**	**33**

Meddelande 1

Moderbolagets balansräkning

tkr	Not	2018	2017
Tillgångar			
Anläggningstillgångar			
Finansiella anläggningstillgångar	17		
Andelar i koncernföretag		213 301	213 501
Andra långfristiga fordringar		13 200	13 200
Summa anläggningstillgångar		**226 501**	**226 701**
Omsättningstillgångar			
Kortfristiga fordringar	14		
Kundfordringar		-	-
Fordringar hos koncernföretag	15	1 037	1 434
Aktuella skattefordringar		66	63
Övriga kortfristiga fordringar		135	73
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	18		21
Summa omsättningstillgångar		**1 238**	**1 591**
Summa Tillgångar		**227 739**	**228 292**
Eget kapital och skulder			
Eget kapital			
Bundet eget kapital			
Aktiekapital		100	100
Fritt eget kapital			
Balanserad vinst eller förlust		21 134	21 101
Årets vinst		1 895	33
Summa eget kapital		**23 130**	**21 234**
Långfristiga skulder	**19**		
Skulder till kreditinstitut		59 650	59 650
Skulder till koncernföretag		135 487	135 487
Summa långfristiga skulder		**195 137**	**195 137**
Kortfristiga skulder			
Förskott till kunder		-	-
Leverantörsskulder		-	-
Checkräkningskredit		9 339	11 319
Aktuella skatteskulder		-	-
Övriga skulder		-	-
Skulder till koncenföretag		-	484
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	20	133	117
Summa kortfristiga skulder		**9 472**	**11 920**
Summa eget kapitaloch skulder		**227 739**	**228 292**

Noter

Not 1 Redovisnings- och värderingsprinciper

Belopp i tkr om inget annat anges.

Allmänna redovisningsprinciper
Årsredovisningen har upprättats i enlighet med årsredovisningslagen och Bokföringsnämndens allmänna råd BFNAR 2012:1 Årsredovisning och koncernredovisning K3. Redovisningsprinciperna är oförändrade i jämförelse med föregående år.

Nossan Förvaltningsaktiebolag upprättar koncernredovisning. Uppgifter om koncernföretag finns i not. Dotterbolagen inkluderas i koncernredovisningen från och med den dag då det bestämmande inflytandet överförts till koncernen. De exkluderas ur koncernredovisningen från den dag då det bestämmande inflytandet upphör.

Koncernens bokslut upprättas enligt förvärvsmetoden. Förvärvstidpunkten är den tidpunkt då det bestämmande inflytandet erhålls. Identifierbara tillgångar och skulder värderas inledningsvis till verkliga värden vid förvärvstidpunkten. Minoritetens andel av de förvärvade nettotillgångarna värderas till verkligt värde. Goodwill utgörs av mellanskillnaden mellan de förvärvade identifierbara nettotillgångarna vid förvärvstillfälle och anskaffningsvärdet inklusive värdet av minoritetsintresset och värderas initialt till anskaffningsvärdet.

Mellanhavanden mellan koncernföretag elimineras i sin helhet.

Värderingsprinciper
Tillgångar, avsättningar och skulder har värderats utifrån anskaffningsvärden om inget annat anges nedan.

Materiella anläggningstillgångar
Planenliga avskrivningar är baserade på tillgångarnas anskaffningsvärden och ekonomiska livslängder enligt praxis. Följande avskrivningstider tillämpas:

Materiella anläggningstillgångar	År
Byggnader	33-50 år
Förvaltningsfastigheter	33-50 år
Koncernmässiga övervärden inventarier	40 år
Markanläggningar	20 år
Inventarier	10 år
Datorer	3 år

Varulager
Varulagret är upptaget till det lägsta av anskaffningsvärdet och nettoförsäljningsvärdet och nettoförsäljningsvärdet. Därvid har inkuransrisk beaktats. Anskaffningsvärdet beräknas enligt först in-först ut-principen. I anskaffningsvärdet ingår förutom utgifter för inköp även utgifter för att få varorna till deras aktuella plats och skick.

Avsättningar
Som avsättning har redovisats förpliktelser gentemot tredje man som är hänförliga till räkenskapsåret eller tidigare räkenskapsår och som på balansdagen antingen är säkra eller sannolika till sin förekomst men oviss till belopp eller till den tidpunkt då de ska infrias.

Intäkter
Det inflöde av ekonomiska fördelar som bolagen har erhållit eller kommer att erhålla för egen räkning redovisas som intäkt. Intäkterna värderas till verkliga värdet av det som erhållits eller kommer att erhållas. Hyresintäkter redovisas i den period intäkten avser.

Tjänsteuppdrag och entreprenadavtal- löpande räkning
Bolagen vinstavräknar entreprenadarbeten på löpande räkning i den takt arbetet utförs. Pågående, ej fakturerade entreprenadarbeten, tas i balansräkningen upp till det beräknade faktureringsvärdet av utfört arbete.

Tjänsteuppdrag och entreprenadavtal- fast pris
För tjänsteuppdrag till fast pris redovisas de inkomster och utgifter som är hänförliga till ett utfört tjänsteuppdrag som intäkt respektive kostnad i förhållande till uppdragets färdigställandegrad på balansdagen (successiv vinstavräkning). Ett uppdrags färdigställandegrad bestäms genom att nedlagda utgifter på balansdagen jämförs med beräknade totala utgifter. I de fall utfallet av ett uppdrag inte kan beräknas på ett tillförlitligt sätt, redovisas intäkter endast i den utsträckning som motsvaras av de uppkomna uppdragsutgifter som sannolikt kommer att ersättas av beställaren. En befarad förlust på ett uppdrag redovisas omgående som kostnad."

Fordringar
Fordringar har upptagits till det belopp som de beräknas inkomma.

Inkomstskatt
Aktuella skatter värderas utifrån de skattesatser och skatteregler som gäller på balansdagen. Uppskjutna skatter värderas utifrån de skattesatser och skatteregler som är beslutade före balansdagen.

Uppskjuten skatteskuld avseende temporära skillnader som hänför sig till investeringar i dotterföretag redovisas inte i koncernredovisningen då moderföretaget i samtliga fall kan styra tidpunkten för återföring av de temporära skillnaderna och det inte bedöms sannolikt att en återföring sker inom överskådlig framtid.

Uppskjuten skattefordran avseende underskottsavdrag eller andra framtida skattemässiga avdrag redovisas i den utsträckning det är sannolikt att avdraget kan avräknas mot överskott vid framtida beskattning.

Fordringar och skulder nettoredovisas endast när det finns en legal rättning till kvittning. Aktuell skatt, liksom förändring i uppskjuten skatt, redovisas i resultaträkningen om inte skatten är hänförlig till en händelse eller transaktion som redovisas i eget kapital.

Koncernbidrag och aktieägartillskott
Huvudregel för redovisning av koncernbidrag enligt 35 kap. Inkomstskattelagen (1999:1229).

Koncernbidrag som erhållits/lämnats redovisas som en bokslutsdisposition i resultaträkningen. Det lämnade koncernbidraget har påverkat företagets aktuella skatt.

Kassaflödesanalys
Kassaflödesanalysen är upprättad enligt indirekt metod.

Koncernredovisning
I koncernredovisningen ingår dotterbolag där moderbolaget har minst 50% av rösterna.

Not 2 Uppskattningar och bedömningar

Bolagen gör uppskattningar och bedömningar om framtiden. De uppskattningar och antaganden som innebär en betydande risk för väsentliga justeringar i redovisade värden för tillgångar och skulder under nästkommande år behandlas enligt följande. Uppskattningar av anläggningstillgångarnas nyttjandeperiod följer i allt väsentligt branschpraxis. På detta sätt kan den uppskattade nyttjandeperioden i framtiden visa sig avvika från den faktiska nyttjandeperioden.

Not 3 Arvode och kostnadsersättning till revisorer

Med revisionsuppdrag avser granskning av årsredovisningen och bokföringen samt styrelsens och verkställande direktörs förvaltning, övriga arbetsuppgifter som det ankommer på bolagets revisorer att utföra samt rådgivning eller annat biträde som föranleds av iakttagelser vid sådan granskning eller genomförandet av sådana övriga arbetsuppgifter

Koncernen	2018	2017
Revisionsuppdrag	280	254
Andra uppdrag	262	169
Totalt	**542**	**423**

Moderbolaget	2018	2017
Revisionsuppdrag	70	70
Andra uppdrag	30	12
Totalt	**100**	**82**

Not 4 Anställda och personalkostnader

Koncernen, antalet anställda	2018	2017
Kvinnor	7	5
Män	47	49
Totalt	**54**	**54**

Koncernen, styrelsen	2018	2017
Kvinnor	3	3
Män	14	13
Totalt	**17**	**16**
Ledning VD	3	3

Löner och andra ersättningar samt sociala avgifter, inklusive pensionskostnader

Koncernen	2018	2017
Styrelsen och VD	1 981	1 884
Övriga anställda	21 410	21 158
Sociala kostnader enligt lag och avtal	11 106	10 992
Totalt	**34 497**	**34 034**

Moderbolaget	2018	2017
Styrelsen och VD	169	79
Övriga anställda	0	0
Totalt	**169**	**79**

Not 5 Inköp och försäljning mellan koncernföretag

Koncernintern fakturering har skett med 13 662 tkr (13 732 tkr), vilket har eliminerats i koncernens resultaträkning.

Not 6 Ränteintäkter och liknande resultatposter

Koncernen	2018	2017
Ränteintäkter övriga	88	82
Ränteintäkter koncernföretag	-	-
Totalt	**88**	**82**

Moderbolaget	2018	2017
Ränteintäkter övriga	38	8
Ränteintäkter koncernföretag	65	62
Totalt	**103**	**70**

Not 7 Räntekostnader och liknande resultatposter

Koncernen	2018	2017
Räntekostnader	1 405	964
Borgensavgifter	438	448
Totalt	**1 843**	**1 412**

Moderbolaget	2018	2017
Räntekostnader	206	206
Borgensavgifter	-	-
Totalt	**206**	**206**

Not 8 Bokslutsdispositioner

Moderbolaget	2018	2017
Erhållit Koncernbidrag från Herrljunga Elektriska AB	837	950
Erhållit Koncernbidrag från Herrljungabostäder AB	200	-
Totalt	**1 037**	**950**

Not 9 Skatt på årets resultat

Koncernen	2018	2017
Aktuell skatt	-442	-1 100
Uppskjuten skatt	-35	3 244
Skatt på årets resultat	**-476**	**2 144**
Redovisat resultat före skatt	7 517	-7 769
Skatt beräknad enligt gällande skattesats (22%)	-1 654	1 709
Skatteeffekt ej avdragsgilla kostnader	-42	-43
Skatteeffekt av ej skattepliktiga realisationsvinster	284	-
Skatt hänförlig till tidigare års redovisade resultat	-7	-2
Skatt hänförlig till ej redovisat underskott	-	484
Skatteeffekt av schablonränta på periodiseringsfond	-5	-4
Effekt av ändradekattesatser	948	-
Redovisad skattekostnad	**-476**	**2 144**

Moderbolaget	2018	2017
Aktuell skatt	7	9
Uppskjuten skatt	-	-
Skatt på årets resultat	**7**	**9**

Not 10 Uppskjuten skatt

Skillnaden mellan å ena sidan den inkomstskatt som ar redovisats i resultaträkningen samt å andra sidan den inkomstskatt som belöper sig på verksamheten utgörs av

Koncernen	2018	2017
Uppskjuten skatt på obeskattade reserver	17	1 119
Uppskjuten skattefordran på kostnad återförd i beskattningen och avdragsgill kommande år	748	-3 541
Uppskjuten skatteskuld hänförlig till skattemässigt ej avdragsgilla avskrivningar på uppskrivet värde på fastigheter	-800	-822
Uppskjuten skatt	**-35**	**-3 244**

Not 11 Immateriella anläggningstillgångar

Koncernen	2018	2017
Ingående ackumulerade anskaffningsvärden	1 513	1 513
Nyanskaffningar under året	-	-
Utgående ackumulerade anskaffningsvärden	***1 513***	***1 513***
Ingående ackumulerade avskrivningar enligt plan	1 513	1 460
Årets avskrivningar enligt plan	-	54
Återförda avskrivningar på avyttringar och utrangeringar		-
Utgående ackumulerade avskrivningar enligt plan	***1 513***	***1 513***
Utgående bokfört värde	**0**	**0**

Not 12 Byggnader och mark

Koncernen	2018	2017
Ingående ackumulerade anskaffningsvärden	30 327	30 327
Nyanskaffningar under året		
Utrangerad och såld inventarie under året	-12 989	-
Utgående ackumulerade anskaffningsvärden	***17 338***	***30 327***
Ingående ackumulerade avskrivningar enligt plan	18 183	17 544
Årets avskrivningar enligt plan	263	639
Återförda avskrivningar på avyttringar och utrangeringar	-7 193	-
Utgående ackumulerade avskrivningar enligt plan	***11 253***	***18 183***
Utgående bokfört värde	**6 085**	**12 144**

Not 13 Förvaltningsfastigheter Herrljungabostäder AB

Koncernen	2018	2017
Ingående ackumulerade anskaffningsvärden	214 897	215 488
Nyanskaffningar under året	24 830	1 564
Avyttrad anläggningstillgång	-156	-2 155
Utgående ackumulerade anskaffningsvärden	***239 571***	***214 897***
Ingående Nedskrivningar	***14 800***	-
Försäljning och utrangeringar	-	-
Återförd nedskrivning	-	-
Årets omklassificering	3 300	
Årets nedskrivning		14 800
Utgående ackumulerade nedskrivningar	***18 100***	***14 800***
Ingående ackumulerade avskrivningar enligt plan	33 491	30 007
Årets avskrivningar enligt plan	3 906	3 699
Återförda avskrivningar på avyttringar och utrangeringar	-88	-215
Utgående ackumulerade avskrivningar enligt plan	***37 309***	***33 491***
Utgående bokfört värde	**184 162**	**166 607**

En extern marknadsvärdering av Herrljunga Bostäders förvaltningsfastigheter har gjorts under hösten 2018 som indikerar ett samlat övervärde på ca 245 mkr.

Not 14 Taxeringsvärde 2018-12-31

Fastighet	Taxeringsvärde
Förvaltningsfastigheter	212 892
Byggnader och mark	4 976

Not 15 Maskiner och andra tekniska anläggningar

Koncernen	2018	2017
Ingående ackumulerade anskaffningsvärden	399 169	384 716
Nyanskaffningar under året	12 577	14 842
Utrangerad och såld inventarie under året	-736	-390
Utgående ackumulerade anskaffningsvärden	***411 010***	***399 169***
Ingående ackumulerade avskrivningar enligt plan	165 456	152 965
Årets avskrivningar enligt plan	13 053	12 880
Återförda avskrivningar på avyttringar och utrangeringar	-849	-390
Nedskrivning		1
Utgående ackumulerade avskrivningar enligt plan	***177 661***	***165 456***
Utgående bokfört värde	**233 350**	**233 712**

Not 16 Pågående anläggningar

Koncernen	2018	2017
Pågående anläggningar och förskott avseende materiella anläggningstillgångar	550	20 878
Nedskrivning	-	-3 300
Utgående bokfört värde	**550**	**17 578**

Not 17 Finansiella anläggningstillgångar

Koncernen	2018	2017
Andelar i intresseföretag, Trollabo Kraft AB	250	250
Fordringar hos intresseföretag och gemensamt styrda företag	300	300
Andra långfristiga värdepappersinnehav	45	45
Redovisat värde vid årets slut	**595**	**595**

Moderbolaget	2018	2017
Andelar i Herrljungabostäder AB	15 664	15 664
Andelar i Herrljunga Elektriska AB	197 637	197 637
Andelar i Herrljunga Hotellfastighets AB	-	200
Långfristig fordran Herrljungaostäder AB	13 200	13 200
Redovisat värde vid årets slut	226 501	226 701

Uppgifter om dotterföretag

Namn	Orgnr	Ägd andel %	Eget kapital 2018-12-31	Resultat efter skatt 2018
Herrljungabostäder AB	556508-0909	100	23 077	2 966
Herrljunga Elektriska AB	556006-9816	99,82	16 989	6

Not 18 Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter

Koncernen	2018	2017
Ej kostnadsförda utgifter	1 841	1 235
Totalt	**1 841**	**1 235**

Not 19 Långfristiga skulder

Koncernen	2018	2017
Skulder i Kommuninvest Sverige AB	232 497	243 047
Skulder till Herrljunga Kommun	135 478	135 487
Skulder till Hyresrättsföreningen	2 300	2 300
Övriga skulder till kreditinstitut	14 352	26 612
Utgående bokfört värde	**384 626**	**407 446**

Moderbolaget	2018	2017
Skulder i Kommuninvest Sverige AB	59 650	59 650
Skulder till Herrljunga Kommun	135 487	135 487
Utgående bokfört värde	**195 137**	**195 137**

Not 20 Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter

Koncernen	2018	2017
Förutbetalda hyror	2 957	2 903
Upplupen semester	4 280	4 322
Upplupna sociala avgifter	1 292	1 117
Upplupna räntor	55	46
Övriga upplupna kostnader	883	2 426
	9 467	**10 814**

Moderbolaget	2018	2017
Uppbokade revisionskostnader	100	82
Uppbokad ränta Kommuninvest Sverige AB	33	35
Totalt	**133**	**117**

Not 21 Ställda säkerheter

Koncernen	2018	2017
Fastighetsinteckningar	6 050	6 050
Företagsinteckningar	10 000	10 000
Tillgångar med äganderättsförbehåll	169	225

Not 22 Eventuella förpliktelser

Koncernen	2018	2017
Ansvarsförbindelse	62	68
Totalt	**62**	**68**

Not 23 Väsentliga händelser efter räkenskapsårets slut

Det har inte inträffat några händelser av betydelse för bolagen efter räkenskapsårets slut.

Not 24 Förslag till vinstdisposition

Till årsstämmans förfogande står följande vinstmedel:

Balanserat resultat	21 134 416
Årets resultat	1 895 392
	23 029 808

Styrelsen förslår att vinstmedel disponeras så att i ny räkning överförs 23 029 808 kr.

Underskrifter

Herrljunga 2019- 03- 11

Staffan Setterberg
Styrelseordförande

Patrik Benjaminsson

Anders Andersson

Linda Rudenwall
Verkställande direktör

Vår revisionsberättelse har lämnats 2019-

Öhrlings PricewaterhouseCoopers AB
Peter Sjöberg
Auktoriserad revisor

Till styrelsen och årsstämman i Nossan Förvaltningsaktiebolag,
org. nr. 556637-5746

Granskningsrapport för år 2018 enligt 10 kap aktiebolagslagen

Vi har granskat bolagets verksamhet under räkenskapsåret 2018.
Granskningen har utförts enligt aktiebolagslagen och god sed. Det innebär att vi har planerat granskningen för att i rimlig grad försäkra oss om att bolagets verksamhet skötts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt samt att bolagets interna kontroll varit tillräcklig.

För uppdraget har vi tagit del av bolagsordning, ägardirektiv, arbetsordning för styrelsen/VD, styrelseprotokoll och policydokument. Vi och vårt sakkunniga biträde har vid möte med VD behandlat bolagets verksamhet, organisation, interna kontroll, ägardialoger och övrig samordning inom koncernen.

Den interna kontrollen har utvecklats. Kontrollplanen för 2018 innehåller förutom relevanta kontrollområden också bedömning av väsentlighet och risk. Planen har genomförts och redovisats för styrelsen.
Översyn har skett av ansvarsfördelningen mellan styrelsen och VD. Särskild instruktion för VD har upprättats.
Försäljningen av Herrljunga Hotellfastighets AB har skett med Kommunfullmäktiges godkännande.

Kommunfullmäktige har antagit två dokument "Policy för all upphandling i Herrljunga kommun" och "Riktlinjer för representation, uppvaktningar och avtackning av förtroendevalda" båda dokumenten skall vara gällande för bl.a. de kommunala bolagen. Enligt vår mening bör det genomföras en översyn av dessa dokument i syfte att göra dem mer styrande/tillämpliga i bolagen (exempelvis bör riktlinjer finnas för intern respektive extern representation).

Bolaget har uppnått ägarens målsättning om en soliditet om minst 10%.

Bedömning
Vi anser att vår granskning ger rimlig grund för uttalandet enligt nedan:

Vi bedömer att bolagets verksamhet har skötts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt samt att den interna kontrollen varit tillräcklig vi finner därför ingen anledning till anmärkning mot styrelsens ledamöter eller verkställande direktören.

Herrljunga 2019-03-08

Erik Nilstad Sture Johansson
Av kommunfullmäktige i Herrljunga kommun utsedda lekmannarevisorer

Herrljunga kommun
Nossan Förvaltnings AB
Intern kontrollplan 2018

Internkontrollplan ska upprättas inför kommande verksamhetsår.

Internkontrollpolicy för Herrljunga kommun anger att resultatet av Intern kontroll årligen ska redovisas till Kommunstyrelsen. Detta sker i samband med årsredovisning.

Avvikelser i den löpande Internkontrollen ska omedelbart rapporteras till ansvarig nämnd/styrelse.

Intern kontroll ska genomföras av följande processer där risker har identifierats.

Nossan AB			
Risk i process/rutin/system	**Kontrollmoment**	**Risk- och väsentlighets-bedömning[1]**	**Resultat av uppföljning**
Koncerninterna poster	Avstämning av koncerninterna poster. Viktigt att alla bolag tar upp samma skulder och fordringar. Blankett skall fyllas i och skickas in för avstämning. Görs en gång per år i samband med upprättande av kommunens koncern-redovisning.	R 3 x V 4 = RV 12	Bolag och stiftelse fick utskickat mallar för delårsbokslut och helårsbokslut i god tid före deadlines. Alla skickade in ifyllda mallar för koncerninterna poster i tid och kommunens koncern kunde redovisas på ett korrekt sätt vid delåret 2018 samt helåret 2018.
Planering låneportfölj, lånestrategi, likviditetsplanering	Finansråd bestående av kommunens ekonomichef och respektive bolags verkställande direktör ska gå igenom den samlade låneportföljen, fastställa lånestrategin och likviditetsplanering för kommunkoncernen. Finansråd genomförs 2 ggr per år i samband med ägardialog bolagskoncernen Nossan AB och KS.	R 3 x V 4 = RV 12	Finansråd har genomförts vid två tillfällen under året.
Administrativa rutiner arkivering och diariefunktion	Arkivhantering Diarieföring Samtliga undertecknade protokoll arkiveras i ekonomiavdelningens arkiv samt scannas in och finns i kommunens nätverk. Undertecknade handlingar arkiveras i ekonomiavdelningens arkiv.	R 3 x V 3 = RV 9	Protokoll förvaras i närarkivet. Förbättring har gjorts i att alla bilagor till protokollet signeras och placeras bakom protokoll.

[1] Se skala för risk och väsentlighetsbedömning

Meddelande 1

Risk
Sannolikhetsnivåer för fel:

Osannolik;	Risken är praktiskt taget obefintlig att fel ska uppstå.	Värde: (1)
Mindre sannolik:	Risken är mycket liten att fel ska uppstå.	Värde: (2)
Möjlig;	Det finns risk för att fel ska uppstå.	Värde: (3)
Sannolik;	Det är mycket troligt att fel kan uppstå.	Värde: (4)
Mycket sannolik;	Det är mycket troligt att fel ska uppstå.	Värde: (5)

Väsentlighet
Påverkan på verksamheten/kostnaden om fel uppstår:

Försumbar;	Är obetydlig för de olika intressenterna och kommunen.	Värde: (1)
Lindrig;	Uppfattas som liten av såväl intressenter som kommunen.	Värde: (2)
Kännbar;	Uppfattas som besvärande för intressenter och kommunen.	Värde: (3)
Allvarlig;	Är så stor så att fel helt enkelt inte bör inträffa.	Värde: (4)
Mycket allvarlig;	Är så stor att fel helt enkelt inte får inträffa.	Värde: (5)

Risk och Väsentlighetsbedömning

Multiplicera R-värde med V-värde = Risk- och Väsentlighetsvärde

Meddelande 1